Sfântul Ioan Maximovici,
Arhiepiscopul Bisericii Ruse din exil,
Făcătorul de minuni a toată lumea

PREDICI ŞI ÎNDRUMĂRI DUHOVNICEŞTI

Traducere şi note de Elena Dulgheru
Tipărită cu binecuvântarea Prea Sfinţitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului
Bucureşti, 2001

Ediţie electronică

APOLOGETICUM
2006

Scanare : Corina
Corectură: Clara
Tehnoredactare: Apologeticum
Digitalizare pdf : Apologeticum

Traducerea s-a făcut după originalul în limba rusă *Sviatitel' russkogo zarubejia, vselenskii ciudotroveţ Ioann,* Izdatel'stvo „Pravoslavnîi palomnik", Moskva, 1997.
ISBN 973-8207-21-5

Vladimir Şohin

EPISCOPUL IOAN MAXIMOVICI, MARELE FĂCĂTOR DE MINUNI

Această povestire este despre un ucenic al lui Hristos care nu a ţinut seama că a trebuit să vieţuiască în secolul al XX-lea - în această epocă de slăbire duhovnicească şi de răcire a iubirii - şi a dat dovadă de o credinţă mai presus de orice credinţă şi, iubindu-L pe Dumnezeul său şi pe Cel zidit după chipul Său, i-a iubit pe aceştia până la sfârşit; despre cel care, fiind contemporan cu nenumăraţi prezicători occidentali şi guru orientali, a demonstrat prin viaţa sa puterea tradiţiei arhipastorale, ascetice şi mistice a Ortodoxiei; despre cel care, în vremurile deznădejdii omeneşti în faţa biruinţei pe o scară încă nemaiîntâlnită a răului mondial, le-a arătat oamenilor dovada existenţei lui Dumnezeu prin viaţa sa ascetică şi prin multele minuni pe care le-a săvârşit atât în timpul vieţii, cât şi după moarte. Numele său este Ioan Maximovici (1896-1966), arhiepiscop de Shanghai, al Europei de Vest şi al Americii de Vest, făcător de minuni, pe care îl putem socoti ca pe una dintre cele mai vii manifestări duhovniceşti din întreaga istorie a diasporei ruse.

Obârşiile

Intemeietorul neamului Maksimovici[1], Maksim Vasilkovski trăia cu soţia sa, Evfrosina, în oraşul Nejin, în jurul anilor 1650; în 1676 este numit „arendaş din Pecerska”, având în concesiune cârciumile şi încasând impozitele din Pecerska, locul unde se afla vestita lavră. Era cunoscut şi ca Maksim Pecerski şi, între anii 1688-1690, s-a aflat sub protecţia cunoscutului hatman Mazepa. În anul 1690 Maksim Vasilkovski primeşte primul „universal[2]“ şi, din acest moment, se poate vorbi de intrarea lui în rândul moşierimii Rusiei Mici[3].

Maksim Vasilkovski a avut şapte fii. Cel mai mare a fost cunoscutul mitropolit Ioan de Tobolsk şi Siberia, luminător duhovnicesc, scriitor şi misionar (trecut în rândul sfinţilor în 1916). Şi ceilalţi urmaşi ai lui Maksim Vasilkovski au dat dovadă de evlavie şi râvnă faţă de Biserică. Astfel, Grigorie, fratele luminătorului Ioan de Tobolsk, a ajuns protopop al Bisericii din Pereiaslavl, iar nepotul său, Iachint, a îmbrăcat încă din tinereţe haina monahală. Mai este cunoscut şi un alt ierarh din neamul Maksimovici: Anatolie, hirotonit în 1812 ca episcop de Poltava şi Pereiaslavl.

Un cunoscut urmaş al lui Maksim Vasilkovski a fost Mihail Aleksandrovici Maksimovici (1804-1879), prieten apropiat al lui Nikolai V. Gogol, botanist, zoolog, folclorist şi istoric ucrainian, profesor titular la Universitatea din Kiev, membru corespondent al Academiei de ştiinţe din Sankt-Petersburg. *Cânturile Rusiei Mici*[4], culese şi comentate de el, publicate în 1827, au fost foarte apreciate de Aleksandr Sergheevici Puşkin, care a şi colaborat la almanahul „Denniţa” (Luceafărul) (1830-1834), editat de Mihail Maksimovici.

[1] Numele de familie al strămoşilor vlădicăi Ioan, ca şi al său, este Maksimovici. După plecarea din patrie, numele este transliterat în scriere latină, devenind, astfel, Maximovici - sub care a şi fost cunoscut în afara patriei.
[2] Act oficial conferit de un hatman al Rusiei Mici, atestând intrarea în rândurile moşierimii.
[3] Denumirea Ucrainei, începând din secolul al XIV-lea şi până la căderea Rusiei ţariste.
[4] Denumirea originară: *Malorossiiskie pesnij.*

Tatăl vlădicăi Ioan, Boris Ivanovici (1871-1954), după ce şi-a terminat studiile în corpul de cădeţi Petrovsk din Poltava, s-a retras pe moşia tatălui său, consacrându-se gospodăririi moşiei. Soţia lui, Glafira Mihailovna (născută Sevastianovici), a fost fiica inspectorului medical din Harkov. Boris Ivanovici, un om respectabil, căpetenia moşierilor din judeţul Iziumsk, a reuşit să le dea copiilor săi o bună educaţie în familie şi să sădească în sufletele lor solide deprinderi evlavioase.

Tradiţia neamului Maksimovici „a orientat" atât însuşirile lăuntrice native, cât şi ambianţa înconjurătoare a vieţii viitorului vlădică Ioan. El a moştenit întreaga măsură a „zestrei familiale": mărinimia, jertfelnicia, tăria în credinţă, râvna faţă de Biserică. Nu întâmplător, mitropolitul Antonie Hrapoviţki îi va da la tundere numele „unchiului" său îndepărtat, mitropolitul Ioan de Tobolsk. Luminătorul Ioan de Tobolsk a trimis o misiune la Pekin - în timp ce, peste veacuri, vlădica Ioan se va îndrepta spre prima sa catedră episcopală la Shanghai; mitropolitul Ioan se slăvise datorită trapezelor sale pentru clerici şi pentru toţi nevoiaşii - vlădica Ioan va institui „trapezele milosteniei" în Franţa; mitropolitul Ioan şi-a dat obştescul sfârşit îngenuncheat în rugăciune - în aceeaşi atitudine îşi va da sufletul lui Dumnezeu şi vlădica, după Sfânta Liturghie, în faţa icoanei Maicii Domnului Kursk-Korennaia[5].

Copilăria şi tinereţea (1896-1921)

Cel căruia i-a fost dat să mărturisească sfinţenia Ortodoxiei pe întinsul a trei continente s-a născut în ziua de 4 iulie a anului 1896, în satul Adamovka din Gubernia Harkov şi a primit numele de botez în cinstea Sfântului Arhistrateg Mihail. Era un copil bolnăvicios, blând şi tăcut. Era sociabil, dar nu se apropia de nimeni în mod deosebit, fugea de jocurile gălăgioase şi îi plăcea să-şi petreacă timpul cu animalele. Ca frate mai mare, avea grijă de patru fraţi şi de o soră mai mică. De mic aduna icoane, cărţi bisericeşti şi istorice şi citea mult din vieţile sfinţilor, încă din jocurile copilăriei se dezvăluia viitoarea sa chemare: adesea îi costuma pe soldăţei în călugări şi din forturile de jucărie îi plăcea să construiască mănăstiri. În curând urma să întâlnească şi adevărata mănăstire. Moşia de la ţară a lui Boris Ivanovici se afla numai la opt verste de cunoscuta Mănăstire Sviatogorsk din judeţul Iziumsk, aşezată pe malul împădurit al Doneţului de Nord, cunoscută în istorie încă din secolul al XIV-lea. Familia Maksimovici ajuta material mănăstirea, o vizita adeseori şi uneori rămâneau acolo cu toţii preţ de câteva zile. Măreţele catedrale, înaltul „munte Tabor", peşterile, călugării, duhul athonit care domnea aici l-au impresionat adânc pe tânărul Mihail. Peste aproape treizeci de ani, în cuvântarea rostită cu ocazia hirotonirii sale ca episcop, el îşi amintea astfel de educaţia sa de acasă: „Din primele mele zile, de când am devenit conştient, mi-am dorit să slujesc dreptatea şi adevărul. Părinţii mei au aprins în mine râvna de a lupta neabătut pentru dreptate şi sufletul meu a fost cucerit de pilda acelora care şi-au dat viaţa pentru ea".

Dar Mihail nu a păşit imediat pe calea ce i-a fost rânduită de Dumnezeu. Urmând tradiţiile militare ale familiei, Boris Ivanovici îl înscrie pe fiul său la şcoala de cădeţi din Petrovsk, pe care o absolvise şi el, şi tânărul va urma cursurile ei timp de şapte ani (1907-1914). Avea rezultate bune la toate disciplinele, cu excepţia educaţiei fizice, de care este până la urmă scutit, din pricina unei boli a picioarelor. Despre educaţia patriotică pe care Mihail a primit-o acolo mărturiseşte următoarea întâmplare.

Când, în 1912, regele Ferdinand al Bulgariei a început pregătirile pentru al doilea război balcanic cu fraţii slavi din Serbia, adolescentul revoltat pe „renegat" i-a scos fotografiile din albumele fraţilor mai mici şi le-a ascuns într-o placă de gramofon cu imnul Bulgariei. În timpul studiilor, Mihail s-a distins de colegii săi prin tăcere şi evlavie,

[5] Icoană făcătoare de minuni descoperită prin minune dumnezeiască în anul 1295 la rădăcina unui copac, în regiunea Kursk. Este prăznuită pe 8 septembrie şi în a noua vineri de după Paşti.

atrăgându-şi uneori ironiile şi glumele lor. Odată a fost convocat la conducerea şcolii pentru că-şi făcuse cruce în timpul marşului, încălcând astfel disciplina militară. Despre credința vie şi puternică a băiatului vorbeşte, printre altele, şi trecerea la ortodoxie a fostei lui guvernante catolice, convertită de elevul ei, pe când acesta avea 15 ani. Este probabil că Mihail auzise încă din anii de liceu de slăvitul şi marele ascet, episcopul de Harkov, Meletie Leontovici (†1840) care, renunțând la somn, îşi petrecea toate nopțile în rugăciune - nevoință prin care şi vlădica Ioan îl va proslăvi mai târziu pe Dumnezeu. Dar se cunoaşte cu certitudine că, spre sfârşitul anilor de liceu, la şcoala de cădeți, Mihail îl întâlni pe un alt celebru ierarh, episcopul Teofan Bîstrov care ocupa în perioada aceea scaunul de Poltava; acesta îl impresiona puternic pe băiat, datorită concentrării deosebite cu care săvârşea dumnezeieştile slujbe.

În anii aceia Mihail era deja pregătit sufleteşte să păşească pe calea preoțească. El se hotărî să urmeze Academia Teologică din Kiev. Însă părinții insistară să-şi desăvârşească studiile lumeşti, alegând pentru el cariera juridică şi tânărul, din ascultare, se supuse. Astfel, următorii săi ani de viață (1914-1918) Mihail şi-i petrece între zidurile Facultății de Drept a Universității din Harkov. „Studiind ştiințele lumeşti - îşi aminteşte el - mă adânceam tot mai mult în studiul ştiinței ştiințelor: a vieții duhovniceşti.” De neobişnuitul student se interesă vlădica Antonie Hrapovițki. Prima lor întâlnire a avut loc la un curs al arhiereului ținut la o adunare din Zemsk. De atunci, Maksimovicii se întâlneau adesea cu arhipăstorul şi acesta deveni practic îndrumătorul duhovnicesc al lui Mihail, iar mai târziu îl urcă pe ucenicul său pe treptele slujirii arhiereşti. O altă față bisericească cu care s-a împrietenit studentul Mihail a fost preotul din Harkov, Nikolai Sanguşko-Zagorovski, care la scurtă vreme urma să ajungă mărturisitor al credinței.

Aceeaşi încercare îl aştepta şi pe Mihail. Desigur că familia de monarhişti convinşi Maksimovici a primit cu mare durere evenimentele din februarie 1917. Căderea monarhiei a ridicat toate opreliştile din calea celor mai josnice şi mai cinice puteri potrivnice lui Dumnezeu, pe care le-a cunoscut istoria mondială.

Despre activitățile lui Mihail după terminarea universității ştim foarte puțin: avem cunoştință doar despre scurta lui slujbă la judecătoria regională din Harkov, la hatmanul P.P. Skoropadski (1918) şi în armata de voluntari. În schimb, este binecunoscut că nici prin gând nu-i trecea să-şi ascundă convingerile ortodoxe şi monarhiste în fața criminalilor care puseseră mâinile pe putere. Astfel, el se ridică odată în mod deschis cu un protest în timpul adunării parohiale, în care toți îşi dădeau acordul pentru topirea clopotului bisericii, „de frica iudeilor”. Iar când începură arestările, îndemnurilor la prudență ale părinților săi el le răspunse amintindu-le de Acela Care a zis că *şi perii capului, toți ne sunt numărați* (vezi Matei 10, 30)[6]. Mihail este arestat, eliberat şi iarăşi arestat, dar când şi cekiştii[7] se lămuresc că îi este indiferent unde se află – în închisoare sau în libertate - este eliberat din nou. Însă familia lui Boris Ivanovici nu consideră această stare de fapt ca indiferentă şi, în 1921, împreună cu mulți alții, s-au exilat la Belgrad. Dumnezeiasca Pronie nu a încununat nevoințele lui Mihail prin mucenicie: acestui bineplăcut al lui Dumnezeu îi stăteau înainte alte nevoințe.

---

[6] Atunci când citatul biblic din textul originar este identic din punct de vedere semantic cu cel din Biblia editată de Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (Bucureşti, 1982), am folosit în traducere citatul corespunzător din versiunea oficială a Bibliei în limba română, mai sus menționată. Altfel, când citatul biblic din textul originar diferă ca sens față de versiunea-reper în limba română, am recurs la o traducere liberă, coroborând-o cu Biblia lui Şerban de la 1688 (Editura Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1997).

Citatele din slujbele bisericeşti au fost confruntate cu cele existente în cărțile de cult ale B.O.R., păstrându-se, atunci când diferențele de vocabular o impuneau, specificul variantei ruseşti; s-a recurs la o traducere liberă atunci când textul liturgic nu are un echivalent în textele liturgice ale B.O.R.

[7] Membri ai C.K. - Comisia extraordinară de luptă împotriva contrarevoluției, a sabotajului şi a speculei, organ polițienesc al Revoluției Roşii.

Iugoslavia (1921-1934)

Părăsindu-şi patria, Mihail a avut, în schimb, posibilitatea să-şi împlinească visul său de demult: să devină student al facultăţii de teologie. Noul student al Universităţii belgrădene (1921-1925) era nevoit să-şi ajute familia aflată la strâmtorare. Mulţi emigranţi îşi aduc aminte cum Mihail Maksimovici vindea în acei ani ziare. N. şi M. Zernov îşi amintesc: „De statură potrivită, greoi şi lat în umeri, cu obrajii rotunzi şi buze roşii sub mustăţile roşcate ucrainene, dădea impresia unei mari forţe. Comunica foarte puţin cu ceilalţi studenţi. [...] Trăia într-o mare sărăcie, îşi susţinea existenţa din vânzarea ziarelor. În anii aceia Belgradul era acoperit de noroaie care pe timp de ploaie deveneau de netrecut. Maksimovici purta o şubă greoaie de blană şi nişte vechi cizme ruseşti. De obicei năvălea în auditoriu cu întârziere, acoperit cu un strat gros de noroi de pe străzi, scotea din sân fără grabă un caiet soios şi un ciot de creion şi începea să-şi noteze lecţia cu scrisul său mare. Curând adormea, dar imediat ce se trezea îşi relua notiţele. Mulţi dintre noi erau curioşi să afle ce fel de notiţe obţinea Maksimovici, dar nimeni nu îndrăznea să-i ceară caietul să le citim. Acest student ieşit din comun a devenit episcopul cel mai ieşit din comun al Bisericii în exil”.

Sinodul arhieresc şi Conducerea superioară a Bisericii Ruse din străinătate (nucleul Bisericii Ruse din exil), prezidată de mitropolitul Antonie Hrapoviţki, s-au stabilit în Serbia. Grupul de studenţi ruşi ai Facultăţii de teologie au iniţiat un seminar pe care l-au numit „Frăţia Cuviosului Serafim”. Dintre lectorii acestui cerc se evidenţia marele teolog, episcopul Teofan de Poltava, cunoscut prin cercetările sale dogmatice şi, de asemeni, episcopul Gavriil Celiabinski, care era apropiat de mitropolitul Antonie şi ţinea cursurile: „Pildele Domnului”, „Minunile Domnului”, „Dialogurile Domnului” şi altele. Alături de Mihail, din Frăţie mai făceau parte şi alţi oameni deveniţi mai târziu celebri, ca istoricul de patrologie, arhimandritul Ciprian (Kern), istoricul de filozofie rusă, protoiereul profesor V.V. Zenkovski, arhiepiscopul Ioan de San Francisco (pe atunci, cneazul Dmitri A. Şahovskoi, poet şi literat) şi arhiepiscopul de Chicago, Serafim. În 1924, mitropolitul Antonie, care-l cunoştea bine pe Mihail, îl numi cântăreţ al Bisericii Ruse din Belgrad.

În Iugoslavia, Mihail mai face cunoştinţă şi cu un alt viitor ierarh, Preasfinţitul episcop Vasili (Rodzeanko), care îi va deveni ulterior şi ucenic duhovnicesc, dar care pe atunci era elev intern la un gimnaziu din Belgrad: „[...] Pentru prima dată în viaţă am văzut un om cu ochi atât de plini de bunătate: era un copil mare. Era chiar mai tânăr decât mine, din acest punct de vedere, era un copil mai mic. Imediat am stabilit cu el un limbaj comun al copiilor, cu toate că el, desigur, nu mai era copil. El era cel despre care Mântuitorul a spus: *De nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi precum pruncii, nu veţi intra în împărăţia cerurilor* (Matei 18, 3); *a unora ca aceştia este împărăţia lui Dumnezeu* (Marcu 10, 14). Şi mi-a luat întreaga viaţă în mâinile lui, din această primă clipă sfântă şi fericită şi chiar până la ultima clipă când, după sfârşitul său, a venit deodată la mine. Nu ştiu dacă a fost vis, stare de semitrezie sau a fost aievea, ţin doar minte că dimineaţa devreme - la Londra, eram deja preot, încă tânăr pe atunci - deodată... cineva m-a bătut în coastă, destul de puternic. Şi îl văd pe vlădica: stătea în picioare - atunci era deja vlădica Ioan - mă priveşte cu aceiaşi ochi plini de bunătate, dar îmi spune sever: «Scoală-te şi du-te să slujeşti Sfânta Liturghie, imediat!». Am sărit din pat, am plecat imediat şi am slujit Sfânta Liturghie [...]”.

Între 1925-1927, Mihail, ucenicul vlădicăi Antonie predă, ca învăţător de religie, într-o şcoală de stat din Serbia, însă nu-l mai putem numi Mihail. În 1926 mitropolitul îl tunde monah cu numele Ioan (în cinstea rudei sale, Sfântul Ioan de Tobolsk) şi îl hirotoneşte ierodiacon. În acelaşi an, la praznicul Intrării Maicii Domnului în Biserică, episcopul Gavriil îl hirotoneşte ieromonah.

Părintele Ioan sporea în două domenii deodată: pedagogic-educaţional şi teologic-apologetic, încercând să-l tăinuiască de ochii omeneşti pe al treilea: al nevoinţei ascetice.

Unul dintre absolvenţii Seminarului din Bitolia (Macedonia), unde a ajuns să predea tânărul Ioan, ne-a păstrat amintirea înfăţişării acestuia. „[...] Odată sosi la Seminarul din Bitolia un călugăr foarte modest. Era ieromonahul Ioan Maximovici, rus de origine, înfăţişarea sa nu producea vreo impresie deosebită, dar era în el ceva neobişnuit. Era de înălţime mijlocie, avea un păr negru, des, lung până la umeri, pe faţă nu avea nici un rid; ochii mari scrutau cu atenţie încordată de sub claia de păr. Pe atunci nu-i crescuse încă o barbă prea lungă. Nasul îl avea drept, maxilarul de jos era lipsit de mobilitatea necesară, devenind astfel o piedică pentru vorbire. Piciorul drept era mai scurt decât celălalt şi purta un pantof ortopedic, care bocănea în timpul mersului, mai ales pe coridor sau în clasă".

Dar Domnul, Cel ce i-a spus Sfântului Apostol Pavel: „Puterea Mea se desăvârşeşte în slăbiciune" (II Cor. 12, 9), l-a înţelepţii şi pe episcopul Nicolae Velimirovici; arhiereul cârmuitor al eparhiei de Ohrida (sub a cărei ocârmuire se afla pe atunci şi Seminarul din Bitolia). Încă din anii aceia acesta le spunea păstoriţilor săi: „Dacă vreţi să vedeţi un sfânt în viaţă, mergeţi la Bitolia la părintele Ioan". Ceea ce episcopului Nicolae - propovăduitorul şi inspiratorul renaşterii religioase naţionale în Serbia - i-a fost descoperit de intuiţia sa duhovnicească neobişnuită, seminariştii din Bitolia au aflat „pe cale empirică", prin observaţie.

Astfel, câţiva dintre ei au observat mai întâi că profesorul lor rămânea treaz multă vreme după ce ei plecau la culcare şi avea obiceiul să treacă noaptea pe la toţi seminariştii, aranjându-le păturile şi însemnându-i cu semnul crucii. Apoi au descoperit că, de fapt, el nu se culca deloc, îngăduindu-şi nu mai mult de un ceas-două de odihnă în timpul nopţii, când şedea pe jos, în faţa icoanelor. Numai după mulţi ani el recunoscu că, din momentul când a primit haina monahală, nu s-a mai culcat niciodată.

Alt lucru pe care l-au descoperit studenţii bitolieni la învăţătorul lor îl apropia de cel pe care-l cinstea foarte mult, dreptul şi sfântul Ioan de Kronstadt. La fel ca şi „părintele întregii Rusii", părintele Ioan se străduia să săvârşească zilnic Sfânta Liturghie şi să se împărtăşească în fiecare zi cu sfintele Taine. Adesea, când plecau acasă în vacanţă, seminariştii le povesteau apropiaţilor lor despre neobişnuita lui concentrare din timpul săvârşirii Jertfei celei fără de sânge.

Mai povesteau şi despre postul neobişnuit pe care-l ţinea învăţătorul lor cel plăpând cu trupul. Pregătindu-se pentru Liturghia de duminică, el încă de joi mânca mai puţin ca de obicei, iar vinerea şi sâmbăta abia se atingea de bucate, în prima şi în ultima săptămână a Marelui Post se înfrâna cu totul de la mâncare şi numai Liturghia Pascală îi înviora, în sfârşit, trupul istovit de post şi faţa i se lumina de strălucire cerească.

În fine, seminariştii bitolieni au descoperit că, la orice oră din noapte, părintele Ioan putea fi găsit citind Biblia, astfel încât întruchipa în sine modelul dreptului despre care s-a spus: *Ci în legea Domnului e voia lui şi la legea Lui va cugeta ziua şi noaptea* (Ps. l, 2). Rezultatul strădaniilor lui neobosite fu că, după expresia Cuviosului Serafim, mintea lui a ajuns parcă „să înoate" în cuvintele Sfintei Scripturi. Bunăoară, făcea referire fără greutate la capitole din cărţile Noului Testament, adesea citând după număr şi versetele lor. Nici nu-şi puteau închipui studenţii câte rugăciuni ştia pe de rost.

Aşa era părintele Ioan în timpul profesoratului său la Seminarul din Bitolia (1928-1934), care întreţinea patru-cinci sute de studenţi (mai ales albanezi, cehi, ruşi, sârbi). El îi învăţa mai întâi de toate prin exemplul său personal „ştiinţa ştiinţelor", pe care o studia întotdeauna. Lecţiile părintelui Ioan erau eficiente şi datorită bunei lui pregătiri, căci de mic cunoştea bine limbile europene, la Universitate le-a deprins pe cele vechi şi era un excelent cunoscător al literaturii patristice.

Îngrijindu-se de seminariştii săi, tânărul ieromonah nu uita nici de nevoile duhovniceşti ale Bisericii. Şi aici el urmează exemplul Sfinţilor Părinţi care, materializând în viaţa şi în păstorirea lor „teologia practică", apelau şi la cea teoretică, apărând tradiţia dogmatică de mai „recentele" false învăţături. În vremea Sinoadelor ecumenice aceste false învăţături atentau la învăţătura Biserici despre Persoanele Sfintei Treimi şi despre taina

întrupării lui Dumnezeu; în epoca isihastă, atentau la învățătura despre energiile necreate şi despre harul Sfântului Duh, iar în perioada părintelui Ioan ele deformau învățătura Bisericii (despre Maica Domnului, care a fost sancționată de catolicism în 1854 cu o nouă dogmă, iar în filozofia rusă au fost reprezentate de curentul destul de încâlcit din punct de vedere conceptual, dar suficient de influent, al sofiologiei. Acest curent, a cărui esență constă în ipostazierea (ontologizarea) chipului „înțelepciunii dumnezeieşti" în persoana (Sofiei - energia feminină Universală, privită în calitate de „persoană" a lumii create şi, în acelaşi timp, introdusă în însăşi alcătuirea firii dumnezeieşti (Sofia creată şi Sofia necreată) -, a fost practic deja prezentat în formă finală în numeroasele opere ale lui Vladimir Soloviov. Apoi a fost amintit în scrierile de tinerețe ale părintelui Pavel Florenski, a fost romanțat în „imnurile sofianice" ale lui L. Karsavin şi apoi propus spre revizuirea ca sistem a dogmaticii ortodoxe de protoiereul Serghei Bulgakov. Cu acesta din urmă intră în polemică modestul învățător al Seminarului din Bitolia.

În articolul publicat în 1928, „Cinstirea Maicii Domnului şi a lui Ioan Botezătorul şi noua orientare a gândirii teologice ruse", părintele Ioan dovedeşte cu ajutorul textelor Sfinților Părinți inconsistența încercării părintelui S. Bulgakov de a-şi fundamenta prin trimiteri patristice fanteziile mariologice, legate de „extragerea" inițială a Fecioarei Maria din firea omenească „comună" şi de aşezarea ei „pe aceeaşi treaptă" cu Mântuitorul (în calitate de mijlocitoare între firile dumnezeiască şi omenească, de co-ispăşitoare a neamului omenesc şi, finalmente, de cvasi-zeitate feminină sui-generis, „care să stabilească echilibrul" cu El, considerat ca divinitate „masculină"). De asemeni, părintele Ioan arată lipsa de temei a încercării lui Bulgakov de a-l prezenta pe Sfântul Ioan Înaintemergătorul ca fiind două aspecte ale Sofiei.

În lucrarea apărută în acelaşi an, „Cum Sfânta Biserică Ortodoxă a cinstit-o şi o cinsteşte pe Maica Domnului", părintele Ioan se opreşte în mod intenționat la mariologia neocatolică, arătând că, atribuind Maicii Domnului cinstiri dumnezeieşti, „râvnitorii lipsiți de dreaptă socotință" îi micşorează de fapt meritele (eliminând, astfel, nevoința sfințeniei ei) şi pune în relație aceste tendințe cu mai sus menționatele inovații ale sofiologilor ruşi (care se delimitează, în cuvinte, de învățătura neocatolică).

În fine, în articolul din 1930, „Învățătura despre Sofia, Înțelepciunea dumnezeiască" profesorul din Bitolia, bazându-se pe scrierile liturgice şi pe textele biblice, dovedeşte nefundamentarea ipostazierii înțelepciunii dumnezeieşti, care indică lămurit asupra Celui de-Al Doilea Ipostas al Sfintei Treimi. Observând, în locuri concrete, apropierea sofiologilor de gnosticii secolelor II-III, părintele Ioan evidențiază esența fenomenului sofiologiei: „Mai mult decât formal, noii filozofi se apropie de ereticii de demult, gnosticii. Şi aceia, şi aceştia au tendința de a cunoaşte toate tainele lumii de sus, de a localiza exact fiecare lucru într-o schemă născocită de ei. Cea care-i conduce şi prevalează este rațiunea omenească. Sfânta Scriptură, adevărurile revelate sunt adaptate la învățături create de fantezia omenească şi din ele se ia numai ceea ce se potriveşte şi este în acord cu aceste învățături..."

Nu este de mirare că un luminător atât de strălucitor nu a putut rămâne multă vreme sub obroc. O cunoştință de-a părintelui Ioan, sora Maria Dmitrievna Pavlenko, povesteşte că, întâlnindu-l în 1934 într-un tramvai din Belgrad, acesta i s-a plâns că fusese convocat din greşeală în capitală, în locul unui alt ieromonah Ioan, care urma să fie hirotonit episcop. A doua zi părintele îi spuse că lucrurile s-au agravat mai rău decât crezuse el, întrucât el era cel pe care doreau să-l facă episcop. Ca răspuns la obiecțiunile lui, legate în primul rând de defectele de vorbire, în Sinod a fost făcută observația spirituală că şi Moise suferise de astfel de dificultăți.

Astfel, pe 28 mai 1934 Ioan deveni ultimul dintre episcopii hirotoniți de mitropolitul Antonie. Ca răspuns la propunerea de a se retrage la odihnă în China, ierarhul îi scria destinatarului său: „Dar în locul meu vi-l trimit, ca pe propriul meu suflet, ca pe inima mea, pe episcopul Ioan. Acest om mărunt, plăpând, aproape un copil ca înfățişare, este de fapt, în

vremurile noastre de slăbire duhovnicească generală, un model de tărie şi severitate ascetică". Şi episcopul Ioan se îndreptă spre Shanghai.

China (1934-1949)

Vlădica sosi la locul noii sale slujiri în aceeaşi zi în care, cu opt ani în urmă, avusese loc hirotonirea sa ca preot - era praznicul Intrării Maicii Domnului în Biserică. Dar sarcinile care-i stăteau în faţă erau incomparabil mai serioase: catedra vacantă a episcopului Simon îi lăsa o mulţime de datorii. Prima lui misiune a fost refacerea zdruncinatei unităţi bisericeşti cu grecii, sârbii şi ucrainenii. Pe ultimii pur şi simplu îi alipi în mod remarcabil Bisericii Ruse din exil, convingându-i că şi el era, din naştere, ucrainean şi avea şi o foarte lungă genealogie ucraineană. În acelaşi timp s-a apucat de terminarea lucrărilor de construire a marii catedrale în cinstea icoanei Maici Domnului „Mijlocitoarea păcătoşilor", care a fost repede terminată (împreună cu casa parohială şi cu clopotniţa) şi a devenit una dintre cele mai impresionante biserici ortodoxe ale diasporei ruse (mai târziu, în perioada „revoluţiei culturale", a fost distrusă). Noul arhipăstor trecu la organizarea învăţământului religios şi îşi luă ca regulă să asiste la examenele orale de catehism şi la alte materii din toate şcolile ortodoxe din Shanghai. În paralel, vlădica Ioan se ocupă de construirea unui spital, a unor azile de bătrâni, a unei şcoli de comerţ, a unui gimnaziu pentru fete, a unei cantine sociale. De o deosebită grijă din partea lui se bucurară întemniţaţii, pentru care slujeşte Sfânta Liturghie pe o masă sărăcăcioasă din închisoare. Este aşteptat întotdeauna cu nerăbdare şi de bolnavii de la spitalul de alienaţi psihic din împrejurimile Shanghaiului care, spre surprinderea generală, îl primesc cu blândeţe şi îi dau ascultare (ca şi posedaţii, cărora le dădea Sfintele Taine). În plus, când îi vizita pe bolnavi în marele oraş Shanghai, vlădica umbla întotdeauna pe jos, refuzând să se folosească de ricşe.

Pe lângă bolile trupeşti şi sufleteşti, vlădica Ioan începu să le vindece şi pe cele sociale, îngrozindu-se de sărăcia disperată care domnea în mahalalele din Shanghai şi văzând copii aruncaţi în stradă (unii dintre ei deveneau hrană pentru câinii vagabonzi), el nu se mulţumi cu măsurile individuale (se cunosc cazuri când le împărţea cerşetorilor toate lucrurile sale, rămânând chiar fără sandale) şi, asemeni Sfântului şi dreptului Ioan de Kronstadt, pe care-l cinstea foarte mult, întemeietorul celebrei Case a hărniciei, deschise în 1935 un Orfelinat al Sfântului Tihon din Zadonsk. Aici i-a adunat pe copiii orfani şi pe cei ai părinţilor nevoiaşi (pe o fetiţă „a cumpărat-o" de la un chinez contra unei sticle de vodcă) şi nu le dădea doar mâncare, ci se ocupa şi de educaţia lor, le organiza serbări de Crăciun şi, desigur, îi obişnuia cu viaţa Bisericii. La scurtă vreme după înfiinţarea sa, orfelinatul putea întreţine până la o sută de copii simultan, iar în total trecură prin el în jur de trei mii şi jumătate de copii. Uneori proviziile se subţiau şi odată, în anii războiului, se terminară cu totul. Când vlădica a fost înştiinţat că nu mai aveau cu ce hrăni copiii, el a spus: „Dumnezeu ne va trimite" şi petrecu toată noaptea în picioare, la rugăciune. A doua zi, în zorii dimineţii sună soneria şi în uşă apăru reprezentantul unei organizaţii, cu o donaţie consistentă pentru orfelinat. Cei care au trecut prin orfelinat nu-l uitau niciodată pe episcopul şi părintele lor, păstrând legătura cu el şi după ce acesta părăsi China.

Vlădica Ioan iubea foarte mult dumnezeieştile slujbe şi rânduiala bisericii. În fiecare joi, în Shanghai se ţinea consfătuirea preoţilor. Dacă cineva lipsea, vlădica îi cerea un raport explicativ. La aceste consfătuiri, cea mai mare parte a timpului era dedicată problemelor liturgice. Vlădica îi întreba pe preoţi despre particularităţile slujbelor pe care urmau să le săvârşească, verificându-le cunoştinţele. El însuşi săvârşea, fără excepţie, toate slujbele de pe parcursul unei zile, neacceptând nici un fel de prescurtări, nici pe cele mai comune şi mai „raţionale". Uneori citea la pavecerniţă câte cinci şi chiar mai multe canoane (ca să-i cinstească pe toţi sfinţii pomeniţi), rămânând adesea în altar şi după Liturghie până la orele 3-4 după amiază, întrucât, cum singur mărturisea, îi era greu să se desprindă de rugăciune şi să

treacă la „cele pământeşti”. Odată, fiindcă a stat mult în picioare, piciorul i s-a umflat aşa de tare, încât consiliul medicilor, temându-se de cangrenă, i-a prescris spitalizare urgentă, pe care el, desigur, a refuzat-o. Când, în sfârşit, membrii comitetului parohial reuşiră, după îndelungi rugăminţi şi ameninţări, să-l spitalizeze cu forţa (într-o dimineaţă, în ajunul înălţării Sfintei Cruci), ei triumfară înainte de vreme. La începutul slujbei de priveghere a miezonopticii, „prizonierul” evada cu succes din spital şi săvârşi întreaga slujbă, evident, fără prescurtări. A doua zi piciorul îi trecu...

Nici în nevoinţele sale dinainte, din Serbia, vlădica nu-şi îngăduia vreo înlesnire: continuând să privegheze în timpul nopţilor, el se uda cu apă rece, „ca să se împrospăteze” şi îşi înăsprea postul, hrănindu-se în Marele Post şi în cel al Crăciunului cu o prescură. Nemicşorând nimic din cele dinainte, şi-a mai introdus o pravilă nouă: în zilele de pomenire ale unor sfinţi a început să slujească desculţ (mai târziu ajunse să se îndeletnicească tot mai mult cu această nevoinţă specifică nebunilor întru Hristos).

O dată cu nevoinţele ascetice creştea şi râvna lui în credinţă. Protoiereul Gheorghi Larin a fost martorul unui astfel de eveniment neobişnuit: „Odată, într-o seară, în timpul unei discuţii în cabinetul său, vlădica a răspuns la telefonul care sunase pe birou. Nu ştiu cine îl sunase, dar nu voi uita niciodată cum, continuând să vorbească, vlădica scăpă receptorul şi aţipi. Receptorul stătea pe genunchii săi, pe anteriu, iar el, moţăind, continuă încă multă vreme să asculte şi să vorbească cu cel care îl sunase. După legile naturii, era cu totul imposibil şi ca vlădica să-l audă pe acela care îl sunase, şi ca acela să audă ce i se răspundea. Însă, după durata şi sensul celor spuse de vlădica Ioan, îmi era clar că - în chip minunat - dialogul se producea”.

O cunoştinţă apropiată de-a vlădicăi, O. Skopicenko povesteşte că o femeie, Menşikova, a fost muşcată de un câine turbat şi, neglijând regulile elementare legate de tratamentul muşcăturilor, s-a îmbolnăvit de turbare. Când vlădica a împărtăşit-o pe muribundă, ea fu cuprinsă de una din crizele specifice bolii şi, dând afară spumă pe gură, ea scuipă şi Sfânta împărtăşanie. Dar Sfintele Taine trebuie consumate, aşa că vlădica le-a ridicat de pe jos şi le-a înghiţit, însoţitorii care erau cu el n-au apucat decât să strige: „Ce faceţi? Turbarea este foarte molipsitoare!”. Dar vlădica le-a răspuns liniştit: „N-o să se întâmple nimic, doar sunt Sfintele Taine”. Si, într-adevăr, nu i se întâmplă nimic.

Bărbăţia arhipăstorului din Shanghai putea fi mărturisită nu numai de slujitorii săi, ci şi de cei care atentaseră la turma sa. Primii au fost puterile ocupante japoneze care cuceriseră Shanghai-ul, când cel mai mare oraş chinezesc deveni teatrul acţiunilor militare ale celui de-al doilea război mondial. Imediat după ocupaţie, japonezii au hotărât să „mături” şi colonia rusă din Shanghai, făcând presiuni foarte dure asupra Comitetului de emigrare: doi activişti ai Comitetului au fost ucişi. „Shanghai-ul rusesc” a fost cuprins de panică şi vlădica Ioan hotărî să facă următorul gest nebunesc: se declară în mod public comandantul interimar al coloniei ruse. Mai mult decât atât, el continuă să-şi viziteze zilnic bolnavii, la orice oră din zi şi din noapte, ignorând cu totul patrulele şi orele de interdicţie a circulaţiei.

Odată - îşi aminteşte un „rus shanghaian” - în timpul unui schimb de focuri de armă dintre chinezi şi japonezi prin teritoriul britanic, vlădica dori să viziteze biserica ortodoxă, amplasată într-o mare clădire lângă malul râului Vampu. Era miezul nopţii. El fu oprit de patrula japoneză şi traducătorul îl preveni că merge la moarte sigură, însă episcopul îi ceru un bilet de trecere pentru străzile Concesiunii şi coborî liniştit în zona focului deschis. Focul încetă tocmai când el traversa strada şi fu reluat abia după trecerea lui. Când se întoarse, la trecerea podului, patrula japoneză îi prezentă onorul: japonezii erau uimiţi de cele petrecute şi spuneau că Dumnezeu era Cel Care l-a condus, şi la dus, şi la întors.

Japonezii plecară, dar sosiră alte încercări nu mai puţin primejdioase, întrucât aduceau discordii şi ispite în Colonia shanghaiană. Imediat după război, în 1946, agenţii stalinişti au început o agitaţie susţinută în sânul emigraţiei ruse din China, provocând un întreg val de repatrieri. Episcopul de Shanghai, înţelegând consecinţele reale ale acestei campanii, se împotrivi cu îndârjire. Nu o dată au avut loc atentate împotriva lui şi „shanghaienii” apropiaţi

organizară un pluton de pază permanentă, format din câteva persoane, care alcătuiau un cordon strâns în jurul său. Situaţia s-a complicat şi mai mult când arhiereul întâistătător al Bisericii Ruse din exil, arhiepiscopul Victor, a fost numit reprezentantul Patriarhului Aleksei I în Orientul Depărtat şi când toţi episcopii Orientului Depărtat s-au supus hotărârii acestuia de a trece sub jurisdicţia Bisericii Ortodoxe Ruse[8]. Vlădica Ioan nu îi urmă indicaţia. Pentru refuzul de a-şi declina jurământul faţă de Sinodul Bisericii Ruse din exil, arhiepiscopul Victor l-a „îndepărtat” pe vlădica printr-un decret special, interzicându-i să săvârşească sfintele slujbe; în acelaşi timp, Sinodul Bisericii Ruse din exil promulgă numirea vlădicăi Ioan în funcţia de arhiepiscop cu supunere nemijlocită faţă de Sinod. Îndepărtarea vlădicăi Ioan a avut o consecinţă la care arhiepiscopul Victor nu se aşteptase. În loc să părăsească Sinodul, arhiereul de Shanghai urcă în amvon şi îşi exprimă public fidelitatea faţă de jurământul dat Bisericii Ruse din exil, adăugând, referitor la edictul cu privire la îndepărtarea sa: „Mă voi supune acestui edict numai atunci când mi se va demonstra cu ajutorul Sfintei Scripturi şi a legilor oricărei ţări că sperjurul este o virtute, iar fideliţatea faţă de jurământ, un păcat grav”. Această manifestare publică a vlădicăi a salvat vieţile multor ruşi din China, întrucât foarte mulţi dintre cei repatriaţi în acea perioadă şi-au regretat apoi naivitatea.

Pe japonezi trebuia să-i obligi să te respecte, pe agenţii stalinişti trebuia să-i suporţi, dar al treilea duşman era cel mai greu de învins, deoarece cu el trebuia să convieţuieşti. Dramatismul situaţiei era legat de faptul că duşmanii vlădicăi Ioan nu erau „serghieni”, ci „ai noştri”, cei care aveau o atitudine extrem de critică chiar faţă de „serghieni”, convinşi fiind că numai ei sunt purtătorii „purităţii ortodoxe”. Această discordie dintre vlădica Ioan şi o parte a ierarhilor Bisericii Ruse din exil, care îşi începuseră activitatea în Iugoslavia, o dată cu el, în timpul mitropolitului Antonie, a apărut o dată cu sosirea sa la Shanghai. Când, în 1938, vlădica Ioan a sosit din Shanghai în Iugoslavia, la Consfătuirea Bisericească a clericilor şi mirenilor ruşi de pretutindeni, au apărut deja declaraţii mincinoase împotriva sa. El însuşi, la o sesiune a consfătuirii, a citit o astfel de clevetire, care nu a fost luată în serios - fapt la care a contribuit şi primirea din Shanghai a unui „raport” total diferit, care exprima recunoştinţa şi dragostea păstoriţilor - atât ruşi, cât şi chinezi - faţă de episcopul lor.

Părintele Gheorghi Larin a fost martorul unui astfel de episod ieşit din comun. Era o zi obişnuită şi Sfânta Liturghie era săvârşită de un preot al catedralei din Shanghai. În timpul predicii, acesta îl critică pe vlădica, arătându-l cu degetul şi folosind cuvinte ca „şarpe”, „scorpion”, „broască”, „fariseu” şi altele. Multă lume fu consternată de comportamentul preotului şi îl rugă pe vlădica să-l pedepsească pe îndrăzneţ, dar acesta nu întreprinse nici o măsură, spunând că este problema sa personală.

Însă polemicile perioadei Shanghai reprezentau doar primul act al tragediei, desfăşurate ulterior şi încheiate cu aproape cel mai întunecat eveniment din istoria exilului rus. Începând să-l ispitească pe vlădica prin confraţii săi mincinoşi, vrăjmaşul neamului omenesc hotărî ca, prin mijlocirea celor aflaţi deja în stăpânirea lui, să se descotorosească de-a dreptul de vlădica. Astfel, un preot posedat încercă de două ori să îl otrăvească, preot care apoi a scris articolaşe veninoase despre el în diferite ziare. Prima dată, suspectând că ceva era în neregulă, vlădica a refuzat să mănânce, a doua oară otrava a fost pusă în sticla folosită pentru clătirea sfântului potir, după Liturghie. (Pe patul morţii, bolnav de cancer, smintitul mărturisi cu pocăinţă arhiepiscopului Ioan păcatele pe care le făcuse faţă de el.)

Dar povara urii cu care dreptul este înconjurat de puterile întunericului este întotdeauna compensată de darurile harului care i se dau. În Shanghai încep minunile vestite în toată lumea ale vlădicăi Ioan.

Medicul N.N. Barabanov ne-a povestit că, odată, vlădica a fost chemat la un copil muribund. Intrând în apartament, episcopul se îndreptă direct spre camera în care zăcea copilul, cu toate că nimeni nu apucase să i-o arate. Fără să mai cerceteze copilul, el căzu în

[8] Celei din U.R.S.S. O dată cu Revoluţia Roşie şi cu masiva emigrare a unei părţi a ierarhilor şi a credincioşilor ruşi, Biserica Ortodoxă Rusă se scindează, ca jurisdicţie (nu şi dogmatic), în Biserica din ţară şi cea din exil.

genunchi în fața icoanei şi se rugă îndelung, apoi îi încredința pe adulți că totul va fi bine. Spre dimineață, copilul se simți mai bine şi curând s-a vindecat complet.

Iată o mărturie din arhiva spitalului regional din Shanghai. Liudmila Dmitrievna Sadkovskaia, pasionată de călărie, a fost odată azvârlită jos de pe cal şi, lovindu-se zdravăn cu capul de o piatră, şi-a pierdut cunoştința. Consiliul de specialişti ai spitalului a declarat-o irecuperabilă, dându-i foarte mici şanse de supraviețuire chiar până a doua zi: pulsul aproape că nu se auzea, capul era spart, aşchii rupte din craniu presau asupra creierului. Chiar dacă inima ar fi suportat operația (ceea ce era foarte puțin probabil), femeia ar fi rămas surdă, oarbă şi mută. Sora ei l-a implorat pe arhiepiscopul Ioan să vină la spital. Vlădica Ioan le porunci tuturor să iasă afară din salon şi, timp de vreo două ore, se rugă lângă capul femeii. Apoi chemă medicul şi-l rugă să examineze bolnava. Cu uimire, medicul constată că avea pulsul unui om sănătos şi fu de acord să înceapă imediat operația, dar numai în prezența arhiepiscopului. După operație, Sadkovskaia îşi veni în fire şi ceru să bea. Ea vedea şi auzea totul, iar apoi a putut chiar să vorbească. După asta, a mai trăit câteva zeci de ani.

Doamna E.M. Brinner ne-a comunicat ce i-a povestit sora de caritate a spitalului Frăției Ortodoxe Ruse. Odată, pe la orele 3 noaptea, a fost chemată de un grav bolnav, dare o rugă să-l cheme numaidecât pe vlădica, întrucât îi era foarte rău şi vroia ca arhiepiscopul să-l împărtăşească. În acea noapte se iscase o furtună năprasnică - un taifun, însoțit de ploaie torențială şi vijelia a rupt toate cablurile aeriene. Sora i-a răspuns muribundului că nu putea să-i îndeplinească cererea, întrucât telefonul nu funcționa şi nu putea părăsi spitalul până la orele 6 dimineața. Dar bolnavul nu se liniştea. Şi iată că, peste 30-40 de minute, se auzi un ciocănit puternic în poartă; portarul, întrebând cine este, auzi: „Deschideți, sunt arhiepiscopul Ioan, am fost chemat aici, sunt aşteptat”. Şi, văzând-o pe soră, el o întrebă: „Unde e acel grav bolnav care mă aşteaptă? Conduceți-mă la el”.

Un caz similar de clarviziune a arhipăstorului shanghaian a fost consemnat de medicul Spitalului rusesc (dr. Bill). Era odată internată acolo o femeie foarte grav bolnavă, care îi ruga pe toți să-l cheme pe vlădica Ioan, ca s-o împărtăşească şi să se roage pentru ea. Medicul de salon le-a spus infirmierelor să nu-i tulbure pe vlădica, întrucât bolnava tot avea să moară. A doua zi vlădica sosi la spital şi se îndreptă exact spre salonul cu pricina, spunându-i bolnavei: „De ce mă deranjezi din rugăciune? Acum trebuie să săvârşesc Sfânta Liturghie”. El o împărtăşi cu Sfintele Taine, îi dădu blagoslovenie şi plecă. Spre surprinderea medicilor, bolnava începu repede să se însănătoşească.

Ana Petrovna Luşnikova era profesoară de canto şi s-a ocupat odată de corectarea dicției lui vlădica, pentru care el îi lăsa regulat câte o bancnotă de 20 de dolari. În 1945, în timpul războiului, ea era pe moarte în Spitalul francez. Seara târziu, fiind în agonie, ea îl chemă pe vlădica Ioan, dar vlădica nu putea fi atunci chemat în spital, întrucât în timpul războiului, spitalul se încuia pe timp de noapte. Nici un fel de înduplecări nu avură efect, ci ea continua să-l cheme: „Vlădică, vino! Vlădică, vino!”. Şi iată că la apogeul furtunii (şi atunci era un taifun însoțit de ploaie torențială), ea văzu cum, prin uşa deschisă a salonului, apăru vlădica, ud leoarcă, şi se apropie de ea. Vrând să se convingă că era el, ea îl atinse şi îl întrebă dacă era realitate sau vedenie. Vlădica zâmbi şi o încredința că era „realitate”, o împărtăşi, după care bolnava dormi 18 ore. În acelaşi salon mai era o bolnavă, care a văzut cum vlădica a împărtăşit-o pe Luşnikova. Dar ceilalți n-au crezut-o şi spuneau că vlădica nu avea cum să intre noaptea în spitalul încuiat. Nu a crezut-o nici sora, până când, făcând patul, nu a descoperit sub pernă o bancnotă de 20 de dolari, pe care vlădica a lăsat-o special, ca semn al vizitei sale, ştiind câtă trebuință de bani avea Luşnikova în spital.

Mai puțin cunoscut este un caz de clarviziune a vlădicăi care, după opinia noastră, le întrece pe multe din cele cunoscute. Una dintre ucenicele din Shanghai ale arhiepiscopului Ioan, Vera Terehova povesteşte că prietena ei, Ana Leonova, şi-a pierdut soțul în anul 1945: pe când era la Mukden, a fost capturat de agenții sovietici şi trimis într-un lagăr de concentrare din Siberia. Când, peste trei ani, fiind deja în Filipine, ea s-a dus la arhiepiscopul Ioan, ca să-i ceară binecuvântare să înceapă acțiunea de divorț (întrucât, oricum, speranțe să-şi

întâlnească soțul nu erau), el i-a spus: „Dacă vreți, puteți începe acțiunea, dar vă veți mai vedea soțul”. El nu s-a înşelat nici de această dată: peste douăzeci şi opt de ani, căutările fiicei ei s-au încheiat cu succes şi soțul ei sosi la San Francisco.

Şi iată cum vlădica a întărit odată credința unei femei, care ulterior a intrat în monahism, devenind maica Augusta. În 1939, fiica ei plecă în Italia, la soțul ei. Dar viața ei nu s-a aranjat acolo: soțul mai locui cu ea doar unsprezece zile; apoi plecă în Africa, lăsând-o cu părinții lui, care au izgonit-o în stradă, fără nici o sursă de existență; nici măcar nu cunoştea limba. Ea se hotărî să nu mai meargă la biserică dar, auzind de pe stradă cântările din catedrală, în timp ce se îndrepta spre nişte prieteni, intră totuşi în catedrală. Tocmai slujea vlădica, altarul era deschis. Şi iată că vlădica rosti: „Veniți, mâncați, acesta este Trupul Meu” şi „Acesta este Sângele Meu...” - şi făcu o plecăciune până la pământ, în acest moment, după cuvintele vlădicăi, ea văzu cum apare o flăcăruie care se coboară în potir forma flăcăruiei era asemănătoare unei flori de lalea, dar mai mare. Niciodată nu şi-a închipuit că va vedea sfințirea cu foc a Sfintelor Daruri. Din acel moment credința se încălzi în ea, de la focul credinței arhiepiscopului Ioan.

Lidia Liu i-a scris odată o scrisoare vlădicăi, cerându-i ajutor pentru o văduvă cu copii, dar nu a primit nici un răspuns. Trecu un an şi vlădica sosi în Hong-Kong, o descoperi pe femeie în mulțimea de oameni şi îi spuse: „Sunteți cea care mi-ați scris o scrisoare!”. Ea a rămas înmărmurită, întrucât ştia că vlădica nu o mai văzuse niciodată. Dar i-a fost dat să vadă şi mai mult. Când, stând în fața analogului, vlădica a început să predice, ea a văzut, împreună cu mama ei, că era înconjurat de o lumină pogorâtă de sus, a cărei strălucire „era lată de un picior”[9]. Şi soțul ei, care stătea puțin mai departe, a văzut acea lumină şi multi alți credincioşi.

Lumina care-l înconjura pe vlădica era văzută doar de cei credincioşi, dar lumina lui Hristos strălucea, prin el, tuturor. Odată, în Săptămâna Luminată, vlădica a sosit la spital să-i viziteze pe câțiva ruşi de acolo. Trecând printr-unul dintre saloane, el s-a oprit în fața unui paravan care acoperea un pat; pe pat zăcea o bătrână evreică muribundă. Vlădica a ridicat crucifixul deasupra paravanului şi a strigat cu glas tare: „Hristos a înviat!”. După aceasta ea începu treptat să se vindece şi curând părăsi spitalul. Acesta nu este singurul caz de vindecare a iudeilor (unii dintre ei au trecut după vindecare la Ortodoxie).

Arhipelagul Filipinez (1949-1951)

O dată cu venirea la putere a comuniştilor, în fața vlădicăi Ioan se ridica o nouă problemă: turma rămasă trebuia grabnic evacuată. Calea spre libertate trecea prin Arhipelagul Filipinez.

Nu s-au păstrat mărturii amănunțite despre cum acest „nou Moise gângav” l-a scos pe „Israelul său” afară din „casa de robie” a Chinei comuniste, dar se ştie cu certitudine că insulele Pacificului, care ar fi trebuit să li se pară păstoriților săi, după coşmarul chinezesc, un fel de pământ al făgăduinței, primiseră deja în anul 1949 până la cinci mii de refugiați. Au fost nevoiți să se instaleze pe insula Tubabao, în lagărul Organizației internaționale a refugiaților, şi să trăiască în corturi şi în condițiile cele mai primitive, sub amenințarea permanentă a taifunurilor sezoniere.

Vlădica Ioan avea viza americană, dar a-şi părăsi copiii din Orfelinatul Sfântului Tihon era pentru el la fel de neimaginat ca şi a renunța să mai slujească Sfânta Liturghie. Astfel, în scurtă vreme viața bisericească de pe insulă intră în ritmul normal. În timpul cel mai scurt a fost organizată cancelaria eparhială temporară, s-a întemeiat o mănăstire de călugărițe, s-au deschis trei biserici, iar într-o baracă militară (din incinta mănăstirii) s-a instaurat catedrala, încununată pentru Pastele care se apropia cu o cupolă artiizanală în stil rusesc[10].

[9] Un picior: 30,48 cm.
[10] În formă de bulb.

Însă era clar de la bun început că primitoarele dar primejdioasele insule de la capătul pământului nu puteau constitui un adăpost permanent pentru refugiaţi şi în scurtă vreme vlădica a început să se ocupe de obţinerea permisului pentru trecerea lor în America. La consulatul S.U.A., din Manila a fost primit neprietenos şi reieşi chiar că, pentru împlinirea cererilor lui, aproape c-ar fi fost nevoie de schimbarea legilor americane de imigrare. Ajungând apoi la Washington, vlădica hotărî să nu se mişte din loc, până când cererea nu îi va fi satisfăcută, întors la Manila, încăpăţânatul arhiepiscop se îndrepta a doua zi spre Ministerul Afacerilor Interne. V.A. Reyer, care-l cunoştea foarte bine, îşi aminteşte că i se fixase audienţă la Minister a doua zi la orele 9, iar la orele 8 acesta l-a surpins încă dormind în genunchi. Vlădica s-a sculat imediat şi peste câteva minute stătea, nepieptănat, în faţa uşilor ministerului. Argumentele lui Reyer că la un ministru trebuie să te prezinţi într-o ţinută cuviincioasă nu avură nici un efect asupra lui - fiul de mareşal al nobilimii nu dădea importanţă unor asemenea amănunte (nici luând în considerare faptul că ar fi trebuit „înmulţite" cu o întârziere de aproape o oră). Şi vlădica avu dreptate: ministrul era întruchiparea amabilităţii şi i-a promis să facă tot posibilul pentru uşurarea situaţiei jalnice a refugiaţilor ruşi de pe insula Samar. „Pentru mine a devenit evident - spune Reyer referitor la aceasta - că vlădica nu putea fi nici zugrăvit, nici măsurat cu măsuri omeneşti. Domnul îl însoţea în toate treburile lui şi ceea ce nouă ni se părea imposibil nu reprezenta o piedică pe drumurile lui." Nici filipinezii nu puteau să nu simtă aceasta, ştiind, mai ales, şi despre „puterile" eliberate de el pe insulele lor. Mulţi cunoşteau cazul vindecării la Manila a fiului unei persoane foarte sus puse.

Si mai mult îl proslăvi Dumnezeu pe bineplăcutul său în oraşul Guan, într-un spital filipinez unde se aflau şi ruşi grav bolnavi. Vlădica mergea adesea acolo, de obicei îl însoţea cu aceste ocazii viitorul preot G. Larin, care ne-a povestit următoarea întâmplare. Într-una dintre vizitele lor, intrând în salon, ei au auzit venind de departe ţipete sfâşietoare. Interesându-se despre ce era vorba, ei au aflat că o bolnavă în stare disperată fusese mutată în spitalul vecin american, ca să nu-i tulbure pe alţii cu ţipetele ei. Vlădica hotărî să se ducă la ea imediat, iar ca răspuns la sfaturile insistente ale sorei medicale ruse de a nu se duce la ea, întrucât bolnava emana o duhoare respingătoare, el zise: „Asta nu înseamnă nimic". Vlădica a pus sfânta cruce pe capul femeii şi a început să se roage, apoi a spovedit-o şi a împărtăşit-o şi când era gata de plecare femeia nu mai ţipa, ci doar gemea încetişor. Când, într-una dintre vizitele lor următoare, Larin cu vlădica tocmai se urcau într-un jeep în curtea spitalului, femeia ţâşni din clădire ca un fulger şi se aruncă la picioarele arhiepiscopului. Era acea bolnavă „incurabilă".

Rugăciunea vlădicăi Ioan domolea chiar şi stihiile. Când refugiaţii ruşi se interesau la băştinaşi de pericolul taifunelor, aceia se mirau de întrebările lor, răspunzându-le că nu aveau de ce să se teamă, întrucât „Sfântul vostru dă ocol în fiecare noapte întregului lagăr şi îl acoperă cu semnul crucii din cele patru direcţii". Şi, într-adevăr, de-a lungul celor douăzeci şi şapte de luni de şedere a ruşilor în Tubabao, o singură dată au avut ocazia să vadă taifunul, dar şi acela îşi schimbă cursul, ocolind insula. Dar imediat ce majoritatea ruşilor au părăsit insula, aceasta a fost lovită de uragan, care a măturat totul în calea sa.

Europa de Vest (1951-1962)

Următorul capitol din viaţa vlădicăi Ioan prezintă pentru cronicar o dificultate deosebită. Sunt foarte multe evenimente care se suprapun permanent şi în timp, şi în spaţiu.

În 1951, Sinodul arhieresc l-a numit pe vlădica întâistătător al eparhiei Europei de Vest. Călătoreşte neîncetat la New York, la şedinţele Sinodului şi adesea nu se ştie clar unde s-au petrecut evenimentele relatate de martori: în Lumea Veche sau în Lumea Nouă, sau în timpul vreunui zbor de-al vlădicăi cu avionul dintr-o „Lume" în alta? La început, sediul activităţii sale este stabilit la Paris, apoi este mutat la Bruxelles, apoi iarăşi la Paris. Dar şi la

Paris locuieşte cu întreruperi: reşedinţa sa principală devine Şcoala de cadeţi de la Versailles şi foarte adesea poate fi întâlnit la Medon sau la Provemon (unde a fost mutată cunoscuta mănăstire de călugăriţe Lesninsk), la Cannes, dar şi în toate celelalte oraşe ale Franţei în care s-au păstrat parohii ruse ortodoxe, azile şi cămine de copii. Astfel că în Franţa este cunoscut de toată lumea, dar cu mare greutate poate fi întâlnit: căci trebuie să viziteze şi parohiile din Germania, să asiste şi la conferinţele episcopale de la Geneva, să le poarte de grijă emigranţilor ruşi din Italia (mai ales din Trieste, unde fugiseră de comuniştii iugoslavi, precum confraţii lor din Asia, de comuniştii chinezi), să susţină şi Biserica Ortodoxă din Olanda sau să participe la o sfântă slujbă în Africa de Nord. Apoi, iarăşi Parisul, Bruxelles, călătoria dus-întors cu avionul la New York...

Ca şi în China de după război, diaspora rusă din Europa de Vest a devenit arena unor dure conflicte jurisdicţionale. Parohiile Bisericii Ruse din exil din Europa Centrală au trecut sub jurisdicţia Patriarhiei Moscovei, iar cele din Franţa erau tot mai des „cucerite" de Patriarhia de Constantinopol de care, începând din 1947, după multe peripeţii, se ataşaseră definitiv partizanii mitropolitului Evloghie. Biserica Rusă din exil avea de suferit şi destule dificultăţi de ordin material, însuşi vlădica Ioan rămânea deseori „fără acoperiş" şi doar graţie ajutorului surorilor Mănăstirii Lesninsk a putut cumpăra o casă micuţă la Paris, pe strada Claude Lorrain, în care a deschis o biserică. Acest paraclis miniatural în cinstea Tuturor Sfinţilor care au strălucit pe pământul Rusiei este în prezent singura parohie a Bisericii în Exil din Paris.

Legendele despre vlădica Ioan sunt încă vii până astăzi şi la Bruxelles, mai ales în biserica-memorial în cinstea Sfântului Iov Multpătimitorul şi spre pomenirea[11] lui Nikolai al II-lea, a familiei ţariste şi „a tuturor ruşilor ucişi în vremurile de restrişte de stăpânirea atee", sfinţită în 1950, unde a fost, de asemeni, întâiul paroh. Ruşii emigranţi îşi amintesc de slujbele săvârşite de vlădica la Cannes şi la Mănăstirile Provemont şi Fourquet; există de asemenea şi o fotografie de-a sa în timpul săvârşirii Sfintei Liturghii la Tunis (între doi slujitori, înconjurat de o aureolă strălucitoare).

Episcopul Vasili (Rodzeanko) (pe atunci, doar preot de mir) îşi aminteşte de o întâmplare minunată, petrecută pe când păstorea în Europa Occidentală:

„Ne întorceam la Paris de la Londra, unde am petrecut perioada de vară, ca să ne întâlnim cu sora mea, care locuia în acea vreme la Londra, şi cu multe alte rude şi prieteni. Şi preoteasa mea, Dumnezeu s-o ierte, s-a îmbolnăvit dintr-o dată. Nu ştiu cum s-a întâmplat: avea o durere groaznică în şold, nu mai putea să păşească, nu putea să se mişte, şi abia am adus-o la şcoala unde locuiam, de la Versailles. Imediat am chemat un medic francez. Medicul a examinat-o îndelung, a clătinat din cap, m-a luat deoparte şi mi-a zis: «Trebuie să vă obişnuiţi cu ideea că niciodată nu va mai putea merge. Va trebui să-i cumpăraţi un fotoliu special, cu rotile şi asta, pentru întreaga viaţă. Totuşi, o vom trimite la spital pentru un examen complet şi definitiv». Puteţi să vă închipuiţi: după toate încercările prin ; care am trecut, după ce am stat în închisoare (în Iugoslavia comunistă), după toate greutăţile prin care a trecut şi soţia, vă închipuiţi aşa ceva?!

În acest timp, vlădica Ioan era plecat din oraş. Când s-a întors, a aflat despre cele întâmplate, m-a chemat imediat şi mi-a spus: «Nu te îngrijora. Mâine o să vin şi o s-o împărtăşesc. Apoi puteţi s-o duceţi la spital». El a slujit singur Liturghia (care se ţinea într-o casă, amenajată ca biserică a şcolii), căci eu am rămas cu şotia. Şi iată că, imediat după Sfânta Liturghie, el a venit complet îmbrăcat, ţinând în mâini sfântul potir. S-a oprit în dreptul uşii şi a strigat: «Maria, scoală-te! Vino să te împărtăşeşti». Şi, deodată, ea se sculă şi veni. El a întrebat-o: «Te doare?». «Nu». «Ei, atunci vino şi te împărtăşeşte». «Te-ai împărtăşit? Acum du-te iarăşi şi te culcă». Ea se culcă. Parcă era în vis. Vlădica a plecat înapoi în biserică, să se împărtăşească şi el, iar eu am rămas cu ea. Maria îmi spuse: «Mi-a trecut durerea. Nu mai

[11] Fiind construită şi sfinţită înainte de proslăvirea ţarului martir Nikolai al II-lea şi a întregii familii ţariste, numele ţarului şi al familiei sale nu puteau constitui nume de hram.

simt nimic». Cu toate acestea, după amiază a sosit salvarea şi a dus-o la spital. A stat acolo câteva zile, iar apoi au trimis-o acasă, cu un bilet din partea medicului: «La ce ne-aţi trimis-o? E sănătoasă tun, n-are nimic». Ce-a fost, cum a fost - numai Dumnezeu ştie. Eu doar povestesc ce a fost”.

Fiica duhovnicească a vlădicăi, Zinaida Guilleme îşi aminteşte cum, împreună cu un ucenic al vlădicăi, părintele Mitrofan (care a fost tuns de el), dădeau noaptea împreună ocol caselor şi cartierelor pariziene din apropierea bisericii, pe care vlădica le stropea pe fiecare în parte cu sfântă agheazmă (la fel făcea şi cu cutiile poştale). Mulţi parizieni, care-şi aduceau copiii ca să fie stropiţi cu agheazmă, îşi aminteau vreme îndelungată de aceasta (iar când îl înştiinţau pe vlădica de însănătoşirea copiilor lor, acesta se făcea că nu înţelege despre ce-i vorba). Una dintre slujbele lui săvârşite în stradă a fost reţinută şi de reporteri. S-a întâmplat la Marsilia, unde vlădica a hotărât să săvârşească o pomenire pe locul uciderii regelui sârb Aleksandr I Karagheorghevici († 1934). Din timiditate, nimeni dintre subalternii săi nu a voit să slujească împreună cu el. Fără şovăire, vlădica a plecat singur, s-a oprit la locul cu pricina, a curăţat cu mătura un petic de trotuar, şi-a deschis micul geamantan şi, spre uimirea marseillezi-lor, aşezând pe locul măturat vulturul episcopal[12], a aprins cădelniţa şi a început să slujească.

Una dintre lucrările cele mai importante ale vlădicăi Ioan din perioada păstoririi lui europene a fost restabilirea cinstirii în Biserica Ortodoxă a sfinţilor de demult ai Apusului. Este vorba despre acei cuvioşi care s-au nevoit în ţările apusene până la desprinderea catolicilor de Ortodoxie în 1054 şi care n-au fost incluşi în calendarele ortodoxe.

El a prezidat Consfătuirea Episcopilor de la Geneva din 29-30 septembrie 1952, care a adoptat rezoluţia referitoare la cinstirea sfinţilor din Apus. Vlădica a întocmit un raport despre Sfântul Ansgarie, luminător al Danemarcei şi al Suediei (†865) şi a susţinut cinstirea lui, remarcând că, „de vreme ce însuşi Domnul l-a proslăvit, ar fi o îndrăzneală din partea noastră să nu-i cinstim ca pe un sfânt”. Tot atunci s-a pus problema cinstirii şi a altor sfinţi de demult ai Apusului. Lista lor este prezentată în rezoluţie:

1. Sfântul Victor, mucenic al Marsiliei (†304);
2. Sfântul Pothinus, sfinţit mucenic, predecesorul Sfântului Irineu al Lyonului la scaunul lui (†177);
3. Alţi mucenici ai Lyonului, care au suferit, totodată, în timpul domniei lui Marc Aureliu: Sfinţii Alexandru şi Epipodie (au primit mucenicia la scurtă vreme după Sfântul Pofin), Sfânta Blandina (†177) şi alţii;
4. Sfântul Felician, sfinţit mucenic, episcop al Umbriei ,(†252);
5. Sfânta Genoveva, ocrotitoarea Parisului (†512);
6. Sfântul Gherman de Auxerres, episcop, a eliberat Bretania de *erezia* pelagiană (†488);
7. Sfântul Lup de Troyes, camarad al Sfântului Gherman în lupta împotriva ereziei pelagiene în Bretania (†479)
8. Sfântul Gherman al Parisului (†576);
9. Sfântul Clod, preot şi mărturisitor (†560);
10. Propovăduitorii în Irlanda, apoi în Franţa, Elveţia şi Italia: Sfântul Columban, abate, întemeietor al mănăstirilor Lux, Bobbio şi altele (†615); Sfântul Fridolin, monah, misionar în Elveţia şi pe Rinul Superior († sec. VII); Sfântul Gali, ucenic al Sfântului Columban, sihastru din Elveţia (†646);
11. Sfânta Clotilda, regină a Franţei, în urma rugăciunilor ei, soţul ei, Clovis[13] (Clodvig), regele francilor, a primit credinţa creştină (†545);
12. Sfântul Ilarie de Poitiers, episcop şi mărturisitor, s-a luptat cu erezia ariană (†368);

[12] Covorul cu vultur brodat, unul dintre însemnele episcopale.
[13] Grafiere după *Petit Larousse Illustre,* Librairie Larousse, 1976.

13. Sfântul Honorat al Lerinului, întemeietorul mănăstirii Lerin, apoi arhiepiscop de Arles (†429);

14. Sfântul Vichentie de Lerin, învățător al Bisericii, autor al cunoscutei lucrări *Commonitorul (Memorii),* în care este expusă învățătura ortodoxă despre Biserică (†450);

15. Sfântul Patrichie, luminătorul Irlandei (†461).

Rezoluția s-a încheiat cu un apel făcut preoților şi credincioşilor să-i cinstească pe vechii sfinți ai Apusului numiți aici şi pe alții, ale căror nume îi sunt cunoscute lui Dumnezeu, şi să apeleze în rugăciuni la ocrotirea lor.

Dar activitatea vlădicăi referitoare la restabilirea pomenirii sfinților de demult nu s-a oprit aici. Astfel, sosind în 1954 la Trieste (Italia de nord) la vechiul său prieten care era preot acolo, ieromonahul Spiridon (Efimov), el şi-a exprimat indignarea că în oraş nu se cinstesc sfinții locali - Sfântul Mucenic Iust (după numele lui, oraşul Trieste se numise înainte Iustinopolis), Sfântul Mucenic Serghie şi Sfântul Frugifer (†524), primul episcop al oraşului. Fără să stea mult pe gânduri, vlădica s-a coborât împreună cu părintele Spiridon în subsolurile bisericilor, unde (după cercetările lui preliminare) trebuiau să se odihnească moaştele sfinților din Trieste şi acolo, cu crucea şi cu cădelnița, le-a cântat tropare şi condace, rugându-i să ocrotească oraşul. Apoi a trecut la discuții cu clerul catolic, cerând îngăduință pentru ortodocşi ca să se închine la moaştele acestor cuvioşi.

Episodul Trieste arată foarte limpede că vlădica Ioan nu numai că-i cinstea pe sfinții din vechime, dar trăia într-o neîncetată şi reală comuniune cu ei. Văzând cu ochii săi duhovniceşti importanța deosebită a ajutorului sfinților pentru creştinii vremurilor din urmă, el a dorit să sublinieze necesitatea înțelegerii mai profunde a actului de canonizare, ca o mare Taină a Bisericii.

Restaurând cinstirea sfinților dreptmăritori din vechime ai Apusului, vlădica a contribuit şi la întărirea Ortodoxiei în Occidentul contemporan. Istoria Bisericii Ortodoxe din Țările de Jos începe din 1697, când Petru cel Mare, în perioada „marii sale solii", a întemeiat o mică biserică la Amsterdam (în numele marinarilor ruşi). În anii '40, Biserica Ortodoxă din Olanda s-a extins foarte mult, datorită celui de-al doilea val de emigranți ruşi (de după război) [...].

În 1952, ca arhiepiscop de Bruxelles şi al Europei de Vest, vlădica vizitează din proprie inițiativă mănăstirea din Olanda, ia cunoştință de activitatea misionară a ieromonahului Iacob (Akkevsdyke) şi a prietenului său, părintele Adrian. [...] În 1954, vlădica răspunde cererii olandezilor ortodocşi de a-i lua sub omoforul său. Ajutorul său este foarte activ: el susține folosirea limbii olandeze în săvârşirea sfintelor slujbe, ca şi, în general, necesitatea luării în considerare a condițiilor locale, organizează viața călugărilor de acolo, îi îndrumă pe olandezi cu maximă atenție în privința folosirii Tipicului (ulterior, acesta a fost tradus integral în limba olandeză).

Nu întâmplător, comunitatea ortodoxă olandeză aproape că a fost prima care, în anul morții vlădicăi, a publicat o biografie amănunțită a lui şi în acelaşi an au văzut lumina tiparului memoriile despre el scrise de egumenul Adrian. Mulți olandezi şi-au trimis amintirile despre părintele lor (aşa îl numeau pe vlădica) Frăției Cuviosului Gherman din Alaska. Şi mai mulți sunt cei care îi păstrează icoanele[14].

Un nou obiect al grijii arhipăstorului a devenit Biserica Ortodoxă Franceză „extra-jurisdicțională"[15], pentru care a militat neobosit.

[14] Aici şi mai departe este vorba de cinstirea locală a vlădicăi Ioan. 1991, cu ocazia a 25 de ani de la mutarea lui la cele veşnice, în Biserica Rusă din diaspora s-a constituit o Comisie pentru canonizarea lui în întreaga Biserică, (nota redacției ruse)

[15] Este vorba de o serie de parohii care au reinstaurat ritul galican - un vechi ritual de slujire bisericească, existent în Biserica Apusului până la căderea ei din Ortodoxie. După sfârşitul vlădicăi Ioan, Sinodul a exercitat presiuni puternice asupra Bisericii Ortodoxe Franceze, în scopul întoarcerii ei la ritul răsăritean. În 1970, mulți „galicani" s-au adresat Patriarhiei Române, care i-a preluat sub jurisdicția ei. Actualmente, numai în Franța

Puterea personalității lui harismatice, prin care harul dumnezeiesc transfigura totul, nu doar „pe cele sufleteşti şi pe cele lăuntrice”, ci şi „pe cele trupeşti şi pe cele din afară” - cum spune Sfântul Teofan Zăvorâtul - era înțeleasă nu doar de cei care îi împărtăşeau convingerile. Despre felul cum acest har era resimțit de oamenii cei mai diverşi dau mărturie multe amintiri ale contemporanilor săi: iată un preot din Paris care-l roagă să se roage pentru un fiu de-al său duhovnicesc, bolnav; dispecerul gării Saint-Lazare, care întârzie ordinul de pornire a trenului, observând de departe silueta măruntă a ierarhului, care trebuie să mai schimbe câteva cuvinte cu cineva; un vagabond din Lyon, care vorbeşte cu cinism despre toți, în afară de vlădica, despre care povesteşte cu evlavie. Dar credem că cel mai bine a vorbit despre arhiepiscop parohul unei biserici catolice din Paris, care s-a adresat tineretului sceptic în problema credinței cu următoarele cuvinte: „Voi cereți dovezi, voi spuneți că azi nu se mai întâmplă minuni, că nu mai sunt sfinți. De ce să vă aduc dovezi teoretice, când acum pe străzile Parisului umblă un sfânt: Saint Jean Nus Pieds (Sfântul Ioan cel Desculț)?!”

Excepționalul scriitor duhovnicesc, schiarhimandritul Sofronie (†1993), cel care l-a descoperit lumii pe marele sfânt al secolului XX, stareţul Siluan Athonitul († 1938), spune că nu este uşor să trăieşti lângă sfinți. Nu le era uşor oamenilor obişnuiți să trăiască alături de vlădica Ioan, care avea deschidere spre „suprafiresc”. Unul dintre foştii săi enoriaşi din Bruxelles i-a povestit autorului acestor rânduri că vlădica, cu slujbele lui prelungite - cum se exprima el -„îi extenua în rugăciune”; iar fosta secretară a arhiepiscopului, contesa M.N. Apraksina, observa că era foarte pretențios față de preoți şi față de toți cei ce slujeau în biserică. Erau multe lucruri pe care vlădica nu le îngăduia: pe femeile cu buzele rujate le oprea să se apropie de sfânta cruce, interzicea mutarea lumânărilor dintr-un loc în altul sau scoaterea lor înainte de a arde până la capăt; pe paraclisieri îi oprea să poarte cravată în timpul sfintei slujbe. Vlădica era foarte sever şi în unele probleme de principiu, în primul rând, referitor la menținerea calendarului vechi (de aici, o nouă oprelişte: nu se îngăduia punerea bradului de Crăciunul heterodox). Ieromonahul Petru îşi aminteşte cum odată, la un examen la religie, când o fată a tras un bilet despre Patriarhul Nikon (pe care vlădica îl cinstea foarte mult), arhiereul a întrebat-o dacă îl considera pe patriarh o mare personalitate. Nemulțumit de răspunsul fetei, el i-a poruncit cu asprime să-l considere de acum înainte pe Nikon drept „cel mai mare dintre patriarhii ruşi”.

O trăsătură specială a caracterului său era atitudinea neobişnuită față de obiecte aparent comune. Astfel, el insista ca secretarii lui să se poarte cu mare atenție cu plicurile primite, folosind pentru deschiderea lor un cuțitaş special („Numai Stalin rupe plicurile”, glumea el mereu în astfel de cazuri). Cu nu mai puțină „pietate” se purta cu cutiile poştale: pe orice vreme, chiar şi iarna, traversa strada desculț, doar ca să pună o scrisoare, şi niciodată nu lăsa această treabă pe seama altcuiva. Umblatul desculț al vlădicăi le crea multe griji apropiaților săi. De câte ori încercase Zinaida Guilleme să-i aştearnă un covoraş peste podeaua rece de ciment, dar el întotdeauna, zâmbind, găsea mijlocul să stea desculț direct pe podea. În fine, după ce s-a rănit grav la picior într-un colț de pietriş din parcul Versailles, conducerea [Bisericii] îi interzise să mai umble fără pantofi.

Protopresbiterul M. Znosko-Borovski povesteşte: „Mulți parizieni nu-l înțelegeau pe vlădica, îi stingherea înfățişarea lui, faptul că umbla desculț. Au existat şi plângeri la adresa lui, trimise mitropolitului Anastasie. Într-una dintre plângeri se cerea ca întâistătătorul să-i poruncească vlădicăi Ioan să poarte pantofi. Mitropolitul Anastasie răspunse la această cerere şi îi scrise vlădicăi o scrisoare. Iar enoriaşii bucuroşi se grăbiră să-i aducă arhipăstorului lor o pereche de pantofi noi. Vlădica primi cadoul, le mulțumi, dar nu-i încălță, ci purta pantofii... sub braț. O nouă plângere la mitropolit, acesta iarăşi îi scrie vlădicăi despre ascultare şi primeşte acest răspuns: «Am împlinit prescrierea înalt Preasfinției Voastre, mi-ați scris să port

există în jur de optzeci de astfel de parohii; există parohii „galicane” şi în alte țări ale Europei şi în America, (n. redacției ruse).

pantofi, dar nu mi-aţi scris să-i încalţ, aşa că i-am purtat, acum însă îi voi încălţă». Şi vlădica păşea prin Paris în pantofi”.

Despre această „particularitate” a vlădicăi Ioan îşi aminteşte şi doamna E.G. Certkova: „Am fost de câteva ori să-l vizitez pe vlădica. El locuia la Corpul de cadeţi de lângă Paris, la Versailles. Avea o micuţă chilie la catul de sus al clădirii. Nu exista pat în chilie: vlădica nu se culca niciodată. Uneori, când stăm cu el de vorbă, şezând în fotoliu, aţipea uşor. Atunci eu mă opream, dar el spunea imediat: «Continuaţi, continuaţi! Vă ascult». Şi, într-adevăr, vlădica îmi răspundea la toate întrebările. Vlădica se ruga toată noaptea, rezemându-se pe un baston înalt cu o mică stinghie fixată de-a curmezişul capătului de sus. Uneori se ruga în genunchi, desigur, atunci când făcea metanii, iar uneori aţipea pentru scurtă vreme pe jos, în această poziţie.

Când nu slujea şi era la el acasă, se străduia tot timpul să umble desculţ, chiar şi pe gerurile cele mai aprige. Se întâmpla ca pe vreme de ger să meargă desculţ din Corpul de cadeţi până la biserică, pe drum pietruit. Odată şi-a vătămat piciorul şi era în pericol să-şi infecteze sângele. A trebuit să fie internat la spital, dar el nu voia să se culce în pat. Neavând cum să stea acolo altminteri, la urma urmelor vlădica se supuse, dar îşi puse o cizmă sub el, ca să-i fie incomod să stea culcat. Surorile medicale franţuzoaice spuneau: «Ne-aţi adus un sfânt». În fiecare dimineaţă sosea la el un preot şi slujea Sfânta Liturghie, iar vlădica se împărtăşea”.

Este momentul să povestim despre minunile vlădicăi Ioan, din care actualmente în Europa sunt atestate şi mai multe decât în China. Ele sunt atât de numeroase, încât vă vom aduce la cunoştinţă doar o parte. Vom începe cu mărturiile Zinaidei Guilleme, vom continua cu scrisorile trimise de diferite persoane Frăţiei Sfântului Gherman şi vom încheia cu câteva mărturii pe care am reuşit să le obţinem de la martori direcţi.

Prima dată când Zinaida s-a dus singură la vlădica (până atunci îl mai vizitase împreună cu soţia preotului Solodovnikov), era pentru a cere binecuvântare să se angajeze la serviciu, în oraşul Mongeron. Vlădica, cugetând un pic (de regulă, nu răspundea niciodată imediat), îi spuse: „Nu, mai bine mergi la Chalifer”, şi începu să-şi răsfoiască agenda. În acea clipă Zinaida gândi: „Ce păcat că nu l-am cunoscut când tata era bolnav, cu rugăciunile lui i-ar fi obţinut vindecarea”. Atunci vlădica îi răspunse: „Dar ştiţi că l-am vizitat pe tatăl dumneavoastră la spital?” Şi, deschizând o carte, citi clar: „Iată, am găsit: Vasili Maksimovici Guilleme”. Aşa o recunoscu vlădica pe Zinaida, al cărei nume de familie nu-i ştia până atunci. A doua zi Solodovnikova (soţia preotului Solodovnikov), neştiind nimic de întâlnirea lor, îi propuse să se angajeze în oraşul Chalifer. Dar era jenant să renunţe acum la serviciul de la Mongeron. Când însă Zinaida sosi la doamna care-i propusese slujba de la Mongeron, aceasta i-a răspuns că femeia care se hotărâse să plece de acolo se răzgândise. Şi Zinaida porni spre Chalifer, după cuvântul vlădicăi Ioan.

Odată (era la începutul anilor '60) Zinaida, privind pe geam, văzu în faţa intrării [clădirii în care locuia], între două maşini, un obiect foarte ciudat, lung de circa un picior şi cu un diametru de patru ţoli, asemănător unui sul de hârtie. Curiozitatea a biruit-o şi s-a hotărât să cerceteze obiectul. Tocmai când se pregătea să iasă, fu întreruptă de vlădica Ioan, care sună la uşă şi intră în cameră, se aşeză în fotoliu şi stătu aşa vreo cinci minute, fără să spună *nimic,* în timp ce Zinaida trebăluia în jurul lui. Apoi se ridică, o binecuvânta în tăcere şi ieşi. În acest răstimp, în curte a intrat o maşină a poliţiei şi câtiva oameni ieşiră din ea, ridicând cu mare atenţie obiectul respectiv, pe care îl puseră în maşină. S-a aflat că fusese o bombă, strecurată de terorîştii opozanţi ai guvernului De Gaulle. Astfel, vlădica a salvat-o pe Zinaida de la moarte sigură.

Odată, preoteasa Solodovnikova sosi la vlădica Ioan cu fiul ei Aleksei, să ceară binecuvântare pentru o călătorie în Rusia. La început vlădica nu a vrut să le dea binecuvântare, dar apoi „s-a predat” (în astfel de cazuri, vlădica se distingea printr-o neobişnuită delicateţe şi, de regulă, ceda insistenţei imprudenţilor). Când aceştia plecară, el a petrecut întreaga noapte în rugăciune, iar peste câteva zile, neprimind încă nici un fel de veşti

de la Solodovnikova, pe când săvârşea pomenirea la proscomidie, s-a rugat cu glas tare pentru „Elena şi Aleksei, aflaţi în grea suferinţă”. A doua zi a sosit o telegramă care anunţa că Solodovnikova căzuse la Moscova de pe scara rulantă a metroului şi se afla la spital.

Adesea Zinaida voia să-l întrebe ceva pe vlădica, dar nu apuca în timpul zilei, întrucât după Liturghie el era tot timpul ocupat cu câte ceva, ori pur şi simplu se retrăgea în chilia lui, iar seara, când era mai liber, ea deja uita, luată de treburi, ce voise să-l întrebe. Şi nu o singură dată se întâmpla ca vlădica, aplecat deasupra farfuriei în timpul trapezei (el cina, de obicei, în jurul orelor 11 seara), într-o doară, de parcă nu vorbea cu ea, să-i răspundă înmărmuritei Zinaida la toate întrebările pe care aceasta nu apucase să i le pună.

Odată, la biserica lor din Paris sosi din Elveţia un om în vârstă, care se numea Grigorie. Într-o zi, acesta citea ceasurile în strană, iar vlădica săvârşea proscomidia în altar, iar uşa laterală era întredeschisă. Terminând de citit, Grigorie se apropie de uşa altarului şi înmărmuri. El îl văzu pe vlădica învăluit în lumină strălucitoare ca soarele, stând ridicat în aer, la un picior deasupra pământului. Grigorie se îndepărtă repede şi nu putu să rostească nici un cuvânt, iar vlădica îşi continuă slujba, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Acelaşi lucru l-a văzut şi o monahie foarte bătrână din mănăstirea Lesninsk - acolo, acest fenomen se petrecuse cu vlădica în timp ce se ruga în faţa icoanei Ivirite a Maicii Domnului, la care avea mare evlavie.

Elena Pavlova, o prietenă de-a Zinaidei Guilleme, care îl cinstea foarte mult pe vlădica, se plânse odată că îi apăruse o excrescenţă în talpă, pentru care era deja nevoie de intervenţie chirurgicală, dar ei îi era frică să se interneze pentru operaţie. Zinaida chiar se miră că nu îi vorbise de asta până atunci vlădicăi (după care ar fi putut merge liniştită la operaţie). Cu simplitate copilărească, Elena i se adresă în gând vlădicăi, cu rugămintea de a evita cu totul operaţia. Din ceasul acela excrescenţa îi dispăru pentru totdeauna.

Pe 6 ianuarie 1958, francezii nou-convertiţi la ortodoxie Emile Mouana şi Pauline Richer a fost încercaţi de „ispita focului”. La orele 10 fix dimineaţa, în drum spre mănăstirea Fourquet, unde se pregătea să slujească vlădica, ei au ajuns victimele unei catastrofe automobilistice. Au fost aduşi la spitalul Saint-Germain. Emile, care era în stare de inconştienţă, avea ambii genunchi zdrobiţi, coastele fracturate şi vătămări foarte grave ale capului şi stomacului, iar Pauline avea câteva fracturi ale mâinii şi piciorului drept (după operaţie a pierdut mult sânge). Emile s-a vindecat la scurtă vreme după ce vlădica i-a poruncit unei maici din Fourquet să-i aducă la spital pâine sfinţită, iar Pauline, când însuşi vlădica a vizitat-o, i-a cuprins mâinile şi, tăcând vreme îndelungată, le-a ţinut într-ale sale. Emile spunea că numeroase vindecări făcute de vlădica vor rămâne necunoscute, întrucât pe mulţi bolnavi îi vizita „foarte discret”. El ne mai înştiinţa că, în timpul întâlnirii cu vlădica la Versailles, unii au văzut cum capul şi umerii săi erau înconjuraţi de un nimb albastru.

Nikolai Ivanovici Bucinski, care trăieşte în Franţa, ne povesteşte două întâmplări. Prima sa întâlnire cu vlădica s-a produs pe când era enoriaş al bisericii ruse de pe strada Ribera din Paris (venind de la Versailles, vlădica săvârşea acolo slujba de duminică). Pe atunci, ca foarte mulţi alţi emigranţi, Nikolai Ivanovici lucra ca şofer de taxi: lua o maşină dintr-un garaj şi-i plătea proprietarului un procent din câştigul zilnic, într-o duminică, parohul bisericii i-a propus să-l conducă pe vlădica înapoi la Versailles. Pe drum, ei şi-au amintit cu plăcere de tinereţea lor de cadeţi (şi Nikolai Ivanovici fusese cadet, dar nu al Corpului din Poltava, ci al Corpului Vladimiro-Kievski); ajunşi la Versailles, vlădica, blagoslovind, îl lăsă să plece. De abia din acest moment a început ziua de lucru a lui Nikolai Ivanovici (căci, pe deasupra, după Liturghia de la Paris, vlădica întârziase foarte mult în biserică). Şi Nikolai Ivanovici îşi făcea griji dacă va reuşi, după ce pierduse atâtea ore, să-i plătească şefului suma pretinsă. Dar blagoslovenia vlădicăi compensa totul: treaba a mers atât de spornic, încât în scurtă vreme a câştigat mai mult ca de obicei. De atunci nu se mai tulbura niciodată când trebuia să-l conducă pe vlădica: în acele zile era deosebit de norocos.

Bucinski îşi aminteşte şi de un alt episod, când parohia lor a fost mutată pe strada Claude Lorrain. Un enoriaş a ajuns la spital, unde medicii au stabilit că singurul mod de a-i

salva viaţa era o operaţie urgentă. Soţia lui a sosit la biserică şi parohul, părintele Mitrofan, i-a făgăduit că îi va povesti despre bolnav vlădicăi, care îl suna zilnic de la Bruxelles. Vlădica Ioan îi răspunse: „Nu e nevoie de operaţie, se va vindeca”. A doua zi dimineaţa bolnavul a refuzat operaţia şi a fost externat din spital. El s-a făcut bine şi a mai trăit mulţi ani.

Familia doamnei Sirakuzova s-a mutat din China în America şi s-a stabilit în Monteree. Fiul ei, Vladimir, care mai înainte a fost paracliserul vlădicăi, slujea acum ca băiat de altar în biserica locală a Sfântului Serafim. În parohie s-au petrecut câteva incidente neplăcute, dar întrucât vlădica îi scrisese tânărului să nu părăsească biserica, acesta îl asculta. Dar mama cârtea. Şi într-o bună zi, când i se aminti că trebuia să meargă la biserică, ea protestă, spunând că, în condiţiile marii penurii de benzină, va fi doar o cheltuială inutilă. Pe 2 mai 1954, pe când ştergea petele de benzină de pe o pelerină de cauciuc, iar toate geamurile erau deschise şi gazul aprins, s-a produs o explozie. Luând foc, ea sări pe geam şi se aruncă într-un iaz. Medicul de la urgenţe i-a spus că doar printr-o minune i-au rămas ochii nevătămaţi, întrucât au fost arse chiar şi sticlele geamurilor. Ea a zăcut câteva zile la spital şi câteva luni acasă. Îi rămăseseră arsuri pe mâini şi pe picioare, pe faţă şi pe gât, supurau întruna şi nu se vindecau, bandajele pe care medicul i le schimba zilnic nu-i erau de folos, somnul a părăsit-o cu totul. Abia după aceasta ea îşi aminti de vlădica şi îi scrise în Europa, în a cincea seară după trimiterea scrisorii, ea îi spuse soţului că, după ce vlădica va primi scrisoarea, se va ruga pentru ea şi că îi va fi mai bine. Acea noapte a fost prima în care a reuşit să adoarmă, iar spre dimineaţă picioarele îi erau deja mai bine. Când veni medicul a doua zi ca să-i facă obişnuitul bandaj, el îi spuse că s-a petrecut o minune. Sirakuzova a început repede să se vindece. Mai târziu s-a aflat că vlădica primise, într-adevăr, scrisoarea şi că s-a rugat pentru ea.

Surorile mănăstirii Lesninsk povestesc că, atunci când la Medon (lângă Paris), a murit Lidia S., vlădica era plecat şi nu ştia nimic despre ea. O soră din mănăstire plecă la Medon să citească Psaltirea deasupra răposatei. Când vlădica s-a înapoiat la Versaillles, secretarul său P.S. Lopuhin a început să-i dea raportul: „La Medon a murit...” Episcopul l-a întrerupt: „Ştiu, Lidia. Iar din Psaltire a citit o călugăriţă din mănăstirea Lesninsk”.

În mănăstirea Lesninsk trăia un tânăr, într-un corp de clădiri de lângă gardul mănăstirii. Vlădica îl adusese din China. Tânărul avea tot trupul chircit, mergea şchiopătând puternic, vorbea prost, avea mâinile schimonosite. Avea înfăţişarea unui om anormal, dar era în toate minţile. Era mereu zâmbitor şi lumea îl iubea. Odată a ajuns la spital (se pare că i se descoperise o meningită). Lui vlădica i s-a spus că era fără scăpare şi avea slabe şanse să trăiască până a doua zi. Vlădica a plecat imediat la el, s-a rugat mult deasupra capului său, iar a doua zi tânărul a fost eliberat din spital, sănătos.

Între anii 1960-1961, Nadejda Vladimirovna Leviţkaia, care locuia în Franţa, îşi aştepta fiica din America; într-o zi de luni a primit de la fiica ei o scrisoare, cu rugămintea s-o întâmpine duminica următoare. Dar în aceeaşi zi a căzut la pat cu temperatura de 40°, având toate simptomele de pneumonie sau pleurită. În pofida tuturor străduinţelor medicilor, îmbunătăţiri ale stării de sănătate nu apăreau şi Nadejda Vladimirovna căzu în deznădejde că nu va putea merge să-şi întâmpine fiica. Vineri dimineaţa începu să-l cheme insistent în gând pe vlădica. Şi iată că după-amiază vede limpede cum vlădica, complet înveşmântat şi cu toiag, intră în camera ei şi se aşază pe un scaun lângă pat. Ea îşi întinse mâinile către el pentru; binecuvântare, dar vlădica dispăru. Peste un minut iar apăru în faţa ei, înveşmântat şi cu toiag. Nadejda Vladimirovna a adormit cu fericita presimţire că totul va fi bine. A doua zi temperatura i-a scăzut treptat de la 40 la 37 de grade, iar boala a trecut fără urme.

Contesa M.N. Apraksina şi fratele ei V.N. Kotliarevski, secretarul bisericii stavropighiale din Bruxelles, cu hramul Dreptului Iov Multpătimitorul, i-au adus la cunoştinţă autorului acestor rânduri trei întâmplări.

V.A. Stadniţki-Kolendo a căzut de la etajul unu cu capul în jos şi şi-a spart capul. Medicii i-au apreciat starea ca lipsită de orice speranţa. Vlădica se aseză la rugăciune [lângă el] şi accidentatul se făcu bine.

Lui F.A. Gering i s-a descoperit un cancer al amigdalelor. După o rugăciune făcută de vlădica, medicii au constatat că boala a dispărut.

Cunoscutul ostenitor pentru Biserică, N.M. Kotlearevski (tatăl celor care ne-au furnizat aceste mărturii) a plecat într-o stațiune balneo-climaterică din oraşul Spaa (Belgia), să se trateze de inimă şi hipertensiune dar, chiar în timpul tratamentului, i-a fost detectat un infarct. Medicii i-au spus că nu era nici o speranță. Vlădica a început să se roage pentru el într-o sâmbătă, iar luni bolnavului i se constată doar „o stare de slăbiciune".

I.V. Ostaşnikov ne-a relatat că, după ce vlădica a vizitat-o pe mama sa, în aceeaşi zi ea a simțit pentru prima dată în viață că nu o mai doare spatele, fracturat demult, în copilărie.

Preotul Raionului din Paris al Bisericii Ruse din exil, cuviosul protoiereu Veniamin Jukov mărturiseşte ce s-a întâmplat odată cu protodiaconul G.N. Riabinin. În anii '50 a avut loc un parastas în timpul căruia acesta slujea pe lângă vlădica şi un alt arhiereu. Când mergeau în urma coşciugului, protodiaconul s-a ispitit să-şi închipuie cum îi va face parastas lui vlădica însuşi. Citindu-i gândurile, vlădica s-a întors către el şi i-a spus: „încetează!".

Întâmplările arătate aici sunt doar puțin din ce ar putea înşira povestitorul despre viața vlădicăi Ioan în Europa de Vest. Dar sunt mai mult decât îndeajuns pentru a înțelege acea forță de respingere pe care duhurile căzute, care sârguiesc spre pierzania omenirii, au aflat-o în faptele vlădicăi. Unii dintre cei ce l-au cunoscut pe vlădica mărturisesc că demonii i se arătau chiar pe față[16]. Dar mult mai multe se cunosc despre lucrările lor prin mijlocitori, pe care îi aleg aproape întotdeauna în asemenea cazuri dintre oamenii care nu se îndoiesc nici pentru o clipă că îl slujesc pe Dumnezeu mai bine ca oricine.

Astfel, în urma clevetirilor, vlădica este transferat pentru câtava vreme de la Paris la Bruxelles (unde e „mai multă linişte" şi turma e mai mică). Ura față de vlădica i-a lovit şi pe unii arhierei care-i erau apropiați. Aşa, de exemplu, Episcopul Leontie (Bartaşevici) al Genevei a fost otrăvit. Dar acestea sunt numai preludii la tragedia al cărei deznodământ a venit în curând.

În 1962, marele prieten al vlădicăi, arhiepiscopul Tihon, întâistătătorul scaunului din San Francisco, s-a retras la odihnă la mănăstire, pe motive de boală. În lipsa lui, din pricina unui conflict care a împărțit în două lumea bisericească, este întreruptă construcția unei noi catedrale. Ca răspuns la cererile miilor de enoriaşi din San Francisco (majoritatea provenind din fosta obşte din Shanghai), Sinodul îl numeşte pe vlădica Ioan ca întâistătător al acestei imense eparhii a Bisericii Ruse din diaspora. Lui i-a revenit ca sarcină să stingă incendiul.

America (1962-1966)

Vlădica Ioan a sosit la ultima sa catedră în aceeaşi zi, ca şi la prima, cea din Shanghai: de praznicul Intrării Maicii Domnului în Biserică, şi iarăşi era o biserică neterminată, închinată Maicii Domnului. În primele luni însă el a fost conducătorul eparhiei Americii de Vest, rămânând şi arhiepiscop al Europei de Vest. Ieromonahul Petru mărturiseşte că, până ce nu a fost numit oficial la noua catedră, vlădica şi-a păstrat şi ceasul potrivit după ora Europei de Vest. Lumea râdea de el, dar lui nu-i păsa deloc, întrucât continua să trăiască cu turma lui de până atunci, nesupunându-se spațiului şi timpului. Când a fost „dezbrăcat" în altar, după Liturghia din Sâmbăta Mare din 1963, el, privindu-şi ceasul „european" şi făcându-şi semnul crucii, a spus: „La Paris a început Utrenia" (Zinaida Guilleme îşi aminteşte cum imediat după aceasta el le-a telefonat la Paris ca să-i felicite de Paşti). Nici după aceea el nu şi-a schimbat mersul ceasului după ora de vară, repetând zâmbitor că soarele nu se supune legilor Americii.

[16] Ieromonahul Petru îşi aminteşte cum, împreună cu episcopul Nectarie şi cu vlădica, auzind din maşină zgomotul pătrunzător al sirenelor automobilistice, ei au început să discute despre asocierile de idei pe care le-ar putea trezi acest sunet. „Vlădica Nectarie ne spuse: «Nu ştiu cum urlă duhurile rele, n-am avut ocazia să le aud». Vlădica Ioan ascultă în tăcere, apoi spuse încet: «Să nu dea Dumnezeu să auzi cum urlă dracii». Apoi eu şi vlădica Nectarie ne-am spus că, din aceste vorbe ale vlădicăi, amândoi am avut impresia că el i-a auzit", (n.r.r.)

Soarele, într-adevăr, putea să nu se supună legilor Americii, dar vlădica a fost nevoit să nu se supună când, la San Francisco, pe 9 iulie 1963 a început procesul împotriva sa, urzit de mâinile nelegiuiţilor. „Afacerea San Francisco" nu este una dintre cele mai cercetate momente ale biografiei arhiepiscopului Ioan şi este întru totul de înţeles, de vreme ce până acum mai sunt destule persoane influente interesate, dacă nu direct, cel puţin indirect de persistenţa acestor „pete albe". Şi ele vor rămâne, cu siguranţă, aşa până când nu vor fi investigate special protocoalele şi stenogramele procesului de la San Francisco. Dar câteva schiţe despre această chestiune şi forţele bisericeşti şi publice care au provocat-o se conturează totuşi din publicaţiile Frăţiei Sfântului Gherman.

Ca pretext pentru declanşarea afacerii a slujit conflictul legat de construcţia bisericii „Bucuria tuturor necăjiţilor", în desfăşurarea căreia s-au constituit două partide neîmpăcate: unul considera că era nevoie doar de definitivarea construcţiei catedralei, iar celălalt insista pentru înnoirea ei (această idee era susţinută şi de vlădica). Nu ştim cine avea mai multă dreptate de fapt şi de drept, dar ştim că, la apelul vlădicăi, donaţiile au început să curgă şuvoi. Şi acest şuvoi a devenit uleiul turnat peste focul urii duşmanilor vlădicăi [...]. Unele indicaţii indirecte ne-au făcut să presupunem că participanţii la campania de acuzare îl învinuiau pe vlădica Ioan că ar fi pregătit o dezbinare în Biserica Rusă din diaspora: o versiune pretindea că ar fi voit să treacă sub jurisdicţia Patriarhiei Serbiei, cealaltă versiune, că se pregătea să devină el însuşi prim ierarh. Mai erau şi alte învinuiri, care aruncau o umbră de îndoială în privinţa fidelităţii vlădicăi faţă de Sinod. În fine, se strecurau prin ziare şi învinuiri cu totul imorale. Vlădica înţelegea perfect situaţia şi i-a scris în raportul său întâiului Ierarh al Sinodului, mitropolitul Anastasie [...] că se încearcă o tentativă conştientă şi bine plănuită de desfiinţare a lui [17].

Într-adevăr, vlădica era cel mai autoritar şi mai popular arhipăstor al Sinodului, şi numirea lui la conducerea celei mai mari eparhii sinodale din San Francisco (în condiţiile păstrării arhiepiscopiei Europei de Vest) putea face cu uşurinţă să se vadă în el candidatul cel mai potrivit ca întâi Ierarh. Nu întâmplător a fost propus printre candidaţi, după retragerea la odihnă a mitropolitului Anastasie. [...]

Însă duşmanii vlădicăi nu puteau să se prezinte la judecată cu adevăratele lor pretenţii: trebuiau prezentate motive mai „obiective". De aceea, ei s-au folosit de conflictul legat de construcţia catedralei, aducând împotriva vlădicăi acuzaţia fără precedent de a-şi fi însuşit banii eparhiei (această învinuire era adusă unui om care nici măcar nu-şi putea închipui că un preot poate spune neadevărul!). Pentru a face aceasta, ei au încălcat în mod deschis canoanele bisericeşti potrivit cărora un episcop poate fi deferit justiţiei civile numai după ce este privat

[17] Motive pentru urmărirea vlădicăi din punctul de vedere al „gândirii sinodale" erau destule. Cinstindu-i pe sfinţii de demult ai Apusului (mai ales pe Fericitul Augustin), din punctul de vedere al „zeloţilor" sinodali, el aducea o lovitură „purităţii ortodoxe"; nu voia să-i considere pe „neostilişti" ca neortodocşi (fiind el însuşi, în acelaşi timp, un mare râvnitor al vechiului calendar); atrăgea suspiciuni datorită legăturii ascunse cu grecii renegaţi; slujind de câteva ori împreună cu clerul de la Patriarhie, l-a pomenit pe Patriarhul Moscovei alături de întâiul Ierarh al Sfântului Sinod, ceea ce l-a făcut ţintă reproşurilor de complicitate cu „serghianiştii" (în pofida hotărâtei sale acuzări a Declaraţiei mitropolitului Serghie* şi a faptului că rămăsese singurul arhiereu din Orientul îndepărtat, credincios Sinodului în anii '40). (Citat din cartea *„Fericitul Ioan Făcătorul de minuni",* de ieromonahul Serafim Rose şi egumenul Gherman (Podmoşenski)). (n.r.r.)

* Mitropolitul Serghie (Voskresenski), 1897-1944: mitropolit de Vilnius şi Lituania, exarh de Letonia şi Estonia. Arestat de mai multe ori de puterea sovietică. *„Declaraţia sa de loialitate faţă de statul sovietic"* a fost emisă, într-o primă variantă, în 1926ş prin aceasta, el făgăduia totală loialitate faţă de stat şi neamestecul în politică, subliniind, totodată, că Biserica nu-şi asumă răspunderea atitudinii politice a clerului din Rusia sau din străinătate. (Totuşi, în acelaşi mesaj, ca şi în cel din acelaşi an adresat bisericilor din emigraţie, mitropolitul Serghie le sugerează să se separe de Moscova şi să intre în componenţa Bisericilor locale.) Istoria Bisericii Ruse din deceniile imediat următoare Revoluţiei Roşii este deosebit de complicată şi reflectă încercările cele mai variate de a supravieţui dogmatic, jurisdicţional şi fizic, în condiţiile în care statul făcea tot posibilul să o dezbine, să o compromită şi chiar să o desfiinţeze fizic.

de rangul său. Însă judecătorul, care avea mare respect pentru vlădica, s-a dovedit mult mai drept şi mai evlavios decât acuzatorii, chiar dacă era de altă confesiune (aceasta este valabil şi pentru alţi membri ai comisiei de judecată).

Duşmanii vlădicăi au pierdut procesul - o contribuţie importantă au avut şi partizanii vlădicăi, dintre care mulţi, ca, de pildă, primul său biograf, episcopul Sava, aveau o bună pregătire juridică. Dar duşmanii vlădicăi desigur că nici nu-şi propuseseră să câştige formal procesul (absurditatea învinuirilor le era şi lor evidentă). Sarcina lor era să-i zdruncine sănătatea şi să-i scurteze viaţa (despre asta vlădica îi scrisese mitropolitului Anastasie), şi această sarcină au îndeplinit-o cu brio. Acest lucru ar fi putut să fie confirmat şi de fiii săi duhovniceşti din Paris, care nu-i mai văzuseră niciodată într-o asemenea stare ca în timpul ultimei vizite la ei, înainte de proces, şi cărora el însuşi le scrisese: „Dacă veţi auzi că am murit, să ştiţi că am fost omorât”.

Este greu să spunem acum dacă vlădica Ioan a simţit legătura dintre procesul desfăşurat atunci şi scandalul urmat după canonizarea mult-iubitului său episcop Ioan de Tobolsk, pe când vlădica avea doar nouăsprezece ani. Declanşatorii acelui scandal erau persoane foarte respectabile, incluzându-i pe Noul Mucenic, episcopul Vladimir al Kievului şi pe ober-procurorul Sfântului Sinod, A.D. Samarin. Ei pretindeau anularea canonizării episcopului de Tobolsk aprobate la cel mai înalt nivel, socotind-o ca o concesie faţă de Rasputin şi de „protejatul” său, Preasfinţitul Varnava. Şi doar intervenţia suveranului a reuşit să calmeze patimile. Fără îndoială că această poveste a lăsat pentru totdeauna o urmă dureroasă în sufletul vlădicăi Ioan. Dar nu numai atât. Aceasta a fost pentru el, după cum vedem acum, un fel de avertisment trimis de sus. Vlădica a trebuit să îndure în timpul vieţii o ocară asemenea celei îndurate de strămoşul său episcop după moarte.

Protoiereul Serafim Slobodskoi povesteşte cum l-a întrebat odată pe vlădica: „Cine este vinovat de acea tristă tulburare iscată în jurul catedralei care se construieşte la San Francisco?”. Vlădica a răspuns foarte simplu: „Diavolul”.

Cu toate că vlădica a fost nevoit să activeze în condiţii atât de dificile, el a rămas fidel propriilor convingeri în toate. În 1964, catedrala era deja terminată şi împodobită cu cinci cupole - ridicarea imenselor cruci a fost precedată de o procesiune ceremonială la care au participat o mulţime de credincioşi. Ieromonahul Petru îşi aminteşte că vlădica a dat un edict prin care toate cele şaptesprezece spitale din San Francisco erau împărţite între preoţi, care aveau datoria să viziteze spitalele repartizate cel puţin o dată pe săptămână şi să dea raporturi lunare, iar vlădica însuşi vizita toate spitalele în decurs de o lună.

El a organizat şi cursuri de teologie la San Francisco, unde, în afară de el, predau şi câţiva preoţi. Vlădica urmărea desfăşurarea cursurilor şi îngăduia anularea lor doar dacă în seara respectivă se ţinea miezonoptica. El a mai organizat, pe socoteală proprie, şi seri de întâlnire pentru tineretul rus, în Casa de oaspeţi a Sfântului Tihon. Auzind odată că tinerii se pregăteau să meargă la cinema, el s-a interesat de conţinutul filmului şi, aflând că era un film istoric, le-a dat bani de bilete, îi plăcea uneori să glumească (pe paraclisierii care mai greşeau îi lovea uşor peste frunte, repetând: „Toiagul arhieresc se simte singur atras spre capul sec”).

Dar se întâmpla să fie şi aspru. Când catedrala nu avea încă un citeţ permanent, într-o zi din Săptămâna Patimilor citea un om oarecare. Ştiind că era mult de citit, acesta, crezând că vlădica nu va observa, a întors două pagini deodată. Vlădica, stând în mijlocul bisericii şi fără să aibă sfânta carte în faţă, a murmurat dezaprobator. Citeţul s-a oprit şi vlădica a recitat din memorie tot ce sărise celălalt. Aceasta i-a fost o lecţie pentru întreaga viaţă.

Mulţi martori îşi amintesc de sfânta mânie a vlădicăi când, în ajunul unei duminici din 1964, în timpul săvârşirii miezonopticii pentru Sfântul Ioan de Kronstadt, proslăvit cu câteva zile mai înainte, enoriaşii catedralei au plecat la Centrul rus, la un bal mascat, cu ocazia sărbătorii americane tradiţionale Hallowen (în această zi ei au obiceiul să se mascheze în draci, vrăjitoare şi altele asemenea). Vlădica a sosit la bal şi a înconjurat sala într-o tăcere deplină; mulţi au văzut cum oameni în vârstă şi funcţionari publici se ascundeau, literalmente, pe sub mese. Vlădica i-a aruncat fiecăruia în parte o privire înfricoşătoare şi a părăsit sala fără

un cuvânt. A doua zi dimineață a emis un edict potrivit căruia toți slujitorii bisericii (până la paraclisieri şi cântăreți) care în ajun au participat la o petrecere nu au voie să ia parte la slujbă în ziua următoare.

Acum este momentul să vorbim despre unele întâmplări minunate petrecute în timpul arhipăstoririi lui în America.

Doamna L.A. Liu povesteşte că atunci când soțul ei s-a îmbolnăvit, el a rugat să fie chemat fiul lor din statul New York, unde acesta avea atunci de susținut examene. Ea nu ştia ce să facă: în cazul unui sfârşit nefericit, fiul n-ar fi iertat-o că nu a fost chemat, iar dacă l-ar fi întrerupt din examene, ar fi pierdut un an de studiu. Ea l-a sunat pe vlădica care a rugat-o să mai telefoneze o dată chiar la catedrală, după terminarea Sfintei Liturghii. Când ea l-a sunat a doua oară, spre marea ei bucurie, el a încredințat-o: „Nu vă chemați fiul, va da Dumnezeu şi soțul dumneavoastră se va face bine!”. Şi el se vindecă, cu rugăciunile vlădicăi Ioan.

N.S. Makovaia (din Los Angeles) ne scrie că lucra la o uzină de produse electronice, unde trebuia să şlefuiască cele mai mărunte detalii cu o curea electrică de şlefuit: în jur de trei mii de bucăți pe zi. Pentru degete, acesta era un efort peste puteri, încât au început să-i iasă afară încheieturile, ceea ce era foarte dureros. N-a ajutat-o nici un fel de tratament. După a doua operație era deja disperată, în acea vreme a sosit în oraş arhiepiscopul Ioan, şi ea s-a dus să-l întâmpine, dar nu a putut să treacă de marea înghesuială din jurul lui. A ajutat-o părintele Boris Kritski. Apropiindu-se de arhiepiscop, femeia i-a povestit despre boala ei, rugându-l cu lacrimi în ochi să se roage pentru ea. Când, peste ceva vreme, părintele Boris a întrebat-o despre degete, ea s-a şi mirat de întrebare, întrucât uitase complet de boală.

Iată scrisoarea unui băiat, Saşa Țibruk, scrisă pe 18 august 1963 părintelui Aleksandr Sklearov: „Dragă şi iubite părinte Aleksandr! Mama mi-a spus că doriți să vă povestesc despre prietenul meu, Marcu. După cum îmi aduc aminte, toată lumea râdea de el. Marcu avea pe ochi o mare albeață şi, pe deasupra, şchiopăta foarte tare. Atunci m-am gândit că-l pot ruga pe vlădica Ioan de Shanghai să se roage pentru el, pentru că ştiam mulți oameni care s-au vindecat după ce vlădica s-a rugat pentru ei. La vreo două săptămâni sau mai mult după ce i-am scris vlădicăi, am văzut că Marcu a început să alerge mai repede şi chiar prietenul meu, Dima, a observat acest lucru. Marcu a devenit un băiat vesel şi a încetat să mai şchiopăteze, căci înainte îşi târşa piciorul în urma lui. Dar cel mai important este că i-a trecut albeața de pe ochi. Doctorii se mirau cum de-a scăpat de această albeață. Am aflat că vlădica este acum la New York şi tata mă va duce la el. Vreau foarte mult să-l văd. Cred că vom sosi în curând la dumneavoastră la biserică şi vă voi vedea şi pe dumneavoastră. Transmiteți-i salutări Măicuței. Saşa Țibruk, care vă iubeşte”.

În luna mai 1963, doi paraclisieri de-ai vlădicăi, Mihail Viisusev şi Gheorghi Nazarenko, suferiră, lângă San-Rafael, o catastrofă rutieră: maşina lor intră, în plină viteză, în caroseria unei alte maşini răsturnate. Gheorghi avea nasul zdrobit şi fața rănită, iar Mihail şi-a vătămat grav partea dreaptă a capului, iar ochiul drept i-a ieşit din orbită. Mama lui Mihail a fost chemată la spitalul din localitate, căci viața fiului ei era în mare pericol. Când a sosit, spre mirarea ei, vlădica era deja acolo. Doamna Viisusev era foarte stânjenită, căci ştia că vlădica era din cale afară de ocupat. El a încredințat-o că totul va fi în ordine cu fiul ei şi că „Dumnezeu îi va salva ochiul”, iar la scuzele ei i-a răspuns că datoria lui directă este să se roage pentru bolnavi şi că a asistat personal la operație. Sub „supravegherea” vlădicăi, medicul i-a aplicat lui Mihail treizeci şi şase de cusături, iar părinților săi, înțelegând situația emigranților, le-a cerut în loc de 23000 de dolari numai 2000.

Vindecarea lui Vladimir Naumov, care-l cunoştea pe vlădica încă din Shanghai, a avut loc imediat înaintea începerii procesului de la San Francisco. În acel an Naumov s-a îmbolnăvit de artrită şi când, într-o zi de iunie, familia sa a plecat în afara oraşului iar el a rămas acasă, crizele i s-au îndesit atât de tare, încât a fost nevoit să telefoneze noaptea la spitalui Kaiser, unde a fost instalat imediat la secția de reanimare. Tocmai atunci vlădica se afla pe bancheta acuzaților. Dar chiar şi în acest timp el îl vizită de câteva ori pe Naumov, o dată venind cu icoana Maicii Domnului Kursk-Korennaia. Bolnavul se stingea văzând cu

ochii: nu putea să mănânce nimic, a ajuns la greutatea de 94 de funți, durerile erau insuportabile. Şi iată că la apogeul durerii, vlădica îl încredința: „Totul este în ordine, mâine vă veți simți mai bine”. A doua zi durerea i-a dispărut cu totul. Naumov îşi aminteşte de uimirea medicilor care, după ce l-au mai ținut în spital trei zile, doar ca să se supună regulamentului spitalicesc, i-au dat drumul acasă. Această minune i-a impresionat pe toți cei care-l cunoşteau pe Naumov şi el însuşi, încă din spital, a făgăduit ca, în caz de însănătoşire, să-şi dea toate puterile spre slujirea Bisericii. Naumov a participat activ în Comitetul însărcinat cu construcția catedralei şi îl ducea pe vlădica pretutindeni unde erau bolnavi la fel de disperați, cum fusese şi el până nu demult.

Truda de arhipăstor a vlădicăi s-a încheiat cu călătoria sa la Seattle, la sfârşitul lui iunie 1966. Cel căruia i s-a dat adesea să cunoască gândurile şi destinul oamenilor, pe care i le făcea cunoscute Pronia lui Dumnezeu, a fost înştiințat şi de apropierea propriului său sfârşit.

Astfel, în vara anului 1966, când directorul căminului de copii - cămin de care vlădica s-a îngrijit până în ultimele sale zile - l-a înştiințat că peste trei ani va avea loc congresul eparhial, vlădica i-a răspuns că atunci nu va mai fi aici.

În luna mai a aceluiaşi an, o femeie care îl cunoştea pe vlădica de doisprezece ani, a cărei mărturie - după părerea mitropolitului Filaret - „este demnă de toată încrederea”, a auzit de la vlădica: „Voi muri în curând, la sfârşitul lui iunie... Nu la San Francisco, ci la Seattle...”

În fine, însuşi mitropolitul Filaret povesteşte despre neobişnuita sa despărțire de arhiepiscop, după o şedință a Sinodului, când acesta săvârşi rugăciunea de drum înaintea plecării lui la San Francisco. Vlădica şi-a luat rămas bun de la el într-un mod neobişnuit: în loc să ia mănunchiul de busuioc şi să se stropească cu agheazmă, aşa cum se cuvine unui arhiereu, el, plecându-se cu smerenie, l-a rugat pe mitropolit să-l stropească, iar apoi, în locul obişnuitei sărutări reciproce a mâinilor, el i-a sărutat mâna mitropolitului, smulgându-şi-o cu hotărâre pe a sa. Acela l-a amenințat cu degetul şi ambii zâmbiră. Atunci, mitropolitul nu a dat o importanță deosebită acestui gest, dar când vlădica a murit, el a înțeles că aşa şi-a luat arhiepiscopul rămas bun de la el.

Se mai ştie, de asemeni, că în seara din ajunul plecării la Seattle, vlădica i-a spus unui om pentru care săvârşise o rugăciune: „De acum, n-ai să te mai atingi de mâna mea”.

Ceea ce însuşi vlădica a prevăzut, dar pentru care nu erau deloc pregătiți toți cei care-l cunoşteau, s-a petrecut în locul şi la timpul pe care el le-a prezis. Moartea a survenit la Seattle, pe 2 iulie (19 iunie pe stil vechi), unde, după ce a săvârşit Sfânta Liturghie la biserica Nikolsk, vlădica a plecat însoțit de prietenul său apropiat, vlădica Nectarie, având cu sine icoana Kursk-Korennaia a Maicii Domnului. Rămânând în altar în jur de încă trei ore după sfârşitul Liturghiei, vlădica a mai vizitat-o pe văduva unui protoiereu (având cu el icoana Kursk-Korennaia) şi s-a întors în apartamentul său, pregătindu-se să meargă la cimitir (era sâmbătă). Deodată, cei de jos l-au auzit căzând.

Urcând în goană la etaj, însoțitorii lui de la Seattle, I. Kalfov şi I. Hrusciov l-au găsit zăcând în pragul chiliei. L-au aşezat în fotoliu şi, la orele 15,50 el îşi dădu sufletul Domnului, încheindu-şi calea pământească, la fel ca şi strămoşul său, episcopul Ioan de Tobolsk: în fața icoanei făcătoare de minuni. Nu putem să nu vedem legătura directă între nevoința sa de o viață întreagă, de a se înfrâna de la dormitul în pat, şi sfârşitul în poziție aşezată. Căci, după ce a fost întins în patul aflat în cameră, vlădica şi-a primit pacea trupească - judecând după toate, pentru prima oară, din ziua în care şi-a dat făgăduințele călugăreşti...

„Cu toate că am murit, sunt viu”

Imediat ce tragica veste a ajuns la San Francisco, în locuința arhiereului adormit - Casa Sfântului Tihon din Zadonsk - i s-a slujit prima panihidă. În seara aceleiaşi zile s-au slujit panihide în toate bisericile din San Francisco, în toate jurisdicțiile ortodoxe. [...] Trupul răposatului a fost lăsat la Seattle, în grija episcopului Nectarie. [...]

În dimineaţa zilei de 3 iulie - era duminică - trupul ierarhului a fost adus în biserica din Seattle. Cu toate că Liturghia a fost anunţată la orele 7, biserica era deja plină la această oră atât de matinală. După orele 15, sicriul cu trupul vlădicăi a sosit cu un avion de pasageri la San Francisco, unde a fost întâmpinat de reprezentanţii clerului, ai obştilor de călugăriţe şi ai tuturor organizaţiilor ortodoxe ruseşti [...]. La aeroport s-a slujit o scurtă litie. În faţa noii catedrale episcopale aştepta o mulţime uriaşă de oameni. Prima panihidă lângă sicriul vlădicăi a fost slujită de episcopul Nectarie, care, printr-un edict al mitropolitului Filaret, fusese atunci numit conducător interimar al eparhiei Americii de Vest. După slujbă el i-a chemat pe toţi credincioşii să se atingă de „moaştele" episcopului şi, după declaraţiile martorilor, acest cuvânt a fost înţeles de toată lumea ca însemnând „trupul sfântului". La sicriul arhiepiscopului ortodox soseau şi clerici de alte confesiuni, şi preoţii catolici spuneau limpede: „Vrem şi noi să ne rugăm la sicriul sfântului vostru".

Luni, pe 4 iulie, în catedrala episcopală a sosit episcopul Sava de Edmonton, care l-a numit pe vlădica „Fericitul" şi, cu mai multă îndrăzneală, „făcător de minuni al epocii sale" şi a poruncit turmei să i se roage de acum ca unui sfânt.

Miercuri, din mănăstirea Sfintei Treimi din Jordanville (statul New York) au sosit arhiepiscopii Leontie de Chile şi Averchie de Siracuza şi Troiţk care, cu trei ani în urmă, şezuseră alături de vlădica în sala judecătoriei din San Francisco. Astfel, în acea zi la sicriul arhiepiscopului Ioan au slujit ierarhii cei mai apropiaţi din diaspora rusă.

Dar deosebit de sărbătorească a fost slujba de pe 7 iulie, când la catedrala episcopală a sosit întâistătătorul, mitropolitul Filaret, ca să înceapă ceremonia de priveghere cuprinzând cele şase ceasuri. Pe lângă cei 5 ierarhi, au mai participat 24 de preoţi, nenumăraţi paraclisieri şi 1500 de mireni, astfel încât nici cea mai mare catedrală sinodală nu a putut să-i încapă pe toţi cei veniţi să cinstească memoria întemeietorului ei. Cei ce se rugau pentru pacea sufletului vlădicăi au început acum să i se roage chiar lui. Când a început ultima sărutare a trupului, la miezul nopţii de 9 iulie [...], oamenii deja recunoscură, practic, sfinţenia „moaştelor" adormitului, atingând de sicriul său icoane, cruci şi flori, arhiereii, engolpioane şi chiar pe copii, dorind să-i sfinţească prin atingerea de trupul sfinţit.

Râvna credincioşilor faţă de trupul adormitului ierarh avea cel mai real temei, în ciuda căldurii de iulie din San Francisco, trupul neîmbălsămat nu arăta semne de putrezire. Începând de duminică, reprezentanţii biroului orăşenesc de pompe funebre măsurau zilnic temperatura trupului, la fiecare trei ore şi nu au descoperit nici un fel de modificări. Vădita neputrezire a „moaştelor" arhipăstorului rus a produs o puternică impresie vice-preşedintelui biroului de pompe funebre.

Conducerea de stat americană i-a dat cinstirea cuvenită vlădicăi, împlinind ultima dorinţă a turmei sale cu privire la el. Legile ţării nu presupuneau posibilitatea înmormântării trupului unui episcop la temelia unei catedrale zidite de el. Pentru aceasta era nevoie de introducerea unui amendament în legislaţie. Dar organizatorul înmormântării a fost susţinut, în afară de comunitatea rusă ortodoxă, şi de avocatul O'Hara, care îl cinstea mult pe vlădica, şi de alţi funcţionari americani. Mulţumită strădaniilor lor, deja pe 5 iulie preşedintele comisiei de supraveghetori a acceptat rugămintea miilor de ortodocşi, dând permisiunea înmormântării trupului episcopului în catedrală, iar pe 11 iulie comisia a promulgat în unanimitate o hotărâre care satisfăcea această rugăminte. Astfel, vlădica Ioan, după ce şi-a demonstrat în timpul vieţii capacitatea de a schimba legile americane - când se hotăra problema refugiaţilor ruşi din Orientul Depărtat -, şi-a confirmat „împuternicirile extraordinare" în Lumea Nouă şi după sfârşitul său.

Pe 4 septembrie, în ziua pomenirii sfântului prooroc Moise, văzătorul de Dumnezeu, la care vlădica avea mare evlavie, directoarea aşezământului Sfântului Tihon, M.A. Şahmatova, a avut un vis. Se făcea că din catedrală spre aşezământ se îndrepta o mare procesiune, cu steaguri bisericeşti, purtând chipul şi sicriul vlădicăi şi cântând. Când sicriul a fost adus în casă, vlădica a ieşit din camera lui, îmbrăcat în rasă, purtând un omofor violet şi epitrahil şi, apropiindu-se de uşile împărăteşti, a început să-i ungă pe toţi cei adunaţi cu mir sfinţit (la fel

cum făcea şi în timpul vieții). După miruire, oamenii au început să se risipească şi, după plecarea lor, s-a apropiat şi Şahmatova, iar vlădica, miruind-o şi pe ea, i-a repetat de două ori: „Spuneți lumii că, deşi am murit, sunt viu”. Trezindu-se, ea şi-a notat cu emoție aceste cuvinte, spuse atât de hotărât şi convingător. Ea le-a înțeles ca pe o chemare a vlădicăi ca lumea să-i ceară ajutorul şi după plecarea lui la cele veşnice.

Faptele minunate săvârşite de vlădica după moarte, pe care le cunoaştem, sunt şi mai multe decât cele din timpul vieții. Ele s-au săvârşit şi prin arătarea sa directă oamenilor, ca răspuns la rugăciunile lor, şi după ce i se slujeau panihide, şi prin harul uleiului sfințit şi a altor obiecte sfințite luate din cripta lui de la temelia catedralei din San Francisco.

Vom începe cu mărturia Zinaidei Guilleme. Unul dintre enoriaşii catedralei din San Francisco, căsătorit cu o franțuzoaică, avea trei copii. Fiicei sale mai mari, de 16 ani, care păruse întotdeauna o tânără sănătoasă şi înfloritoare, i s-a descoperit o tumoare malignă. Ea a fost operată, dar a reieşit că începuse metastaza şi era atinsă o parte din plămân. Tatăl, disperat, i-a cerut vlădicăi Ioan să se roage pentru el. Preotul, împreună cu Zinaida, a slujit o panihidă arhiepiscopului. Când, după aceasta, preotul a vizitat-o pe fată la spital, medicii i-au spus că avea speranțe de vindecare.

Liudmila Leonidovna Holtz şi mama ei aveau mare evlavie față de arhiepiscopul Ioan. Conform tradiției de familie, ei au adus în dar pentru cripta lui, după făgăduință, o icoană a Intrării Maicii Domnului în Biserică. Fiul Liudmilei Leonidovna, care ştia multe despre vlădica, a fost chemat în armată în timpul războiului din Vietnam. Cu puțină vreme înainte de plecarea sa pe front, el a venit la criptă şi a aşezat o fotografie de-a vlădicăi sub mitra de pe catafalcul dreptului, ca să o ia apoi pe front, ca o binecuvântare de la adormitul arhiereu. După ce s-a rugat, şi-a pus fotografia pe piept, ca să-l apere de „glonțul inamicului”. Şi - ne mărturiseşte mama lui - chipul Preasfințitului l-a păzit întotdeauna: şi când în jurul lui toți cădeau morți, iar el rămânea nevătămat, şi când a fost singurul supraviețuitor dintr-un detaşament întreg, împotmolit într-o misiune de recunoaştere, şi când a fost singurul rămas nevătămat de o mină care a explodat în baraca lor, şi mai târziu când, nimerind într-o capcană a inamicului, a reuşit să se salveze.

Timofei Gorohov, care îl cinstea pe vlădica încă din timpul vieții, cobora adesea în cripta lui şi citea acolo Psaltirea. Odată a început să se roage vlădicăi cu înflăcărare pentru sora sa care voia foarte mult să se mărite, dar, din pricina unei boli îndelungate, nu reuşea să-şi aranjeze viata. Era într-o duminică seara. Chiar a doua zi, sora lui i-a spus lui Timofei că a făcut cunoştință cu un tânăr şi s-au plăcut. La scurtă vreme s-au căsătorit, li s-a născut un copil şi a avut o căsătorie fericită.

Pe 2 noiembrie 1977, tatăl Nonei Katzenstein a suferit un atac de apoplexie, a paralizat şi a zăcut inconştient timp de cinci zile. Un consiliu format din doisprezece medici a anunțat-o în unanimitate: „Pregătiți-vă pentru tot ce-i mai rău”. Nona a plecat cu avionul la San Francisco, s-a rugat în cripta vlădicăi şi a primit de la un cuplu care era foarte apropiat de vlădica o prescură şi o decorație de ciocolată pentru brad, din criptă. Ea a pus o hârtiuță cu numele tatălui ei sub mitra arhiepiscopului Ioan. La scurtă vreme tatăl ei a început să se ridice din pat, de Crăciun l-au adus acasă din spital, iar la sfârşitul lunii ianuarie deja desluşea cuvintele, putea să vorbească şi să joace şah. Medicii nu aveau altă explicație decât că s-a petrecut o minune.

Monahia Nadejda (o americancă trecută la Ortodoxie) ne scrie despre două vindecări făcute cu ajutorul uleiului sfințit din cripta vlădicăi. îÎ primul caz, aşa s-a vindecat citețul Timothy Lockhead, căruia i se desoperiseră pe neaşteptate o mulțime de celule maligne, ca urmare a unei dezvoltări congenitale defectuoase a creierului. După ce a fost uns în spital de părintele Lazar, care s-a şi rugat vlădicăi pentru el, radiografia creierului a arătat că celulele maligne au dispărut. Un băiat grec în vârstă de opt ani, Anastasie Cortessis, din parohia Sfântului Tihon a fost vindecat cu ulei sfințit de o insuficiență renală, debutată pe neaşteptate.

Soțul Ecaterinei Nikolaevna Verhitskaia, profesor de medicină în vârstă de 89 de ani, suferea de foarte multă vreme cu plămânii. Când şi-a văzut ultima radiografie, el a stabilit

singur că emfizemul lui cronic este incurabil. I s-a propus o operaţie, dar toată lumea ştia foarte bine că o intervenţie chirurgicală, în condiţiile măririi celulelor pulmonare, şi mai ales la această vârstă, este departe de a garanta un rezultat pozitiv şi, pe deasupra, o astfel de operaţie era accesibilă doar oamenilor foarte bogaţi. Atunci ei au primit o bucăţică de vată cu ulei de la candela din cripta arhiepiscopului Ioan, care le-a fost trimisă cu porunca să se roage Domnului nostru Iisus Hristos, „cu rugăciunile Fericitului Ioan de Shanghai şi ale protoiereului Mitrofan, martirizat de bolşevici”. Ecaterina Nikolaevna a început să ungă pieptul şi spatele soţului, de asemeni şi fruntea, însoţind ungerea cu rugăciunea care i se poruncise, în a treizecea zi soţului i s-a uşurat considerabil respiraţia, sufocările au dispărut, conştiinţa i-a devenit clară şi, în curând, s-a vindecat complet.

Şi oameni de altă confesiune au primit ajutor de la vlădica Ioan. Elein Gerdnon (statul Indiana) ne-a comunicat că, atunci când tatălui „pastorului” lor, reverendul J., i s-a descoperit un cancer şi medicii i-au apreciat ca şanse între şase luni şi doi ani de viaţă, comunitatea a început să citească pentru el în fiecare săptămână canonul Fericitului Ioan. Într-o noapte - imediat după ce au terminat citirea canonului - le-a telefonat mama lui J. şi i-a anunţat că, cu toate că soţul ei era într-o stare critică, ea se simte întru totul împăcată sufleteşte şi este pregătită pentru orice ar trebui să îndure (într-atât era de deznădăjduită). Şi Domnul privi spre credinţa şi smerenia ei. În următoarea zi ea a anunţat că soţul este într-o stare de „îmbunătăţire incredibilă” şi că a început să se însănătoşească. Elein i-a dat lui J. o icoană a arhiepiscopului Ioan, pe care acesta i-a trimis-o tatălui său, împreună cu o sticluţă de ulei de la cripta vlădicăi. Întreaga familie a lui J. a hotărât să se roage fierbinte arhiepiscopului Ioan, întrucât îi simţise în mod real ajutorul.

Este remarcabilă mărturia protoiereului Ştefan Pavlenko, a cărui mamă, sora Maria, a fost prietenă încă din copilărie cu vlădica. „Fratele meu, Pavel, nefiind militar, a trăit câţiva ani la rând în Vietnam. Acolo îi căuta pe copiii răniţi sau rămaşi orfani în timpul războiului, care încă nu se sfârşise, şi le găsea locuri în azile şi în spitale. Acolo a făcut cunoştinţă cu vietnameza Kim En, viitoarea lui soţie. Fratele meu i-a povestit despre credinţa ortodoxă, despre Cuviosul Serafim de Sarov şi despre alţi bineplăcuţi ai lui Dumnezeu, în diferite momente grele ale vieţii, ei i se înfăţişa în vis un bătrân care îi arăta ce să facă şi care o liniştea. Odată i-am trimis fratelui meu, pentru Paşti, casete cu cântări mănăstireşti şi câteva cărţi şi reviste duhovniceşti. Ei i-a arătat lui Kim literatura duhovnicească şi a fost foarte mirat când ea, văzând coperta unei reviste, i-a spus: «Iată stareţul care mi se arată în somn şi mă linişteşte». Era o cunoscută fotografie a vlădicăi Ioan, printre mormintele cimitirului Noul-Diveevo (Novo-Diveevskii) din Spring Valley. Ulterior, Kim s-a botezat în Biserica Ortodoxă, primind numele Chira.”

Nina Paşcenko (din statul Alabama) a plecat odată în vizită la prietena ei, o americancă bătrână paralizată. Pe când se pregătea de plecare, a rugat-o pe o doamnă s-o conducă până acasă. Coborând din maşină în grabă, considerând că şi aşa îşi reţinuse prea mult însoţitoarea, ea şi-a prins în portiera maşinii trei degete de la mâna dreaptă. Acasă sângele a răbufnit, încheieturile degetelor s-au umflat şi s-au învineţit şi femeia se îngrozi la gândul că, din cauza acestei traume, îşi va pierde serviciul (lucra ca pianistă la o şcoală de balet şi trebuia să cânte multe ore pe zi). Ea se rugă cu lacrimi vlădicăi Ioan: „Vezi, vlădică, ce s-a întâmplat cu mâna mea. În timpul vieţii ţi-a plăcut să-i vizitezi pe bolnavi. Şi mie îmi place foarte mult şi iată că acum pot să-mi pierd serviciul”. Ea a adormit cu lacrimi în ochi, aşezându-şi mâna bolnavă pe portretul vlădicăi. Către dimineaţă umflătura a dispărut, vineţeala trecu, întreaga duminică ea îi mulţumi vlădicăi şi îi ceru vindecare deplină. Până luni totul îi trecuse fără urme şi a putut să-şi reia activitatea muzicală, de ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Vera Vetlughina (din San Francisco) îşi aminteşte că, în ajunul Crăciunului occidental, pe 24 decembrie 1967, ea îl văzu în vis pe vlădica Ioan că intră în restaurantul ei, îmbrăcat complet în negru, se opreşte în faţa pianului, apoi o apucă şi o aşază repede în spatele său, ca şi cum ar feri-o de ceva. Toată ziua a fost tulburată, iar spre seară neliniştea i se agrava, în

acest timp, în restaurant, un tânăr rus se ciorovăi cu un american, ieşi în stradă şi se întoarse, ameninţând cu un pistol. Când Vera s-a aruncat între cei doi, pistolul era deja îndreptat în direcţia ei. În acest moment cineva a sărit de la o masă vecină şi a apucat să întoarcă mâna cu revolverul. Asta s-a întâmplat tocmai în locul unde îl văzuse în vis pe arhiepiscopul Ioan. Tânărul, enervat, ieşi din restaurant şi îşi descarcă revolverul în prima maşină întâlnită în parcare (era chiar maşina soţului Verei).

Aceeaşi Vera Vetlughina ne-a comunicat cum, în 1968, într-un magazin de băcănie, despărţit printr-un simplu gard de restaurantul ei, s-a produs un incendiu, care s-a extins cu mare repeziciune, încât nu numai restaurantul s-a umplut de nori groşi de fum, dar a fost cuprins şi întregul bulevard Harrie pe care se aflau cele două clădiri. Focul s-a extins fulgerător şi pe străzile învecinate. Când Vera a ajuns în mijlocul bulevardului, peste tot era plin de lume iar ea, întorcându-se în direcţia catedralei episcopale, strigă cu glas tare către vlădica: „Dreptule ierarh! Opreşte focul, opreşte vântul!”. Şi în aceeaşi clipă vântul s-a oprit, supunându-se, parcă, poruncii. Focul, lipsit de „aliatul” său, vântul, a fost repede domolit. Iar restaurantul a rămas nevătămat (focul parcă ar fi sărit peste el direct în Avenue 17) şi chiar instalaţiile de răcire, care se atingeau de magazinul incendiat, erau neatinse. Doar mirosul, care nu a reuşit să se risipească timp de un an încheiat, mai amintea de minunea întâmplată.

Episcopul Benedict din mănăstirea Nou-Sarov din oraşul Blanko (statul Texas), pe 22 octombrie 1986, noaptea, a suferit o perforare a intestinului gros [...]. În spitalul din San Antonio s-a stabilit că din momentul perforării trecuseră deja 17-18 ore şi că se declanşase peritonita, astfel încât nu mai erau speranţe de supravieţuire după operaţie. Episcopul a înţeles că trebuia să moară, s-a spovedit şi a dat ultimele indicaţii referitoare la viitorul mănăstirii. Dar iată că, pregătindu-se totuşi pentru operaţie, pe când se afla în stare de leşin, l-a văzut pe vlădica Ioan (la a cărui proslăvire locală participase nu demult), care i-a spus: „încă nu ţi-a venit sorocul”. Dar nu numai el a observat prezenţa vlădicăi: mulţi i s-au rugat pentru reuşita operaţiei. A doua zi febra a dispărut şi bătălia cu peritonita era câştigată. Peste vreo cinsprezece zile episcopul a fost externat din spital.

Zinaida Guilleme s-a rugat de două ori vlădicăi Ioan pentru a primi câte o sumă de bani de care avea nevoie. Prima dată i s-a întâmplat să cheltuiască prea mult cu ocazia unor trapeze de binefacere la biserică, pentru care primea regulat câte 20 de dolari de la „Fondul Ioan Maximovici”. Însă atunci primi înştiinţare pentru 70 de dolari, ceea ce corespundea întocmai sumei lipsă (după care continuă să primească tot câte 20 de dolari). A doua oară l-a rugat pe vlădica să o ajute să facă rost de bani pentru o călătorie din Franţa în Statele Unite şi în aceeaşi zi i-a venit înştiinţare pentru cei 7700 de franci de care avea nevoie.

Doamna Z. Silvonik (din Los Angeles) nu-l cunoscuse pe vlădica în timpul vieţii, dar aflase despre cinstirea lui. Fiica ei mai mare căutase multă vreme de lucru cu sârguinţă şi, negăsind nimic, căzuse în totală deznădejde. Odată, la mijlocul săptămânii, i-a trecut prin minte să-i ceară ajutor vlădicăi Ioan şi i se rugă în genunchi. În sâmbăta aceleiaşi săptămâni a aflat de la fiica ei că apăruse un loc de muncă, dar că mai concurau încă zece fete pentru el. Mama ei i-a spus să vină grabnic ca să se roage împreună dreptului Ioan. La sosire, ea îi spuse: „Fiica mea! Tu eşti catolică, dar vlădica se roagă pentru toţi” şi i-a arătat fotografia lui dintr-o revistă. „Hai să ne rugăm împreună.” S-au rugat cum s-au priceput, stând în genunchi şi plângând. Luni fiica a sunat-o: „Mamă, am fost angajată! Merg la serviciu”.

Aducând aceste mărturii despre faptele minunate săvârşite de vlădica Ioan, suntem nevoiţi să ne mărginim la puţin dintr-o mulţime imensă. Dar este îndeajuns ca să înţelegem că vlădica a fost trimis în lumea aceasta, în vremuri apropiate nouă, ca să-i convingă cât se poate de limpede pe toţi creştinii - în pofida tuturor fenomenelor care, aparent, o contrazic - că şi pentru vremurile noastre se potriveşte fundamentala idee creştină, conform căreia *Iisus Hristos, ieri şi azi şi în veci, este acelaşi”* (Evr. 13, 8) şi că şi în vremurile din urmă El continuă să săvârşească, prin cuvioşii Săi, ceea ce a săvârşit în zilele primei Sale veniri pe pământ. Prin faptele noului făcător de minuni se confirmă încă o dată învăţătura Părinţilor Bisericii, potrivit căreia omul cu adevărat îndumnezeit primeşte prin har ceea ce Dumnezeu

are prin fire. În persoana vlădicăi Ioan avem un model al sfinţeniei ruse care, după harul arătat în el, poate fi pus faţă în faţă cu toată tradiţia sfinţeniei ruse, de la primii cuvioşi părinţi ai Lavrei Pecerska a Kievului, până la Sfântul şi dreptul Ioan de Kronstadt. Ne rămâne să ne exprimăm nădejdea că în scurtă vreme vlădica Ioan va fi cinstit de întreaga Biserică, întrucât, aşa cum putem spune chiar cu cuvintele vlădicăi referitoare la Sfântul Ansgarie, luminătorul ţărilor scandinave: „De vreme ce însuşi Domnul l-a proslăvit, ar fi o îndrăzneală din partea noastră să nu-i cinstim ca pe un sfânt”.

Ieromonahul SERAFIM ROSE[18]

ÎNVĂȚĂTURA ORTODOXĂ A FERICITULUI ARHIEPISCOP IOAN MAXIMOVICI

Cu câțiva ani în urmă starețа unei mănăstiri a Bisericii Ruse din diaspora, o femeie cu o viață cucernică, a rostit un cuvânt de învățătură în biserica așezământului, cu ocazia praznicului de hram al Adormirii Maicii Domnului. Ea îi îndupleca cu lacrimi în ochi pe surorile şi închinătorii adunați la praznic să primească în întregime şi fără rezerve învățătura transmisă de Sfânta Biserică, pe care aceasta a păstrat-o cu atâta grijă timp de veacuri la rând şi să nu hotărâm noi singuri ceea ce este „important" şi ceea ce este „secundar" pentru noi; căci, socotindu-ne mai înțelepți decât Sfânta Tradiție, am putea să o pierdem de tot.

Astfel, când Biserica ne aduce la cunoştință prin cântările ei şi prin sfintele icoane că sfinții apostoli s-au adunat în chip minunat din toate colțurile lumii ca să asiste la Adormirea şi înmormântarea Maicii Domnului, noi, fiind creştini ortodocşi, nu suntem liberi să tăgăduim sau să răstălmăcim acest fapt, ci trebuie să credem predaniei Bisericii, cu simplitate şi cu inimă curată.

Un tânăr american trecut la Ortodoxie, care a învățat limba rusă, a asistat la acest cuvânt de învățătură. Privind icoanele pictate în stil tradițional, în care apostolii erau zugrăviți pe nori care îi aduceau la Adormirea Maicii Domnului, el tocmai îşi punea această problemă. Se punea întrebarea dacă trebuie, într-adevăr, să înțelegem aceasta ca pe un eveniment miraculos sau este doar o tâlcuire poetică a adunării tuturor apostolilor la acest eveniment sau, poate, este doar un fel de originală imagine idealizată a unui eveniment, care nici nu a avut loc. (Astfel sunt, într-adevăr, problemele care îi preocupă de unii dintre „teologii ortodocşi" contemporani.) Cuvintele dreptei egumene l-au zguduit profund pe tânărul neofit american şi el a înțeles clar că există ceva mai adânc în înțelegerea şi în simțirea Ortodoxiei decât ceea ce ne dezvăluie mintea şi simțurile noastre. În acea clipă, Tradiția ortodoxă i se transmitea nu prin cărți, ci printr-un vas viu, plin de această învățătură şi de Sfânta Tradiție, şi trebuia să le primească nu numai cu mintea sau cu simțurile ci, mai întâi de toate, cu inima, care începea, în acest fel, să se pătrundă mai adânc de Ortodoxie.

Ulterior, tânărul neofit a făcut cunoştință, prin cărți şi personal, cu mulți creştini ortodocşi instruiți teologic. Este vorba de teologii noştri contemporani, care au studiat în instituții de învățământ ortodoxe şi au devenit „specialişti în teologie". De obicei, ei tâlcuiau cu plăcere ce e ortodox şi ce e heterodox, ce e important şi ce e secundar în Ortodoxie, şi unii dintre ei se mândreau cu „conservatorismul" sau „tradiționalismul" lor în problemele credinței. Dar la nici unul dintre ei nu se simțea autoritatea acelei starețe simple care îi vorbise inimii lui, în pofida „neinstruirii ei teologice".

Şi inima acestui neofit, care abia începea o viață ortodoxă conştientă, era însetată să înțeleagă *cum trebuie să creadă,* ceea ce însemna şi *pe cine să creadă.* Prea era întru totul un om al timpurilor noastre şi cu o educație modernă ca să poată pur şi simplu să se debaraseze de raționamentele sale proprii şi să creadă orbeşte tot ce i se spune; dar este absolut evident că Ortodoxia nici nu cere aşa ceva: înseşi operele Sfinților Părinți sunt o mărturie vie a strădaniilor minții omeneşti, luminate de harul lui Dumnezeu. Dar, de asemeni, este evident şi un anumit neajuns al „teologilor" contemporani, care, în pofida întregii „logici", coerențe şi

[18] Ieromonahul Serafim i-a fost ucenic duhovnicesc arhiepiscopului Ioan.

cunoaşteri a textelor patristice care-i caracterizează, nu au putut transmite duhul, caracterul şi farmecul Ortodoxiei, aşa cum a putut simpla şi neînvăţata stareţă.

Căutările neofitului nostru, căutările unui contact cu Predania ortodoxă vie şi adevărată s-au încheiat o dată cu întâlnirea arhiepiscopului Ioan (Maximovici). În acesta el găsi teologul cultivat al şcolii „vechi”, care, în acelaşi timp, era foarte bine pus la punct în privinţa criticii acestui tip de teologie din gândirea teologică contemporană şi care, cu mintea sa pătrunzătoare, putea desluşi adevărul acolo unde acesta putea fi pus la îndoială. Dar mai era în el ceva ce le lipsea tuturor „înţelepţilor” teologi ai veacului nostru: simplitatea şi evlavia acelei stareţe care zguduise atât de profund inima căutătorului de Dumnezeu. Vlădica Ioan i-a cucerit mintea şi inima nu pentru că era „fără de păcat” - în Biserica lui Hristos nu există aşa ceva -, ci pentru că a văzut în acest episcop pilda Ortodoxiei, pe adevăratul teolog a cărui teologie era urmarea unei vieţi drepte şi adânc înrădăcinate în Sfânta Tradiţie a Bisericii Ortodoxe... Şi tânărul nostru neofit descoperi că, în pofida minţii lui agere şi a gândirii critice, cuvintele vlădicăi Ioan se puneau mult mai des în acord cu cuvintele simplei egumene, decât cu cuvintele celor mai eruditi teologi contemporani.

Operele teologice ale vlădicăi Ioan nu aparţin unei anumite şcoli, în ele nu se vede influenţa nici unui teolog din trecutul apropiat. Este adevărat că vlădica Ioan a fost chemat la teologhisire în acelaşi sens în care a fost chemat la călugărie şi la slujirea Bisericii - de marele său învăţător, mitropolitul Antonie (Hrapoviţki) şi este tot atât de adevărat că şi-a însuşit pe deplin tendinţa îndrumătorului său, de susţinere a necesităţii „întoarcerii la Sfinţii Părinţi” şi la o teologie fundamentată, în primul rând, pe o viaţă morală şi duhovnicească, decât strict academică. Dar operele teologice ale mitropolitului Hrapoviţki sunt foarte diferite şi în duh, şi în concepţie, şi în conţinut. El se învârtise mult în cercurile academice şi intelectuale ale vremii lui şi multe dintre lucrările lui sunt consacrate unor argumente şi apologetici aplicabile în cercurile pe care le cunoştea. În lucrările vlădicăi Ioan, dimpotrivă, apologetica lipseşte cu desăvârşire, ele nu sunt deschise pentru discuţii. El nu *intra în dispută,* ci pur şi simplu expunea învăţătura ortodoxă. Când exista necesitatea de a respinge învăţăturile mincinoase (cel mai grăitor exemplu îl constituie cele două mari articole ale sale referitoare la sofianismul lui Serghei Bulgakov), cuvintele sale convingeau nu prin coerenţa sau logica argumentaţiei, ci prin însăşi puterea învăţăturii patristice expuse şi a textelor citate de el. El nu se adresa unui public academic sau cultivat, ci conştiinţei ortodoxe nealterate şi nu vorbea despre „întoarcerea la sfinţii părinţi”, întrucât ceea ce a scris el este pur şi simplu o nouă rostire şi o transmitere a Predaniei patristice, fără nici o tentativă de a justifica sau a scuza acest fel de abordare.

Izvoarele teologiei vlădicăi Ioan sunt foarte simple: Sfânta Scriptură, scrierile patristice (mai ales ale marilor părinţi ai secolelor IV şi V) şi, ceea ce-l scoate cel mai mult în evidenţă, textele slujbelor ortodoxe. Ultimele, care arareori au fost folosite în asemenea măsură de teologii contemporani, indică abordarea mai degrabă practică decât ştiinţifică a teologiei de către vlădica Ioan. Este evident că era în totalitate absorbit de sfânta slujire a Bisericii Ortodoxe şi că teologia lui este inspirată direct de acest izvor. Inspiraţia nu îi venea în timpul orelor de meditaţie, rezervate teologhisirii, ci în timpul *prezenţei sale zilnice la toate slujbele bisericeşti.* El înţelegea teologia ca pe o parte inseparabilă a vieţii obişnuite şi, neîndoielnic, aceasta l-a făcut teolog într-o mult mai mare măsură decât cursurile formale de teologie.

Ca urmare, nu vom descoperi la vlădica Ioan un „sistem teologic”. Nu trebuie să vedem în aceasta un protest împotriva marilor lucrări de teologie sistematică din Rusia secolului al XIX-lea; fără nici o îndoială, vlădica s-a folosit de catehismele sistematice ale acelei epoci în activitatea lui misionară. (La fel cum au făcut mulţi mari luminători ai Greciei şi ai Rusiei secolelor XIX şi XX, considerând aceste catehisme ca fiind nişte îndrumare excelente pentru educarea ortodoxă a popoarelor lor.) Sub acest aspect, vlădica nu urma modei şi nu a aparţinut vreunui curent de-al teologilor şi al învăţăceilor lor, nici din trecut, nici din prezent, întrucât prea adesea acestea dau o importanţă exagerată câte unei abordări

particulare a teologiei ortodoxe. El îi respecta în egală măsură pe mitropolitul Antonie (Hrapovițki), cu „tendința lui antioccidentală" și pe mitropolitul Petru (Movilă), care ar fi fost, chipurile, prea „influențat" de Occident. Când i se vorbea despre neajunsurile acestor mari luminători și apărători ai Ortodoxiei, vlădica respingea această idee și spunea că „nu sunt lucruri importante", căci el se gândea în primul rând la marea moștenire patristică pe care acești teologi au reușit s-o transmită cu bine, trecând cu vederea neajunsurile lor. Mulți tineri teologi contemporani, care abordează adesea prea abstract teologia ortodoxă, prea teoretic, polemic și unilateral, ar putea să ia lecții de la vlădica.

Pentru vlădica Ioan, categoriile teologice, chiar ale celor mai înțelepți erudiți teologi, erau „neimportante"; mai precis, erau neimportante dacă nu transmiteau adevărul și esența lucrurilor, ci pur și simplu se împotmoleau în erudiție. O întâmplare petrecută pe când vlădica era la Shanghai caracterizează foarte viu libertatea gândirii sale teologice. Odată, asistând la examenele orale de religie ale unei clase superioare a școlii de pe lângă catedrala episcopală, el a întrerupt înșiruirea fără greș a „profeților secundari" ai Vechiului Testament cu o observație dură și categorică: „Nu există profeți «secundari»!". Se înțelege că părintele învățător al clasei s-a supărat că vlădica i-a subminat autoritatea profesorală, dar probabil că până în ziua de azi elevii țin minte această aparent ciudată respingere a categoriilor și poate că unii dintre ei au înțeles ceea ce a vrut să spună vlădica Ioan: la Dumnezeu, toți profeții sunt mari și importanți și acest fapt contează mult mai mult decât toate „categoriile" cunoștințelor noastre despre ei, oricât ar fi ele de corecte în sinea lor.

Adesea, în articolele sale teologice, vlădica Ioan ne deschide, cu o asemenea turnură neașteptată a gândirii, un nou aspect sau o semnificație mai profundă a subiectului discutat. Evident că pentru el teologia nu era doar o știință omenească, pământească, ale cărei bogății pot fi epuizate de interpretările noastre raționaliste sau în care putem deveni „experți" mulțumiți de sine, ci era ceva care duce spre cer, care trebuie să ne atragă mințile spre Dumnezeu și spre realitățile cerești, ce nu pot fi cuprinse cu sistemele logice ale gândirii.

Cunoscutul istoric bisericesc rus N. Talberg ne propune să-l privim pe vlădica Ioan mai întâi de toate, ca pe „un nebun întru Hristos, rămas astfel și în rangul de episcop" și, în această calitate, îl compară cu Sfântul Grigorie Teologul care, în aceeași privință ca și vlădica Ioan, nu corespundea conceptului standard al imaginii unui episcop. Tocmai această „nebunie" (în concepția lumească) conferă tonul caracteristic și operelor teologice ale Sfântului Grigorie, și celor ale vlădicăi Ioan; și unul, și altul se îndepărtează de părerea comună, de felul cum „gândește" lumea și, astfel, nu depind de vreun curent sau vreo școală. Ei abordează problemele teologice dintr-un punct de vedere elevat, dar nu academic și astfel evită certurile mărunte și duhul gâlcevii. Cu noile, neașteptatele turnuri ale gândului, operele lor devin, în primul rând, un izvor de inspirație și de mai profundă înțelegere a revelației dumnezeiești.

Cred că cel mai mult impresionează absoluta *simplitate* a operelor vlădicăi. De la bun început este limpede că el îmbrățișează Tradiția ortodoxă direct și necondiționat, fără nici un fel de gânduri „duplicitare" despre cum să faci ca să crezi în această Tradiție și, în același timp, să rămâi un om „multilateral și cult". El cunoștea critica contemporană și, fiind întrebat, și-a putut expune motivele concrete, exacte ale dezacordului său, în majoritatea privințelor. El a cercetat amănunțit problema influenței occidentale în Ortodoxie de-a lungul veacurilor și și-a menținut un punct de vedere lucid, echilibrat, discernând cu atenție între ceea ce trebuie respins ca nepotrivit pentru Ortodoxie și care nu trebuie recomandat, dar pentru care nu trebuie nici să „ne înfierbântăm", și ceea ce poate fi acceptat ca potrivit modului de viață și evlaviei ortodoxe. Dar, în pofida tuturor cunoștințelor lui și a științei de a judeca critic, el continua să creadă cu simplitate în Predania ortodoxă, așa cum ne-a fost dată de Biserică.

Majoritatea teologilor ortodocși contemporani, chiar dacă nu sunt influențați de cel mai extremist mod de gândire protestant-reformat, totuși privesc Tradiția ortodoxă printr-o prismă academică care le este familiară. Dar pentru vlădica Ioan erau familiare, mai întâi de toate, slujbele ortodoxe, cărora le dedica multe ore în fiecare zi, și astfel la el lipsește cel mai

mic iz de raționalism (nu neapărat în sensul rău al acestui cuvânt), pe care-l găsim chiar la cei mai reprezentativi teologi academici, în operele lui nu există „probleme”; numeroasele sale citate indică doar locul unde se află învățătura Bisericii. În acest sens, el este cu totul în acord cu gândirea sfinților părinți şi ni se pare a fi parcă unul dintre ei, iar nu un simplu comentator al teologiei trecutului.

Operele teologice ale vlădicăi Ioan, tipărite în diverse publicații periodice bisericeşti de-a lungul a patru decenii, n-au fost niciodată strânse într-un singur volum. [...] Deosebit de valoroase sunt cele două articole referitoare la sofianismul lui Bulgakov, dintre care unul arată foarte convingător şi obiectiv totala incultură a lui Bulgakov în domeniul patristicii, iar celălalt este şi mai valoros, fiind o expunere clasică a învățăturii Sfinților Părinți despre înțelepciunea lui Dumnezeu. Dintre operele lui târzii trebuie să amintim un articol despre arta icoanei ortodoxe (în care el se dovedeşte mai bine informat în privința influenței occidentale în arta icoanei decât învățătorul său, mitropolitul Antonie), seria de predici, numită „Trei praznice evanghelice”, în care dezvăluie o mai profundă semnificație a câtorva sărbători bisericeşti „secundare” şi articolul „Biserica - Trupul lui Hristos”. Articolele şi predicile mai scurte ale vlădicăi Ioan sunt şi ele pătrunse de teologie.

Una din predici începe cu „Imnul către Dumnezeu” al Sfântului Grigorie Teologul şi, pe acelaşi ton elevat şi patristic, demască lipsa de credință din zilele noastre. În altă predică, rostită în Vinerea Mare a anului 1936, vlădica îi vorbeşte lui Hristos, mort şi aşezat în mormânt. Ea ar fi putut fi rostită foarte bine de acelaşi Sfânt Părinte.

Prefață la ediția: „Fericitul arhiepiscop Ioan (Maximovici), „Cinstirea ortodoxă a Maicii Domnului”, Willmoisson, Sankt Petersburg, 1992.

PREDICI ŞI CUVÂNTĂRI ALE EPISCOPULUI IOAN

I. Despre Rusia

950 de ani de la încreştinarea Rusiei

„Măreşte cu glasuri de laudă Ţara Rîmleană pe Petru şi Pavel, prin care ai crezut în Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu; Asia, Efesul, Patmosul - pe Ioan de Dumnezeu Cuvântătorul; India - pe Toma; Egiptul - pe Marcu; toate ţările şi cetăţile şi oamenii îi cinstesc şi îi slăvesc pe fiecare din învăţătorii lor, care i-au învăţat credinţa dreptmaritoare. Să-l lăudăm şi noi, după puterile noastre, cu umile cuvinte de laudă, pe cel ce mărețe şi minunate fapte a săvârşit, învăţătorul şi dascălul nostru, Marele Kagan (Cneaz) al pământului nostru, Volodimir, nepotul bătrânului Igor."

Aşa glăsuia Sfântul Ilarion, mitropolitul Kievului, la mijlocul veacului al XI-lea, când trecuse ceva mai bine de jumătate de veac de la încreştinarea Rusiei. Încă de atunci, sfântul bărbat vedea cu vederea lui pătrunzătoare măreţia faptei Sfântului Vladimir şi chema Rusia să-l proslăvească după vrednicie. Cu ce fel de cuvinte vom putea exprima ceea ce a făcut Sfântul Vladimir, încreştinând Rusia, noi, cei ce am ajuns la aniversarea a 950 de ani de la acest luminos eveniment? Să ne amintim ce era Rusia până la cneazul Vladimir şi ce a devenit ea după încreştinarea ei de către Sfântul Vladimir.

Iată Rusia vremurilor lui Igor celui de demult sau a lui Sviatoslav, tatăl lui Vladimir. Fiecare trib trăia o viaţă izolată. Seminţii diferite se duşmăneau adesea, se răzbunau unele pe altele şi adesea se decimau reciproc, urmând legile răzbunării sângeroase. Cnejii ruşi de până la Vladimir erau mai mult conducători de oşti şi cuceritori decât părinţi şi binefăcători ai poporului lor. Campaniile militare şi prada îi atrăgeau mai mult decât grija pentru supuşi. Multe triburi aveau un nivel foarte coborât de dezvoltare morală şi culturală; unele dintre ele practicau, de pildă, obiceiul răpirii fetelor, în scopul căsătoriei.

Dar ar fi greşit să credem că slavii aveau doar însuşiri negative şi erau doar o masă de oameni aproape sălbatici. Dimpotrivă, firea lor avea şi multe calităţi. Erau primitori, curajoşi şi cinstiţi. Soţiile erau tovarăşe credincioase soţilor lor, rămânându-le adesea fidele şi după moartea acestora. Slavii îşi cinsteau bătrânii şi le dădeau ascultare în probleme personale şi colective. Dar, pe lângă acestea, se mai făceau simţite şi trădarea, cruzimea, viclenia. Din timp în timp, mai ales în vreme de război, erau de temut pentru toţi vecinii lor. Paşnicul slav devenea o fiară sălbatică. Vai de aceia asupra cărora se aţintea furia lui, care nu cruţa pe nimeni! Bizanţul tremura în faţa vecinilor săi de la miazănoapte, în timp ce ei înşişi adesea se temeau unii de alţii.

Aşa stătea lumea slavă, la răspântia dintre bine şi rău, ba dezvăluind minunatele însuşiri ale omului creat după chipul lui Dumnezeu, ba vădind semnele înfricoşătoare ale fiarei cu chip omenesc.

Care puteau fi idealurile cele mai înalte ale slavilor? Spre ce puteau să li se îndrepte gândurile şi sentimentele? Ce anume îi putea însufleţi şi spre cine să-şi fi îndreptat privirile?

Zeii în care credeau posedau toate însuşirile adoratorilor lor, erau întruparea atributelor lor pozitive şi negative. Slavii slujeau unor zei născociţi de ei, întărindu-şi astfel în ei propriile lipsuri, căci îşi aveau ca îndreptăţire zeii lor. Slujind temutului Perun, slavii duceau războaie necruţătoare, nimicindu-şi vecinii din jur. Este greu de spus în ce s-ar fi transformat Europa de Răsărit dacă Sfinţii Chiril şi Metodie nu ar fi revărsat lumina lui

Hristos peste lumea slavă şi dacă n-ar fi pus piatra de temelie pentru luminarea popoarelor slave.

Sfinții Chiril şi Metodie, împreună cu ucenicii lor, au luminat cu învățătura creştină o parte a lumii slave. Influența creştinismului şi-a spus neîntârziat cuvântul asupra slavilor şi i-a introdus în familia popoarelor creştine. În scurtă vreme țările care au primit creştinismul s-au schimbat la față. Dar principala masă a slavilor, slavii de răsărit, continuau să aibă acelaşi mod de viață. Din când în când apărea primejdia ca războinicii lor cneji, de felul lui Sviatoslav, să nimicească chiar şi tinerele vlăstare crescute pe ogorul udat de creştinism al fraților lor. Întunericul în care erau cufundate triburile răsăritene ale slavilor era atât de adânc şi de nepătruns, încât Olga, prima cneaghină rusă creştină care a strălucit pe tronul voievodal, ca o stea de dimineață în zare, nu l-a putut risipi. Trebuia să răsară soarele cel mai strălucitor şi astfel a fost pentru Rusia nepotul cneaghinei Olga, marele Cneaz Vladimir.

Primind de la bunica sa începătura credinței lui Hristos, dar înăbuşindu-o în tinerețe în desfrâul patimilor, Vladimir, cutremurat până în adâncul inimii de moartea mucenicească a boierilor varegi Feodor şi Ioan, se hotărăşte să-şi schimbe modul de viață. După o cercetare amănunțită a problemei credinței - căci viața lui Vladimir era strâns legată de convingerile lui -, Vladimir face alegerea. Fiind, din fire, un om integru şi direct, el nu se opreşte la mijlocul drumului şi ia ceea ce este mai bun. Se luminează cu lumina Ortodoxiei şi, botezându-se, devine un împlinitor plin de râvnă al poruncilor lui Hristos. Prin pilda şi chemările sale îi atrage după el şi pe supuşii săi. Este izbitoare schimbarea produsă în Vladimir care, dintr-un tânăr iubitor de plăceri şi nestăpânit, devine un sfânt bărbat.

Dar nu mai puțin izbitoare este schimbarea produsă în Rusia proaspăt botezată. Botezul Kievului şi, după el, al întregii Rusii deschide o viață nouă pentru slavii de răsărit şi devine izvorul măreței lor istorii. O dată cu primirea creştinismului, triburile slave dezbinate, care alcătuiau teritoriul stăpânit de Vladimir, şi-au simțit unitatea. Conştiința unității era îndeosebi întărită de faptul că, timp de secole întregi, din punctul de vedere al Bisericii, Rusia a constituit o singură mitropolie, în pofida ulterioarei ei separări în regiuni.

Biserica a avut o înrâurire copleşitoare asupra unificării Rusiei într-un singur stat. Nu numai triburile slave, ci şi alte triburi care trăiau în Europa Răsăriteană, o dată cu răspândirea în rândul lor a Ortodoxiei, se contopeau într-un singur tot cu poporul rus. Având o acțiune pacificatoare în timpul frământărilor feudale, Biserica a isuflat în acelaşi timp convingerea că poporul rus este unul şi, de aceea, trebuie să fie în toate un singur tot. Sub umbrirea Sfintei Biserici dreptmăritoare s-a constituit Rusia, a crescut şi s-a întărit, devenind un mare stat, ocupând a şasea parte din întinderea lumii. Poporul rus, care a primit creştinismul nu în mod silnic, ci de bunăvoie, s-a străduit chiar din primii ai de după încreştinare să întrupeze în viața sa învățătura evanghelică. Oamenii care înainte aveau o inimă abrutizată au renăscut şi au fost preschimbați lăuntric prin încreştinare. Păstrându-şi bunele însuşiri de dinainte, ei se eliberează de cele rele pe care le aveau. Lupta dintre bine şi rău se purta nu numai în sufletul lui Vladimir, ci şi în întregul popor văzut ca un tot, şi s-a încheiat cu o victorie din partea binelui. Poporul rus de după încreştinare nu mai era acelaşi ca până atunci. Era cu adevărat un alt popor, erau oameni noi.

Asta nu înseamnă că brusc toți au devenit desăvârşiți, că răul a dispărut din sufletul fiecăruia şi din întreaga Rusie. Nu, răul continua să existe, continuându-şi lupta cu binele în sufletul fiecărui om. Dar forța conducătoare a poporului rus era Ortodoxia care îmbrățişa toate laturile vieții individuale, sociale şi de stat. Viața de familie şi viața obştească se pătrundeau de duhul Evangheliei; concepțiile se formau sub influența regulilor Bisericii, iar legile statului erau în acord cu canoanele. Orientarea generală a poporului rus era căutarea dreptății lui Dumnezeu.

De năzuința punerii în viață a dreptății lui Dumnezeu erau pătrunse şi legislația, şi împlinirea justiției şi acțiunile statului. Aceeaşi năzuință de a-l sluji pe Dumnezeu caracteriza şi viața intelectuală şi spirituală a poporului rus. Aproape toate laturile vieții lui culturale şi-au primit începutul din viața Bisericii şi s-au dezvoltat sub înrâurirea ei.

Cărturăria şi arta rusă au început în mănăstiri şi erau atât de pătrunse de duhul creştin, încât nici scriitorii vremurilor de mai târziu, care au avut ca ţel lupta cu învăţătura Bisericii, nu s-au putut elibera pe deplin de sub influenţa acestui duh. Înşişi înalţii conducători ai Rusiei, marii cneji şi ţarii întregii Rusii erau conştienţi de răspunderea lor în faţa împăratului împăraţilor şi se priveau pe sine ca pe nişte slujitori ai lui Dumnezeu, la fel fiind şi în ochii supuşilor lor. De aceea, conducătorii Rusiei nu erau „ţari din voia poporului", ci „ţari prin mila lui Dumnezeu".

Desigur, nu se potrivea totul în Rusia acestei tendinţe generale. Multe rele s-au săvârşit de-a lungul veacurilor. Căci dacă „nu este om care să fie viu şi să nu greşească", cu atât mai mult nu se poate să nu existe păcate şi răutăţi în viaţa şi în istoria unui popor, însă, aşa cum pentru definirea caracterului unui om contează calităţile care sunt mai puternice în el şi le biruiesc pe celelalte, la fel şi pentru caracterul unui popor trebuie stabilită trăsătura dominantă a vieţii lui spirituale. Pentru Rusia şi pentru poporul rus, în pofida tuturor abaterilor şi chiar a căderilor petrecute, dominantă era slujirea dreptăţii şi aşezarea în adevăr.

Când ne amintim de Grecia antică, ne vin în minte cuvintele Sfântului Apostol Pavel despre vechii greci: „elinii caută înţelepciune", cu toate că şi printre ei erau desigur mulţi care nu căutau înţelepciune. Gândul la Sparta îl asociem cu dezvoltarea condiţiei fizice. Fenicia şi-a legat numele de negoţ. Roma se lăuda prin vitejia cetăţenilor ei. Dar poporul rus şi-a câştigat numele de popor purtător de Dumnezeu, iar pământul rus, de pământ al Sfintei Rusii.

Rusia este sfântă prin mulţimea cuvioşilor care au strălucit pe pământul ei. Începând cu fiii Sfântului Vladimir, binecredincioşii cneji Boris şi Gleb, primii care s-au proslăvit în Rusia prin minuni, şi cu însuşi botezătorul Rusiei, Sfântul Vladimir şi bunica sa, cuvioasa cneaghină Olga, o mulţime nesfârşită de sfinţi au trăit şi s-au proslăvit prin sfinţenie şi minuni pe pământul Rusiei. Aceşti sfinţi cuvioşi erau „rodul cel frumos" al dreptmăritoarei Rusii, carne din carnea şi os din osul poporului rus. Ei nu erau străini de popor prin credinţele şi prin modul lor de viaţă, ci erau doar expresia mai puternică, mai vie a năzuinţelor întregului popor.

De la încreştinarea Rusiei şi până în zilele noastre nu a existat, se pare, nici un singur ceas în care să nu fi trăit pe undeva pe pământul Rusiei vreun sfânt, care după sfârşitul său să nu se facă mijlocitor pentru pământul Rusiei. Toate regiunile Rusiei, de la Rusia Subcarpatică[19] (Cuvioşii Moise Ugrin şi Efrem Novotorjski), până la Alaska, ce aparţinuse până nu demult Rusiei (Cuviosul Gherman), şi-au avut nevoitorii lor. Fiecare parte a Rusiei, aproape fiecare oraş important îşi avea sfinţii lui. Centrele ei spirituale erau mănăstirile care influenţau şi satele, şi oraşele. Fiecare colţ de pământ, fiecare grai s-a sfinţit prin slujirea lui Dumnezeu. Istoria Rusiei, plină de dovezi minunate ale grijii lui Dumnezeu faţă de ea, este istoria chivernisirii lui Dumnezeu, este noua istorie sfântă. Înrâurirea sfinţilor bărbaţi ai Rusiei asupra evenimentelor istorice este atât de copleşitoare, încât istoria statului rus nu poate fi despărţită de istoria Bisericii. Toată rânduirea şi modul de viaţă al poporului rus erau pătrunse de duhul Bisericii. Chiar şi politica externă a Rusiei era, în mare măsură, o expresie a chipului ei duhovnicesc.

Aşa a fost odinioară... Dar unde eşti tu acum, Sfântă Rusie? Ori nu mai exişti? A căzut tronul Sfântului Vladimir, au fost batjocorite odoarele, se dărâmă bisericile. S-a transformat oare în fiară poporul purtător de Dumnezeu, ori balaurul roşu a mistuit Sfânta Rusie? Cum a devenit pământul nevoinţelor duhovniceşti, pământ de crime mârşave, şi locul unde se mântuiau sfinţii este stăpânit acum de tâlhari? Oare într-adevăr nu mai există şi nu va mai exista Sfânta Rusie, sau poate că nici nu a existat, ci doar purta un acoperământ de sfinţenie, căzut de acum pentru totdeauna?

Nu! Sfânta Rusie nu este o autoînşelare sau un miraj, ci este realitatea cea mai adevărată! Nu pregetă să se ridice spre cer tămâia rugăciunilor sfinţilor care au strălucit pe pământul Rusiei şi care şi astăzi se roagă pentru ea în faţa Tronului Ceresc. Dar nu numai în cer, ci şi aici, pe pământul plin de păcate, Sfânta Rusie continuă să dăinuiască. Stăpânirea

[19] Ucraina de vest.

potrivnicilor lui Dumnezeu doar a înrobit-o, dar nu a nimicit-o. Sfatul nelegiuiţilor care au pus stăpânire pe poporul rus îi este străin poporului, căci nu are nimic în comun cu firea Rusiei. Puterea internaţională străină şi-a aruncat jugul peste ea, dar continuă să-i rămână vrăjmaşă. Chiar şi aceia dintre ei care mai înainte se numeau pe sine ruşi, fiind astfel după sânge, astăzi şi-au pierdut acest nume, căci s-au înstrăinat cu duhul de Rusia. *„Dintre noi au ieşit, dar nu erau de-ai noştri”* (I In. 2, 19), Ei au căzut din poporul rus, s-au făcut asupritori ai Rusiei. Respingându-L pe Dumnezeu, ei s-au dezis de asemănarea cu Dumnezeu şi au întrecut fiarele sălbatice prin cruzime şi silnicie.

Dar Rusia continuă să rămână sfântă. Ceata apostolilor nu s-a micşorat când Iuda a căzut dintre ei, nici strălucirea cinului îngeresc nu s-a întunecat când satana împreună cu îngerii care i s-au supus au căzut.

Aşa cum din rândul îngerilor trebuia să apară diavolul, dar prin căderea Luceafărului de dimineaţă şi a adepţilor lui, ceilalţi îngeri s-au aprins şi mai tare de flacăra iubirii de Dumnezeu şi au strălucit pe cer şi mai aprins, la fel şi potrivnicii lui Dumnezeu au apărut din rândul poporului rus, dar căderea lor a vădit şi mai tare sfinţenia Rusiei şi a proslăvit-o şi în ceruri, şi în toată lumea de sub cer.

O ceată nenumărată de noi mucenici şi-au mărturisit credinţa în Hristos. Poporul rus în întregime, îndurând cu negrăită răbdare suferinţele - suferinţe cum nu a îndurat încă nici un popor din lume -, a dat o mulţime nesfârşită de alte dovezi de statornicie în credinţă, în pofida urmăririlor celor mai aspre, Biserica rămâne neînfrântă. Cu toate că a fost distrusă o mulţime de biserici, astfel încât din întregul şir de oraşe mai înainte împodobite de biserici măreţe, astăzi nu a mai rămas nici unul, totuşi credincioşii se adună în taină şi se roagă lui Dumnezeu. Au înviat pentru Rusia vremurile catacombelor pe care mai înainte nu le cunoscuse, căci nu a cunoscut niciodată în trecut prigoana credinţei.

În marea ceată a bineplăcuţilor lui Dumnezeu proslăviţi în Rusia au fost mulţi ierarhi, cuvioşi, drepţi şi nebuni întru Hristos. Dar mucenici pe pământul Rusiei au fost doar câtiva, de-a lungul întregii istorii de până acum. „Prealuminoasa oştire a mucenicilor”, al cărei sânge a devenit sămânţa creştinismului în întreaga lume şi este proslăvită aproape zilnic de Biserica pământească, aproape că nu a existat în Biserica Rusă cerească. A venit vremea să fie completate aceste rânduri.

La numărul mic de mucenici şi pătimitori de chinuri care au suferit în veacurile trecute s-a adăugat astăzi un număr nemăsurat de noi mucenici şi martiri. Printre ei se află şi ţarul purtător de cunună, urmaş şi continuator al botezătorului Rusiei, Vladimir, cu întreaga sa familie, şi tizul botezătorului Rusiei, întâiul ierarh al cristelniţei Rusiei[20], şi ierarhi, cneji, boieri, ostaşi, preoţi, călugări, cărturari şi neînvăţaţi, orăşeni şi săteni, oameni de vază şi oameni simpli. Orice vârstă, orice orânduire socială, orice colţ al Rusiei a dat noi mucenici, întreaga Rusie s-a umplut de sânge mucenicesc, toată ţara s-a sfinţit de acest sânge.

O, minunată şi slăvită oştire a noilor pătimitori! Cine vă va putea proslăvi cum se cuvine? Cu adevărat, „fericit este pământul care s-a pătruns de sângiuirile voastre, şi sfinte sunt aşezările care au primit trupurile voastre”.

Fericit eşti tu, pământ al Rusiei, curăţit de focul suferinţei! Ai trecut prin apa botezului, acum treci prin focul pătimirii şi vei ajunge şi tu la linişte. Odinioară creştinii adunau cu evlavie nisipul din Colosseum, plin de sânge mucenicesc. Locurile unde au suferit şi au murit mucenicii deveneau locuri sfinte şi cinstite cu deosebire. Iar acum întreaga Rusie este un loc al pătimitorilor de chinuri. Pământul ei s-a sfinţit de sângele lor, iar aerul ei, de înălţarea la cer a sufletelor lor. Sfinţită eşti, Rusie! A avut dreptate scriitorul din vechime[21] care a spus că tu eşti a treia Romă şi că a patra nu va mai fi. Tu ai întrecut vechea Romă prin

[20] Sfântul Mucenic Vladimir, mitropolit al Kievului şi al Caliciei, împuşcat de bolşevici pe 26 ianuarie/8 februarie 1918. Este prăznuit la Soborul noilor mucenici şi martiri ruşi, pe 29 ianuarie/11 februarie.

[21] Călugărul Filotei din Pskov, într-o scrisoare către marele cneaz Vasili al III-lea (începutul secolului al XVI-lea). Ideea a fost reluată şi de alţi scriitori bisericeşti.

mulțimea de pătimiri ale mucenicilor, ai întrecut şi Roma care te-a botezat prin statornicia ta în Ortodoxie şi vei rămâne neîntrecută până la sfârşitul lumii. Doar glia sfințită de suferințele şi de viața pământească a Dumnezeului-Om este mai sfântă decât tine în ochii dreptcredincioşilor.

Fii ai Rusiei! Scuturați-vă din somnul lâncezelii şi al lenevirii! Priviți la slava suferințelor ei şi curățiți-vă, spălați-vă de păcatele voastre! Întăriți-vă în credința ortodoxă ca să fiți vrednici să locuiți în lăcaşul Domnului şi să vă sălăşluiți în sfânt muntele Său! Vino-ți în fire, trezeşte-te, trezeşte-te, Rusie, tu, care din mâinile Domnului ai băut paharul mâniei Lui! Când se vor fi sfârşit suferințele tale, dreptatea ta va merge cu tine şi slava Domnului te va însoți. Popoarele vor veni la lumina ta şi împărații la strălucirea răsărită deasupra ta. Atunci îți vei ridica ochii în jurul tău şi vei vedea că fiii tăi vor veni la tine de la apus şi de la miazănoapte, de la mare şi de la răsărit, binecuvântându-L în tine pe Hristos, în veci! (Canonul pascal, cântarea a 8-a).

[Rusia] Ziua tuturor sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei

Ziua sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei ne arată cerul duhovnicesc sub care s-a întemeiat pământul rusesc. Până la Sfântul cneaz Vladimir pe pământul Rusiei au trăit triburi păgâne, răzlețe, care se vrăjmăşeau între ele. Sfântul cneaz Vladimir le-a adus o nouă credință, o nouă conştiință de sine, un sens al vieții, o nouă stare lăuntrică, le-a dat un nou duh al vieții, care să-i unească pe toți şi astfel s-a format un popor unic.

Însăşi existența poporului rus este legată de încolțirea în sânul lui a vieții duhovniceşti, de însuşirea temeiurilor concepției de viață creştine: este lipsit de sens să cauți rostul şi țelul vieții în viața aceasta, care se termină o dată cu moartea. Trebuie să te străduieşti să-ți însuşeşti viața dumnezeiască, harică, veşnică, şi atunci şi aceasta trecătoare, pământească se va rândui cum se cuvine: *Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă* (Matei 6, 33).

Credința şi Biserica Ortodoxă au unit triburile disparate într-un singur popor, poporul rus, a cărui însuşire fundamentală era tocmai credința în împărăția lui Dumnezeu, căutarea ei, căutarea dreptății lui Dumnezeu.

Pentru împărăția lui Dumnezeu, pentru părtăşia la ea, pentru a se ruga, asceții ruşi părăseau deşertăciunea lumească şi plecau în codri, pe insule nelocuite. Ei căutau doar împărăția lui Dumnezeu, nu doreau să întemeieze şi să zidească nimic, fugeau dintre oameni, dar oamenii îi urmau, pentru împărăția lui Dumnezeu, care apărea pe acele insule şi în pădurile din jurul drepților, şi aşa se dezvoltau lavrele şi sfintele lăcaşuri.

Căutarea dreptății dumnezeieşti este firul călăuzitor al vieții poporului rus şi nu este întâmplător că primul cod scris de legi, care trebuia să reglementeze viața poporului, a fost numit „Dreptatea Rusă”.

Dar la cer şi la împărăția lui Dumnezeu nu cugetau doar cei ce plecau din lume şi dintre oameni, ci toți credincioşii ruşi înțelegeau adevăratul sens al vieții. Toți cei ce au contribuit într-adevăr la făurirea Rusiei ca stat, trăind în lume şi împlinindu-şi datoriile, considerau, de asemeni, că cel mai important lucru era să fii credincios împărăției lui Dumnezeu şi dreptății lui Dumnezeu. În Rusia au existat cneji, conducători de oşti, gospodari, oameni de toate felurile şi ocupațiile, dar concepția lor fundamentală, năzuința şi sensul vieții lor erau, de asemeni, dobândirea împărăției lui Dumnezeu, părtăşia la împărăție.

Sfântul Aleksandr Nevski şi-a petrecut întreaga viață în acțiuni militare şi în treburi de stat, a traversat călare întreaga Siberie spre hanatul tătărăsc, pentru a face pace în Rusia, s-a proslăvit prin victorii în luptă, dar când s-a îmbolnăvit şi a ajuns la ceasul morții, el a primit-o ca pe o izbăvire de greutățile vieții pământeşti; iar înainte de moarte s-a afierosit pe sine

chemării celei mai scumpe sufletului său: a primit tunderea[22], pentru a intra în mult râvnita împărăție a lui Dumnezeu nu ca ostaş pământesc, ci ca ostaş al lui Hristos.

De asemeni, şi cneazul Smolenskului, Feodor, a primit înainte de moarte cinul monahal. Aceşti conducători spirituali ai poporului rus, în năzuința lor spre împărăția lui Dumnezeu, sunt cea mai bună expresie a trăsăturii principale a vieții spirituale a poporului rus, a forței fundamentale care dirija viața istoriei sale.

Primirea credinței creştine i-a renăscut şi pe cnejii ruşi. Puterea este întotdeauna expresia conştiinței de sine şi a voinței. Puterea se orientează întotdeauna, în activitatea ei, după o filozofie sau alta, după un mod sau altul de înțelegere a scopului şi sensului vieții.

Până la Vladimir cel Sfânt, cnejii ruşi erau conducătorii unor triburi ce se războiau între ele şi purtau bătălii de dragul prăzilor de război şi al slavei. Creştinându-se, ei au devenit conducătorii unor părți distincte ale unui singur popor. O dată cu primirea creştinismului, s-a născut conştiința de sine şi conştiința unității. Dreptatea însemna frăția dintre cneji, iar luptele feudale erau, de acum, nedreptatea.

Sfântul cneaz Vladimir a dat poporului rus un nou sens al vieții şi o nouă putere de viață. Nenorocirile, nereuşitele, înfrângerile sunt neputincioase în fața principalei forțe a vieții, sunt neputincioase în fața vieții duhovniceşti. Împărăția lui Dumnezeu, bucuria duhovnicească a părtăşiei la împărăție rămân nevătămate de acestea. Furtuna înfricoşată trece, şi omul trăieşte din nou. De aceea zâmbeau mucenicii în timpul chinurilor celor mai crude, datorită simțirii îmbucurătoare a harului lui Dumnezeu.

De aici vine puterea de viață a Rusiei. Nenorocirile nu-i vătăma inima. Tătarii pârjolesc întreaga Rusie. Kievul cade şi se ridică în acelaşi an. Novgorodul şi marele comandant de oşti şi conducător al poporului rus, binecredinciosul cneaz Aleksandr Nevski ridică poporul rus la luptă nu cu tătarii, care torturau trupul Rusiei, ci cu suedezii catolici care, profitând de nenorocirile Rusiei, râvneau să înrobească sufletul oamenilor şi să ucidă puterea spirituală a poporului rus şi a Rusiei. Pentru Aleksandr Nevski era important, în primul rând, să păstreze această forță spirituală.

Istoria ridicării Moscovei este o puternică întărire a acestei idei. La zămislirea ei, Moscova era o mică grupare de localități. Dar întâistătătorii ei sunt cneji binecredincioşi care şi-au însuşit înțelesul dreptmăritor al dreptății. De aceea, când Preasfințitul mitropolit Petru îi spune cneazului că Moscova va fi proslăvită şi că însuşi Preasfințitul va locui în ea şi că tot acolo va fi înmormântat, dacă el va zidi casă în Moscova Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, atunci cneazul împlineşte porunca. Cu alte cuvinte, Preasfințitul Petru a spus că: „Dacă vei fi credincios Ortodoxiei până la sfârşit şi vei căuta, înainte de toate, împărăția lui Dumnezeu şi dreptatea Lui, atunci toate acestea, toate cele lumeşti, toate ale vieții acesteia şi ale statului ți se vor adăuga ție”.

Astfel a fost zămislirea Moscovei şi ea a rămas credincioasă poruncii Sfântului Petru, şi strigarea de noapte a paznicilor de pe zidurile Kremlinului se făcea cu cuvintele: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi!”.

Asta nu înseamnă că viața şi oamenii erau sfinți. Da' de unde! Oamenii sunt întotdeauna păcătoşi, dar este izbăvitor când există conştiința binelui şi a răului, când există năzuința spre dreptatea lui Dumnezeu, căci atunci poate exista renaştere.

---

[22] A primit tunderea cu numele Aleksei. A murit pe 14 noiembrie 1263, fiind înmormântat în mănăstirea Naşterii Maicii Domnului din oraşul Vladimir. A fost trecut în rândul sfinților pentru virtuțile sale creştine şi pentru minunile săvârşite. Astfel, cronicile relatează că, în timpul domniei marelui cneaz Dmitri Donskoi, în biserica în care era înmormântat trupul cneazului Aleksandr, într-o noapte, lumânările s-au aprins singure; doi stareți au ieşit din altar şi s-au apropiat de mormântul cneazului, spunând: „Aleksandre! Scoală-te şi mântuieşte-l pe strănepotul tău Dimitrie, încolțit de străini!”. Aleksandr se sculă din mormânt şi plecă însoțit de cei doi monahi; întâmplarea a fost văzută de paraclisier, care a povestit-o superiorilor săi. Ca urmare, moaştele neputrezite ale Sfântului au fost aşezate în raclă, fiind vindecătoare pentru bolnavii care se atingeau de ele cu credință. În cinstea lui, în secolul XVIII, Petru I a întemeiat mănăstirea de pe malurile Nevei, unde au fost mutate moaştele binecredinciosului cneaz. Este prăznuit pe 30 august, în ziua în care a încheiat tratatul de pace cu suedezii, şi pe 23 noiembrie, ziua înmormântării lui.

Moscova cea păcătoasă, capitala păcătoasei Rusii, de-a lungul istoriei se întâmpla să se prăbuşească până la fund, dar apoi iarăşi se scula, pentru că nu i se stingea conştiinţa dreptăţii în faţa lui Dumnezeu.

A fost o vreme de tulburări când Rusia a căzut atât de mult, încât duşmanii ei erau încredinţaţi că este lovită de moarte, în Rusia nu era ţar, conducere şi armată[23]. La Moscova, puterea era în mâinile străinilor. Oamenii s-au împuţinat sufleteşte, au slăbit cu duhul şi aşteptau salvarea de la străini, în faţa cărora începeau să se linguşească. Pieirea era de neînlăturat, şi Rusia ar fi pierit inevitabil dacă ar fi fost pierdută complet conştiinţa dreptăţii în faţa lui Dumnezeu. Dar Rusia şi poporul rus au fost izbăvite de Sfântul Ermoghen. Duşmanii Rusiei îl ţineau într-un beci din Kremlin, îşi băteau joc de el, îl torturau, se străduiau să-l facă să li se supună, să trădeze înţelegerea teologică a dreptăţii, proprie poporului său. Sfântul Ermoghen a fost torturat până la moarte, dar nu s-a predat cu duhul şi a chemat Rusia pe drumul ei istoric, de stat creştin cu o conducere creştină, a chemat-o să ţină minte adevărul şi să-i rămână credincioasă.

Înalt Preasfinţitul Ermoghen a renăscut spiritual şi moral poporul rus în credinţă şi în mărturisire, şi Rusia s-a aşezat din nou pe calea căutării împărăţiei lui Dumnezeu şi a dreptăţii Lui, a dreptăţii înţelese ca supunere a vieţii de stat pământeşti începăturii duhovniceşti. Şi Rusia se ridică. Nu se poate găsi în istorie o asemenea cădere a statului şi o asemenea grabnică şi minunată ridicare, într-un singur an, când oamenii renăscură spiritual şi moral. Aceasta este istoria Rusiei, acesta este drumul ei.

După Petru I viaţa socială a Rusiei se abătu de pe drumul ei. Cu toate că nu s-a abătut până la capăt, a pierdut conştiinţa duhovnicească a dreptăţii, claritatea credinţei în adevărul evanghelic: *Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă.*

Grelele suferinţe ale poporului rus sunt urmarea faptului că Rusia s-a trădat pe sine, şi-a trădat drumul şi chemarea. Dar aceste suferinţe anevoioase, chinul vieţii sub stăpânirea cruzilor atei mărturisesc că poporul rus nu şi-a pierdut definitiv conştiinţa duhovnicească a dreptăţii, că în plan spiritual şi moral îi este greu de îndurat nedreptatea statului ateu nelegiuit şi a stăpânirii vrăjmaşe lui Dumnezeu.

Rusia se va ridica la fel cum s-a ridicat şi altă dată. Se va ridica atunci când se va aprinde credinţa, când oamenii se vor scula duhovniceşte, când iarăşi le va fi scumpă credinţa clară şi puternică în dreptatea cuvintelor Mântuitorului: *„Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă”.* Rusia se va scula când va îndrăgi din nou credinţa şi mărturisirea Ortodoxiei, când îi va vedea şi îi va iubi pe drepţii şi mărturisitorii ortodocşi.

Astăzi, în Ziua tuturor sfinţilor care au strălucit pe pământul Rusiei, Biserica ni-i arată şi ortodocşii văd, cu mare bucurie duhovnicească, cât sunt de mulţi aceştia în împărăţia lui Dumnezeu! Şi câţi sunt încă neproslăviţi, că nu se pot număra!

Iată cum, netulburat şi fără să spună nici un cuvânt, merge la moarte mitropolitul Kievului, Vladimir! Ucigaşii îl scot afară pe porţile Lavrei, ca să-l omoare în afara oraşului, cum L-au omorât şi pe Mântuitorul, şi, tăcând ca mielul înjunghiat, înalt Preasfinţitul primeşte moartea pentru Hristos, pentru credinţă, pentru Biserica Rusă, deoarece a căutat, mai înainte de toate, împărăţia lui Dumnezeu şi viaţa veşnică.

Iată o mulţime de martiri şi mărturisitori, şi vedem din nou binecuvântarea lui Dumnezeu peste nevoinţa credinţei lor, şi iată iarăşi moaşte neputrezite: sunt trupurile drepţilor, care trăiesc deja după legile vieţii viitoare, unde nu există suferinţă, nici stricăciune, iar neputrezirea moaştelor o mărturiseşte aceasta. Astfel, rămăşiţele neputrezite ale marii

[23] Referire la perioada considerată de istoriografi ca cea mai neagră din istoria Rusiei, supranumită „vremurile de restrişte” sau „vremurile tulburi” *(“smutnoe vremia”),* de la moartea ţarului Ivan al IV-lea Groznâi (1584), până la urcarea pe tron a lui Mihail Feodorovici Romanov (1613).

cneaghine Elisaveta Feodorovna[24], care odihnesc în mănăstirea Ghetsimani, ne dau mărturie despre viața ei dreaptă în ochii lui Dumnezeu.

Rusia va renaşte când îşi va ridica privirea şi va vedea că toți sfinții care au strălucit pe pământul ei sunt vii în împărăția lui Dumnezeu, că în ei se află duhul vieții veşnice şi că trebuie să fim împreună cu ei, să ne atingem duhovniceşte de ei şi să ne împărtăşim de viața lor veşnică. În aceasta stă mântuirea Rusiei şi a întregii lumi.

Din Rusia lipseşte duhul vieții, lipseşte bucuria vieții. Toți se tem acolo de acest duh, ca de draci. Tot aşa, Rusia era odinioară înfricoşătoare pentru alte state, dar atunci pentru că atrăgea popoarele spre ea.

Fidelitatea față de porunca *„Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu şi dreptatea Lui”* a născut smerenia ruşilor şi a smerit şi puterea, iar în zilele celei mai mărețe glorii pământeşti, conducerea Rusiei, prin gura împăratului Aleksandr I, s-a mărturisit pe sine ca putere creştină şi a scris pe monumentul gloriei sale: *Nu nouă, nu nouă, ci numelui Tău* (vezi Ps. 113, 9).

Cerul Rusiei, sfinții ruşi ne cheamă să fim împreună cu ei, la fel cum şi ei sunt cu noi. Ne cheamă să ne împărtăşim de duhul vieții veşnice, căci acesta este duhul de care însetează întreaga lume. De Rusia renăscută are nevoie întreaga lume - lume de care s-a depărtat duhul vieții, care se clatină toată, cuprinsă de spaimă, ca înaintea unui cutremur.

Rusia aşteaptă o oştire iubitoare de Hristos, aşteaptă împărați şi conducători iubitori de Hristos care să călăuzească poporul rus nu pentru slavă pământească, ci pentru credincioşia față de drumul teologic al dreptății ruse. *Nu nouă, nu nouă, ci numelui Tău.* Fie ca prin pocăință, prin credință, prin curățire să se înnoiască pământul Rusiei şi să renască Sfânta Rusie.

Pavăza Rusiei pe fluviul Neva

Anul 1240. Este distrusă cetatea de scaun, mama tuturor cetăților Rusiei: Kievul. Mulțimi nenumărate de tătari năvălesc pe pământul rusesc, nimicind oraşele şi pârjolind satele. Pier, una după alta, oştirile răzlețelor cnezate ruseşti, care cutezaseră să se ridice la luptă împotriva tătarilor.

Dar iată că apare o altă nenorocire: dinspre apus pornesc alți vrăjmaşi ai Rusiei dreptslăvitoare. Suedezii îşi trimit oştirile spre ea, iar în urma lor cavalerii teutoni şi livoni[25] îşi ascut săbiile. Ei au un scop comun: să pună stăpânire nu numai pe pământul, ci şi pe sufletul poporului rus, să înrobească trupurile oamenilor unei puteri străine, iar sufletele, tronului papal.

Iată că soseşte clipa hotărâtoare. Oştirile suedeze au debarcat deja în împrejurimile Novgorodului. Ce-i de făcut? Să-şi plece capul sau să pornească la luptă, riscând să piară întreaga mică oştire novgorodeană?

Conducător al Novgorodului era atunci binecinstitorul cneaz Aleksandr Iaroslavovici. El a înțeles că, dacă s-ar fi supus, ar fi salvat viețile şi averile novgorodenilor, dar ar fi pierdut nu numai libertatea statală, ci şi pe cea spirituală; el a înțeles că străinii - când prin silnicie, când prin viclenie - vor prinde sufletul rus în mrejele Romei şi că Rusia îşi va pierde credința dreptmăritoare. Cneazul Aleksandr ştie că Ortodoxia este adevărul şi că este mărgăritarul cel neprețuit, pentru care trebuie să jertfească totul. El crede că Dumnezeu nu-i va lăsa pe cei care s-au nevoit pentru adevăr şi dreptate şi hotărăşte să pornească la luptă.

[24] Cea întocmai cu mucenicii, ucisă de bolşevici, împreună cu alți membri ai familiei țariste, pe 29 ianuarie/11 februarie 1918. Este prăznuită la Soborul noilor mucenici şi martiri ruşi, pe 29 ianuarie/11 februarie.

[25] Cavaleri din Ordinul livon - ordin catolic, aparținând Ordinului teuton, în secolele XII-XVI a existat un stat al livonilor, Livonia, pe actualul teritoriu al Lituaniei şi Estoniei. Aliați, adesea, cu polonezii şi suedezii, livonii au constituit, practic, pe toată perioada existenței lor ca stat, o continuă amenințare pentru Rusia, urmărind expansiunea teritorială, în general, şi a catolicismului, în special.

Pe 15 iulie 1240, în ziua adormirii creştinătorului Rusiei, marele cneaz Vladimir, cneazul Aleksandr atacă oştirea suedeză tocmai debarcată şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, o spulberă pe capete[26]. Rămăşiţele oştirii venetice părăsesc în grabă pământul rusesc; la scurtă vreme, cneazul Aleksandr respinge şi alţi vrăjmaşi veniţi din apus[27].

În acest timp, dinspre răsărit pornesc către Rusia noi oştiri tătăreşti. Dar Aleksandr nu se sperie de ele: tătarii, împresurând populaţia rusă cu biruri, nu se amestecau în treburile ei interne. Cneazul Aleksandr înţelege că nu era cu putinţă, în momentul acela, să se lupte cu ei prin forţă, dar ştie că, dacă sufletul ortodox al poporului va fi păstrat nealterat, va veni şi vremea când ţara se va scutura de jugul tătăresc.

El vede în tătari biciul lui Dumnezeu trimis peste Rusia pentru păcatele ei şi se hotărăşte să îndure cu smerenie încercarea trimisă de Dumnezeu. Aşa că se duce umil la Hoardă, împlineşte toate poruncile hanului, îi convinge pe ruşi să nu se împotrivească stăpânirii tătare, ci să adune în ei puteri duhovniceşti şi să-şi pună nădejdea în Dumnezeu.

Nu i-a fost uşor gloriosului biruitor de pe Neva să se înjosească în faţa hanului, nu i-a fost uşor nici să-i convingă pe ruşi să-i urmeze exemplul. Dar faptele eroice ale Sfântului şi Marelui Cneaz Aleksandr, bărbăţia sa în susţinerea cauzei credinţei ortodoxe şi smerenia în faţa încercării trimise de Dumnezeu şi-au dat roadele, chiar dacă nu imediat. Păstrător al dreptei credinţe, poporul rus s-a întărit, chiar sub jugul tătarilor, care slăbi treptat.

Şi a venit ziua când Rusia dreptmăritoare îşi îndreptă spatele şi se scutură de sub jugul tătar. Şi purtând lumina Ortodoxiei, ruşii porniră ei înşişi peste locurile în care se aşezaseră tătarii[28].

Astfel, în ziua Acoperământului Maicii Domnului a căzut şi cel mai puternic bastion al imperiului tătăresc, oraşul Kazan. Imediat după alipirea Kazanului, sosiră acolo propovăduitori ortodocşi şi mulţi tătari primiră sfântul botez.

Au trecut aproape 27 de ani de la cucerirea Kazanului şi o fecioară binecredincioasă cu numele Matrona a văzut-o în vis pe Preacurata Maică a Domnului, care i-a poruncit să le vestească conducătorilor Bisericii şi cetăţii să-i dezgroape icoana dintr-un loc indicat de ea. Această vedenie s-a repetat de trei ori, şi fata împlini porunca. Când, pe 8 iulie 1579 au fost făcute săpături în locul indicat de Preasfânta Născătoare, s-a găsit o icoană îngropată. Părintele Ermolai, care slujea la biserica Sfântul Nicolae, a dezgropat icoana din ţărână şi a adus-o în biserica sa. La scurtă vreme, această icoană s-a proslăvit prin multe minuni şi a devenit vestită în întreaga Rusie, sub numele de Icoana făcătoare de minuni din Kazan (Kazanskaia).

---

[26] Referire la marea bătălie de pe fluviul Neva, de unde şi supranumele „Nevski" atribuit cneazului Aleksandr. În privinţa ajutorului ceresc primit de marele cneaz, un letopiseţ al vremii consemnează vedenia căpeteniei armatei marine, care a zărit la orizont o luntre uşoară, condusă de vâslaşi „în veşminte de ceaţă" şi în care stăteau doi viteji foarte strălucitori, înveşmântaţi în purpură, semănând cu Sfinţii Mucenici Boris şi Gleb, aşa cum sunt înfăţişaţi în icoane. Căpetenia oştirii marine l-a auzit pe cel mai mare dintre ei spunând: „Hai să-i ajutăm fratelui nostru, Aleksandr!". Pe lângă aceasta, dincolo de un râu aflat în afara câmpului de luptă a fost găsită o mulţime de suedezi morţi - ucişi, fără îndoială, de îngeri, mai notează cronicarul.

[27] Între 1240-1242, cavalerii cruciaţi germani, danezi şi suedezi, profitând de slăbirea dinspre est a Rusiei, datorată presiunilor tătaro-mongole, atacă sistematic graniţele de nord-vest, ocupă câteva cetăţi şi, în 1241, plănuiesc să cucerească Novgorodul, Karelia şi malurile Nevei. În acelaşi an, Aleksandr Nevski eliberează o parte din teritoriile ocupate (printre care şi Pskovul), după care, pe 5 aprilie 1242, repurtează o victorie decisivă asupra cavalerilor livono-germani, în bătălia de pe lacul îngheţat Ciud (de lângă lacul Ladoga).

Observăm că Fericitul Ioan, urmând, pe de o parte, modelul de relatare evanghelică a pildei „Dreptului Lazăr şi a bogatului nemilostiv", iar pe de altă parte, adresându-se unui public istoriceşte avizat, evită în mod repetat, în relatările sale istorice, să pomenească numele agresorilor. Respectând atitudinea istoriografică a povestitorului, vom evita şi noi precizările onomastice neesenţiale, oferind totuşi cititorului român un minimum de informaţii pentru înţelegerea tabloului istoric evocat.

[28] Este vorba de campaniile asupra Kazanului, reşedinţa hanatului tătărăsc, desfăşurate la mijlocul secolului al XVI-lea. Primele campanii (1545-1550) nu obţin rezultatul scontat, dar în 1552, sub domnia lui Ivan al IV-lea, Kazanul este asediat pe 2 octombrie şi cucerit în aceeaşi zi.

Părintele Ermolai, rămas văduv, la scurtă vreme intră în viaţa monahală cu numele Ermoghen, mai târziu a ajuns mitropolit al Kazanului, iar în „vremurile de restrişte” a devenit Patriarh al întregii Rusii şi stâlp al pământului rusesc. Abia după ce, fiind torturat prin înfometare de vrăjmaşii Rusiei pentru statornicia lui, Sfântul Ermoghen şi-a dat sfârşitul, epistolele sale, trimise în toată Rusia, împreună cu scrisorile arhimandritului Lavrei Sfintei Treimi a Sfântului Serghie, Cuviosul Dionisie, şi-au împlinit lucrarea. Ele au pus ţara în mişcare şi, din Novgorodul de Jos (Nijnii Novgorod), se ridică oştirea să elibereze Rusia de ocupanţii ei polonezi. Armata luă cu sine Icoana Maicii Domnului adusă din Kazan, descoperită odinioară de Sfântul Ermoghen. Cu această icoană armata rusă eliberă Moscova şi intră în oraş în procesiune triumfală, purtând în faţă Icoana făcătoare de minuni din Kazan. Era pe 22 octombrie 1612, zi care de atunci a început să fie sărbătorită şi este prăznuită până astăzi de întreaga Rusie.

În amintirea acelei zile, la Moscova a fost construită o biserică în care a fost aşezată o copie întocmai a icoanei din Kazan. Iar când ţarul Petru i-a înapoiat Rusiei malurile Nevei, pierdute în anii de restrişte, şi a înălţat acolo o nouă cetate de scaun, el ridică tot acolo şi o mănăstire în cinstea Sfântului Aleksandr Nevski. Acolo, pe malurile proslăvite prin bărbăţia cneazului Aleksandr, au fost mutate din Vladimir sfintele sale moaşte. Iar în măreaţa catedrală ridicată în cinstea Maicii Domnului din Kazan a fost aşezată icoana ei făcătoare de minuni, găsită în fosta capitală a hanatului tătăresc, în faţa căruia se smerise odinioară marele cneaz Aleksandr, pregătind cu smerenia sa biruinţa, unirea şi slava pământului rusesc.

Cuvânt în Săptămâna tuturor sfinţilor care au strălucit pe pământul Rusiei

Astăzi este praznicul tuturor sfinţilor care au strălucit pe pământul Rusiei, al tuturor sfinţilor pe care i-au crescut Biserica Rusă şi pământul rusesc. Astăzi este praznicul cerului duhovnicesc de deasupra Rusiei. Acest cer se întinde de demult, de la sfântul cneaz Vladimir şi fericita cneaghină Olga. Ei au fost într-un fel rădăcinile tuturor sfinţilor care au strălucit pe pământul Rusiei. Din ei a crescut o imensă mulţime, un mare pom al sfinţeniei. Este adevărat că şi până la marele cneaz Vladimir au existat sfinţi şi drepţi care au strălucit în locuri pe care se întinde astăzi pământul rus. Acele părţi care sunt astăzi îngrădite de hotarele Rusiei, încă dinainte să fi fost pământ rus au strălucit prin sfinţi bineplăcuţi lui Dumnezeu.

Hersonul se laudă cu şapte episcopi care, încă de la începuturile creştinismului, au cercetat acel ţinut; de asemeni, mai târziu, Sfinţii Chiril şi Metodie au propovăduit acolo. În Herson s-a botezat Sfântul cneaz Vladimir, care apoi a adus în Kiev, împreună cu moaştele Sfinţitului Mucenic din vechime Clement Romanul, credinţa ortodoxă şi a pus acolo început bun creşterii Bisericii Ruse.

Astăzi îi prăznuim pe toţi acei bineplăcuţi ai lui Dumnezeu: pe cuvioşii Antonie şi Teodosie şi pe mulţi alţi făcători de minuni ai Lavrei Pecerska, pe toţi cuvioşii care au strălucit pe pământul Rusiei, pe sfinţii episcopi care au întărit Ortodoxia şi care au adus pământului rus creştinismul, care au întărit în popor credinţa şi cucernicia; îi prăznuim pe sfinţii care s-au prefăcut nebuni, fiind, de fapt, înţelepţi şi care prin aparent comicele lor purtări îşi smereau mândria, îi învăţau pe copii să se închine în faţa sfinţeniei şi să urmeze Evanghelia, îi proslăvim pe mulţi cuvioşi ai lui Dumnezeu care au strălucit pe diferite meleaguri ale pământului rus; pe pătimitorii de chinuri care au îndurat cu răbdare suferinţele trimise şi, în sfârşit, pe mucenicii care au strălucit în număr mic în vechime, dar care acum au udat din belşug cu sângele lor fiecare petic de pământ rus. Glia s-a sfinţit prin sângele lor, văzduhul s-a sfinţit prin înălţarea sufletelor lor la cer. Cerul de deasupra Rusiei s-a sfinţit prin această ceată de sfinţi cuvioşi ai lui Dumnezeu, care strălucesc deasupra ei. Mulţimea lor este nenumărată.

Există o carte extraordinară, scrisă de curând, intitulată *Sfânta Rusie.* Crucea sfinţeniei ruse este descrisă acolo amănunţit. Din această carte putem afla cum s-a înrădăcinat sfinţenia

şi a crescut în Rusia, cum din unii sfinți se năşteau duhovniceşte alții, cum erau legați între ei, şi toate acestea constituie într-adevăr lanțul de aur al sfințeniei pământului rus.

Pe toți aceştia îi prăznuim noi astăzi, pe toți aceştia pe care e imposibil să-i înşiruim. Îi vedem pe minunații ierarhi care au susținut ideea rusă prin lucrarea lor păstorească. Vedem cum pământul rus s-a preamărit nu numai prin faptele de vitejie ale împăraților, boierilor, conducătorilor de arme, dar şi cum pământurile Rusiei, pe măsura maturizării lor, se legau duhovniceşte între ele prin această sfințenie. Iată de ce se numea Rusia „Sfânta Rusie", nu pentru că n-ar fi avut păcate, că n-ar fi existat nelegiuiri, căci oriunde există oameni au fost şi vor fi păcate şi nelegiuiri.

O dată cu căderea în păcat a strămoşilor noştri, în lume a pătruns răul, dar nici un rău nu a reprezentat vreodată idealul în Rusia şi nici măcar nu era îngăduit. Existau fapte rele, dar după aceea oamenii se căiau. Se căiau chiar şi tâlharii; cei care îşi sfârşeau viața la eşafod, chiar şi aceia, în majoritatea cazurilor, înainte de moarte îşi aduceau aminte de Domnul Iisus Hristos, se închinau poporului, cerându-şi iertare de crimele prin care au adus ispită în lume şi le cereau oamenilor să se roage pentru împăcarea sufletelor lor. Aşa era în vechime, şi această sfințenie este păstrată şi astăzi de pământul rusesc. Şi îi lăudăm pe toți sfinții care prin faptele lor şi prin întreaga lor viață i-au arătat pământului rus pilda acestei sfințenii.

Iată-i pe Sfântul cneaz Vladimir şi pe fericita cneaghină Olga - iată istoria cnejilor care au strălucit ca bineplăcuți ai lui Dumnezeu. De ce? Deoarece, cu toate că de demult aveau în mâinile lor puterea şi stăpâneau mari bogății, nu s-au înrobit bogăției, nu i s-au făcut prizonieri. Bogăția şi puterea le-au folosit ori ca să facă bine, ori ca să le dea altora posibilitatea să trăiască după poruncile lui Dumnezeu.

Alți cuvioşi ai lui Dumnezeu se retrăgeau în peşteri, se îndepărtau în codri de netrecut, în pustiuri, dar acolo deveneau magneți care îi atrăgeau duhovniceşte pe cei ce căutau să-şi întărească sufletele. Iar cuvioşii care se ascundeau de lume şi se străduiau să rămână neştiuți de nimeni deveneau cunoscuți şi oamenii alergau la ei. Din negura veacurilor, ei ne luminează nouă şi vremurilor noastre. Domnul le-a proslăvit faptele, le-a proslăvit sfintele moaşte prin minuni, şi ei sunt propovăduitori până astăzi întru slava lui Dumnezeu.

Câți ani a trăit singur Cuviosul Serghie în inima codrului de nepătruns, unde nu se afla țipenie de om, ci numai fiare! Dar până astăzi Lavra Sfintei Treimi a Cuviosului Serghie atrage credincioşi nu numai din toate colțurile Rusiei dar şi din toate marginile şi hotarele lumii. Şi nu se slăveşte cu nimic altceva decât cu nevoința Cuviosului Serghie şi a sfinților care s-au mântuit prin învățătura lui. Şi acum ea este într-un fel inima pământului rus, împreună cu prima noastră cetate de scaun, Moscova, care străluceşte nu numai de bogății şi de edificii străvechi, ci şi prin sfințenia cuvioşilor care s-au nevoit şi ale căror moaşte odihnesc acolo.

Îi proslăvim astăzi pe toți cei care, pe diferite meleaguri ale pământului rus, au întărit creştinismul şi l-au propovăduit celor care încă nu-i cunoşteau. Rusia i-a reunit pe toți sub un singur acoperământ, nu atât prin hotare, cât prin chemarea la sfințenie lansată de sfinții care au strălucit pe pământul ei. Multe nume au intrat în istoria poporului rus. Şi cu toate că la temelia lui se află poporul slav, în componența lui sunt o mulțime de nume [seminții] diferite şi nimeni nu era socotit străin din momentul în care primea credința creştină. Credința ortodoxă a salvat Rusia. Credința ortodoxă a sfințit-o. Credința ortodoxă a întărit-o. Cum se mântuiau oamenii în vremurile grele ale jugului tătăresc? Numai prin credința în Dumnezeu. Şi atunci, în acele vremuri grele, se construiau mai multe biserici, se ridicau mai multe mănăstiri. Şi în acele vremuri grele oamenii îl chemau întotdeauna mai aprig pe Dumnezeu şi atunci Rusia învia duhovniceşte.

Încă cu multă vreme înaintea nenorocirilor din zilele noastre au existat şi în afara hotarelor Rusiei sfinți care aparțineau poporului rus, care au răsărit în Rusia, dar au strălucit pe alte tărâmuri. Iată, în Grecia, cine este unul dintre cuvioşii slăviți ai lui Dumnezeu? Ioan Rusul, care a fost rob pe vremea lui Petru cel Mare, a trăit printre turci şi s-a arătat atât de tare în credința creştină, încât, văzându-i viața cea dreaptă, musulmanii s-au închinat în fața lui.

Au încercat să-l convertească la religia musulmană, dar el a rămas neclintit; atunci nu au mai insistat, ci doar se minunau, văzând viața dreaptă a acelui rus care mai înainte se aflase printre ei ca un rob, dar a ajuns să domnească cu duhul peste ei. Când grecii au trebuit să părăsească Asia Mică, ei au dus moaştele Cuviosului Ioan Rusul într-o biserică de pe insula Eubea, nu departe de Atena. Acum această biserică este un loc spre care se îndreaptă emigranții pelerini, atât greci, iar în ultima vreme şi ruşi.

Tot dincolo de hotarele Rusiei s-a nevoit şi Paisie Velicikovski, care nu a fost proslăvit încă[29], dar care a devenit părintele duhovnicesc al multor drepți, ajunşi îndrumători duhovniceşti în Rusia vremurilor din urmă. Pe toți aceştia îi prăznuim astăzi.

Cât de diferite sunt viețile lor! Unii au fost cneji, alții, oameni simpli. Unii au ocupat ranguri importante, alții cutreierau străzile, pe jumătate dezbrăcați, şi, în acelaşi timp, de cuvântul lor ascultau împărații! Ivan cel Groaznic, în fața căruia toți tremurau, începând cu membrii propriei familii, şi care l-a surghiunit pe mitropolitul Filip, un sfânt bărbat care îl dăduse în vileag, asculta de Fericitul Vasili (Blajenîi), care umbla pe jumătate gol. Odată, Ivan cel Groaznic stătea în biserică şi, ieşind afară, l-a văzut pe Vasili Blajenîi. El i-a spus: „Vasili, nu te-am observat, nu te-am văzut în biserică". „Iar eu, țarule, te-am văzut, dar nu aici, în biserică, ci cum te plimbai pe dealurile Vorobiovî" Şi s-a intimidat țarul Ioan: „Da - spuse el - în timpul obedniței mă gândeam cum să construiesc un palat pe dealurile Vorobiovî". Țarul Ioan a zdrobit marele Novgorod. S-a apropiat şi de Pskov, dar un alt nebun întru Hristos, fericitul Nikolai, a venit la el şi i-a oferit carne. „Nu mănânc astăzi carne, este vineri", a spus Ivan cel Groaznic. „Dar tu faci mai rău decât atât, tu bei sânge de om - i-a răspuns fericitul Nikolai. Pleacă cât mai repede din oraş! Dacă mai întârzii, n-ai să ai cu ce să fugi de aici!". Şi Ivan cel Groaznic a fost oprit de cuvintele fericitului. Imediat au început să se împlinească cuvintele lui, căci imediat țarului i-a dispărut fără veste calul iubit. Ivan cel Groaznic a părăsit Pskovul în grabă, renunțând la orice răfuială. Astfel, sfințenia biruia pretutindeni.

Din vremuri apropiate de ale noastre, țarul Nikolai I soseşte la Kiev. Acolo îl întâmpină fericitul Teofil, şezând pe podea, un alt cuvios încă neproslăvit al pământului Rusiei[30]. Teofil îi dă diverse povețe şi țarul, suveranul autoritar în fața căruia Europa tremură, îi dă ascultare.

Până în vremurile din urmă pământul Rusiei şi-a avut drepții săi. Mulți dintre ei au fost proslăviți şi sunt cunoscuți întregii lumi, mulți alții au rămas necunoscuți până azi şi vor străluci lumii dacă aşa va voi Dumnezeu, atunci când va veni vremea pentru aceasta. Sfântul Ermoghen, de pildă, timp de trei sute de ani după nevoința lui a dormit neproslăvit. Dumnezeu le rânduieşte astfel ca noi să privim spre diferite exemple şi nu numai să-i preamărim pe sfinți în ziua de azi, iar apoi, ieşind din biserică, să ne vedem de ale noastre şi să-i uităm. Trebuie mai degrabă ca sfinții să fie marii noştri călăuzitori, trebuie să-i avem mereu în fața ochilor noştri.

Aici, în străinătate, avem încă în zilele noastre drepți, chiar dacă n-au fost proslăviți, dar de la care oamenii au primit semne minunate. Iată, bunăoară, episcopul Iona al Manciuriei[31], Simte că i se apropie sfârşitul vieții pământeşti. Cheamă un preot şi începe singur să citească rugăciunea pentru ieşirea sufletului, în clipa când sufletul i se ridică spre cer, un băiat din acelaşi oraş, care zăcea bolnav de picioare şi de multă vreme nu putea să

---

[29] Este vorba de perioada în care a fost rostită această predică. Între timp, Cuviosul Paisie Velicikovski a fost proslăvit local de Biserica Rusă din diaspora, în schitul Sfântul Ilie de la Muntele Athos, în 1982, iar apoi şi de întreaga Biserică, împreună cu stareții de la Optina, în 1990. În Rusia, Cuviosul Paisie Velicikovski a fost proslăvit la Sinodul Local al Bisericii Ortodoxe Ruse din 1988, închinat jubileului a o mie de ani de la încreştinarea Rusiei, (n.r.r.)

[30] Fericitul Teofil a fost proslăvit de Biserica Ortodoxă Rusă în Ucraina în 1993, ca un cuvios cu cinstire locală, al Lavrei Pecerska a Kievului, (n.r.r.)

[31] Sfântul Iona (Pokrovski), episcop de Hankoussk şi Manciuria, 17/20 octombrie 1925, proslăvit de Biserica Rusă din exil în 1996. (n.r.r.)

meargă, începe să alerge şi să strige: „Mamă, mamă, mi s-a arătat acum episcopul Iona şi mi-a spus: Iată, eu nu mai am nevoie de picioare, primeşte picioarele astea!”. Băiatul, care zăcuse la pat fără să se poată mişca, acum aleargă! Şi tocmai în acel moment trece vestea sfârşitului vlădicăi Iona, în acelaşi moment.

În Franța, cu câțiva ani în urmă, la mutarea unui cimitir, când a fost deschis un mormânt, muncitorii au sărit deodată în lături, îngroziți, în groapă zăcea, înveşmântat complet, un preot ortodox şi a reieşit că preotul zăcuse acolo mai mult de şaisprezece ani. Murise de cancer, boală în care omul de obicei se descompune de viu, iar el zăcea acolo întreg şi neputrezit; acum trupul lui a fost mutat în împrejurimile Parisului.

Strălucesc cuvioşii lui Dumnezeu în vremurile noastre! Şi câți nu sunt în nefericita, chinuita noastră patrie! Câți sfinți mucenici nu sunt acolo! Câți pătimitori de chinuri! Nimeni nu poate să-i numere. Câți arhierei n-au fost deportați în diferite locuri, unde şi-au dat sfârşitul şi care, prin viața lor, sunt asemenea arhiereilor prigoniți în vremurile iconoclaste şi ale altor erezii! Şi Petru al Krutițkului, şi Chiril al Kazanului şi mulți alții, care şi-au dat sfârşitul în locuri de nimeni ştiute, ale căror moaşte poate că nici nu vor fi vreodată găsite, dar care strălucesc ca lumina cea mai aprinsă în fața ochilor noştri duhovniceşti, pe cerul Rusiei. Toți aceşti sfinți cuvioşi ai lui Dumnezeu, proslăviți şi neproslăviți, se roagă pentru noi şi ne arată pilda lor.

Repet: întotdeauna au existat păcate şi nelegiuiri în Rusia. Au existat din vremurile cele mai străvechi, întrucât răul a umplut pământul din momentul când strămoşii noştri au păcătuit în rai. Dar păcatul nu trebuie să rămână păcat şi dacă cineva se căleşte, din criminal devine sfânt. Cât de păcătoasă a fost Maria Egipteanca, alții au fost tâlhari iar apoi au devenit cuvioşi.

Să ne rugăm acum ca Domnul să ne trimită în inimi duhul lor. Pentru ca noi, cei din străinătate, urmându-le pilda, să ținem minte că nu degeaba purtăm numele de fii ai Rusiei. Că nu degeaba Dumnezeu ne-a dat darul de a avea rădăcini, şi unora le-a dăruit să crească în patrie, iar altora să se nască din părinți ruşi. Pentru că, dacă are vreo țară cu ce să se laude, pământul Rusiei se laudă cu sfințenia. „Splendida Franță” - se spune. Diferitelor țări li s-au dat diferite supranume, după ceea ce era deosebit la fiecare popor. Dar pământul Rusiei este numit mai ales „Sfânta Rusie”. Numai o singură țară mai este astfel numită: Sfântul Pământ, în care a strălucit Domnul nostru. Nici o altă țară, nici un alt popor nu şi-a atribuit acest nume. De ce? Pentru că tot ce e mai important pentru noi, tot ce ne este mai scump, mai măreț, este sfințenia. Acesta este idealul, aceasta este nivelul de aspirație al poporului rus. Noi uităm, adesea, să năzuim spre cerul duhovnicesc, dar eu nădăjduiesc că nu am uitat pentru totdeauna. Aşa cum călătorii care merg noaptea prin deşert privesc cerul şi îşi află calea după stele, la fel şi noi trebuie să privim la cerul nostru rusesc, pentru ca Domnul să ne arate calea şi să ne aducă la pace şi la unitate aici, în străinătate, pentru ca Domnul să schimbe la față inimile ruşilor din exil; şi atunci, biruite de tensiunea duhului, vor cădea şi lanțurile distanțelor care ne separă. Şi Rusia va învia în toată slava şi măreția ei. Binecuvântarea Domnului să fie cu voi.

Cuviosul Serafim de Sarov

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.

„În timpul verii se vor cânta cântece de Paşti” - s-a spus odinioară în Sarov. Au trecut 70 de ani de la moartea aceluia care a rostit aceste cuvinte. Pe 19 iulie 1903, întreaga Rusie s-a adunat într-un singur glas în cântări de laudă, proslăvind pe Dumnezeu şi pe bineplăcutul Său. Într-adevăr, întreaga Rusie jubila atunci ca de Sfintele Paşti, ba chiar mai mult.

Apoi au venit vremuri groaznice pentru Rusia, dar amintirea Cuviosului Serafim nu s-a stins şi nici nu s-a împuținat. La fel vin la el ruşii şi îl proslăvesc atât pe pământul sfâşiat al patriei, cât şi în toate colțurile lumii pe unde s-au împrăştiat. Şi alte popoare încep să cunoască

viața Cuviosului Serafim; viața lui este tradusă în diferite limbi, stârnind nu numai însuflețire, ci şi dorința multora de a aplica în propria lor viață învățăturile pe care le aflăm din biografia Cuviosului Serafim. Astfel, în pofida tuturor schimbărilor produse în lume, amintirea Cuviosului Serafim nu numai că nu slăbeşte, ci rămâne ca o făclie luminând din ce în ce mai puternic omenirii.

La fel s-a întâmplat şi în zilele vieții lui pământeşti. Se dărâmau oraşe, se restaurau imperii, Napoleon însoțit de douăsprezece popoare venea peste Rusia, iar apoi cu ruşine o părăsea, Moscova ardea incendiată şi apoi iar se ridica din cenuşă, decembriştii organizau rebeliunea şi apoi erau judecați, iar pe Cuviosul Serafim parcă nici nu-l interesau aceste evenimente. El era în întregime ocupat de dobândirea „singurului lucru de trebuință", îşi lucra „creşterea duhovnicească". „Egoist, închis în sine", „incult, care nu se interesează de nimic, în afară de cele ce-l privesc pe el personal" - aşa l-ar fi caracterizat mulți gânditori dintre cei care nu vor să vadă nici un folos în nevoințele desăvârşirii de sine. Dar iată că moare fratele Serafim. S-ar fi părut că trebuia să se şteargă cu totul din memoria lumii chipul acestui stareț care fugise atât de aprig de lume. Dar iată că începe un întreg pelerinaj la mormântul lui, oameni veniți de pe toate meleagurile Rusiei primesc de la el ajutor, mângâiere şi înțelepțire, iar cinstirea lui începe să se răspândească şi printre alte popoare.

În ce constă, aşadar, puterea Cuviosului Serafim? În ce constă nevoința lui? El a năzuit spre împlinirea poruncii lui Hristos: „Fiți desăvârşiți, după cum Tatăl vostru ceresc desăvârşit este"; el s-a străduit să refacă în sine chipul primordial al omului, care mai apoi a fost urâțit de păcat. Cuviosul Serafim şi-a atins scopul: a biruit păcatul şi a devenit asemenea, după har, lui Dumnezeu, s-a făcut cu adevărat asemănare a lui Dumnezeu. Noi nu-l putem vedea pe Dumnezeul Cel nevăzut. Dar Domnul ne dă posibilitatea să-l vedem în asemănările Lui, în bineplăcuții Săi. Şi iată că unul dintre aceste asemănări a devenit Cuviosul Serafim. În el vedem firea omenească restaurată, eliberată de robia păcatului. El este întruchiparea biruinței veşnicului asupra trecătorului, a sfințeniei asupra păcatului, a binelui în fața răului. Prin exemplul său, Cuviosul Serafim îi cheamă pe toți să-l urmeze pe calea arătată de Hristos. El ne cheamă să ne luptăm cu păcatul şi cu neajunsurile noastre, fiind far şi luminător tuturor căutătorilor mântuirii. Cuviosul Serafim ne cheamă să căutăm binele desăvârşit, roada duhului, despre care Sfântul Apostol Pavel a spus: *Roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea* (Gal. 5, 22-23). Dar pentru acestea trebuie *să îți răstigneşti carnea cu patimile şi cu poftele* (Gal. 5, 24).

Anevoioasă este calea către împărăția Cerurilor, căci păcatul a pus stăpânire pe firea omului şi a stricat-o. Fiecare dintre noi are păcatele lui proprii, personale. Dar există şi păcate colective, pentru care este vinovat întregul popor. Astfel, întregul popor rus este vinovat că a părăsit viața şi obiceiurile evlavioase ale strămoşilor săi şi că a început să facă şi să caute cele ce-i sunt străine, neortodoxe, că s-a încrezut în clevetirile răspândite despre Unsul lui Dumnezeu şi a îngăduit ca mai întâi să-i fie ruptă cununa, iar apoi să fie ucis binecredinciosul țar, împreună cu toată familia sa, primul care s-a închinat proslăvitelor moaşte ale Cuviosului Serafim.

Cuviosul Serafim ne cheamă pe toți la pocăință şi la îndreptarea vieții, şi a celei personale, şi a celei colective. Chiar dacă e anevoioasă calea aceasta, bineplăcutul lui Dumnezeu ne va ajuta. Cuviosul Serafim ne este far şi luminător pe această cale; el ne este şi ajutorul.

Cu rugăciunile cuviosului Tău, ale părintelui nostru Serafim, Doamne, dăruieşte-ne pocăință şi biruință asupra păcatului, nouă, păcătoşilor, şi adu-ne în cereasca Ta împărăție. Amin.

Serbia, 1928

În amintirea Mucenicilor

Cuvânt ținut înainte de slujba parastasului pentru suveranul Nikolai al II-lea şi a celor ucişi împreună cu el

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.

Mâine (4/17 iulie), Sfânta Biserică îl proslăveşte pe Preasfințitul Andrei, episcopul Cretei, autorul marelui Canon de pocăință, iar noi ne-am adunat aici ca să ne rugăm pentru împăcarea sufletelor țarului mucenic şi a celor ucişi împreună cu el. La fel se adunau şi în Rusia în fiecare an oamenii în biserici, de ziua Sfântului Andrei Criteanul, dar nu a celui proslăvit mâine, ci a lui Andrei, Cuviosul Mucenic, martirizat pentru mărturisirea lui Hristos şi a adevărului lui Hristos[32]. În această zi a Cuviosului Mucenic Andrei, oamenii se adunau în Rusia cu simțăminte de bucurie ca să-i mulțumească Domnului pentru minunata salvare a suveranului Aleksandr al III-lea în Borki, pe 17 octombrie1888. În timpul călătoriei lui s-a petrecut o îngrozitoare catastrofă feroviară, toate vagoanele au fost distruse, în afara unuia singur, în care se afla țarul cu familia sa.

Astfel, în ziua Cuviosului Mucenic Andrei Criteanul - martirizat de vrăjmaşii lui Hristos şi ai Bisericii Lui - a fost salvat moştenitorul, iar mai târziu suveranul Nikolai Aleksandrovici; tot aşa, în ziua Sfântului Andrei Criteanul - cel care şi-a sfârşit în mod paşnic zilele - suveranul a fost ucis de atei şi de trădători. Tot în ziua Cuviosului Andrei Mucenicul, Rusia îl proslăvea şi pe prăznuitul în aceeaşi zi, Proorocul Osia, care a prezis învierea lui Hristos. În cinstea lor s-au înălțat biserici, în care poporul rus îi mulțumea lui Dumnezeu pentru izbăvirea suveranului său. Iar peste treizeci de ani, în ziua Sfântului Andrei, învățătorul pocăinței, suveranul a fost ucis în fața întregului popor, care n-a făcut nici cea mai mică încercare de a-l salva. Aceasta este cu atât mai înfricoşător şi de neînțeles cu cât suveranul Nikolai Aleksandrovici a întruchipat în sine cele mai bune calități ale țarilor cunoscuți, iubiți şi cinstiți de poporul rus.

Țarul mucenic s-a asemănat cel mai bine cu țarul Aleksei Mihailovici *Tăcutul,* dar l-a depăşit prin blândețea lui de nezdruncinat. Rusia l-a cunoscut pe Aleksandr al II-lea *Eliberatorul*, dar țarul Nikolai al II-lea a eliberat şi mai multe popoare-surori din seminția slavă. Rusia l-a cunoscut pe Aleksandr al III-lea *Pacificatorul,* dar suveranul Nikolai al II-lea nu s-a limitat doar la a avea grijă de liniştea zilelor sale, ci a făcut un pas major pentru ca toate popoarele Europei şi ale întregii lumi să trăiască în bună înțelegere şi să-şi rezolve disensiunile pe cale paşnică. În acest scop, din inițiativa sa personală, dezinteresată şi nobilă, a fost convocată Conferința de la Haga. Rusia a fost entuziasmată de Aleksandr I şi l-a numit *Binecuvântatul,* pentru că a eliberat Europa de sub stăpânirea străină a unui om. Suveranul Nikolai al II-lea, în condiții de multe ori mai dificile, s-a ridicat împotriva unei încercări similare a altui om de a-şi extinde stăpânirea asupra unui popor slav, care îi era străin după sânge şi după credință şi, în apărarea lui [a poporului], a dovedit o tărie neştiutoare de compromisuri. Rusia l-a cunoscut pe marele reformator Petru I, dar dacă ar fi să amintim toate reformele lui Nikolai al II-lea, nu vom şti cui să dăm întâietate, mai ales că reformele celui din urmă au fost făcute cu mai multă grijă, au fost mai bine gândite şi au fost aplicate fără brutalitate. Pe Ioan Kalita şi Ioan al III-lea, Rusia i-a cunoscut ca unificatori ai țării, dar lucrarea lor a fost dusă la bun sfârşit de suveranul Nikolai al II-lea când, în 1915, chiar dacă pentru scurtă vreme, acesta i-a reîntors Rusiei toți fiii. Suveran al întregii Rusii - a fost primul şi singurul țar al întregii Rusii. Portretul său lăuntric, spiritual şi moral a fost atât de minunat, încât chiar bolşevicii, dorind să-l urâțească, îi pot reproşa un singur lucru: evlavia.

Ştim, fără putință de tăgadă, că întotdeauna îşi începea şi îşi sfârşea ziua cu rugăciune, întotdeauna la toate marile praznice bisericeşti se împărtăşea şi, în plus, uneori se amesteca în

[32] Cuviosul Mucenic Andrei din Creta, care a pătimit pentru icoane, † 17 octombrie.

mulțimea care se apropia de Marea Taină, aşa cum s-a întâmplat la descoperirea moaştelor Cuviosului Serafim. Era întruchiparea castității şi capul unei familii ortodoxe exemplare, şi-a educat copiii pentru a fi gata să slujească poporului rus şi i-a pregătit cu severitate pentru muncile şi nevoința care îi aşteptau. Era profund sensibil față de nevoile supuşilor săi, voind să le cunoască precis şi îndeaproape activitatea şi slujirea. Tuturor le este cunoscut cazul când a parcurs singur multe verste îmbrăcat în tot echipamentul militar, ca să înțeleagă mai îndeaproape condițiile slujirii soldăţeşti. Drumul l-a făcut atunci de unul singur şi astfel sunt vădit ruşinați defăimătorii care susțineau că țarul s-ar fi temut pentru viața sa. Dacă Petru I a spus: „Iar despre Petru, ştiut să vă fie că viața nu-i e scumpă, ci Rusia de-ar trăi” - putem spune că suveranul Nikolai Aleksandrovici a împlinit cu adevărat acest cuvânt. Se zice că era încrezător. Dar marele părinte al Bisericii, Sfântul Grigorie cel Mare spunea că, cu cât inima e mai curată, cu atât e mai încrezătoare.

Cum i-a răsplătit Rusia suveranului ei cel curat cu inima şi care a iubit-o mai mult decât propria viață?

Cu clevetiri. El a fost de o înaltă ținută morală - au început să se vorbească despre el lucruri imorale. El iubea Rusia - a început să se vorbească despre trădare. Chiar dintre apropiații suveranului erau mulți care repetau această calomnie, transmițând unul altuia zvonuri şi vorbe defăimătoare. Sub influența relei intenții a unora, a desfrâului altora, zvonurile se întindeau şi iubirea poporului față de țar a început să slăbească. Apoi a început să se vorbească despre pericolul care pândea Rusia şi să fie dezbătute metodele de depăşire a unui pericolul inexistent; se răspândea ideea că, pasămite, în numele salvgardării Rusiei, trebuia îndepărtat suveranul. Răutatea calculată îşi împlini lucrarea: ea despărți Rusia de țarul ei. Astfel, la Pskov, în clipa cea înfricoşătoare, el a rămas singur. Fără nici un fel de apropiați. Mai existau şi supuşii, dar nu au fost lăsați să vină la el. Groaznica părăsire a țarului... Dar nu el este cel care părăseşte Rusia, ci Rusia îl părăseşte pe el, pe cel care o iubea mai mult decât propria viață. Văzând aceasta şi nădăjduind că autoînjosirea sa va linişti şi va împăca patimile dezlănțuite ale poporului, suveranul renunță la tron. Dar patima niciodată nu se linişteşte când a atins ceea ce şi-a dorit, ci se aprinde şi mai tare. Şi a sosit ceasul jubilării acelora care doriseră prăbuşirea suveranului. Ceilalți tăceau. A urmat arestarea suveranului şi evenimentele ulterioare au devenit inevitabile. Dacă lăsăm un om într-o cuşcă cu fiare, mai devreme sau mai târziu acestea îl vor sfâşia. Suveranul era ucis şi Rusia tăcea. Nu s-a auzit nici o indignare, nici un protest în timp ce avea loc această îngrozitoare ticăloşie; această tăcere este marele păcat al poporului rus, săvârşit în ziua Sfântului Andrei Criteanul, autorul marelui Canon de pocăință care se citeşte în Marele Post...

Sub bolta beciului din Ekaterinburg a fost ucis Cârmuitorul Rusiei, prin meschinărie omenească, a fost lipsit de cununa imperială; dar, prin dreptatea dumnezeiască, nu şi de sfânta mirungere. Toate regicidurile din istoria Rusiei au fost comise de o mică clică de oameni, iar nu de popor. Când a fost ucis Pavel I, poporul nici nu ştia, iar după ce a aflat, mulți ani la rând şi-a adus prinosul de compătimire şi rugăciuni la mormântul lui. Uciderea lui Aleksandr al II - lea a stârnit în Rusia o furtună de indignări, care a însănătoşit starea morală a poporului, fapt care a avut urmări asupra domniei lui Aleksandr al III-lea. Poporul nu a fost pătat de sângele țarului-eliberator. Pe când acum tot poporul este vinovat în vărsarea sângelui țarului său. Unii l-au ucis, alții au încuviințat uciderea, săvârşind astfel un păcat la fel de mare, iar alții nu i-au împiedicat cu nimic pe ucigaşi. Cu toții suntem vinovați şi, cu adevărat, trebuie să spunem: „Sângele lui asupra noastră şi asupra copiilor noştri!” (Matei 27, 25). Trădare, încălcare a jurământului de credință făcut țarului Mihail Feodorovici şi urmaşilor săi, pasivitate şi împietrire, nesimțire - iată din ce a împletit poporul rus cununa cu care şi-a încununat țarul.

Astăzi este zi de întristare şi de pocăință. De ce - vom întreba - Domnul l-a izbăvit pe țar în ziua Mucenicului Andrei, dar nu l-a izbăvit în ziua celuilalt Andrei, învățătorul pocăinței? Cu adâncă întristare vom răspunde: Da, Domnul l-ar fi putut izbăvi şi în această zi, dar poporul rus nu a meritat-o.

Acum suveranul şi-a primit cununa mucenicească, dar aceasta nu ne este o scuză, nu este spre micşorarea vinovăţiei noastre, după cum nu sunt îndreptăţiţi, ci încă mai tare sunt învinuiţi prin învierea lui Hristos, Iuda, Pilat şi Caiafa şi cei care i-au cerut lui Pilat uciderea lui Hristos.

Este un mare păcat să ridici mâna asupra Unsului lui Dumnezeu. Când regele David a primit înştiinţarea despre uciderea lui Saul, el a poruncit să fie omorât vestitorul, cu toate că nu luase parte la uciderea lui, ci doar s-a grăbit să aducă această veste şi să-şi atribuie sieşi uciderea regelui. Nici cea mai mică părtăşie cu acest păcat nu rămâne nepedepsită. Cu durere rostim: „Sângele lui asupra noastră şi asupra copiilor noştri!”.

Dar să ţinem minte că această nelegiuire a întregului popor a fost săvârşită în ziua Sfântului Andrei Criteanul, care ne cheamă la adâncă pocăinţă. Să ţinem minte că nu există nici un păcat care să nu poată fi spălat prin pocăinţă. Dar pocăinţa noastră trebuie să fie deplină, fără nici o dezvinovăţire, fără rezerve, osândindu-ne pe noi şi toată nelegiuirea noastră, de la începutul ei.

După salvarea familiei imperiale la Borki, a fost desenată o icoană reprezentându-i pe sfinţii ai căror nume erau purtate de membrii familiei imperiale. Poate că va veni vremea când nu numai ocrotitorii lor cereşti, ci înşişi mucenicii imperiali vor fi reprezentaţi în icoane, în amintirea evenimentului pomenit. Dar acum ne vom ruga pentru împăcarea sufletelor lor şi să-i cerem Domnului adâncă pocăinţă cu lacrimi şi iertare pentru noi şi pentru întregul popor rus.

Cuvânt înaintea slujbei de parastas pentru ţarul mucenic

Cu patruzeci de ani în urmă, într-o singură zi s-a prăbuşit măreţia şi slava împărăţiei ruseşti, reazemul păcii din întreaga lume. Semnătura împăratului suveran Nikolai Aleksandrovici pe actul de renunţare la tron este graniţa istorică care desparte trecutul măreţ şi glorios al Rusiei de starea ei întunecată şi chinuitoare de azi.

Tot greul răului actualei puteri şi organizări a vieţii este îndreptat împotriva oamenilor cinstiţi, bine intenţionaţi şi evlavioşi şi întregul popor este subjugat şi se află într-o permanentă stare de teamă. Oamenii se tem de propriul lor gând, nedivulgat nimănui, se tem ca gândul să nu li se citească pe faţă.

Ce s-a întâmplat în ziua aceea, cu patruzeci de ani în urmă? Poporul s-a despărţit de Unsul lui Dumnezeu, s-a despărţit de stăpânirea supusă lui Dumnezeu, s-a despărţit de jurământul de credinţă faţă de suveran, Unsul lui Dumnezeu, făcut în faţa lui Dumnezeu, şi l-a condamnat pe acesta la moarte. Acela care, în numele lui Dumnezeu, şi-a folosit toată puterea spre slujirea Rusiei a fost lipsit de putere, iar apoi şi de libertate. Decenii întregi forţele întunecate ale răului au dus lupta împotriva Unsului lui Dumnezeu, împotriva puterii de stat credincioase lui Dumnezeu. Aceleaşi forţe l-au ucis şi pe împăratul suveran Aleksandr Nikolaevici, ţarul-eliberator. Acea crimă a trezit poporul, a scuturat întreaga ţară, şi acea revenire morală a dat posibilitatea împăratului suveran Aleksandr al III-lea Pacificatorul să conducă Rusia cu o mână puternică. Au trecut două decenii de viaţă paşnică şi de dezvoltare în Rusia şi s-a urzit un nou complot împotriva tronului imperial. Era complotul duşmanilor Rusiei. Chiar în Rusia se desfăşura lupta împotriva propriei ei fiinţe şi, după ce au distrus tronul, vrăjmaşii Rusiei i-au nimicit până şi numele.

Acum toată lumea poate vedea cât sunt de legate între ele puterea imperială credincioasă lui Dumnezeu şi Rusia. A dispărut ţarul, a dispărut şi Rusia. Lupta împotriva ţarului şi a Rusiei era dusă de ateismul ascuns, care apoi şi-a arătat faţa în mod deschis. Aceasta este esenţa luptei împotriva ţarului şi a Rusiei, împotriva temeliei vieţii ei şi a progresului istoric. Acestea sunt sensul şi ţelul acelei lupte, care poate că nu au fost conştientizate de toţi complicii ei. Împotriva ţarului şi a Rusiei a fost aţâţat tot ce este murdar, nemernic şi păcătos în sufletul omenesc. Toate acestea se ridicau din toate puterile la luptă

împotriva coroanei imperiale încununate de Cruce, căci slujirea împărătească este purtare de Cruce. Întotdeauna oamenii sunt ridicaţi împotriva Crucii prin clevetire şi minciună, făcând lucrarea diavolului, căci, după cuvântul Domnului Iisus Hristos: *El este minciună şi tatăl minciunii şi când grăieşte minciuna, grăieşte dintru ale sale* (In. 8, 44).

Toate au fost asmuţite împotriva celui mai blând, mai curat şi mai plin de iubire dintre ţari, pentru ca în ceasul cumplit al luptei împotriva lui, el să rămână singur. În prealabil au fost răspândite zvonuri murdare despre ţar şi familia sa, pentru ca poporul să se răcească faţă de el. Aliaţii necredincioşi au luat parte la complot. Atunci când suveranul a avut nevoie de susţinere morală, colaboratorii săi cei mai apropiaţi nu i-au oferit-o şi astfel şi-au încălcat jurământul. Unii, luând parte la complot, alţii, din slăbiciune, sfătuindu-l să abdice. Suveranul a rămas cu desăvârşire singur, iar în jurul său era doar „trădare, mârşăvie şi laşitate”.

Din ziua abdicării toate au început să se surpe, una după alta. Altminteri nici nu putea fi. A fost dat jos cel care unea totul, stând în apărarea dreptăţii. A fost săvârşit păcatul şi s-a deschis calea păcatului. Degeaba vor unii să despartă evenimentele din februarie de cele din octombrie: unul a fost consecinţa directă a celuilalt.

În acele zile din martie, Pskovul a fost Ghetsimani pentru suveran, iar Ekaterinburgul a devenit Golgota sa. Suveranul Nikolai Aleksandrovici şi-a dat sfârşitul ca un mucenic, cu credinţă nezdruncinată şi cu răbdare, înghiţind paharul suferinţei până la fund.

Păcatul împotriva lui şi a Rusiei a fost săvârşit de toţi cei care, într-un fel sau altul, au acţionat împotriva lui, nu s-au împotrivit celor întâmplate sau chiar numai au simpatizat cu evenimentele petrecute cu patruzeci de ani în urmă. Acest păcat apasă asupra tuturor, câtă vreme nu va fi spălat prin sinceră pocăinţă.

Înălţând rugăciuni pentru împăcarea sufletului său, ne rugăm şi pentru ţarii Pavel Petrovici şi Aleksandr Nikolaevici, ucişi tot în zilele lui martie. Şi ne rugăm ca să-i fie iertate poporului rus grelele păcate ale trădării şi al regicidului. Vai celor care numesc răul bine şi binele rău. Pentru noi, pentru poporul rus, calea renaşterii este calea recunoaşterii păcatului şi a pocăinţei. Pentru renaşterea Rusiei sunt inutile toate alianţele politice şi uniunile de programe: Rusia are nevoie de înnoirea morală a poporului rus.

Trebuie să ne rugăm pentru iertarea păcatelor noastre şi pentru miluirea Patriei noastre, la fel cum Domnul Dumnezeu, după ce a eliberat Israelul din robia babiloneană, a refăcut şi dărâmată cetate a Ierusalimului.

Păcatul regicidului

După moartea lui Saul, care a căzut în propria lui sabie în timpul luptei cu filistineii, un amalecit a fugit să-i vestească aceasta lui David, care era pe atunci prigonit de Saul. Presupunând că David va fi foarte bucuros de vestea adusă, el a hotărât să se dea drept ucigaşul lui Saul, ca să-şi mărească astfel răsplata. Însă, ascultând povestirea născocită de amalecit, cum, la rugămintea lui Saul care ar fi fost rănit, acesta l-a omorât, David îşi smulse hainele şi la fel făcură toţi cei care erau cu el. Ei au plâns şi s-au jeluit şi au postit până seara. Şi i-a spus David tânărului care îi povestise acestea: „De unde eşti?”. Acesta i-a răspuns: „Sunt fiul unui străin amalecit”. Atunci David l-a întrebat: „Cum de nu te-ai temut tu să ridici mâna ca să-l ucizi pe Unsul Domnului?” şi i-a poruncit uneia dintre slugi să-l omoare. În acest timp David a spus: *Sângele tău să fie pe capul tău, căci buzele tale au mărturisit împotriva ta, când ai zis: Eu am ucis pe unsul Domnului* (II Reg. l, 1-16).

Aşa a fost pedepsit străinul care s-a dat drept ucigaşul lui Saul. El a fost supus unei pedepse crunte, cu toate că Saul făcuse mult rău, fapt pentru care Domnul S-a depărtat de la el şi Saul a ajuns prigonitorul nevinovatului David.

Din cuvintele lui David vedem că el se îndoia de adevărul povestirii amalecitului şi nu era convins că acesta era ucigaşul lui Saul; cu toate acestea, l-a condamnat la moarte,

considerând vrednic de moarte chiar simplul fapt de a se numi pe sine ucigaş de rege şi a se lauda cu o asemenea faptă.

De câte ori este mai grea, aşadar, şi mai păcătoasă uciderea dreptcredinciosului Uns al lui Dumnezeu? De câte ori este mai mare pedeapsa care trebuie sǎ atârne asupra ucigaşilor țarului Nikolai al II-lea şi ai familiei sale?!

Spre deosebire de Saul, care s-a depărtat de la Dumnezeu şi care pentru aceasta a fost părăsit de El, țarul Nikolai al II-lea este modelul evlaviei şi al totalei supuneri în fața voii lui Dumnezeu.

Primind nu ungerea cu mir veterotestamentară, ci pecetea harică a Duhului Sfânt în taina mirungerii, împăratul Nikolai al II-lea a fost credincios până la sfârşitul vieții înaltei sale chemări şi şi-a înțeles toată responsabilitatea în fața lui Dumnezeu. Prin fiecare faptă, împăratul Nikolai al II lea dădea seamă în fața propriei conştiințe, „umbla înaintea Domnului". Blagocestiv nu doar cu numele, ci şi cu faptele în zilele bunăstării sale pământeşti, în zilele de ispită a dovedit o răbdare asemenea răbdării dreptului Iov. Asupra unui asemenea țar s-au ridicat mâinile criminalilor şi tocmai când, în urma suferințelor prin care a fost încercat, el s-a curățit ca aurul în foc, devenind un patimilor nevinovat în deplinul înțeles al acestui cuvânt.

Crima împotriva țarului Nikolai al II-lea este cu atât mai cumplită şi mai păcătoasă, cu cât împreună cu el a fost ucisă întreaga sa familie, copiii cu nimic vinovați! Astfel de crime nu rămân nepedepsite. Ele strigă la cer şi pogoară mânia lui Dumnezeu asupra pământului. Dacă un străin a fost condamnat la moarte - presupusul ucigaş al lui Saul -, pentru uciderea țarului patimilor lipsit de apărare şi a familiei sale suferă astăzi întregul popor rus, care a îngăduit această groaznică nelegiuire şi a tăcut când țarul a fost umilit şi privat de libertate.

Dreptatea lui Dumnezeu ne cere o adâncă recunoaştere a păcătoşeniei faptelor săvârşite şi pocăință în fața memoriei țarului mucenic.

Amintirea cnejilor nevinovați, Sfinții Boris şi Gleb, a trezit conştiința ruşilor în timpul tulburărilor feudale şi i-a ruşinat pe cnejii care începuseră dezbinarea. Sângele Sfântului şi Marelui Cneaz Igor a produs o transformare sufletească în inimile kievenilor şi a unit Kievul şi Cernigovul în cinstirea sfântului cneaz ucis.

Sfântul Andrei Bogoliubski a sfințit cu sângele său unitatea de stat a Rusiei, instaurată la destul de multă vreme după sfârşitul său mucenicesc.

Cinstirea în întreaga țară a Sfântului Mihail al Tverului a vindecat rănile de pe corpul Rusiei, pricinuite de luptele dintre Moscova şi Tver.

Proslăvirea Sfântului țar Dimitrie a luminat conştiința ruşilor, le-a împrospătat forțele morale şi, după zdruncinări anevoioase, a dus la renaşterea Rusiei.

Țarul mucenic Nikolai al II-lea cu familia sa multpătimitoare intră astăzi în rândul acelor pătimitori de chinuri. Crima majoră săvârşită față de el trebuie să fie ştearsă prin cinstirea lui arzătoare şi prin proslăvirea nevoinței sale. În fața înjositului, Defăimatului şi Chinuitului trebuie să se plece Rusia, aşa cum odinioară s-au plecat kievenii în fața Cuviosului Cneaz Igor cel martirizat de ei, la fel cum locuitorii Vladimirului şi ai Suzdalului s-au plecat în fața marelui cneaz ucis, Andrei Bogoliubski!

Atunci țarul patimilor va căpăta îndrăzneală la Dumnezeu şi rugăciunea lui va mântui pământul Rusiei de nenorocirile pe care le îndură. Atunci Țarul Mucenic şi cei pătimitori împreună cu el vor deveni noii apărători cereşti ai Sfintei Rusii. Sângele vărsat nevinovat va face Rusia să renască şi o va acoperi cu o nouă slavă!

Sângele lui asupra noastră!
Cuvânt rostit în biserica-memorial din Bruxelles

Uciderea împăratului Nikolai al II-lea şi a familiei sale este un fapt nemaiîntâlnit, atât prin vinovăţia poporului rus, cât şi prin consecinţele lui. Ea nu s-a produs dintr-o dată, ci a fost pregătită pas cu pas.

Mârşava defăimare a clătinat devotamentul faţă de ţar şi chiar încrederea în el a unei părţi considerabile a societăţii ruse. În legătură cu aceasta, rebeliunea care a izbucnit, provocată în mod artificial, nu şi-a primit riposta cuvenită nici din partea stăpânirii, nici din cea a societăţii. Ambele au dovedit în cel mai înalt grad şovăială, frică, mişelie şi trădare. Mulţi s-au grăbit să caute încredere şi milă la criminalii sosiţi la putere. La început, „poporul tăcu", iar apoi începu rapid să se folosească de noile condiţii create. Fiecare îşi căuta propriul câştig, călcând în picioare poruncile lui Dumnezeu şi legile omeneşti. Nu s-a făcut nimic în mod deschis pentru apărarea suveranului şi a tronului. Ştirea despre privarea de libertate a ţarului şi a familiei sale a fost întâmpinată în tăcere. Cei mulţi, care nu s-au lăsat pradă ispitei generale şi înţelegeau crima acelor fapte, doar în ascuns rosteau rugăciuni şi suspine. De aceea, suveranul a rămas cu totul prizonier în mâinile temnicerilor săi şi ale noii stăpâniri, care ştia că poate face tot ce doreşte.

Crima s-a cuibărit în conştiinţa şi în sufletul întregului popor. Vinovaţi sunt toţi, într-o măsură mai mare sau mai mică: unii, de răzmeriţa propriu-zisă, alţii de pregătirea ei, alţii de duplicitate şi de trădare, alţii de justificarea celor petrecute sau de exploatarea faptelor în interesul lor personal. Uciderea ţarului mucenic este urmarea directă a acestora.

Sângele lui este asupra noastră şi asupra copiilor noştri. Şi nu numai asupra generaţiei actuale, ci şi asupra celei viitoare, întrucât aceasta va fi educată în spiritul simpatiei faţă de crimele şi orientările care au condus la regicid. Doar totala ruptură spirituală de ele, recunoaşterea crimei şi a păcatului săvârşit şi pocăinţa pentru noi înşine şi pentru strămoşii noştri vor izbăvi Rusia de păcatul ce apasă asupra ei.

Biserica-memorial ne cheamă la aceasta, ea ne vesteşte acest lucru. Această biserică este o lumânare aprinsă de întreaga diasporă rusă pentru ţarul mucenic al întregii Rusii, pentru familia ţaristă şi pentru toţi cei ce au suferit în anii de restrişte. Zilnic se înalţă aici rugăciuni pentru ei. Această biserică îi uneşte în duh pe toţi cei devotaţi memoriei ţarului mucenic şi credincioşi patriei noastre suferinde şi reprezintă un simbolic memorial funerar al familiei imperiale şi al tuturor celor ce au pătimit împreună cu ea şi pentru cauza ei. Şi aşa va rămâne până când, cu mila lui Dumnezeu, nu se va înălţa din partea întregului popor rus o măreaţă catedrală deasupra groaznicului beci din Ekaterinburg.

Bruxelles, 1962

Starea spirituală a emigraţiei ruse
Dare de seamă la Sinodul întregii Biserici din exil, din 1938

Ca urmare a prăbuşirii Statului rus, a apărut Rusia din diasporă. Mai mult de un milion de ruşi au fost nevoiţi să-şi părăsească patria şi să se răspândească pe toată întinderea globului pământesc. Vieţuind în condiţii noi, printre alte popoare, mulţi ruşi, cu trecerea anilor, au ajuns aproape să-şi uite patria, limba şi obiceiurile şi să se contopească cu masa în mijlocul căreia trăiau. Majoritatea copleşitoare însă nu numai că şi-a păstrat specificul naţional, dar chiar trăieşte cu speranţă întoarcerii în patrie, după căderea puterii de acum. Actualmente ruşii trăiesc în toate colţurile lumii. Nu există vreun petic de pământ unde să nu fie ruşi, într-un număr mai mic sau mai mare. Importantă este întrebarea: ce reprezintă din punct de vedere spiritual ruşii din diaspora?

O parte însemnată a ruşilor plecaţi în străinătate aparţine acelei pături a intelectualităţii care trăise, în ultima vreme, cu ideile Apusului. Numărându-se printre fiii Bisericii Ortodoxe, declarându-se ortodocşi, oamenii acestei categorii, în modul lor de a privi lumea, s-au abătut mult de la Ortodoxie. Principalul lor păcat a fost faptul că nu-şi întemeiau convingerile şi rânduiala vieţii pe credinţa ortodoxă, ci se străduiau ca regulile şi învăţăturile Bisericii Ortodoxe să le pună în acord cu propriile lor dorinţe şi obiceiuri. De aceea, pe de o parte, ei se interesau destul de puţin de esenţa învăţăturii ortodoxe, adesea considerând învăţătura dogmatică a Bisericii ca fiind cu totul nereală, iar pe de altă parte, respectau cerinţele şi obiceiurile Bisericii Ortodoxe, dar doar în măsura în care aceasta nu le stingherea modul de viaţă mai mult european decât rusesc. De aici atitudinea neglijentă faţă de posturi, mersul la biserică doar pentru răgazuri scurte, şi acelea mai mult pentru satisfacerea unor sentimente estetice decât a celor religioase, şi o totală neînţelegere a religiei ca fundament principal al vieţii spirituale a omului. Mulţi, desigur, aveau o altă orientare lăuntrică, dar puţini au avut destulă putere de spirit şi pricepere ca să exprime acest lucru în viaţă.

În sfera vieţii publice, această pătură trăia tot cu ideile Apusului. Nelăsând nici un loc în viaţa ei influenţei Bisericii, această categorie se străduia să reconstruiască întreaga viaţă a Rusiei, mai ales în sfera conducerii de stat, după modele occidentale. De aceea, în ultima vreme s-a dus o luptă deosebit de crâncenă cu puterea de stat; în plus, necesitatea reformelor liberale şi a unui sistem democratic în Rusia a devenit pentru ei un fel de nouă credinţă, pe care dacă n-o mărturiseai, însemna că eşti înapoiat. Folosindu-se, pentru lupta cu monarhia, de clevetirile la adresa familiei imperiale, larg răspândite în întreaga Rusie şi fiind, în acelaşi timp, stăpânită de setea conducerii, intelectualitatea a contribuit la prăbuşirea Rusiei imperiale şi a pregătit terenul pentru puterea comunistă. Apoi, neîmpăcându-se cu gândul pierderii atât de îndelung aşteptatei puteri, ea a declarat război comuniştilor, având ca motiv principal, la început, refuzul de a le ceda lor puterea. Apoi, bătălia împotriva puterii sovietice a cuprins cercuri largi ale populaţiei, atrăgând, mai ales, tineretul care, într-un elan arzător, dorea să refacă „o Rusie unică şi indivizibilă” cu preţul propriei vieţi. S-au făcut multe fapte de vitejie, care au întipărit în istorie eroismul armatei ruse iubitoare de Dumnezeu, însă poporul rus s-a dovedit încă nepregătit pentru eliberare, şi comuniştii au fost biruitori.

Parţial, intelectualitatea a fost nimicită, parţial, a fugit peste graniţă, salvându-şi viaţa, între timp, comuniştii şi-au dat întreaga aramă pe faţă şi, în afară de intelectualitate, o mare mulţime de oameni din alte categorii a părăsit Rusia, pe de o parte salvându-şi viaţa, pe de altă parte nedorind să slujească ideologic comunismul.

Ajunşi în străinătate, ruşii au avut de îndurat zguduiri sufleteşti şi mai puternice. În sufletul majorităţii s-a produs o ruptură semnificativă, manifestată prin întoarcerea, în masă, a intelectualităţii la Biserică. Multe biserici din străinătate sunt umplute mai ales de intelectuali. Intelectualitatea a început să se intereseze de problemele vieţii spirituale şi a început să participe activ la acţiunile Bisericii. S-au format o mulţime de cercuri şi societăţi cu obiective religios-educaţionale, ai căror membri studiază Sfânta Scriptură, operele Sfinţilor Părinţi şi, în general, viaţa duhovnicească şi problemele teologice. Mulţi dintre aceştia au intrat în rândul preoţimii.

Însă toate aceste fenomene îmbucurătoare au avut şi o faţă negativă. De departe, nu toţi cei care s-au întors la credinţă au primit-o în toată deplinătatea învăţăturii ortodoxe. Mintea orgolioasă nu s-a putut împăca cu faptul că, până acum, se aflase pe o cale greşită. Aşa că apărură tendinţe de a pune în acord învăţătura creştină cu părerile şi ideile dinainte ale proaspeţilor reveniţi la credinţă. De aici, apariţia unui şir de noi curente religios-filozofice, adesea total străine de învăţătura Bisericii. Dintre acestea, o deosebită răspândire a căpătat sofianismul, bazat pe recunoaşterea valorii de sine stătătoare a omului şi exprimând psihologia intelectualităţii.

Sofianismul ca învăţătură este cunoscut unui cerc relativ restrâns de persoane, dar îl respectă în mod deschis foarte puţini, însă o parte importantă a intelectualităţii din emigraţie îi este înrudită spiritual, întrucât psihologia sofianismului constă în cinstirea omului considerat

nu ca rob smerit al lui Dumnezeu, ci ca fiind el însuşi un mic dumnezeu, care nu are nevoie să se supună orbeşte lui Dumnezeu. Sentimentul unui orgoliu subtil, legat de credința în posibilitatea omului de a trăi după propria înțelepciune, este foarte caracteristic multor oameni de cultură în sensul actual al cuvântului, care îşi aşază mai presus de toate propriile concluzii şi nu doresc să asculte întru totul de învățătura Bisericii, având față de aceasta o atitudine tolerant-condescendentă.

Din această pricină, Biserica din diaspora a fost zguduită de o serie de schisme care i-au dăunat până în ziua de astăzi şi care au atras după ele chiar şi o parte a ierarhiei. Acest sentiment al valorii personale se manifestă şi în treburile publice, unde oricine care a ieşit cât de cât din rând sau care doar crede că a ieşit în față îşi aşază propria părere mai presus de toate şi se străduieşte să ajungă conducător. Din acest motiv, societatea rusă s-a împărțit într-o sumedenie de partide şi grupări, vrăjmaşe neîmpăcate între ele şi care se străduiesc să-şi pună în practică numai propriile programe, care uneori reprezintă un sistem foarte elaborat, iar alteori un simplu apel de a urma o personalitate publică sau pe o alta.

Sperând să salveze şi să renască Rusia prin punerea în practică a programelor lor, activiştii sociali trec cu vederea aproape întotdeauna că în evenimentele istorice, în afară de faptele omeneşti, se manifestă şi Degetul lui Dumnezeu. Poporul rus în întregime a săvârşit păcate imense, care au ajuns pricina nenorocirilor de acum: acestea sunt sperjurul şi regicidul. Conducătorii obşteşti şi militari au refuzat ascultarea şi fidelitatea față de Țar, încă înainte ca el să abdice, obligându-l pe suveran - care nu dorea vărsare de sânge în țară - la acest gest, iar poporul a salutat pe față şi zgomotos cele întâmplate, nemanifestându-şi public dezacordul. Astfel, s-a încălcat jurământul făcut față de suveran şi de moştenitorii săi legali; în plus, peste capetele celor ce au comis aceste crime au căzut şi blestemele strămoşilor - ale Sinodului Local din 1613, care şi-a pecetluit hotărârile prin blestemul celor care le-ar încălca.

De păcatul regicidului s-au făcut vinovați nu doar executanții fizici ai crimei, ci întregul popor care a jubilat cu ocazia detronării țarului şi care a îngăduit înjosirea lui - arestarea şi deportarea, lăsându-l fără apărare în mâinile criminalilor, fapt care, prin el însuşi, îi pecetluia sfârşitul. În acest fel, nenorocirea venită peste Rusia este o urmare directă a acestor grele păcate şi renaşterea ei este posibilă numai după curățarea de ele. Însă, până acum, nu a existat pocăință adevărată, n-au fost acuzate cu claritate crimele comise, iar mulți participanți activi la revoluție continuă şi acum să susțină că nu s-a putut proceda altfel.

Neexprimând o acuză directă a revoluției din februarie, a revoltei împotriva Unsului lui Dumnezeu, poporul rus continuă să se facă părtaş la păcat, mai ales când apără roadele revoluției, căci, după cuvintele Sfântului Apostol Pavel, sunt cu deosebire păcătoşi cei care *deşi au cunoscut... că cei ce fac unele ca acestea sunt vrednici de moarte, nu numai că fac ei acestea, ci le şi încuviințează celor care le fac* (Romani l, 32).

Pedepsindu-l, Dumnezeu îi arată în acelaşi timp poporului rus calea spre mântuire, făcându-l propovăduitor al Ortodoxiei în întreaga lume. Ruşii împrăştiați pretutindeni au vestit Ortodoxia în toate colțurile lumii, căci masa emigranților ruşi este, în mare măsură fără ştiința ei, propovăduitoare a dreptei credințe. Oriunde în lume trăiesc ruşi, ei construiesc mici biserici ale emigranților sau chiar catedrale mărețe, iar adesea, în lipsa acestora, fac slujbe chiar şi în spații improvizate.

Majoritatea emigranților ruşi nu au cunoştință de curentele religioase din rândul intelectualității şi se hrănesc cu rezervele spirituale acumulate în patrie. Mase largi de emigranți merg la sfintele slujbe, unii participă activ la ele, cântând sau citind la strană sau dând ajutor în biserică. Pe lângă biserici s-au constituit comitete bisericeşti care poartă grijă de întreținerea şi bunăstarea bisericilor, iar adesea se ocupă şi cu activități de binefacere.

Privind mulțimea de credincioşi care umplu bisericile până la refuz în zilele de sărbătoare, s-ar putea crede că, într-adevăr, poporul rus s-a întors la Biserică şi se căieşte de păcatele lui. Însă, dacă vom compara numărul ruşilor care merg la biserică cu numărul celor care trăiesc într-o anumită localitate, vom vedea că merge regulat la biserică în jur de o zecime din populația rusă, în jur de tot atâția vin la biserică cu ocazia marilor praznice, iar

ceilalți ori vin foarte rar, pentru motive excepționale şi din când în când mai fac câte o rugăciune acasă, ori s-au îndepărtat cu totul de Biserică. Ultima categorie se află uneori conştient sub influență sectară sau a altor mişcări antireligioase, dar în majoritatea cazurilor oamenii pur şi simplu nu-şi pun probleme spirituale, se usucă şi se abrutizează sufleteşte şi nu rareori ajung până la cel mai autentic nihilism.

În imensa lor majoritate, ruşii duc o viață grea, plină de grele suferințe sufleteşti şi lipsuri materiale. Oricât de ospitaliere ar fi cu noi unele țări, mai ales Iugoslavia soră, al cărei guvern şi popor fac tot posibilul ca să-şi arate iubirea față de Rusia şi să uşureze suferința surghiuniților ruşi, ruşii simt pretutindeni durerea despărțirii de patrie. Toată conjunctura din jurul lor le aminteşte că sunt venetici şi că trebuie să se acomodeze cu obiceiurile care adesea le sunt străine, hrănindu-se cu firimiturile care cad de la masa celor ce-i adăpostesc. Chiar şi în țările unde suntem tratați cu toată bunăvoința, la împărțirea locurilor de muncă se dă întâietate, în mod firesc, stăpânitorilor țării, iar veneticii, în dificila situație actuală a majorității țărilor, adesea nu pot primi un loc de muncă. Iar aceia dintre ei care trăiesc într-o relativă bunăstare, sunt nevoiți totuşi să resimtă în permanență lipsa de drepturi şi absența organelor care să-i apere de injustiții. Doar o relativ infimă parte a lor s-a contopit total cu societatea locală, dar această stare este adesea legată de o totală înstrăinare față de poporul natal şi de țară.

În această situație dificilă din toate punctele de vedere, ruşii din exil au dovedit răbdarea ieşită din comun, puterea de a îndura şi spiritul de sacrificiu. Ca şi cum ar fi uitat de condițiile de viață prospere de odinioară, de meritele lor față de patrie şi față de țările aliate cu ea în timpul marelui război[33], ca şi cum ar fi uitat de studiile pe care le au şi de toate celelalte aspecte care le-ar fi putut trezi dorința dobândirii unui confort în viață, ruşii din exil s-au apucat de orice fel de muncă sau ocupație, numai ca să-şi asigure existența în străinătate. Foştii aristocrați şi generali s-au făcut simpli muncitori, meseriaşi şi mici negustori, nescârbindu-se de nici un fel de muncă şi ținând minte că nici o muncă nu e înjositoare, dacă nu este legată de fapte imorale. În această privință, intelectualitatea rusă a dat dovadă nu numai de capacitatea de a-şi păstra energia vitală în orice situație şi de a învinge tot ce stătea în calea existenței şi dezvoltării ei, dar a scos la iveală şi înaltele calități sufleteşti pe care le avea: puterea de a se smeri şi de a răbda. Pe mulți, şcoala de viață a surghiunului i-a renăscut moraliceşte şi i-a înălțat.

Trebuie să le dăm cinstirea şi respectul cuvenite celor care îşi duc crucea surghiunului lor, împlinind munci neobişnuit de grele pentru ei, trăind în condiții care înainte le-au fost total necunoscute şi la care nu se gândiseră, rămânând în acelaşi timp tari cu duhul, păstrându-şi noblețea sufletească şi iubirea de patrie şi îndurând fără cârtire încercarea, în căință pentru greşelile din trecut. Mulți dintre ei, bărbați şi femei, în necinstea lor de acum sunt cu adevărat mai slăviți decât în vremurile slavei lor; şi bogăția sufletească dobândită de ei este mai de preț decât bogăția materială lăsată în patrie, iar sufletele lor, asemenea aurului curățat prin foc, s-au curățat în focul suferințelor şi ard acum ca nişte candele strălucitoare.

Dar cu durere trebuie să observăm că nu asupra tuturor suferințele au avut acest efect. Mulți s-au dovedit a fi nu aur sau metal prețios, ci trestie şi paie care sunt nimicite de foc. Mulți nu s-au curățat şi au încărunțit în suferință dar, neîndurând încercările, s-au făcut mai răi decât erau înainte.

Unii s-au învârtoşat cu inima şi nu au înțeles că, fiind pedepsiți de Dumnezeu, trebuie să ne mângâiem şi să ținem minte că nu există copii care să nu fi fost vreodată pedepsiți; şi că Dumnezeu, mustrându-ne, ne cercetează ca pe fii şi pe fiice care trebuie îndreptați prin ocară. Unii ca aceştia, uitându-şi păcatele dinainte, în loc de pocăință, adaugă păcat peste păcat, susținân că nu este folositor să fii drept, că Dumnezeu ori nu priveşte spre treburile omeneşti, întorcându-Şi fața de la oameni, ori chiar că *nu este Dumnezeu* (Ps. 13, 1; 52, 1). Socotind, în pretinsa lor dreptate, că suferă ca nevinovați, aceştia sunt mai mândri cu inima decât fariseul

[33] Primul război mondial, dacă ținem seama că document a fost alcătuit în 1938.

lăudăros, iar adesea, prin nelegiuirile lor, îi întrec şi pe vameşi, în învârtoşarea lor împotriva lui Dumnezeu ei nu sunt cu nimic mai prejos decât prigonitorii credinţei din patria noastră şi, prin felul lor de a gândi, s-au înrudit pe deplin cu aceştia. De aceea, unii dintre duşmanii lor cei mai înfocaţi le-au devenit aici, în exil, prieteni, au devenit slujitorii lor ascunşi sau declaraţi şi se străduiesc să-şi ademenească fraţii. Iar alţii nu mai văd, în genere, nici un sens pentru a mai trăi şi se dedau viciilor în mod conştient ori, nemaigăsind bucurie în nimic, îşi sfârşesc viaţa prin sinucidere.

Mai sunt şi alţii care nu şi-au pierdut credinţa în Dumnezeu şi conştiinţa propriei păcătoşenii. Dar voinţa le este cu desăvârşire zdrobită şi s-au făcut asemenea trestiei bătute de vânt. Pe dinafară sunt asemeni celor dinainte, despre care tocmai am vorbit, dar pe dinăuntru diferă de aceştia prin recunoaşterea mârşăviei purtării lor... Negăsind însă forţa să se lupte cu propriile slăbiciuni, ei se coboară tot mai jos, făcându-se robi băuturilor îmbătătoare sau dedându-se narcoticelor şi devin, astfel, incapabili de orice muncă. Cu durere putem vedea cum unii oameni, odată demni şi respectabili, se coboară aproape de nivelul necuvântătoarelor şi îşi pun întregul sens al existenţei în satisfacerea slăbiciunilor lor, având ca unică ocupaţie căutarea surselor pentru acest scop. Nemaifiind capabili de un câştig propriu, ei privesc adesea cu lăcomie la mâinile trecătorilor şi, primind câte ceva de pomană, se grăbesc imediat să-şi satisfacă patima. Numai credinţa, ascunsă în străfundul sufletului multor astfel de decăzuţi, împreună cu învinuirea de sine ne pot da speranţa că nu toţi dintre ei sunt pierduţi definitiv pentru veşnicie.

Mai buni decât ei, pe dinafară, dar poate că mai răi pe dinăuntru sunt mulţi care trăiesc respectând toate regulile bunei cuviinţe şi decenţei, dar şi-au ars conştiinţa. Ocupând uneori poziţii foarte bine plătite, reuşind chiar să-şi câştige un loc în societatea în care trăiesc, aceştia, parcă împreună cu patria lor, şi-au pierdut legea morală lăuntrică. Plini de iubire de sine până în măduva oaselor, ei sunt gata să facă rău oricui ar sta în calea succeselor lor. Ei sunt surzi la suferinţele compatrioţilor lor, străduindu-se uneori să pară că n-ar avea cu ei nimic în comun. Fără ruşine, ei urzesc intrigi împotriva altora şi îi clevetesc ca să-i îndepărteze din calea lor şi fac asta unora la fel ca ei, unor surghiuniţi din patrie, ca unor oameni lipsiţi de apărare.

Sunt unii care se străduiesc să pară total rupţi de fosta lor patrie, ca să câştige bunăvoinţa noilor concetăţeni. De obicei, aceşti oameni cu sufletul pustiit nu au înlăuntrul lor nici o barieră morală, motiv pentru care sunt capabili de orice fel de nelegiuiri, în urma cărora ar avea de câştigat avantaje dacă nu vor fi descoperiţi.

De aceea, spre ruşinea noastră, aproape în toate ţările împrăştierii noastre se comit multe delicte şi crime de către oameni cu nume ruseşti, motiv pentru care lumea a început să-şi piardă încrederea în ruşi şi, din pricina unora ca aceştia, numele nostru este hulit între neamuri.

Decăderea noastră morală îşi spune deosebit de limpede cuvântul în privinţa relaţiilor de familie. Acolo se petrec lucruri cărora nimeni nu le-ar fi dat crezare acum vreo douăzeci şi cinci de ani. Sfânta Taină a căsătoriei parcă a încetat să mai existe şi căsătoria s-a transformat într-o banală convenţie. O mulţime de soţi respectabili, care timp de decenii au trăit într-o căsnicie care părea fericită şi trainică, şi-au rupt lanţurile căsătoriei şi s-au legat cu altele noi. Unii au făcut aceasta fiind stăpâniţi de patimă, alţii, pentru avantajele oferite de noua căsătorie. Se caută orice fel de motive şi de temeiuri pentru desfacerea căsătoriilor şi, pe deasupra, se declară neadevărul chiar sub jurământ.

Căsătoriile nou-înfiinţate, atât la oamenii în vârstă, cât şi la tineri, nu se remarcă prin nici o trăinicie. Au devenit un fenomen obişnuit cererile de desfacere a căsătoriei la câteva luni după întemeierea ei. Cea mai măruntă neînţelegere, cel mai mic dezacord au ajuns astăzi motiv pentru încetarea uniunii conjugale, pentru că s-a pierdut conştiinţa păcatului desfacerii căsătoriei. În schimb, desfrâul se pare că nu cunoaşte nici un fel de stavile, depăşind chiar şi regulile existente în lumea de azi. După desfacerea căsătoriei, se trece repede la o alta, la fel de şubredă ca şi prima, iar apoi, adesea, şi la o a treia.

Neavând posibilitatea să-şi satisfacă toate poftele prin legarea de căsătorii şi trecând cu vederea orice legi, bisericeşti şi morale, mulţi merg şi mai departe, neconsiderând că ar fi nevoie să apeleze la Biserică pentru binecuvântarea legăturii lor. În ţările în care legile civile permit înregistrarea căsătoriilor fără a pretinde obligativitatea căsătoriei religioase, se trece tot mai adesea la traiul în comun fără cununie religioasă, ca şi la desfacerea legăturilor de familie prin divorţ civil, chiar dacă s-a făcut cununie în biserică. În acest timp se uită că păcatul faptei nu se micşorează din motiv că i s-a dat o denumire mai cuviincioasă şi că orice trai împreună nesfinţit prin cununie religioasă este curvie şi preacurvie. Mulţi trăiesc în mod deschis în legături nelegiuite, neîngrijindu-se deloc să-şi acopere în vreun fel văditul desfrâu. Unii se poartă aşa fiind robiţi de patimă, alţii, pentru interesul obţinut din concubinaj; înăbuşind în ei orice ruşine, ei nu se ruşinează să se afişeze oriunde în societate cu concubinii şi concubinele lor, pe care îndrăznesc, pe deasupra, să-i numească şi soţi.

Deosebit de dureros este că în ultima vreme lumea a început să privească cu indiferenţă la aceste fenomene, neexprimându-şi nici un fel de reprobare, motiv pentru care ele se înmulţesc pe zi ce trece, întrucât nu mai există frâne care să le oprească. Fapta pentru care, după legile Bisericii, se cuvine oprirea de la sfânta împărtăşanie timp de şapte ani şi mai mult, iar după legile civile, limitarea drepturilor cetăţeneşti, iar societatea, până nu demult, o înfiera cu dispreţ, astăzi a devenit un fenomen obişnuit, chiar printre oamenii care vin regulat la biserică şi doresc să participe la treburile parohiale - ceea ce, după pravilele Bisericii, nu au dreptul, dacă duc o asemenea viaţă.

Ce să mai vorbim despre cei care se supun mai puţin influenţei Bisericii! Cât de mult a decăzut moralitatea unei părţi a compatrioţilor noştri, care au ajuns să frecventeze regulat locurile în care femeile locuiesc în speluncile de desfrâu! Dedându-se unei vieţi mai rele decât a animalelor, ei îşi necinstesc numele de rus şi atrag mânia lui Dumnezeu asupra generaţiei actuale.

Generaţia viitoare, copiii şi tineretul, cresc, urmărind aceste lecţii de imoralitate din partea adulţilor. Dar şi în afară de aceasta, generaţia actuală comite un mare păcat faţă de întreaga generaţie viitoare în totalitate, conferind prea puţină atenţie educaţiei ei. Dacă mai înainte, în patrie, o mare înrâurire asupra educaţiei copiilor o aveau moravurile cotidiene şi modul de viaţă al societăţii, astăzi, lipsind toate acestea, copiii ar putea fi crescuţi cum se cuvine doar printr-o atenţie sporită acordată educaţiei din partea părinţilor şi a vârstnicilor. În acelaşi timp, putem observa contrariul: se acordă o atenţie cu totul redusă educaţiei copiilor, nu numai din partea părinţilor, adesea ocupaţi cu căutarea mijloacelor de trai, dar şi din partea întregii societăţi ruse din străinătate, în genere. Chiar dacă în unele locuri s-au organizat şcoli în limba rusă - care însă nu întotdeauna îşi împlinesc menirea - în majoritatea lor copiii ruşi din diaspora studiază în şcoli străine, unde nu învaţă nici legea dreptslăvitoare a lui Dumnezeu, nici limba rusă. Ei cresc complet străini faţă de Rusia, necunoscându-i adevărata bogăţie. În unele localităţi există şcoli de duminică sau alte şcoli ruse, pentru dobândirea cunoştinţelor pe care copiii nu le pot primi în şcolile străine; există şi unele organizaţii care se ocupă, în parte, de aceasta. Dar suntem nevoiţi să recunoaştem cu tristeţe că părinţii se îngrijesc prea puţin să-şi trimită copiii la aceste şcoli, şi de aceasta se fac vinovaţi nu doar părinţii săraci, ci, încă mai mult, cei bogaţi.

În anii care au trecut, în pofida condiţiilor anevoioase pentru ei, mulţi ruşi au reuşit totuşi să-şi agonisească sau să-şi creeze o situaţie apreciabilă. Sunt printre noi şi dintre cei care au putut scoate din Rusia sume de bani substanţiale sau au avut încă dinainte capital în străinătate şi l-au păstrat până azi. Cu toate că mulţi dintre aceştia îşi ajută cu mărinimie confraţii şi cauza generală a ruşilor [emigranţi], totuşi majoritatea se ocupă numai de problemele personale. Tratând cu indiferenţă necazurile compatrioţilor lor, pe care-i privesc de sus, ei sunt preocupaţi de sporirea propriilor avuţii, iar timpul liber şi-l consumă în distracţii şi petreceri luxoase, nu rareori uimindu-i pe străini prin nechibzuinţa cu care-şi risipesc banii - străini care refuză să creadă că există şi ruşi nevoiaşi, de vreme ce sunt printre ei asemenea bogătaşi, şi se indignează apoi când vin la ei ruşi să le ceară ajutor. Într-adevăr,

dacă ar exista mai multă conştiinţă naţională şi înţelegere a datoriei faţă de patrie, s-ar mai putea face încă multe lucruri bune în diaspora.

Astăzi avem doar o parte cu totul neînsemnată din ceea ce am fi putut avea, dar chiar şi acele puţine organizaţii de binefacere şi educaţionale pe care le avem sunt susţinute mai mult prin donaţiile străinilor, decât prin ale noastre. De aceea, majoritatea instituţiilor noastre nu deţin destule mijloace, iar ruşii avuţi, în loc să le vină în ajutor, preferă să se folosească de instituţiile străine analoage, investindu-şi capitalul în acestea, iar de instituţiile ruseşti se folosesc cei mai puţin înstăriţi. Este o ruşine pentru noi că ruşii înstăriţi îşi dau adesea copiii la studii în şcoli străine, care, oricât de bine ar fi situate, nu le pot oferi nimic copiilor pentru o înţelegere creştin-ortodoxă a lumii şi pentru cunoaşterea patriei lor. Ei [ruşii înstăriţi] nu oferă nici un fel de ajutor şcolilor ruse şi nici nu se îngrijesc să le completeze copiilor lor golurile în privinţa educaţiei naţionale, având totuşi posibilităţi materiale să o facă. Mulţi părinţi sunt cu totul indiferenţi faţă de viitoarea concepţie despre lume şi viaţă a copiilor lor, şi unii din sărăcie, pentru a profita de burse, iar alţii, cu toate că au fonduri considerabile, îşi dau copiii la instituţii de învăţământ al căror scop declarat este formarea copiilor într-un duh potrivnic Ortodoxiei. Diferite colegii unde se desfăşoară o anumită educaţie religioasă, dar diferită de cea ortodoxă, sunt pline de copii ruşi, înscrişi acolo ori de părinţi bogaţi, care văd în educaţie doar partea de suprafaţă, ori de părinţi săraci, ademeniţi de educaţia gratuită a copiilor lor şi care pentru aceasta îşi oferă copiii instituţiei, pentru a fi formaţi după dorinţa acesteia.

Suntem nevoiţi să prevedem că, în viitor, din diaspora [rusă] se vor ridica mulţi lucrători conştienţi împotriva Rusiei pravoslavnice, care se vor strădui să o catolicizeze sau să semene în ea diferite secte, sau dintre cei care, rămânând ruşi şi ortodocşi pe dinafară, vor activa în ascuns împotriva Rusiei. Mulţi dintre cei care astăzi învaţă în şcoli străine, mai ales în cele din cadrul mănăstirilor [heterodoxe] - dar desigur că, în nici un caz, toţi - vor deveni trădători ai credinţei şi ai patriei lor. Vinovaţi de aceasta nu vor fi numai ei, ci şi mai vinovaţi vor fi părinţii lor, care nu i-au păzit de acest drum şi care n-au semănat în sufletele lor un devotament statornic faţă de Ortodoxie.

Străduindu-se să-şi asigure doar material copiii în viaţa aceasta şi, de aceea, alegându-le şcoli care, după părerea lor, le-ar putea asigura un viitor mai bun, aceşti părinţi nu sunt atenţi la sufletele copiilor lor şi se fac vinovaţi de viitoarea lor cădere şi trădare a credinţei şi a patriei. Aceşti părinţi sunt criminali pentru Rusia, criminali mai mari decât copiii lor, care adesea la o vârstă încă inconştientă sunt ademeniţi la o altă credinţă, iar apoi sunt educaţi într-un duh de ură faţă de Ortodoxie. La fel de criminali, pe deasupra vrednici de cel mai adânc dispreţ, sunt cei care se leapădă singuri de credinţa dreptslăvitoare, ca să-şi asigure o situaţie mai avantajoasă sau un loc de muncă bine plătit. Păcatul lor este păcatul trădătorului Iuda, iar situaţia sau avantajele câştigate prin lepădarea credinţei sunt argintii lui Iuda. Să nu susţină unii ca aceştia că au procedat aşa din convingerea că Ortodoxia nu este adevărul şi că se vor strădui să slujească Rusiei, în noua lor credinţă. Rusia s-a întemeiat şi s-a preamărit prin Ortodoxie şi numai Ortodoxia o va mântui. Asemeni celor ce au trădat-o în vremurile de restrişte din anul 1612, noii trădători nu trebuie să fie admişi la zidirea noii Rusii şi chiar nu trebuie lăsaţi să intre în hotarele ei. Şi, în general, ce poate oferi străinătatea viitorului, în condiţiile descompunerii care domneşte în ea? Nu va deveni ea oare un nou focar de infecţie când ne vom întoarce în patrie?

Starea ruşilor aflaţi în străinătate ar fi fost disperată din punct de vedere moral dacă, alături de tristele fenomene arătate, nu am vedea şi fenomenul unei mari înălţări spirituale şi al unui deosebit spirit de sacrificiu.

În pofida condiţiilor de viaţă grele, sub toate aspectele, ale surghiuniţilor ruşi, ei găsesc surse pentru construirea şi împodobirea bisericilor, pentru întreţinerea clerului şi, de asemeni, pentru acoperirea parţială a lipsurilor celor nevoiaşi. Alături de cei ce şi-au învârtoşat inimile şi care nu contribuie cu nimic la cauza generală, există oameni care rezervă acestor necesităţi o parte considerabilă a venitului lor. Au mai rămas printre noi oameni care jertfesc bucuroşi pentru Biserică - unii, sume importante din averea lor cu greu agonisită, alţii,

oboluri mărunte, dar care reprezintă aproape întregul lor venit, asemeni obolului sărmanei văduve. Jertfelnicia se manifestă nu numai în daruri materiale, ci şi printr-o muncă neobosită în folosul Bisericii şi al aproapelui - lucrare căreia i s-au consacrat mulţi, care trudesc cu râvnă în diverse organizaţii bisericeşti şi de binefacere, sau pe cont propriu, îngreunaţi şi fără asta de o mulţime de treburi de serviciu sau legate de căutarea celor necesare traiului, ei îşi dăruiesc acestei lucrări timpul lor liber, energia şi puterile, renunţând din dragoste la odihna necesară şi dovedind, în aceste condiţii, chibzuinţă caracteristică, în cazul bărbaţilor, şi dragostea proprie inimii lor, în cazul femeilor.

Grijile ruşilor din străinătate îmbrăţişează nu numai nevoile diasporei ruse. Există şi viteji luptători pentru patrie, care îi pregătesc eliberarea, unii dintre ei trecându-i, pentru aceasta, hotarele şi îndreptându-se aproape la moarte sigură. Dragostea de patrie i-a mişcat pe unii să săvârşească şi în străinătate fapte pentru care au trebuit să sufere grele încercări, dar pe care istoria le va consemna ca acte de eroism.

Multă râvnă şi destoinicie a fost dovedită în lupta pentru dreptatea Bisericii. Un fenomen deosebit de îmbucurător îl prezintă o parte a tineretului, devotată fierbinte Bisericii şi patriei - niciodată văzută, dar iubită cu toată fiinţa lor.

Aceste exemple şi altele asemenea, alături de vocea necurmată a conştiinţei, ne dau speranţa că se vor mai găsi încă acei zece drepţi pentru care Domnul a fost gata să cruţe Sodoma şi Gomora; ele arată calea diasporei ruse.

Ruşilor din exil le este dat să lumineze întreaga lume cu lumina Ortodoxiei, pentru ca şi celelalte popoare, văzându-le faptele bune, să-l proslăvească pe Tatăl nostru Care este în ceruri, şi prin aceasta să-şi afle mântuirea. Neîmplinindu-şi misiunea şi chiar înjosind Ortodoxia prin viaţa pe care o duce, diaspora noastră are în faţă două căi: ori să se întoarcă pe calea pocăinţei şi, implorând iertare de la Dumnezeu şi renăscând cu duhul, să devină în stare să ajute la renaşterea suferindei noastre patrii, ori să fie definitiv respinsă de Dumnezeu şi să rămână în exil, prigonită de toţi, până când nu va decădea treptat şi nu va dispărea de pe faţa pământului.

Scrisoare către generalul Raier, referitoare la atitudinea faţă de conducătorii Mişcării Albe

Întrebaţi despre posibilitatea de pomenire a conducătorilor Armatelor albe din Războiul Civil şi, de asemeni, puneţi problema articolelor din presă care îi ponegresc.

Desigur că nu numai că avem voie să ne rugăm pentru ei, ci chiar suntem datori, atât în rugăciunile de acasă, cât şi în biserică. Ei au fost ortodocşi şi au rămas astfel până la sfârşitul vieţii; toţi au păcate, iar pentru cei care au păcătuit mai mult trebuie să ne şi rugăm mai mult. De asemeni, nu pot fi aprobate în nici un fel articolele din presă îndreptate împotriva lor. Ei le sunt dragi multor camarazi de arme şi le sunt dragi pentru calităţile lor. Astfel de articole *lezează* sentimentele multor oameni şi îi jignesc, creând o discordie dăunătoare între ruşi.

Noi însă trebuie să avem clare în minte nu numai aspectele lăudabile ale activităţii lor, ci şi pe cele negative, ca să cunoaştem cauzele nenorocirilor noastre şi ca să nu facem şi noi ca ei; iar dacă şi noi suntem vinovaţi în vreun fel, să încercăm sincer să îndreptăm ce se mai poate. Dar sub nici o formă nu avem voie să îndreptăţim răul şi cu atât mai puţin să-l înnobilăm. *Vai de cei ce zic răului bine şi binelui rău... care socotesc amarul dulce şi dulcele amar!* (Is. 5, 20).

Scrieţi că mulţi îl socotesc vinovat pe suveran de nereuşitele noastre şi, de aceea, consideră că au dreptul să-şi încalce jurământul. Jurământul este o sfântă făgăduinţă făcută în faţa Crucii şi a Evangheliei şi încălcarea lui se numeşte sperjur. Şi chiar dacă, într-adevăr, împlinirea jurământului ar putea avea urmări cu totul nefaste sau ar fi evident imorală, chiar şi atunci cel ce l-a încălcat nu se poate socoti pe deplin nevinovat şi ar trebui să ceară dezlegare

de jurământ de la Biserică. Iar dacă şi cel ce l-a încălcat din motive bine întemeiate, este totuşi parțial vinovat şi trebuie să se curate de acest păcat, cu cât mai vinovați sunt cei ce s-au dedat clevetirii şi minciunii! Căci Comisia de anchetă, numită de Guvernul Provizoriu, nu a găsit dovezi pentru învinuirile aduse familiei imperiale şi a fost nevoită să recunoască aceasta. „Cui i s-a dat mai mult, de la acela se va şi cere mai mult" şi, de aceea, cu cât este mai înalt locul de răspundere ocupat de cineva, cu atât este mai vinovat de neîmplinirea datoriei sale.

Dacă mai-marii armatei şi funcționarii publici, în loc să-l implore „în genunchi" pe suveran să abdice, şi-ar fi împlinit datoria cuvenită potrivit jurământului, revolta declanşată artificial la Petrograd ar fi fost înăbuşită, iar Rusia, salvată. Nu demult, Franța s-a aflat într-o situație dificilă. Pentru mulți francezi, declarația lui De Gaulle referitoare la autodeterminarea algerienilor, mai ales pentru cei născuți şi crescuți în Alger, a sunat ca o trădare şi s-a iscat o revoltă care cerea ca „trădătorul" să fie dat jos şi pedepsit. Dar majoritatea persoanelor cu funcții de răspundere au rămas credincioase datoriei lor şi Franța, care se îndrepta spre neant, a fost salvată. La fel s-ar fi întâmplat şi la noi dacă conducătorii armatei şi ai societății ar fi rămas fideli jurământului făcut şi datoriei.

S-a săvârşit un groaznic păcat în fața lui Dumnezeu şi o mare crimă de stat. În ce măsură şi-a îndreptat fiecare păcatul, aceasta numai Dumnezeu o ştie. Dar aproape nimeni nu a manifestat o pocăință declarată. Chemarea la luptă pentru Rusia, după căderea Guvernului Provizoriu şi pierderea puterii aproape câştigate, cu toate că multora le-a stârnit sentimente de recunoştință şi a dus la o mişcare corespunzătoare, nu a fost totuşi o expresie a pocăinței din partea principalilor vinovați, care continuau să se considere eroi şi salvatori ai Rusiei.

În acelaşi timp, în memoriile sale, Troțki recunoaşte că Sovietele se temeau cel mai tare ca nu cumva să fie proclamat Țarul, căci atunci căderea puterii sovietice ar fi fost inevitabilă, însă aceasta nu s-a întâmplat, „conducătorii" temându-se de acelaşi lucru. Ei i-au însuflețit pe mulți la luptă, dar chemarea lor întârziată şi vitejia lor n-au salvat Rusia. Unii dintre ei şi-au pus viața şi şi-au vărsat sângele pentru lupta aceea, dar cu mult mai mult este sângele nevinovat care continuă să se verse în întreaga Rusie şi care strigă la cer.

De aceea, atitudinea față de ei, ca şi față de toți activiştii de stat ai Rusiei trebuie să fie cea exprimată de Puşkin, prin vorbele cronicarului: „Pentru slava lor, pentru faptele bune, lăudați-i, iar pentru păcate, pentru faptele întunecate, cu smerenie rugați-vă Mântuitorului..."; adică nici să nu încercăm să-i îndreptățim în vreun fel, dar nici să nu-i acuzăm în gura mare, căci ceea ce s-a întâmplat este spre ruşinea noastră a tuturor, este ruşinea şi nenorocirea Rusiei.

3 martie 1960

II. CICLUL PRAZNICAL

Înţelepciunea şi-a făcut sieşi casă
Cuvânt la Naşterea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu

Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înţelepciune le-ai făcut! (Ps. 103, 25) exclama încă în vechime Psalmistul. Ce este, aşadar, acea înţelepciune (sau, pe greceşte, *sophia),* prin care s-au făcut toate?

În alt psalm se spune: *Cu cuvântul Domnului cerurile s-au întărit şi cu duhul gurii Lui toată puterea lor* (Ps. 32, 6). Iar Sfântul Evanghelist Ioan Teologul glăsuieşte: *La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut; şi fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut* (In. l, 1-3).

Înţelepciunea lui Dumnezeu sau Cuvântul lui Dumnezeu, prin care toate s-au făcut de Dumnezeu nu este doar un concept abstract al unei însuşiri a lui Dumnezeu. Acelaşi evanghelist glăsuieşte mai departe: *Şi Cuvântul S-a făcut trup şi S-a sălăşluit între noi şi am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl* (In. l, 14). Aşadar, Cuvântul prin Care toate s-au făcut este Unul-Născut, Fiul lui Dumnezeu, a doua Persoană a Sfintei Treimi. El se mai numeşte şi „înţelepciunea lui Dumnezeu", aşa cum spune în epistola sa Sfântul Apostol Pavel: *Fiindcă şi iudeii cer semne, iar elinii caută înţelepciune, însă noi propovăduim pe Hristos cel răstignit... puterea lui Dumnezeu şi înţelepciunea lui Dumnezeu* (I Cor. l, 22-24).

Fiul lui Dumnezeu Se numeşte Cuvântul şi înţelepciunea lui Dumnezeu pentru că Dumnezeu-Tatăl pe toate le săvârşeşte prin Fiul Său. În acest fel, prin Fiul lui Dumnezeu, Tatăl ni Se vesteşte prin faptele Sale şi prin El [Fiul] s-a arătat în diversitatea ei înţelepciunea lui Dumnezeu.

Înţelepciunea lui Dumnezeu s-a manifestat prima oară la crearea lumii văzute şi nevăzute. Noi vedem acum lumea ajunsă la starea păcătoasă, după ce şi-a pierdut bunătatea dintru început, dar lumea este minunată, chiar şi stricată de păcat şi răsfrânge în ea înalta înţelepciune a Creatorului. Dacă vom privi cerul, vom vedea mişcările armonioase ale luminătorilor cereşti, totul se mişcă după legi veşnice, date naturii de Ziditor, la facerea ei. Dacă vom privi în jurul nostru, în fiecare plantă, în fiecare animal, chiar şi în oricare pietricică vom vedea înţelepciunea Celui ce le-a zidit!

Fiecare vietate, până la cele mai mici insecte, este înzestrată cu toate însuşirile necesare pentru supravieţuirea, apărarea şi dezvolarea vieţii sale şi pentru înmulţirea speciei. Fiecare corp însufleţit şi neînsufleţit din natură este compus din particule minuscule, distribuite armonios, care alcătuiesc o zidire minunată, o ţesătură graţioasă a Marelui Artist şi Ziditor. Să ne uităm în noi înşine, ce combinaţie minunată şi înţeleaptă a nevăzutului cu văzutul alcătuim! Prin trupul nostru aparţinând lumii zidite, noi alcătuim cea mai meşteşugită zidire, în care fiecare celulă îşi are menirea ei.

Cu cât ştiinţa pătrunde mai adânc în tainele naturii, cu atât devine mai evident că natura este zidirea unei preamăreţe înţelepciuni şi cu atât mai sus se înalţă ochiul minţii noastre, în cunoaşterea Creatorului său.

Despre înalta înţelepciune a lui Dumnezeu mărturiseşte cu deosebire duhul nostru cel după asemănarea lui Dumnezeu[34], care-l înalţă pe om deasupra pământului şi a mării vieţii acesteia şi ne dă putinţa să ne împărtăşim chiar şi în viaţa aceasta de puterile înaltului.

[34] Asemenea lui Dumnezeu, în textul rusesc: *Bogopodobnâi.*

Toate acestea le avem chiar şi acum, în starea noastră păcătoasă, a omului căzut, supusă stricăciunii naturii. Cum a fost, dar, frumuseţea şi bunătatea lumii la zidirea ei! Încântat de propria frumuseţe, primul dintre îngeri, Luceafărul de dimineaţă, s-a mândrit şi, dorind să se facă deopotrivă cu Cel Preaînalt, a căzut de la Dumnezeu. Alungat din cer, el l-a pizmuit pe omul creat şi l-a ademenit să încalce porunca lui Dumnezeu.

Păcătuind Adam, cel întâi zidit, o dată cu el întreaga omenire s-a lipsit de slava şi de cinstea ei cea dintru început. Mintea omului s-a întunecat, voinţa i-a slăbit, simţurile i s-au întinat. Omul s-a lipsit de comuniunea harică cu Dumnezeu, Izvorul vieţii, şi a devenit muritor.

Pierzând omul cununa zidirii, s-a produs o schimbare în întreaga lume, căci urmările păcatului s-au simţit peste tot. Întreaga lume a devenit stricăcioasă şi păcătoasă. Natura, începând cu animalele, a început să-i facă rău omului, iar omul, înlăuntrul său, era chinuit de despărţirea de Dumnezeu.

Însă Preaînţeleptul Dumnezeu, încă înainte de zidirea lumii, nu numai că a prevăzut căderea omului pe care urma să-l zidească, dar a şi hotărât dinainte cum să-l îndrepteze. înainte ca lumea să fie zidită. În Sfatul Sfintei Treimi a fost dinainte rânduit că a doua Persoană a Sfintei Treimi, Fiul lui Dumnezeu, va deveni om şi va lua asupra Lui păcatele lumii, îndreptând greşeala lui Adam.

Nimănui nu i-a fost dezvăluit leacul pregătit pentru boala omenească; hotărârea Sfatului Sfintei Treimi a rămas o taină pentru întreaga lume zidită. Trebuia pregătit pe pământ un adăpost vrednic să-l primească pe Fiul lui Dumnezeu, Cel ce urma să Se întrupeze. În neamul omenesc stricat de păcat trebuia găsit un vas nepângărit, în care să Se coboare Cuvântul lui Dumnezeu, Cel Care pe toate le-a zidit şi, cu trupul primit, să Se sălăşluiască printre oameni, El însuşi devenind om. De multe veacuri a fost nevoie ca să se pregătească împlinirea preaînţeleptei chivernisiri a lui Dumnezeu. Şi a apărut o Fecioară Curată, vrednică a deveni Maica după trup a Aceluia prin Care s-au făcut cerul şi pământul şi prin Care urmau să se împlinească cele dinainte hotărâte de Preaînţeleapta Treime, pentru mântuirea lumii.

Când a venit plinirea vremii (Gal. 4, 4) şi a venit sorocul ca să Se întrupeze Fiul lui Dumnezeu pe pământ, taina minunatului Sfat al Sfintei Treimi a fost dezvăluită de Dumnezeu Arhanghelului Gavriil, care a fost trimis în Nazaret să-i binevestească Preacuratei Fecioare Maria despre naşterea Mântuitorului lumii, ce avea să se petreacă de la ea.

„Sfatul cel mai dinainte de veci descoperindu-l Pruncei, Gavriil se înfăţişă" Preacuratei, vestindu-i: *Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei. Vei naşte Fiu şi vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare şi Fiul Celui Preaînalt se va chema* (Lc. l, 28-32). S-a tulburat smerita copilă auzind această prevestire. De la vârsta de trei ani ea se afla la templu, fiind dată de părinţi şi petrecând necontenit în rugăciune, a fost crescută în Sfânta Sfintelor, unde a auzit glasurile locuitorilor cereşti, dar cu toate acestea n-ar fi putut gândi să devină Maica Răscumpărătorului, dând în acelaşi timp şi făgăduinţa de a rămâne Fecioară.

„Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea şi Sfântul care Se va naşte din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema" - rosti îngerul, răspunzându-i la întrebarea: *„Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu ştiu de bărbat? ". „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!"* - răspunse Maria cu smerenie şi cu supunere faţă de voia lui Dumnezeu (Lc. l, 35-38). Atunci Cuvântul lui Dumnezeu, Fiul Cel Unul-Născut al lui Dumnezeu Se sălăşlui în Maria. Cel pe Care cerul şi cerurile cerurilor nu-L încap (III Regi 8, 27; II Paralipomena 6, 18), Căruia *Cerul îi este scaun şi pământul aşternut picioarelor* (Isaia 66, Fapt. 7, 49), Şi-a ales ca sălaş o Fecioară, din pântecele (vintrele) ei făcându-Şi Prestol şi pântecele ei mai mult decât cerurile lărgindu-l. „Mai întinsă decât cerurile" s-a făcut Fecioara Maria.

Peste nouă luni ea a născut un Fiu, pe Dumnezeu arătat în trup. „Taina cea ascunsă din veac şi de îngeri neştiută, prin Născătoarea de Dumnezeu, Dumnezeu Se arătă pe pământ, în unire neamestecată întrupat."

Însă Fecioria Maria şi întruparea, prin ea, a Fiului lui Dumnezeu au rămas o taină pentru diavol, până când Domnul nu a împlinit lucrarea mântuirii noastre. „Primind de bunăvoie pentru noi crucea asupra Sa”, suferind moarte şi înviind din morţi, Domnul Iisus Hristos a dăruit viaţă neamului omenesc şi i-a deschis raiul care fusese pecetluit [pentru el].

Întrupându-se din Fecioara Născătoare de Dumnezeu, ‚Adam s-a chemat, Eva s-a slobozit, blestemul s-a sfârşit, moartea s-a omorât şi noi am înviat”.

Împreună cu omul, întreaga lume este izbăvită de stricăciune, pregătindu-se de acum pentru ziua când lumea va fi curăţată prin foc, când toată făptura va fi slobozită de robia stricăciunii, când cerul cel nou şi pământul cel nou vor dezvălui zidirea lui Dumnezeu în toată frumuseţea şi bunătatea ei.

Astfel, este sfărâmată uneltirea răutăţii diavoleşti şi Ziditorul lumii, cu înalta Sa înţelepciune, le îndreaptă pe toate după voia Sa pentru binele întregii făpturi. Aşa cum Dumnezeu a creat la început lumea prin Cuvântul Său, adică prin Fiul Său, la fel prin Fiul lui Dumnezeu lumea este renăscută după căderea în păcat. Prin Cel prin care s-a arătat înţelepciunea lui Dumnezeu în zidire, tot prin Acela s-a descoperit înţelepciunea lui Dumnezeu şi în restaurarea lumii distruse de păcat şi în întoarcerea bunăvoirii lui Dumnezeu asupra lumii.

De aceea, Fiul lui Dumnezeu este numit înţelepciunea lui Dumnezeu sau, în greceşte, *Sophia,* pentru că prin El noi L-am cunoscut şi îl cunoaştem pe Preaînţeleptul Dumnezeu. Iisus Hristos *pentru noi S-a făcut înţelepciune de la Dumnezeu şi dreptate şi sfinţire şi răscumpărare* (I Cor. l, 30).

Preacurata Fecioară, prin care S-a întrupat Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Ziditorul şi Mântuitorul nostru, ca să ne dăruiască viaţa veşnică, a fost scara pe care Dumnezeu S-a coborât pe pământ şi a devenit pentru noi puntea pe care urcăm la cer.

Cu mult înainte de întruparea lui Hristos au prevestit despre ea proorocii, cei care profeţeau venirea lui Mesia. Profetul Iezechiel o vede ca pe o poartă închisă la răsărit, prin care trece Domnul şi care rămâne închisă, ceea ce înseamnă că până la naştere, în timpul naşterii şi după naştere, Maria a rămas Fecioară. Profetul Daniel, tâlcuind misteriosul vis al lui Nabucodonosor, o preînchipuie ca pe un munte feciorelnic din care o piatră se desprinde de la sine, fără ajutorul vreunei mâini omeneşti, şi umple pământul, ceea ce iarăşi înseamnă naşterea fără de sământă şi neprihănită a lui Hristos din Fecioară. *Iată, Fecioara va lua în pântece şi va naşte fiu şi vor chema numele lui Emanuel, care se tâlcuieste: Cu noi este Dumnezeu* (Isaia 7, 14; Matei l, 23).

Strămoşul Iacov a văzut în vechime în vis o scară sprijinită pe pământ, al cărei vârf ajungea la ceruri şi care o pre-închipuia pe cea prin care S-a pogorât pe pământ Fiul lui Dumnezeu. Regele David, Psalmistul, o cântă ca pe o Regină aşezată de-a dreapta Regelui, îmbrăcată în veşminte de aur şi împodobită, a cărei întreagă slavă se află înlăuntrul ei. Iar înţeleptul Solomon vorbeşte despre ea în Cartea Pildelor ca despre Casa înţelepciunii: *înţelepciunea şi-a zidit casă rezemată pe şapte stâlpi* (Pilde 9, 1). Iar casa în care S-a sălăşluit Preaveşnica înţelepciune la întrupare este tocmai Preacurata Fecioară Maria. Stâlpii acestei case sunt virtuţile ei. La popoarele orientale din vechime, cifra şapte simboliza desăvârşirea, şi cei şapte stâlpi ai casei închipuie desăvârşirea în bine a Maicii Domnului. De aceea, în icoane este reprezentată înţelepciunea lui Dumnezeu - Fiul lui Dumnezeu pe tron, ca şi cum S-ar afla într-o clădire aşezată pe şapte stâlpi, care o închipuie pe Preacurata Sa Maică. Deasupra sunt şapte arhangheli, de amândouă părţile stau şapte prooroci cu suluri de hârtie acoperite cu profeţii despre Maica Domnului, iar dedesubt sunt numele celor şapte virtuţi. Cifra şapte repetată de multe ori închipuie desăvârşirea duhovnicească a Preasfintei Fecioare.

Astăzi, când cântăm „Naşterea ta, Născătoare de Dumnezeu Fecioară, a vestit bucurie întregii făpturi”, se chiverniseşte Casă pământeană pentru înţelepciunea Cea veşnică, se pregăteşte lăcaş pentru Fiul lui Dumnezeu, Cel ce vine din ceruri pentru mântuirea neamului omenesc.

„Pe Hristos din ceruri întâmpinați-l." Pentru întâmpinarea Lui se zideşte o Cămară însuflețită, o Biserică sfințită, în care Se va sălăşlui Cuvântul lui Dumnezeu Cel dinainte de veci, coborât pe pământ, pentru ca de aici să înceapă rezidirea lumii, ca să unească din nou cerul cu pământul.

Să ne bucurăm, aşadar, şi să ne veselim de Naşterea Alesei de Dumnezeu Prunce Maria, să o lăudăm pe cea mai cinstită decât oştirile cereşti, Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu, Casa înțelepciunii dumnezeieşti, să dăm cinstirea cuvenită drepților ei părinți şi împăratului veacurilor, Celui Nestricăcios, Nevăzutului, Singurul Dumnezeu Preaînțelept, prin Iisus Hristos, Căruia I se cuvine cinstea şi slava în vecii vecilor (I Tim. l, 17). Amin.

Cindao, 1948

Epistolă la Naşterea Domnului

„În peşteră Te-ai sălăşluit, Hristoase
Dumnezeule, ieslea Te-a primit,
păstorii şi magii Ți s-au închinat"
(Stihiră la stihoavnă)

Văzând neamul omenesc pierind din pricina păcatelor, Fiul lui Dumnezeu Se pogoară pe pământ. *Iar când a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, Unul-Născut*[35]*... Ca pe cei de sub Lege să-i răscumpere"* (Gal. 4, 4-5). Pentru noi, oamenii, şi pentru a noastră mântuire S-a coborât El din ceruri pe pământ. Fiul lui Dumnezeu va primi firea omenească, pentru ca pe om să-l unească din nou cu Dumnezeu. El a coborât pe pământ când omenirea ajunsese la cea mai josnică decădere morală, când oamenii se chinuiau nevăzând nici o ieşire.

Iudeii îl aşteptau pe făgăduitul Mesia. Şi păgânii aşteptau ceva extraordinar, care trebuia să preschimbe totul. „Sau Dumnezeu va veni pe pământ, sau lumea va pieri" - a spus celebrul filozof roman al acelor vremuri, Seneca.

După proorociri, iudeii puteau vedea limpede că venise vremea împlinirii [făgăduinței] lor. Se sfârşeau cele şaptezeci de săptămâni [de ani] de la refacerea Ierusalimului, când - aşa cum i-a vestit Arhanghelul Gavriil profetului Daniel - va veni vremea sosirii Unsului lui Dumnezeu şi a sfârşirii Vechiului Legământ (vezi Daniel cap. 9). Dar, în pofida suferinței duhovniceşti de obşte şi a aşteptării neobişnuitului prunc, prin a cărui naştere urma să înceapă „veacul de aur" pe pământ, mult-aşteptatul Prunc a fost recunoscut şi salutat de puțini atunci când s-a născut.

Mai mult, nici loc nu s-a găsit pentru El în casele oamenilor. Maria *a născut pe Fiul său, Cel Unul-Născut şi L-a înfăşat şi L-a culcat în iesle, căci nu mai era loc de găzduire pentru ei* (Lc. 2, 7). Şi când păstorii, auzind cântările îngereşti, veniră să-l vadă pe Cel pe care cerul îl proslăvea, ei „au aflat pe Prunc culcat în iesle ". Cu multă vreme înainte de venirea lui Hristos, stând la dumnezeiască priveghere, a prevăzut aceasta cu ochii săi duhovniceşti de Dumnezeu cuvântătorul Avacum:„ Doamne, am înțeles lucrurile Tale şi m-am îngrozit: între două animale vei fi cunoscut"[36] (Avacum 3, 2-3). Între dobitoace stătea culcat împăratul întregii lumi, venit să mântuiască lumea, întrucât oamenii se depărtaseră de El foarte.

[35] În Biblia editată de Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1982 (pe scurt, Biblia B.O.R.): *născut din femeie".*

[36] Biblia B.O.R. prezintă un text având un totul alt înțeles: *Doamne, auzit-am de faima Ta şi m-am temut de punerile Tale la cale, Dumnezeule ! Fă să trăiască, în cursul anilor, lucrarea Ta şi, în trecerea vremii, fă-o să fie cunoscută!* (Avacum 3, 2-3). „Biblia de la 1688" prezintă un text cu un sens mult apropiat celui din citatul rusesc: *Doamne, socotiiu faptele Tale şi mă spăimîntaiu. În mijlocul a doao viețuitoare Te vei cunoaşte, apropiindu-se anii Te vei mai cunoaşte, sosind vreamea Te vei arăta cînd să va tulbura sufletul mieu, cu urgie de milă îți vei aduce aminte* (Avacum 3,1-2).

De mă voi sui în cer, Tu acolo eşti. De mă voi coborî în iad, de faţă eşti (Ps. 138, 8), striga odinioară Psalmistul.

Doar în oamenii înrobiţi păcatului nu locuieşte Dumnezeu. *Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceştia, pentru că sunt numai trup* (Fac. 6, 3), a spus Domnul Dumnezeu, când pământul s-a stricat şi s-a umplut de nedreptate, înainte de potop.

Şi iarăşi omenirea a devenit „trup" înainte de venirea Mântuitorului pe pământ. Cea mai mare parte a omenirii „cugeta pământeşte", unii dedându-se fără frâu plăcerilor trupului şi altor păcate, iar alţii chiar şi în cele mai bune năzuinţe ale lor căutând doar cele pământeşti. Puţini erau cei care căutau împărăţia lui Dumnezeu, pregătită oamenilor de la facerea lumii.

De aceea, nu s-a găsit loc în casele oamenilor pentru împăratul cerurilor, ci L-au primit dobitoacele necuvântătoare, care au rămas credincioase firii lor. „Fiul omului nu avea unde să-Şi plece capul" nici atunci când mii de oameni mergeau în urma Lui şi toţi încercau să se atingă de El, pentru *că putere ieşea din El şi-i vindeca pe toţi* (Luca 6, 19), iar El sătura cu câteva pâini o mulţime de oameni. Pentru ca *să sfinţească poporul cu sângele Său,* Iisus *a pătimit în afara porţii* (Evr. 13, 12), căci vierii iudei L-au scos afară din cetate de Fiul lui Dumnezeu, ca să-L răstignească.

Dar Mântuitorul Cel înălţat de pe pământ pe Cruce le-a atras pe toate la Sine. Aşa cum păstorii cei cu inima neîntinată şi magii pregătiţi să dea totul pentru Adevăr L-au recunoscut pe Cel culcat în iesle, la fel toţi cei ce caută mântuirea L-au recunoscut pe Dumnezeu în Cel Răstignit. Şi la fel cum Pruncul născut la Bethleem de Preacurata Fecioară a fost prigonit, tot aşa a fost prigonită şi Neprihănita Lui Mireasă, Sfânta Biserică, în zilele pruncieі ei, iar cei ce i se închinau erau nevoiţi să se ascundă de stăpânitori, ca magii de Irod. Era nevoie de un nou semn pe cer, pentru ca Biserica să triumfe asupra prigonitorilor; şi, în locul stelei de la Bethleem, pe cer apăru Crucea, prin care cerul le propovăduia tuturor pe Cel Răstignit şi pe regi îi aducea la Hristos, ca să i se închine cu credinţă, „întreg pământul s-a umplut de cunoaşterea lui Dumnezeu" şi nu numai „din toată Iudeea şi din Ierusalim şi din părţile Tirului şi ale Sidonului", ci şi din toate colţurile lumii o mulţime nesfârşită de oameni se grăbea să asculte şi să împlinească învăţătura lui Hristos, tămăduindu-se nu atât de neputinţele trupeşti, cât de cele sufleteşti, biruind duhurile necurate şi făcându-se înfricoşători pentru ele.

Însă stăpânitorul lumii acesteia nu voieşte să renunţe cu uşurinţă la stăpânire şi îşi adună toate forţele ca să-i ţină pe fiii oamenilor în jurul său. Pretutindeni seamănă neghină, pentru ca, prin ea, să înăbuşe grâul lui Hristos, pentru ca să stârnească patimi păcătoase în inimi cucernice şi mai ales să-şi asmuţă supuşii ca să urmărească tot ce poartă numele lui Hristos.

Lupta dintre Cel ce a adus pe pământ pacea cerească şi stăpânitorii întunericului veacului acestuia, duhurile răutăţii cele de sub cer, începută la Bethleem, se desfăşoară fără întrerupere şi cu putere tot mai înteţită. Ea este purtată în toată lumea, în fiecare loc. Ea împarte omenirea, ea îi desparte pe oamenii care au fost mai înainte prieteni, ea are loc înlăuntrul fiecărui om, până când nu va birui definitiv în el binele sau răul.

Astăzi mai mult ca oricând poate fi resimţită dezbinarea (Luca 12, 51) pe care a vestit-o Cel proslăvit acum de cântarea îngerească: *Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu Şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire* (Luca 2, 14). Sabia adusă pe pământ de Pruncul culcat în iesle (Matei 10, 34) desparte şi dezbină pe tată de fiu, pe mamă de fiică, pe soacră de noră. Cu adevărat se împlinesc întocmai cuvintele: *duşmanii omului (vor fi) casnicii lui* (Matei 10, 36), prevestite încă de profetul Miheia, care a prezis naşterea lui Hristos la Bethleem (Miheia 5, 2; 7, 6).

Nici în ei înşişi oamenii nu-şi găsesc pacea, chinuiţi fiind de lupta lăuntrică nu numai dintre carne şi duh, dar adesea simţind o dedublare şi în năzuinţele lor, prăbuşindu-se şi neavând un reazem înlăuntrul lor.

Şi se pare câteodată că şi acum locul cel mai potrivit pentru Pruncul Hristos ar fi mai degrabă ieslea necuvântătoarelor, încă ferită de toate „realizările" distructive ale vicleanului veac de acum, decât societatea omenească!

Dar nu pentru propria Sa linişte a venit pe pământ Fiul lui Dumnezeu, ci ca să tămăduiască rana lui Adam. Închinându-se lui Hristos, *s-au întors păstorii, slăvind şi lăudând pe Dumnezeu"* (Luca 2, 20) şi magii care L-au găsit „s-au bucurat foarte cu bucurie mare". Bucuria duhului şi veselia inimii i-au cuprins pe păstorii şi pe magii care veniseră la Hristos. Numai El Singurul este pacea noastră (Efes. 2, 14), numai El este *„Calea şi Adevărul şi Viața"* (In. 14, 6). Ca şi fiecare om în parte, întreaga omenire numai în Lumina Lui va vedea lumină.

Depărtându-ne de deşertăciunea pământească, să ne alipim cu mintea de peştera din Bethleem şi sufletul nostru va simți bucurie nepământească, iar gura va slavoslovi împreună cu îngerii: „Slavă pogorârii Tale, Unule Iubitorule de oameni". Hristos S-a născut!

Shanghai, 1947

Hristos Se naşte, slăviți-L!

"În taină Te-ai născut în peşteră,
Mântuitorule, dar cerul, ca o gură, tuturor
Te-a propovăduit, steaua arătând-o!"

Fiul lui Dumnezeu S-a pogorât pe pământ şi S-a întrupat în linişte şi fără zarvă. Aşa cum picătura de rouă cade peste țarină, la fel puterea Celui Preaînalt a umbrit-o pe Preacurata Fecioară şi S-a născut de la ea Mântuitorul lumii.

Dar lumea n-a observat măreața lucrare înfăptuită de Dumnezeu. Oamenii erau ocupați fiecare cu treburile lui, atenția lor era îndreptată spre grijile zilnice şi spre zgomotoasele întâmplări ale lumii.

Roma îşi consolida stăpânirea asupra popoarelor şi puterea de stat. Grecia dezvolta artele şi se deda unei subtile înrobiri a cărnii. Popoarele orientale se străduiau să găsească în manifestările naturii răspunsuri la toate întrebările spiritului. Iudeii doreau fierbinte eliberarea de sub puterea străină şi aşteptau izbăvitorul în persoana lui Mesia - împăratul pământesc.

Însă treburile cotidiene nu-i mulțumeau pe oameni, chiar când aveau spor. Tot mai tare se auzea „dorul duhului" după adevăr şi se simțea că lumea, împotmolită în deşertăciune şi în vicii, se îndrepta spre pieire.

Nu doar iudeii aşteptau un izbăvitor, dar şi cei mai vrednici dintre păgâni erau în aşteptarea cuiva care să mântuie lumea de la pieire. Dar fiecare îşi închipuia în felul său venirea acestuia şi, fiind ei înşişi trupeşti, nu se puteau gândi la ceva duhovnicesc. *Iudeii cer semne, iar elinii caută înțelepciune* (I Cor. l, 22).

Şi nimeni nu aştepta un Mântuitor blând şi smerit cu inima, acoperit nu de slavă pământească, ci cerească. Şi tocmai aşa a fost „Cel ce voia ca toți să se mântuiască şi să ajungă la cunoştinta adevărului".

Nu cu o putere din afară sau prin trufaşă înțelepciune a venit El să domnească peste popoare, nu „înfricoşând cu năluciri" [rugăciunea de sfințire a apei], ci în chip de rob a venit Mântuitorul, ca să ia asupra Sa păcatul lui Adam, să poarte pe umerii Săi povara omenească, fiind gata să primească pe fiecare. *Fiul Omului n-a venit ca să i se slujească, ci ca El să slujească şi să-Şi dea sufletul răscumpărare pentru mulți* (Marcu 10,45; Matei 20, 28).

Potrivit cu aceasta, El Se naşte în peşteră, într-un mărunt orăşel, în care familia bogată doar în virtuți a săracului dulgher, dreptul Iosif sosise pentru perioada recensământului. Nimeni dintre pământeni nu-şi închipuia că într-o asemenea sărăcie va apărea Izbăvitorul şi că astfel va veni la oameni Cel Ce împărăteşte peste toate fàpturile.

Şi însuşi voievodul lumii de atunci, mândrul potrivnic al lui Dumnezeu, diavolul, se văzu înşelat şi nu îl recunoscu în Cel născut pe Acela pe Care îl pizmuise pe când încă era înger. Taina cea dinainte de veci, ascunsă puterii sale, despre mântuirea neamului omenesc

putea fi cunoscută doar de cei care iau aminte la glasul din cer şi într-acolo îşi îndreaptă privirile.

Păstorii îi auziră pe îngeri cântând venirea lui Hristos în trup - acei sărmani păstori din Bethleem, al căror singur izvor de înțelepciune era cartea deschisă a înțelepciunii lui Dumnezeu, arătată în frumusețea zidirilor Sale, neatinse de păcătoasa mână omenească.

Iar celeilalte părți a omenirii, care nu a auzit cântarea îngerească, prin lumina strălucitoare a stelei ce s-a aprins pe cer, cerul parcă din gură i-a vestit: *întru ale Sale a venit Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul care vine în lume* (In. l, 11; l, 9).

Cerul le-a vorbit tuturor celor care au cunoscut slava lui Dumnezeu. Dar numai regii-magi, ce căutau să descopere în cer judecățile lui Dumnezeu şi erau gata să meargă oriunde pentru a afla adevărul, *au priceput glasul cerului.* Strângându-şi comorile ca să le aducă în dar nou-născutului împărat, ei îşi lăsară tronurile, îşi părăsiră pământul natal şi plecară neştiind încotro, urmând doar mersului stelei, care le arăta calea spre împărăția cea veşnică.

Anevoioasă le-a fost calea, dar raza stelei din Bethleem o lumina. Şi *înțelepții-magi,* depăşind toate piedicile, mergeau pe cărările arătate de cer, *lepădându-şi voia lor proprie.* Steaua i-a adus la Ierusalim, unde au auzit cuvântul scris al lui Dumnezeu, iar apoi la Bethleem, unde au văzut Cuvântul întrupat, pe Dumnezeu în trup, şi s-au închinat Soarelui Dreptății.

Iar lumea continua să freamăte în patimile ei.

Irod, auzind de naşterea Veşnicului împărat, căută să-l omoare; negăsindu-l, el ucise o mulțime de prunci, dar nu reuşi să-l omoare pe Cel născut tainic în peşteră. Taina aceasta rămânea ascunsă pentru cei ce trăiau după stihiile lumii acesteia. „El era printre oameni, dar ei nu l-au cunoscut" (In. l, 31[37]).

Ci li Se dezvăluia treptat doar inimilor curate, căutătoare a dreptății lui Dumnezeu, gata să lupte pentru adevăr, descoperindu-Se şi acelora care voiau să-şi curate inima şi erau gata să-şi supună propria voie voii cereşti.

Şi a venit vremea când lumina de la Bethleem s-a întins peste toate marginile lumii. *„Astăzi va fi iarăşi pace! Unii au fost gata să-L omoare pe Prunc şi se străduiesc să îi şteargă numele, alții parcă nici nu-L observă. Dar El este printre noi, descoperindu-Se acelora care „încearcă mărturiile Lui[38] şi îl caută cu toată inima lor"* (Ps. 118, 2). *„Pentru ce s-au întărâtat neamurile şi popoarele au cugetat deşertăciuni?* Îi va paşte pe ei cu toiag de fier, ca pe vasul olarului îi va zdrobi pe cei ce L-au mâniat pe El![39]" (vezi Ps. 2, l, 9).

Iar steaua de la Bethleem iarăşi străluceşte nevăzut deasupra lumii, chemând toate popoarele şi pe fiecare om în parte să-şi ațintească privirea spre cer, sus să-şi țină inima, să cadă la Noul-Născut şi să se bucure cu bucurie mare, fiindcă cu noi este Dumnezeu! „Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți, neamuri, şi vă plecați, căci cu noi este Dumnezeu!". Hristos S-a născut!

Cuvânt în ziua Botezului Domnului, înainte de sfințirea apelor

„S-a *deschis cerul, şi S-a coborât Duhul Sfânt... în chip trupesc, ca un porumbel"* peste Fiul lui Dumnezeu, Care stătea în Iordan. Şi glasul lui Dumnezeu-Tatăl s-a auzit din cer: *„Tu eşti Fiul Meu cel iubit, întru Tine am binevoit"* (Luca 3, 21-22; Mc. l, 11; Matei 3, 17).

Deschis este şi astăzi cerul, şi din nou Duhul Sfânt Se pogoară deasupra apelor şi Dumnezeu îl mărturiseşte pe Fiul Său.

O, de s-ar deschide şi ochii noştri sufleteşti! O, de-ar putea urechile noastre să audă glăsuirile cereşti! Am vedea că cerurile sunt deschise deasupra noastră. L-am vedea pe Fiul lui

[37] Citatul nu există ca atare în Biblia B.O.R.
[38] În Biblia B.O.R.: „păzesc *poruncile Lui.*
[39] A doua propoziție, în Biblia B.O.R., este prescurtată.

Dumnezeu stând printre noi şi pe Duhul Sfânt plutind deasupra noastră şi am auzi glasul lui Dumnezeu vestind dumnezeirea Mântuitorului lumii. Am simţi cum Duhul Sfânt Se coboară deasupra apelor, cum le redă bunătatea pe care au avut-o la facerea lumii şi le dăruieşte puteri tămăduitoare, cu care să renască natura căzută. Noi înşine ne-am acoperi de lumină, gurile noastre s-ar umple de duh şi L-ar cânta cu bucurie pe Cel ce ne-a întărit pe noi pe piatra credinţei.

Dar numai cei curaţi cu inima văd cele dumnezeieşti. Cei întunecaţi de păcat văzând nu văd şi auzind nu aud. Oamenii au văzut cerul în timpul Botezului Domnului, dar numai Ioan Botezătorul a văzut că cerul era deschis.

Mulţi L-au văzut pe Domnul Iisus Hristos când a venit la Iordan, dar Ioan a fost singurul care a simţit că El era Fiul lui Dumnezeu întrupat, iar ceilalţi îl vedeau ca pe un om obişnuit, un dulgher şi un fiu de dulgher. Se poate ca nu doar Ioan să-L fi văzut pe Duhul Sfânt pogorât deasupra Lui în chip de porumbel, dar numai el a priceput că Acela este Duhul Sfânt, în timp ce ceilalţi l-au luat drept un simplu porumbel în zbor. Poate că mulţi au auzit la Iordan glasul lui Dumnezeu-Tatăl, dar numai Ioan a desluşit pe deplin mărturia lui Dumnezeu despre Fiul Său, în timp ce celorlalţi li s-a părut că aud un tunet deasupra apelor, la fel ca şi mai târziu, când oamenii au luat drept tunet răspunsul din cer al lui Dumnezeu-Tatăl la rugăciunea Fiului Său (In. 12, 28-29).

La fel şi astăzi, vedem norii acoperind cerul, dar nu vedem că cerul este deschis, inspirăm aerul, dar nu simţim Duhul Sfânt pogorât asupra noastră şi a apelor, auzim cuvintele cântărilor bisericeşti, dar nu le pricepem puterea dumnezeiască. Dar cu adevărat Se află între noi Cel ce a spus: *„Unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor”* (Matei 18, 20). Cu adevărat cerurile sunt acum deschise şi Ziditorul lor îl mărturiseşte acum pe Cuvântul Cel împreună-veşnic cu El, şi acum Se va pogorî Duhul Sfânt peste ape şi le va sfinţi. Prin harul lui Dumnezeu, apa va deveni izvor de sănătate sufletească şi trupească, izvor de sfinţire, a noastră, a caselor noastre şi a întregii naturi şi se va păstra nestricată vreme de mulţi ani, făcându-se un fel de glas al lui Dumnezeu, care vesteşte că Mântuitorul nostru Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu pogorât pe pământ ca să ne renască spre nestricăciune şi să ne aducă în Biserica cerească.

Să ne deschidem inimile prin credinţă şi, deschizându-ne gurile spre slavoslovire, să strigăm din adâncul inimii: „Mare eşti, Doamne, şi minunate sunt lucrurile Tale şi nici un cuvânt nu este de ajuns pentru a lăuda minunile Tale!”.

Shanghai, 1947

Botezul Domnului

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.

Sărbătorind Botezul Domnului, ne aducem aminte şi că Dumnezeu S-a descoperit oamenilor ca Treime, şi că Iisus S-a arătat oamenilor ca Hristos. Unde S-a arătat Hristos? Unde Şi-a început lucrarea? S-a dus, oare, într-un mare oraş şi S-a arătat acolo în slava Sa? Ori S-a urcat pe un multe înalt, ca o mulţime numeroasă de oameni adunată în jur să-L privească de jos, ca pe o ciudăţenie? Nu! Hristos S-a dus în pustie, la apa Iordanului, unde Ioan boteza poporul. Ioan propovăduia pocăinţa şi îi chema pe păcătoşi ca, în semn de pocăinţă, să se boteze în Iordan. Şi iată, tot ca un păcătos vine şi Hristos şi cere să fie botezat. El, Care nu are păcat. S-a temut Ioan. „Tu trebuie să mă botezi pe mine.” „Lasă asta acum - îi răspunde Iisus - căci aşa ni se cuvine să împlinim toată dreptatea.”

Adam a păcătuit prin mândrie, a vrut să se înalţe, să fie ca Dumnezeu. Iar Hristos a venit să plinească dreptatea lui Dumnezeu, să îndrepte prin smerenie păcatul mândriei lui Adam. Adam a voit să se înalţe în faţa lui Dumnezeu, iar Dumnezeu Se smereşte în faţa omului. Hristos S-a coborât în apă şi a primit botezul de la robul Său. Tremurând, Ioan a pus

mâna pe Stăpânul şi Dumnezeul său şi Hristos Şi-a plecat smerit capul în faţa lui. Această smerenie a lui Hristos a deschis cerul. S-au desfăcut atunci cerurile şi s-a auzit glasul lui Dumnezeu-Tatăl: „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care am binevoit. Acesta este Fiul Meu, Care S-a smerit pe Sine ca să împlinească voirea Mea, este Fiul Meu cel adevărat, care Se micşorează ca pe om să-l înalţe". Iar Duhul Sfânt S-a pogorât din cer peste Iisus, întărind cuvintele Tatălui. Astfel, prin smerenie, Hristos a deschis cerul şi a descoperit oamenilor taina Treimii dumnezeieşti.

Dar de ce a făcut asta tocmai pe apă, iar nu în vreun alt loc? Să ne amintim cum a creat Dumnezeu lumea. Când Dumnezeu a făcut cerul şi pământul, „pământul era nevăzut şi gol[40] şi Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor". Apoi Dumnezeu a despărţit pământul de apă, dar astfel încât apa să rămână totuşi peste tot căci este trebuincioasă oricărei făpturi. Nici omul nu poate trăi fără apă şi nici un fel de vieţuitoare. Apa se găseşte în aer (ca umezeală); să luăm o mână de ţărână de oriunde - şi acolo e apă; se află apă şi în piatră, chiar dacă nouă ni se pare că nu este; ea se află şi în piatră şi când Dumnezeu vrea, poate să o scoată din ea, cum a făcut în vremea lui Moise. *„Al Domnului este pământul şi plinirea lui; lumea şi toţi cei ce locuiesc în ea. Acesta pe mări l-a întemeiat pe el şi pe râuri l-a aşezat pe el"* - spune Psalmistul (Ps. 23, 1-2). *„Cerurile şi pământul erau în vechime din apă şi din apă s-au închegat, prin cuvântul lui Dumnezeu*[41] - scrie Sfântul Apostol Petru - *de aceea, lumea de atunci a fost potopită de apă şi a pierit"* (II Petru 3, 5-6).

Când omul a păcătuit, el a adus mânia lui Dumnezeu nu numai asupra lui, ci şi asupra întregii făpturi. Omul este cununa zidirii lui Dumnezeu; el a fost pus împărat al naturii. Iar când împăratul s-a făcut duşman al celuilalt împărat, atunci şi întreaga lui împărăţie a devenit o împărăţie potrivnică. Pedeapsa a fost dată nu numai omului, ci şi întregii făpturi. *„Ştim că toată făptura împreună suspină şi împreună are dureri până acum"* (Romani 8, 22). Dar, *făptura a fost supusă deşertăciunii - nu din voia ei, ci din cauza aceluia care a supus-o"* (Romani 8, 20). De aceea, iertarea vinovatului eliberează şi făptura din robia stricăciunii (Romani 8, 21). Această natură stricăcioasă va fi nimicită şi va fi preschimbată în cer nou şi pământ nou, în care locuieşte dreptatea (II Petru 3, 12-13). Pentru a face cu putinţă această preschimbare, pentru a pregăti natura pentru starea nestricăcioasă care va veni după Ziua cea înfricoşătoare, a venit Hristos la apele Iordanului.

Cufundându-Se în Iordan, Hristos a sfinţit nu numai apele Iordanului, ci şi întreaga fire, aşa cum glăsuieşte Biserica în cântările ei: „Hristos S-a arătat la Iordan, ca apele să le sfinţească" (tropar din ajunul sărbătorii), „Astăzi firea apelor se sfinţeşte" (tropar cântat în timpul mersului la Iordan). Şi, având în vedere că apă se găseşte peste tot, sfinţind apele Hristos a pregătit natura ca şi ea să se bucure de urmările jertfei pe care El a venit să ne-o aducă. Dar nu este numai atât. El a dat apelor puterea să spele păcatele omeneşti. Botezul lui Ioan era numai un semn de pocăinţă. Botezul creştin este noua naştere, iertarea tuturor păcatelor. Prin apă a pedepsit Dumnezeu păcatele lumii dintâi şi a pierdut-o prin apă, la potop. Tot prin apă îi mântuieşte acum Dumnezeu pe oameni, în taina botezului.

Astfel, Hristos a sfărâmat în apele Iordanului capul balaurului - aşa cum se cântă în cântările bisericeşti - care i-a înşelat pe Adam şi pe Eva, prin smerenia Sa şi le-a descoperit oamenilor că Dumnezeu este Treime; a sfinţit apele, iar împreună cu apele a pregătit şi întreaga făptură să primească cuvântul iertării şi pentru nestricăciune. Şi atunci, biruindu-l încă o dată pe diavol în pustie, Hristos a mers să pregătească oamenii pentru împărăţia viitoare şi Şi-a început propovăduirea cu cuvintele: *„Pocăiţi-vă, căci s-a apropiat împărăţia cerurilor"* (Matei 4, 17) sau, cum este scris în altă Evanghelie: „S-a *împlinit vremea şi s-a apropiat împărăţia lui Dumnezeu. Pocăiţi-vă şi credeţi în Evanghelie"* (Marcu 1, 15).

---

[40] În Biblia B .O.R.: *„netocmit şi gol".*

[41] În Biblia B.O.R.: *„Că cerurile erau de demult şi că pământul s-a închegat, la cuvântul Domnului, din apă şi prin apă".*

Până acum, Ioan Botezătorul propovăduia pocăinţa, pregătind calea Domnului. Acum însuşi Domnul le strigă oamenilor: „Pocăiţi-vă!”. Acest glas nu este adresat doar oamenilor trăitori în vremea lui Hristos, ci cu aceste cuvinte Hristos li S-a adresat tuturor oamenilor din toate timpurile şi din toate veacurile. Am auzit şi noi aceste cuvinte în Evanghelie. Cât timp încă nu au încetat cântările sărbătoreşti ale Bobotezei, ele ne amintesc că vremea pocăinţei se apropie.

Să luăm aminte! Nu sunt cuvinte de prooroc sau de înger, ci ale Domnului însuşi. Să ne pocăim şi să ne străduim în Postul care se apropie să ne biruim patimile şi să primim iertarea păcatelor, pentru ca în veacul ce va să vină să intrăm în împărăţia cea nestricăcioasă, pe care Domnul ne-a pregătit-o. Amin.

Bitolia (Serbia), 1928

Astăzi firea apelor se sfinţeşte

La Epifanie, adică la Botezul Domnului, se săvârşeşte în fiecare an o mare minune. Duhul Sfânt, pogorându-Se deasupra apei, îi schimbă însuşirile fireşti. Ea devine nestricăcioasă, adică nu este supusă stricăciunii, rămâne limpede şi proaspătă mulţi ani la rând, primeşte harul vindecării bolilor, al izgonirii dracilor şi a oricărei puteri potrivnice, îi păzeşte pe oameni şi casele lor de orice primejdie, sfinţeşte diferite obiecte, folosite în biserică sau în casă. De aceea, creştinii ortodocşi gustă cu evlavie din apa sfinţită - agheazmă mare, cum o numesc grecii.

Trebuie să avem întotdeauna în casă destulă agheazmă mare, ca să ne ajungă întregul an şi s-o folosim la orice trebuinţă - la boală, când plecăm în călătorie, când avem o stare de nelinişte, când cei ce învaţă merg la examene. Bine fac cei ce beau zilnic, înainte de a mânca, puţină apă sfinţită. Ea ne întăreşte puterile sufleteşti, desigur, dacă facem aceasta cu rugăciune şi evlavie, iar nu să aşteptăm de la ea pur şi simplu o acţiune mecanică.

Fiecare preot trebuie să aibă grijă ca să sfinţească o cantitate suficientă de apă pentru biserica sa, ca să o aibă pe parcursul întregului an, pentru orice trebuinţe şi pentru a o împărţi celor ce cer, iar enoriaşii trebuie ca de Bobotează să-şi facă provizii de apă sfinţită pentru întregul an şi chiar pentru anii următori.

Discuţie despre Judecata de Apoi

Astăzi suntem în Săptămâna înfricoşatei Judecăţi şi este firesc să vorbim despre înfricoşata Judecată şi despre semnele sfârşitului lumii. Nimeni nu cunoaşte ziua aceea, afară de Dumnezeu-Tatăl, dar semnele apropierii ei sunt date şi în Evanghelie, şi în Apocalipsa Sfântului Apostol Ioan Teologul. Apocalipsa vorbeşte despre evenimentele sfârşitului lumii şi despre înfricoşata Judecată cu precădere în simboluri şi în ghicitură, dar Sfinţii Părinţi au tâlcuit-o şi există o tradiţie autentică a Bisericii care ne vorbeşte şi despre semnele apropierii sfârşitului lumii, şi despre Judecata de Apoi.

Înainte de sfârşitul vieţii pe pământ vor fi tulburare, războaie, frământări civile, foamete, cutremure. Oamenii vor suferi de spaimă, vor muri de aşteptarea nenorocirilor (Luca 21, 26). Nu va fi nici viaţă, nici bucuria vieţii, ci o stare chinuitoare de pierdere a legăturii cu viaţa. Dar nu se va pierde numai legătura cu viaţa, ci şi cu credinţa; şi Fiul omului, venind, va găsi oare credinţă pe pământ? (Luca 18, 8). Oamenii vor fi mândri, vor fi nemulţumitori, vor respinge Legea lui Dumnezeu: alături de pierderea legăturii cu viaţa, va slăbi şi morala. Binele va slăbi şi răul va creşte.

Despre aceste vremuri vorbeşte şi Sfântul Apostol Ioan Teologul în lucrarea sa insuflată de Dumnezeu, numită Apocalipsa. El însuşi mărturiseşte că „a fost în Duh”, ceea ce

înseamnă că însuşi Duhul Sfânt era în el când i s-au descoperit în diferite imagini simbolice destinele Bisericii şi ale lumii; de aceea, Apocalipsa este o descoperire a lui Dumnezeu.

El prezintă destinul Bisericii în chipul unei femei care se ascunde în acele zile în pustie: ea nu se arată în viață, aşa cum se întâmplă acum în Rusia.

În realitate, vor avea importanță hotărâtoare forțele care pregătesc venirea lui Antihrist. Antihrist va fi un om, iar nu diavolul întrupat. Cuvântul „anti" înseamnă „vechi" sau „în loc de" sau „împotrivă". Acel om doreşte să fie în locul lui Hristos, să ocupe locul Său şi să aibă ceea ce ar trebui să aibă Hristos. El doreşte să aibă aceeaşi putere de fascinație şi aceeaşi stăpânire asupra întregii lumi.

El va primi acea putere înainte de pieirea sa şi a întregii lumi. El îl va avea ca ajutor pe un mag care prin puterea falselor minuni îi va împlini voia şi-i va ucide pe cei ce nu recunosc stăpânirea lui Antihrist. Înainte de moartea lui Antihrist vor apărea doi drepți, care îl vor da în vileag. Magul îi va omorî şi timp de trei zile trupurile lor vor rămâne neîngropate. Aceasta va fi cea mai mare jubilare a lui Antihrist şi a tuturor slujitorilor lui. Dar, deodată, acei drepți vor învia şi toată oştirea lui Antihrist va fi în mare tulburare şi se va îngrozi, iar Antihrist va cădea deodată mort, omorât de puterea Duhului.

Dar ce se ştie despre omul-Antihrist? Originea lui exactă nu se cunoaşte. Tatăl este cu totul necunoscut, iar mama este o femeie stricată care se dă drept fecioară. El va fi evreu din seminția lui Dan. Pentru aceasta avem semn că Iacov, murind, a spus că printre urmaşii săi *"Dan va fi şarpe la drum, viperă la potecă, înveninând piciorul calului, ca să cadă călărețul"* (Facerea 49, 17). Aceasta ne indică metaforic că el va acționa prin viclenie şi răutate.

Ioan Teologul vorbeşte în Apocalipsă despre mântuirea fiilor lui Israel, că înainte de sfârşitul lumii o mulțime de evrei se vor întoarce la Hristos, dar din şirul semințiilor mântuite lipseşte seminția lui Dan. Antihrist va fi foarte inteligent şi va şti cum să se poarte cu oamenii. Va fi fermecător şi prietenos.

Filozoful Vladimir Soloviov a lucrat mult ca să-şi închipuie venirea şi personalitatea lui Antihrist. El a folosit minuțios toate materialele existente pe această temă, nu numai ale Sfinților Părinți, ci şi textele musulmane, şi a creionat acest tablou tulburător[42].

Până la venirea lui Antihrist în lume, venirea lui este deja pregătită. „Taina lucrează deja" şi forțele care-i pregătesc apariția se luptă, în primul rând, împotriva împărăției legiuite. Sfântul Apostol Pavel spune că Antihrist nu poate apărea până nu va fi îndepărtat *„cel care o împiedică"* (II Tes. 2, 7). Sfântul Ioan Gură de Aur tâlcuieşte că „cea care o împiedică" este stăpânirea legiuită cinstitoare de Dumnezeu.

Această stăpânire[43] se luptă cu răul. „Taina"[44] care lucrează în lume nu doreşte aceasta, nu doreşte lupta cu răul prin mijloacele forței: dimpotrivă, ea doreşte stăpânirea fărădelegii şi când o va obține, nimic nu va mai împiedica venirea lui Antihrist. El nu va fi doar inteligent şi fermecător, dar va fi milostiv, va face acte de caritate şi fapte bune pentru întărirea stăpânirii sale. Iar când şi-o va întări într-atât, încât îl va recunoaşte întreaga lume, atunci îşi va arăta fața.

Capitala pe care o va alege va fi Ierusalimul, pentru că aici Mântuitorul Şi-a descoperit învățătura dumnezeiască şi Persoana, aici întreaga lume a fost chemată să guste fericirea binelui şi a mântuirii. Dar lumea nu L-a primit pe Hristos şi L-a răstignit la Ierusalim. În timpul lui Antihrist, Ierusalimul va deveni capitala lumii, care i-a recunoscut stăpânirea:

Atingând culmile puterii, Antihrist le va cere oamenilor să-l recunoască drept cel ce a obținut ceea ce nici o altă putere pământeană şi nimeni nu a mai obținut vreodată şi va pretinde închinare ca unei ființe supreme, ca unui dumnezeu.

---

[42] Vezi *Scurtă povestire despre Antihrist,* în Vladimir Soloviov, *Trei dialoguri despre sfârşitul istoriei universale,* Editura Humanitas, Bucureşti, 1992.

[43] Regalitatea.

[44] Lucrarea lui Antihrist.

Vladimir Soloviov descrie foarte bine caracterul activităţii lui Antihrist, ca a unui conducător de rang înalt. El le va face pe plac tuturor, cu condiţia ca aceştia să recunoască supremaţia puterii sale. El va crea condiţii de viaţă Bisericii, îi va îngădui să slujească, va promite că va construi biserici splendide, cu condiţia recunoaşterii lui ca „fiinţă supremă" şi ca lumea să i se închine. Va avea o ură personală faţă de Hristos. Va trăi din această ură şi se va bucura de lepădarea oamenilor de Hristos şi de Biserică. Va fi o apostazie generală şi, pe deasupra, mulţi episcopi vor trăda credinţa, iar ca justificare, vor arăta spre starea strălucită a Bisericii.

Căutarea compromisului va fi atitudinea caracteristică a oamenilor. Fermitatea mărturisirii va dispărea. Oamenii vor căuta cu asiduitate să-şi motiveze căderea, iar răul, ca o moleşeală malignă[45], va susţine această stare generală. Oamenii vor avea obişnuinţa lepădării de dreptate, a dulceţii compromisului şi a păcatului.

Antihrist va îngădui oamenilor totul, numai ca ei „căzând în faţa lui, să i se închine". Nu este o atitudine nouă faţă de oameni: şi împăraţii romani erau gata să le redea libertatea creştinilor cu condiţia ca ei să le recunoască divinitatea şi suprema putere divină şi îi chinuiau doar pentru că ei mărturiseau că *„Domnului Dumnezeului tău să te închini şi Lui Singur să-i slujeşti"* (Matei 4, 9-10).

Întreaga lume i se va supune şi atunci el îşi va descoperi faţa şi ura faţă de Hristos şi de creştinism. Sfântul Ioan Teologul spune că toţi cei ce i se vor închina vor avea un semn pe frunte şi pe mâna dreaptă. Nu se ştie dacă aceasta va fi cu adevărat un semn pe trup sau este o exprimare simbolică a faptului că oamenii vor recunoaşte şi cu mintea necesitatea închinării la Antihrist şi că întreaga lor voinţă îi va fi supusă, în timpul unei astfel de supuneri totale a întregii lumi - şi cu voinţa, şi cu conştiinţa - vor apărea cei doi drepţi de care am amintit, care vor propovădui fără teamă credinţa şi îl vor da în vileag pe Antihrist.

Sfânta Scriptură spune că înainte de venirea Mântuitorului vor apărea două „sfeşnice", doi „măslini arzători", „doi drepţi". Pe aceştia Antihrist îi va omorî cu puterile magului. Cine sunt drepţii aceştia? După Predania Bisericii, sunt cei doi drepţi care nu au gustat moartea: profetul Ilie şi profetul Enoh. Există o proorocire că aceşti drepţi Care nu au gustat moartea o vor gusta pentru trei zile, iar peste trei zile vor învia.

Moartea lor va fi o mare bucurie pentru Antihrist şi pentru slugile lui. Învierea lor de peste trei zile îi va aduce într-o stare de nespusă groază, de înfricoşare şi tulburare. Atunci va veni sfârşitul lumii.

Sfântul Apostol Petru spune că prima lume a fost creată din apă şi a pierit prin apă. „Din apă" este tot un simbol al haosului masei fizice, şi a pierit prin apa potopului. Iar lumea de azi este păstrată pentru foc (II Petru 3, 5-7). *"Pământul şi lucrurile de pe el se vor mistui"* (II Petru 3, 10), toate stihiile se vor aprinde. Această lume de acum va pieri într-o singură clipă, într-o clipă totul se va schimba.

Şi se va arăta semnul Fiului lui Dumnezeu - adică semnul Crucii, întreaga lume care s-a supus de bunăvoie lui Antihrist „va plânge". Totul s-a sfârşit. Antihrist a fost omorât. Este sfârşitul împărăţiei sale, a luptei cu Hristos. Este sfârşitul şi vremea răspunsului pentru întreaga viaţă, răspuns dat Adevăratului Dumnezeu.

Atunci, din munţii Palestinei va apărea chivotul Legii: profetul Ieremia ascunsese chivotul şi Focul sacru într-o adâncă fântână. Când din acea fântână a fost luată apă, ea s-a aprins. Dar chivotul nu a fost găsit.

Când privim acum la viaţa din jur, cei ce pot vedea văd că tot ce a fost prezis despre sfârşitul lumii se împlineşte.

Cine este, dar, acest om, Antihrist? Sfântul Ioan Teologul îi dă în mod simbolic numele 666, dar toate încercările de a înţelege acest însemn au fost zadarnice.

În viaţa contemporană putem avea o viziune destul de clară despre posibilitatea arderii lumii, când „toate stihiile se vor aprinde". Această viziune ne-o oferă fisiunea atomului.

[45] În textul rusesc: *„laskovoe zio"*.

Sfârşitul lumii nu înseamnă distrugerea ei, ci schimbarea ei. Totul se va schimba deodată, într-o clipită. Morţii vor învia în trupuri noi: vor fi trupurile lor, dar înnoite, aşa cum Mântuitorul a înviat în trupul Său, care purta urmele rănilor şi ale suliţei, dar avea însuşiri noi şi, în acest sens, era un trup nou. Nu se ştie clar dacă va fi un trup nou cu totul sau va fi trupul cu care omul a fost creat.

Şi Se va arăta Domnul în slavă, pe nor. Cum îl vom vedea? Cu ochii duhului. Şi acum, înainte de moarte drepţii văd în jurul lor ceea ce ceilalţi oameni nu văd.

Trâmbiţele vor suna cu putere. Ele vor suna în suflete şi în conştiinţe. Totul se va limpezi în conştiinţa omului.

Proorocul Daniel, vorbind despre Judecata de Apoi, povesteşte despre un Bătrân Judecător aşezat pe tron, în faţa căruia este un râu de foc. Focul este elementul curaţilor.

Focul mistuie păcatul, îl arde şi dacă păcatul s-a altoit de sufletul omului, atunci îl mistuie şi pe om. Acest foc se va aprinde înlăuntrul omului: văzând Crucea, unii se vor bucura iar alţii vor cădea în disperare, se vor tulbura, se vor îngrozi. Astfel, oamenii se vor despărţi dintr-o dată: în relatarea evanghelică unii se aşază la dreapta, în faţa Judecătorului, iar alţii la stânga: i-a despărţit conştiinţa, însăşi starea sufletească a omului îl aruncă într-o parte sau în cealaltă, la dreapta sau la stânga. Cu cât mai sârguincios şi mai insistent a năzuit omul spre Dumnezeu în viaţa sa, cu atât mai mare îi va fi bucuria când va auzi cuvântul: „Veniţi la Mine, binecuvântaţilor!" şi, dimpotrivă, aceleaşi cuvinte vor stârni focul groazei şi al chinului celor care nu L-au dorit, L-au evitat ori chiar s-au luptat cu El sau L-au hulit în timpul vieţii.

Judecata de Apoi nu cunoaşte martori sau listă de protocol. Totul este scris în sufletele oamenilor şi aceste însemnări, aceste „cărţi" se vor deschide. Totul se va descoperi tuturor şi fiecăruia în parte, şi starea sufletească a omului îl va face să meargă la dreapta sau la stânga. Unii, la bucurie, alţii la chin.

Când se vor deschide „cărţile", toţi vor înţelege limpede că rădăcinile tuturor viciilor sunt în sufletul omului. Iată beţivul, desfrânatul: când moare trupul, unii cred că moare şi păcatul. Nu e aşa, în suflet exista o înclinaţie, pentru suflet păcatul era dulce. Şi dacă nu s-a pocăit de păcatul respectiv, dacă nu s-a eliberat de el, sufletul va veni la Judecata de Apoi cu aceeaşi dorinţă a dulceţii păcatului şi niciodată nu îşi va satisface dorinţa. Va suferi de ură şi de răutate. Şi aceasta e o stare infernală. „Gheena de foc" este focul lăuntric, este flacăra viciului, flacăra neputinţei şi a răutăţii şi aici va fi „plânsul şi scrâşnirea dinţilor" răutăţii neputincioase.

Cuvânt despre pocăinţă

„Deschide-mi uşile pocăinţei,
Dătătorule de viaţă! "

Cuvântul grecesc pentru pocăinţă este „metanoia". În sens literal acesta înseamnă schimbarea minţii, a modului de a cugeta. Cu alte cuvinte, pocăinţa este schimbarea atitudinii, a modului de a gândi, schimbarea omului lăuntric său. Pocăinţa este revizuirea părerilor omului, este schimbarea vieţii lui.

Cum poate să aibă ea loc? La fel cum se întâmplă atunci când un om ajunge într-o cameră întunecată, care deodată este luminată de razele soarelui: cât timp a privit camera în întuneric, i se părea într-un anume fel: multe din cele aflate acolo nu le vedea, şi nici nu presupunea că se află acolo. Multe lucruri şi le închipuia cu totul altfel de cum erau de fapt. Trebuia să se mişte cu grijă, întrucât nu ştia unde se află obstacolele. Dar iată, camera se luminează, el vede totul limpede şi se mişcă liber.

Acelaşi lucru se petrece şi în viaţa duhovnicească. Când suntem cufundaţi în păcate iar mintea noastră este ocupată numai de grijile lumeşti, nu luăm aminte la starea sufletului

nostru. Suntem nepăsători la starea noastră lăuntrică şi mergem neîncetat pe o cale greşită, fără să ne dăm seama de asta.

Dar iată, o rază a luminii dumnezeieşti pătrunde în sufletul nostru. Câtă murdărie vom vedea atunci în noi înşine! Cât neadevăr, câtă minciună! Cât de dezgustătoare ne vor apărea atunci multe gesturi ale noastre, pe care ni le închipuisem că sunt strălucite! Vom înțelege limpede că mergem pe căi greşite. Şi vom înțelege clar care-i calea cea bună.

Dacă vom conştientiza nimicnicia duhovnicească, păcătoşenia noastră, şi vom dori din tot sufletul să ne îndreptăm, suntem aproape de mântuire. Din adâncul sufletului vom striga către Domnul: „Miluieşte-mă, Dumnezeule, miluieşte-mă după mila Ta!", „Iartă-mă şi mă mântuieşte!", „Dă-mi să-mi văd greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu!".

O dată cu apropierea Marelui Post, să ne grăbim să ne iertăm unul altuia toate supărările şi mâhnirile. Fie ca întotdeauna să auzim cuvintele Evangheliei din Duminica Iertării[46]: *„Că de veți ierta oamenilor greşealele lor, ierta-va şi vouă Tatăl vostru Cel Ceresc; iar de nu veți ierta oamenilor greşealele lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greşealele voastre"* (Matei 6, 14).

Înaintea Postului

Se deschid uşile pocăinței, începe Postul Mare. El se repetă în fiecare an şi de fiecare dată ne aduce mult folos dacă îl parcurgem cum se cuvine. Marele Post este pregătirea pentru viața viitoare, iar ca țel mai apropiat este pregătirea pentru Sfânta Înălțare.

Aşa cum o clădire înaltă este prevăzută cu o scară, pentru ca pe treptele ei oamenii să poată urca uşor până la etajele de sus, la fel şi diferitele zile din an sunt trepte pentru urcuşul duhovnicesc şi pentru înălțarea noastră. Dintre acestea fac parte în primul rând zilele Postului Mare şi ale Sfintelor Paşti.

Prin Postul Mare ne curățim de murdăria păcatului, iar de Sfintele Paşti simțim fericirea cerească a împărăției lui Hristos ce va să vină. Când urcăm pe un munte înalt, încercăm să ne eliberăm de orice povară nefolositoare. Cu cât cineva este mai puțin îngreunat, cu atât îi este mai uşor să urce şi cu atât mai sus va reuşi la ajungă.

La fel, ca să ne înălțăm duhovniceşte, mai întâi de toate trebuie să ne eliberăm de povara păcatului. Ne debarasăm de ea prin pocăință, cu condiția obligatorie ca noi înşine să dăm afară din suflet orice vrăjmăşie şi să iertăm fiecăruia pe care-l socotim vinovat față de noi. Apoi, curățiți şi iertați de Dumnezeu, întâmpinăm Sfânta Înviere a Domnului.

Ce dar de preț, care înseamnă încheierea nevoinței înfrânării, primim atunci de la Dumnezeu? Despre asta ne vorbeşte întâia cântare începătoare a stihirilor zilnice din Post: „Şi ni se dă spre mâncare Mielul lui Dumnezeu, în sfânta şi luminoasa noapte a învierii, junghierea adusă pentru noi, primită de ucenici în seara tainei".

Împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Hristosului înviat, spre viața veşnică - iată care este țelul Sfântului şi Marelui Post. Lumea nu se împărtăşeşte numai de Paşti. Iar de Paşti trebuie să se împărtăşească cei care au postit, s-au spovedit şi s-au împărtăşit în perioada Marelui Post. Chiar înaintea Paştelui nu avem putința să ne spovedim de toate păcatele, cum se cuvine, căci preoții sunt foarte ocupați cu slujbele Sfintelor Patimi. Trebuie să ne pregătim din timp pentru aceasta.

Fiecare împărtăşire cu Sfintele Taine ale lui Hristos este o unire cu Hristos însuşi şi este mântuitoare pentru noi. De ce se dă o însemnătate atât de mare împărtăşirii în noaptea Sfintelor Paşti, de ce suntem cu toții chemați la aceasta? Pentru că atunci mai cu seamă putem să simțim împărăția lui Dumnezeu. Atunci mai ales ne luminăm de Lumina cea veşnică şi ne întărim pentru înălțare duhovnicească.

---

[46] Duminica dinaintea Postului Mare.

Acesta este un dar de neînlocuit al lui Hristos, este o binefacere fără asemănare. Fie ca nimeni, din voia lui, să nu se lipsească de această binefacere şi, în loc ca în noaptea de Paşti să se împărtăşească, să se grăbească a gusta din mâncăruri cu carne şi altele. Împărtăşirea pascală cu Sfintele Taine ne pregăteşte pentru ospăţul din veşnica împărăţie a lui Dumnezeu.

Cuvânt în prima săptămână a Marelui Post

Toate slujbele Marelui Post sunt reunite de gândul pregătirii pentru Sfintele Paşti, ca să-L întâmpinăm cu inimă curată pe Hristos cel înviat. De ce ne pregătim astfel? Ce înseamnă Pastele? Pastele înseamnă gustarea bucuriei raiului. În ce constă această bucurie? În a-L vedea pe Dumnezeu şi slava Sa! Biserica iubeşte slava lui Dumnezeu. Când sărbătoreşte Biruinţa Ortodoxiei, Biserica săvârşeşte această prăznuire în ziua repunerii în drepturi a cinstirii icoanelor.

Icoana ne aminteşte de Hristos-Dumnezeul-Om pe pământ. Icoanele sfinţilor ne amintesc de toţi cei care L-au urmat pe Hristos, care i-au fost credincioşi şi devotaţi, care au ars de iubire pentru El. Cinstirea sfintelor icoane este cinstirea slavei lui Dumnezeu: cine se bucură de slava lui Dumnezeu şi de tot ce aminteşte de ea în viaţa aceasta, acela se va bucura şi în veacul viitor. Cine în viaţa aceasta a năzuit spre Dumnezeu, acela va alerga cu bucurie la El, când la Judecata de Apoi va auzi cuvântul: „Veniţi la Mine, binecuvântaţilor!”.

Toţi cei ce nu ştiu să se bucure de slava lui Dumnezeu, cei cărora lumea lui Dumnezeu şi legile ei îi nemulţumesc, cei ce iubesc întunericul sau semiîntunericul, cei ce nu iubesc lumina, aceia nu vor veni la chemarea: „Veniţi la Mine, binecuvântaţilor!”. Aceia se vor da la o parte indignaţi, nemulţumiţi, invidioşi şi mânioşi pe cei blânzi şi smeriţi, care vor merge spre lumină, mânioşi pe Dumnezeu însuşi, pe Care îl vor învinui pentru starea în care se află; mânioşi pe ei înşişi, însă fără a voi să-şi recunoască vinovăţia. Această stare este tocmai chinul cel adevărat.

Începutul iadului este aici, pe pământ. De asemeni, şi raiul începe în inima omului, încă din viaţa pământească. Încă de aici ni se întâmplă să ne atingem de cele dumnezeieşti, în ziua Luminoasei învieri şi când ne împărtăşim cu vrednicie.

Trebuie să ne pregătim pentru spovedanie. Trebuie să scoatem afară toată molima, căci de vom lăsa chiar o parte, va începe să facă puroi. Trebuie să ne rugăm pentru pocăinţă şi pentru bucuria curăţirii, pentru ca o rază de lumină să se atingă de sufletul nostru şi el să îndrăgească lumina. Trebuie să ne rugăm ca să-L întâmpinăm cu inimă curată pe Hristos cel înviat, ca să gustăm astfel cât de puţin din bucuria împărăţiei Cereşti.

Predică în Săptămâna Ortodoxiei

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.

„Între doi tâlhari, măsură a dreptăţii s-a aflat Crucea Ta: căci unul, prin povara hulei, în iad a coborât, iar celălalt, uşurându-se de păcate, spre cunoaşterea teologiei [a urcat]...” (*Tropar* din Marele Post, glasul al 9-lea, la slavă).

Aşa se spune despre Crucea Domnului. Măsura dreptăţii s-a aflat între doi tâlhari: trei cruci a înfipt Pilat pe Golgota - [două pentru] doi tâlhari şi [una pentru] Dătătorul vieţii. Dar numai Crucea Mântuitorului a fost izbăvire întregii omeniri, Crucea care stătea la mijloc, ea este arma păcii, biruinţa cea nebiruită - biruinţă asupra diavolului şi asupra morţii. Dintre celelalte două cruci, una a fost mântuitoare pentru cel spânzurat pe ea, cealaltă a fost scară spre iad.

Doi tâlhari erau spânzuraţi pe cruci lângă Domnul Iisus Hristos, unul îl hulise tot timpul şi continua să-L hulească, iar celălalt era cât pe ce să hulească, dar şi-a venit în fire şi,

cunoscându-şi păcatele, a strigat către Domnul: „Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni întru împărăţia Ta!”. Şi i-a răspuns Domnul: „Astăzi vei fi cu Mine în rai!”.

Astfel, prin Cruce, prin suferinţă, a ajuns tâlharul cel înţelept să creadă în Hristos Cel răstignit - cum se spune, a crezut spre cunoaşterea teologiei. Iar când Domnul i-a iertat păcatele, acesta L-a cunoscut în El pe însuşi Fiul lui Dumnezeu, a înţeles că Omul Acela care zace spânzurat fără slavă şi în necinste este slăvitul împărat al slavei, a înţeles că Acela Care pare acum slab şi neputincios este însuşi Atotputernicul Ziditor şi Stăpânilor al întregii lumi. Aşadar, tâlharului spânzurat în partea dreaptă i s-au deschis ochii minţii, ochii sufletului, şi a ajuns la aceasta prin pocăinţă, prin smerenie.

La fel şi Hristos S-a smerit pe Sine mai mult decât toţi oamenii, S-a umilit pentru ca astfel să şteargă şi să nimicească păcatul mândriei lui Adam. La fel şi tâlharul, cunoscându-şi cu smerenie păcatele, I-a cerut Domnului iertare şi, în acest fel, Domnul I S-a arătat în toată slava Sa.

Iar celălalt tâlhar, spânzurat în partea stângă [...], L-a hulit tot timpul, L-a hulit pentru că recunoştea că e păcătos, criminal, că a încălcat şi legile omeneşti, şi pe cele dumnezeieşti, dar nu voia să se pocăiască, nu voia să se smerească; şi hulea tocmai legile pe care le încălcase, îl hulea pe însuşi Legiuitorul, Cel Care a dat legile firii, Care a pus în oameni conştiinţa, după care ei îşi scriu legile lor omeneşti, chiar dacă acestea nu sunt întotdeauna în acord cu ea; L-a hulit şi a continuat să-L hulească, până când povara hulei i-a coborât sufletul în iad.

Iată cele două căi care stau înaintea oamenilor. În faţa noastră stă Crucea Domnului, cea de-viaţă-dătătoare. Domnul a spus: „Cine vrea să vină după Mine să-şi ia crucea şi să-mi urmeze Mie”. Încotro să meargă? La început, prin suferinţe, aşa cum a suferit şi Hristos, iar apoi va merge cu Hristos şi în împărăţia Cerească, unde Domnul Iisus Hristos stă pe Tronul Său. Nu este altă cale, decât să mergem pe urmele Domnului. Şi tâlharul spânzurat în partea dreaptă L-a cunoscut pe Dumnezeu şi L-a urmat cu sufletul. Desigur, nu putea atunci să se transforme printr-un miracol, nu este nevoie de aceasta, ci a mers cu sufletul după Domnul, L-a recunoscut în El pe Dumnezeu, Care S-a smerit pentru mântuirea oamenilor, şi [tâlharul] s-a smerit, şi-a cunoscut păcatele şi, împreună cu Hristos, a mers în rai.

În faţa noastră se află căile celor doi tâlhari. Pe care cale vom merge? Întotdeauna omenirea a urmat o cale sau alta. Crucea Domnului a fost ispită pentru iudei, iar pentru elini, adică pentru păgâni, nebunie. Cum te poţi închina unei unelte de umilire, unui instrument de tortură? Ei nu înţelegeau că prin acest instrument Domnul a izbăvit întreaga omenire de împărăţia diavolului, de împărăţia păcatului, de moartea cea veşnică.

Şi pentru iudei a fost sminteală Crucea Domnului, căci ei doreau să-l vadă pe Mesia al lor ca pe un împărat al slavei, ca pe un împărat pământesc, care să înalţe neamul iudeu. Şi astfel, Crucea pe care era răstignit Hristos era o ispită pentru ei. Sminteală şi nebunie părea răstignirea lui Hristos; cum ne spune Sfântul Apostol Pavel, iudeilor sminteală, elinilor nebunie, iar pentru noi este Hristos, puterea şi înţelepciunea lui Dumnezeu. Iată cum ceea ce unora le-a fost spre pieire altora le-a fost spre mântuire.

Crucea Domnului îi împarte pe oameni în două categorii. Astfel, unii au crezut în Hristos, iar alţii s-au împiedicat de piatra de poticnire şi au prigonit Biserica lui Hristos, Trupul lui Hristos, al cărei Cap este însuşi Domnul Iisus Hristos. Biserica lui Hristos este Trupul lui Hristos, El însuşi o cârmuieşte şi cu Trupul şi cu Sângele Său dumnezeiesc îi hrăneşte pe credincioşi, pe fiii Bisericii Sale, aşa că trebuie să fim şi noi una cu Hristos, şi cu trupul nostru, şi cu duhul. Ne unim cu trupul cu Hristos prin dumnezeiească împărtăşanie şi trebuie să ne alipim sufleteşte de El şi să-i urmăm numaidecât poruncile.

Cu toţii păcătuim, dar unii păcătuiesc şi se căiesc, iar alţii hulesc toate poruncile pe care le încalcă. Aşa a fost şi în vechime, când Arie şi alţi eretici au respins dogmele Sfintei Biserici; adesea sufereau atunci credincioşii. Sufereau credincioşii pe vremea conducătorilor nelegiuiţi care îi trimiteau în exil; astfel, Sfântul Atanasie cel Mare, din cei patruzeci şi şapte de ani de episcopat, douăzeci de ani a petrecut în surghiun. Şi alţi episcopi tot aşa au suferit

pentru adevăr, au suferit şi mulţi credincioşi; cu toate acestea, în curăţia Ortodoxiei, ei s-au mântuit şi au deschis porţile vieţii veşnice, porţile împărăţiei Cereşti. Adesea biruiau necredincioşii, adesea împilau Biserica lui Hristos, dar apoi le venea vremea pieirii şi a căderii, şi sufletele lor erau trimise nu spre împărăţia Cerească, ci spre chinurile veşnice, în gheenă, la fel cum odinioară Hristos a trimis în iad sufletul lui Irod şi pe al altora, care voiau să-i ia viaţa.

În faţa noastră se află calea mântuirii sau calea pierzării. De Cruce s-au împiedicat şi creştinii în vremea luptelor iconoclaste, când începuse prigoana sfintelor icoane, când au început să fie distruse şi alte odoare, printre care şi Crucea Domnului. Şi era vorba de cei care se numeau pe sine dreptcredincioşi, ba se socoteau şi ortodocşi. Astfel, o sută cincizeci de ani a domnit erezia iconoclastă, până când, în sfârşit, a fost sfărâmată definitiv.

În ziua Biruinţei Ortodoxiei sărbătorim biruinţa lui Hristos asupra iconoclasmului şi asupra tuturor diavolilor. Crucea Domnului i-a despărţit pe credincioşi de necredincioşi, pe cei care mergeau pe calea mântuirii de cei ce mergeau pe drumul pierzării.

La fel resping Crucea Domnului şi iconoclaştii de astăzi - protestanţii şi alţii, care resping sfintele icoane; ei sunt gata să accepte în casele lor orice reprezentări frumoase ale evenimentelor evanghelice, însă neagă cinstirea sfintelor icoane, care ne aduc aminte că mântuirea se dobândeşte pe o cale anevoioasă, pe o cale îngustă pe care a mers însuşi Domnul Iisus Hristos, pe calea luptei cu păcatele şi cu viciile noastre, pe calea postului şi a rugăciunii. Aceasta nu recunosc cei ce doresc să vadă în creştinism doar ceva roz şi splendid, prin care se poate ajunge la fericirea cea veşnică fără nici o silinţă, fără nici o încordare, fără nici un fel de luptă cu propriile păcate. Ei merg pe drumul pe care a mers tâlharul spânzurat de-a stânga: ei tăgăduiesc toate legile pe care le-a dat Domnul cu gura Sa, care i-a trimis pe apostoli să le propovăduiască în întreaga lume; ei tăgăduiesc scrierile şi rânduielile pe care Sfânta Biserică Ortodoxă le păstrează cu sfinţenie.

Şi iată că prin Cruce unii se mântuiesc spre cunoaşterea teologiei, spre cunoaşterea Adevărului veşnic, iar alţii, prin povara hulei, se coboară la chinurile iadului. Această cale largă se află în faţa noastră, a ortodocşilor, şi există şi aici ispite care-i despart pe credincioşi, dacă ei vor şi doresc să meargă pe calea pe care le-a arătat-o Hristos.

Cu toţii păcătuim, cu toţii încălcăm poruncile lui Hristos şi legile Sfintei Biserici, dar unii se recunosc păcătoşi din pricina căderii lor şi se căiesc de greşelile lor, iar alţii, în loc de aceasta, resping înseşi legile şi nu voiesc să li se supună, spun că aceste legi s-au învechit, că nu mai este nevoie de legi, că noi am fi mai deştepţi decât cei care au dat legile Bisericii, pe care însuşi Domnul Hristos le-a dat prin apostolii şi arhiereii Săi. Iată cele două căi care se află în faţa voastră: calea tâlharului înţelept şi calea tâlharului care, prin povara hulei, s-a coborât în iad.

Tot în faţa noastră se află acum şi acele opere nemuritoare. Ei [iconoclaştii de astăzi] sunt gata să accepte imaginile dacă sunt bine pictate, dacă sunt frumoase şi desfată privirea, alţii cinstesc acele icoane în care sfinţii sunt reprezentaţi în suferinţă, unde sunt înfăţişate nevoinţele lor muceniceşti, posturile şi rugăciunile lor şi diverse lucruri neplăcute la suprafaţă, dar frumuseţea lăuntrică se vede în aceste imagini sfinţite. Aceasta este, fraţilor, calea celor doi tâlhari. Unii doresc mântuirea, alţii doresc doar desfătarea în lumea aceasta şi, când nu o primesc, hulesc legile care sunt date pentru mântuirea noastră.

Şi acum pot apărea între noi diverse separări. Dar întrucât legile Bisericii lui Hristos sunt neschimbătoare, creştinul trebuie să se supună legilor şi rânduielilor Bisericii, indiferent de felul în care alţii se raportează la ele, indiferent dacă societatea este binevoitoare sau ostilă faţă de ele. Cei ce-i sunt credincioşi lui Hristos îl urmează pe calea acelor legi, pe calea rânduielilor păzite cu sfinţenie de Sfânta Biserică. Iar cei ce-şi doresc înlesniri fără măsură şi bucurii în lumea aceasta pământeană, care va pieri mai devreme sau mai târziu, aceia preferă alte legi, nu pe cele ale Bisericii, ci pe cele care le permit să trăiască aşa cum vor şi să gândească după bunul lor plac, să-şi aşeze voia lor proprie deasupra duhului Bisericii - duh dat de însuşi Domnul Dumnezeu - şi îi cheamă şi pe alţii să le urmeze calea.

Este posibil, fraţilor, ca în curând iarăşi să aveţi parte aici de tulburări, şi unii dintre voi să vă cheme să mergeţi pe calea tăgăduirii legilor sfinte şi să vă supuneţi numai legilor stăpânirii omeneşti. Temeţi-vă de această cale! Temeţi-vă de calea pe care a mers tâlharul din stânga, căci prin povara hulei, prin povara hulirii lui Hristos, s-a dus la moartea cea veşnică. Cei ce hulesc legile Bisericii îl hulesc pe Hristos însuşi, Care este Capul Bisericii, căci legile Bisericii sunt date de Duhul Sfânt, prin apostoli. Iar legile locale sunt întemeiate pe aceleaşi legi, pe legile şi pe canoanele Bisericii. Să nu ne credem mai înţelepţi ca arhiereii care au rânduit pravilele Bisericii, să nu ne socotim mari învăţaţi. Ci să strigăm smeriţi, împreună cu tâlharul cel înţelept: „Pomeneşte-mă, Doamne, întru împărăţia Ta!".

Rugaţi-vă pentru iertarea păcatelor. Dacă ne îndepărtăm de legile Bisericii, dacă le încălcăm necontenit, rugaţi-vă ca Domnul să ne miluiască şi, împreună cu tâlharul, să ne ducă în împărăţia Cerească. Atunci nu vom merge pe calea pe care a mers tâlharul nelegiuit, care a rămas nelegiuit până la sfârşit şi s-a coborât în gheenă - de care să ne izbăvească Domnul pe toţi. Amin.

Pentru ce a fost miluit tâlharul cel înţelept

"Iar unul dintre făcătorii de rele răstigniţi, îl hulea zicând: Nu eşti Tu Hristosul? Mântuieşte-Te pe Tine însuţi şi pe noi. Şi celălalt, răspunzând, îl certa, zicând: Nu te temi tu de Dumnezeu, că eşti în aceeaşi osândă? Şi noi pe drept, căci noi primim cele cuvenite după faptele noastre; Acesta însă n-a făcut nici un rău. Şi zicea lui Iisus: Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni în împărăţia Ta. Şi Iisus i-a zis: Adevărat grăiesc ţie, astăzi vei fi cu Mine în rai" (Luca 23, 39-43).

Astfel povesteşte Sfântul evanghelist Luca despre profund pilduitorul şi înduioşătorul eveniment, despre convertirea şi miluirea de către Hristos a tâlharului spânzurat alături de El, pe crucea de pe Golgota.

Prin ce s-a învrednicit tâlharul de aşa o milostivire? Ce anume i-a provocat Domnului un răspuns atât de prompt şi de hotărât? În iad încă se aflau toţi drepţii Vechiului Testament, incluzându-l şi pe Ioan Botezătorul, însuşi Domnul se pregătea să Se coboare la iad, e adevărat, nu ca să sufere acolo, ci ca să-i scoată de acolo pe cei întemniţaţi.

Nimănui nu-i mai făgăduise Domnul să-l ducă în împărăţia Cerească, chiar şi apostolilor le-a făgăduit să-i ducă în lăcaşurile Sale abia după ce le va pregăti.

De ce atunci tâlharul s-a învrednicit primul de milostivirea Domnului, de ce lui i se deschid atât de repede uşile raiului? Să pătrundem în starea sufletească a tâlharului şi să privim situaţia din jurul lui.

Toată viaţa el şi-a petrecut-o în tâlhării şi în crime. Dar se vede că nu pierise conştiinţa în el şi că, în adâncul sufletului, îi mai rămăsese ceva bun. Predania spune chiar că ar fi fost tocmai tâlharul care, în timpul fugii lui Hristos în Egipt, s-a îndurat de Pruncul cel minunat şi nu le-a îngăduit tovarăşilor săi să-L ucidă, împreună cu care năvălise asupra Sfintei Familii fugare spre Egipt. Oare nu şi-a amintit acum de chipul acelui Prunc când a privit cu atenţie la chipul Celui spânzurat pe cruce, alături de el?

De-a fost aşa sau de nu, în orice caz, când tâlharul L-a privit pe Hristos, în el s-a trezit conştiinţa. Acum atârna spânzurat împreună cu Cel Drept, alături de *Cel împodobit cu frumuseţea mai mult decât fiii oamenilor* (Ps. 44, 3), al Cărui chip era pe atunci *fără cinste, dispreţuit mai mult decât toţi fiii oamenilor,* Care *„nu avea nici chip, nici frumuseţe"* (vezi Isaia 53, 2-3). Privindu-L, tâlharul parcă se trezi dintr-un somn adânc. I se dezvălui clar deosebirea dintre Acela şi el însuşi. Acela era drept, fără putinţă de tăgadă, Care îi ierta chiar şi pe chinuitorii Săi şi Se ruga lui Dumnezeu pentru ei - Dumnezeu pe Care îl numea Tatăl Său. Pe când el era ucigaşul multor victime, vărsător de sânge al unor oameni care nu-i făcuseră nici un rău. Privind la Cel spânzurat pe Cruce, el şi-a văzut parcă în oglindă propria decădere morală. Tot ce se ascundea mai bun în sufletul său se trezi şi căuta să răzbată afară.

Şi-a cunoscut păcatele, a înțeles că din propria sa vină a ajuns la acest trist deznodământ şi că nu avea pe cine să învinovăţească. De aceea, atitudinea duşmănoasă față de împlinitorii torturii - atitudine de care era cuprins tâlharul spânzurat de cealaltă parte a lui Hristos şi, la început, chiar şi el însuşi (Matei 27, 44) - s-a preschimbat într-un sentiment de smerenie şi de zdrobire de sine. El a simțit frică față de judecata lui Dumnezeu, care îl aştepta. Păcatul deveni pentru el groaznic şi respingător. În sufletul său, el nu mai era criminal. Dragostea de oameni şi milostivirea se treziră în el. În el se împleteau acum frica pentru soarta sufletului său şi dezgustul față de batjocorirea nevinovatului Patimilor. Cu siguranță că auzise şi înainte de marele învăţător şi Făcător de minuni din Nazaret. Cele petrecute în Iudeea şi în Galileea erau obiectul multor discuții şi comentarii în întreaga țară. Mai înainte, ceea ce auzea despre El îi trecea pe lângă urechi. Acum, aflându-se împreună cu El şi în aceeaşi situație cu El, tâlharul începea să înțeleagă măreția morală a Persoanei Sale.

Lipsa de răutate, a-toate-iertarea şi rugăciunea lui Hristos îl zguduiră pe tâlhar. El a înțeles cu inima că alături nu se afla un om obişnuit. Să Se adreseze astfel lui Dumnezeu, în clipa morții, ca Tatălui Său, nu putea decât Acela Care Se ştia pe Sine cu adevărat Fiul lui Dumnezeu. Să nu Se clatine în învăţătura Sa despre iubire şi atoateiertare, îndurând toată josnicia clevetirilor omeneşti şi răutatea celor cărora le făcuse bine, nu putea decât Cel aflat în cea mai strânsă părtăşie cu Izvorul iubirii, sau Cel Care era El însuşi Acel Izvor.

Tâlharul îşi aminti tot ce auzise neobişnuit despre Cel Răstignit acum împreună cu el şi un cald simțământ de credință se înfiripă în inima lui. Da, neîndoielnic, El era Fiul lui Dumnezeu întrupat pe pământ, dar petrecând neîntrerupt în împărtăşire cu Tatăl Său, El era Fiul lui Dumnezeu, neprimit de pământ şi reîntorcându-Se în cer, Fiul lui Dumnezeu Care putea ierta păcatele oamenilor! În tâlhar S-a născut nădejdea că ar putea să scape de osândă la judecata de după moarte. Dacă Iisus Se roagă Tatălui Său pentru cei ce L-au răstignit, nu-l va respinge nici pe cel răstignit împreună cu El. Lui trebuie să i se adreseze, pentru ca Cel cu Care împarte acum împreună soarta amarelor suferințe să-l primească la fericirea Sa.

Este adevărat, cuvintele de iubire şi părtăşie pe care i le Va spune lui Iisus vor fi primite cu derâdere de gloata înnebunită din jur, care îl hulea. A-L recunoaşte pe Iisus ca drept şi ca Fiu al lui Dumnezeu însemna să atragă asupra sa atenția şi mânia bătrânilor iudei. Cu toate că nu mai puteau să-i pricinuiască alte chinuri trupeşti, decât cele pe care le-a îndurat, ce greu va fi totuşi să simtă numai răutate în jur, cât de mult i se vor îngreuna suferințele când şi pe el îl va batjocori mulțimea înfierbântată de gură-cască adunată aici!

De altfel, ce este pentru el acum mânia stăpânitorilor pământeşti, ce sunt acum pentru el batjocurile oamenilor? Oricât de greu ar fi să fii respins de oameni, când eşti pe pragul morții şi mai greu este să fii respins de Dumnezeu. El merge acum la judecata lui Dumnezeu şi numai de Dumnezeu trebuie să se teamă! Trebuie ca în ultimele clipe ale vieții să facă tot ceea ce mai poate ca să implore bunăvoința lui Dumnezeu!

Fie ca vorbele lui să uşureze măcar cât de cât suferințele lui Hristos, fie ca măcar unul dintre hulitori să-şi vină în fire şi să nu-L mai ponegrească. Hristos, Care a făgăduit să răsplătească chiar şi pentru o cană de apă dată în numele Său, nu-l va lăsa nici pe el fără răsplată pentru aceasta. Ponegritorii lui Hristos n-au decât să-l ocărască şi pe el, împreună cu El! Aceasta îl va apropia şi mai mult de Hristos! Dacă va împărți soarta cu Hristos aici, nici în slava Sa Hristos nu-l va uita!

Şi iată că, în vacarmul răsunător al batjocurilor, ponegririlor şi ocărilor, el începu să-L înduplece pe tovarăşul său, atârnat de partea stângă a lui Hristos, să înceteze a-L mai ponegri pe Iisus: „Nu te temi tu, oare, de Dumnezeu, căci pentru acelaşi lucru eşti osândit? Iar noi suntem osândiți cu dreptate, căci am primit ceea ce-am meritat după faptele noastre. Pe când Acesta n-a făcut nici un rău". Apoi, din gura lui se auzi smeritul glas: „Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta!". Era strigătul fostului tâlhar, de-acum al noului ucenic al lui Hristos, care a crezut în Hristos atunci când ucenicii dinainte L-au părăsit.

„Tâlharul a teologhisit, iar eu m-am lepădat" (sedealnă, glasul al 5-lea) - striga mai târziu cu durere Sfântul Apostol Petru. Şi toți ceilalți apostoli s-au îndoit de Domnul în

vremea aceea. Chiar şi Sfântul Ioan Teologul, care îl urma nedespărţit pe învăţătorul său şi care stătea lângă Cruce pe Golgota, cu toate că a continuat să-I fie credincios lui Iisus, Care îl îndrăgise, nu a avut atunci credinţă deplină în dumnezeirea învăţătorului său: abia după înviere, intrând în mormântul gol, unde au rămas ştergarele şi mahrama cu care fusese înfăşurat Trupul mort al lui Hristos, Ioan „văzu şi crezu" că Hristos a înviat cu adevărat şi că este Fiul lui Dumnezeu.

Apostolii s-au îndoit în credinţa lor în Iisus ca fiind Mesia, pentru că ei aşteptau şi voiau să vadă în El un împărat pământesc, în a cărui împărăţie ar putea să stea „de-a dreapta şi de-a stânga" Lui. Tâlharul a înţeles că împărăţia lui Iisus din Nazaret, Cel înjosit şi osândit la moarte ruşinoasă „nu este din lumea aceasta". Dar tocmai aceea era împărăţia pe care tâlharul o căuta acum: porţile vieţii pământeşti s-au închis în spatele lui şi i se deschidea veşnicia. Socotelile cu viaţa pământească şi le-a încheiat, el se gândea acum la viaţa veşnică. Şi, în pragul veşniciei, el a înţeles deşertăciunea slavei pământeşti şi a împărăţiilor pământului. El a înţeles că măreţia constă în dreptatea lui Dumnezeu, şi în dreptul Iisus chinuit fără de vină el L-a văzut pe împăratul dreptăţii. Nu slava unei împărăţii pământeşti I-o cerea, ci mântuirea sufletului său.

Credinţa tâlharului, născută din îngenuncherea în faţa măreţiei morale a lui Hristos, s-a dovedit mai puternică decât credinţa apostolilor, cuceriţi de înălţimea învăţăturii lui Hristos, dar care au crezut în El mai mult pentru semnele şi minunile pe care le făcea El. Pe când acum Hristos nu a fost izbăvit în chip minunat de vrăjmaşii Săi, şi credinţa apostolilor se clătină.

Dar răbdarea arătată de Hristos, a-toate-iertarea şi credinţa că este auzit de Tatăl Său cel Ceresc au arătat atât de convingător dreptatea lui Iisus şi înălţimea Lui morală, încât, crezând pentru aceasta în El, cel care îşi căuta propria renaştere duhovnicească şi morală nu se mai putea îndoi. Era tocmai ceea ce căuta cu însetare tâlharul care-şi cunoscuse profunda cădere. El nu I-a cerut lui Hristos să fie în împărăţia Lui „de-a dreapta sau de-a stânga Lui" ci, cunoscându-şi nevrednicia, a cerut smerit doar „să-l pomenească în împărăţia Sa", să-i dea măcar ultimul loc. El L-a propovăduit deschis în faţa tuturor pe Hristos Cel Răstignit ca Domn şi I-a cerut miluire.

Credinţa smerită în Hristos l-a făcut mărturisitor. Prin voinţa sa, el a fost chiar mucenic, căci, netemându-se să-L recunoască drept Domn al său pe respinsul de toţi „împărat al iudeilor" - asupra Căruia era concentrată întreaga ură a mulţimii nenumărate de popor, strânse la Ierusalim în zilele acelea din toate colţurile lumii, venite la sărbătoarea Paştelui şi care, împreună cu bătrânii şi cu preoţii săi, îl hulea pe Hristos -, desigur că nu s-ar fi temut nici să sufere pentru El.

Astfel, adânca pocăinţă a tâlharului a născut în el smerenia, împreună cu care a format un reazem solid pentru o credinţă atât de puternică, cum nu avuseseră în acea vreme nici cei mai apropiaţi ucenici ai lui Hristos. Tâlharul care a crezut a arătat o nevoinţă de care nu a fost în stare până atunci nici unul dintre ucenicii lui Hristos. *„Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi şi Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri"* (Matei 10, 32) - a spus Domnul Iisus Hristos. Tâlharul L-a mărturisit pe Hristos, L-a mărturisit în faţa mulţimii fără număr care îl batjocorea, L-a mărturisit atunci când nimeni nu se încumeta să o facă şi când puţinii ucenici şi femei care I-au rămas fideli îşi mărturiseau iubirea pentru El doar prin lacrimi amare.

Tâlharul a făcut ceea ce făcuseră odinioară cei trei tineri din Babilon, care n-au vrut să se închine idolului de aur, pe care Nabucodonosor îl aşezase pe câmpia Deir şi căruia i se închinau *„toate popoarele, neamurile şi limbile"* (Daniel 3, 7).

Tâlharul a crezut în Domnul aflat în suferinţă, „Îl mărturisi pe Dumnezeul Cel tăinuit, mai înaintea tuturor Îl cunoscu *pe El şi puterea învierii Lui* şi se făcu *părtaş la patimile Lui,* făcându-se *asemenea cu El în moartea Lui* (Fil. 3, 10), înţelese înaintea tuturor în ce constă *împărăţia care nu-i din lumea aceasta,* pricepu *„ce este adevărul"* (In. 18, 36-38). El este primul care a desluşit ce este împărăţia lui Hristos, de aceea este primul care intră în ea. El este primul care L-a văzut *„pe Iisus Hristos, şi pe Acesta răstignit"* (I Cor. 2, 2), este primul

care L-a propovăduit *„pe Hristos cel răstignit: pentru iudei, sminteală; pentru elini*[47]*, nebunie. Dar pentru cei chemați, şi iudei şi elini: pe Hristos, puterea lui Dumnezeu şi înțelepciunea lui Dumnezeu”* (I Cor. l, 23-24). De aceea, el este primul care gustă puterea lui Dumnezeu şi înțelepciunea lui Dumnezeu, puterea iubirii împreună-pătimitoare şi renăscătoare a lui Hristos, este primul care „auzit-a vestea puterii Crucii, căruia i s-a deschis raiul” (Cântarea a 4-a la Canonul înălțării).

Deplina pocăință pentru propriile crime şi păcate, adânca smerenie, credința puternică în Domnul Iisus Hristos Cel răstignit, Care S-a dat pe Sine pentru pătimire, şi mărturisirea Lui atunci când întreaga lume era împotriva Lui - iată din ce a fost împletită cununa care a încununat capul fostului tâlhar, acum biruitor şi erou, iată din ce a fost făurită cheia care i-a deschis uşile raiului!

Mulți păcătuiesc şi nădăjduiesc că se vor pocăi înainte de moarte, arătând spre pilda tâlharului înțelept. Dar cine este în stare de o nevoință asemenea lui? „Domnul l-a pomenit pe tâlhar în ultima clipă, pentru ca nimeni să nu deznădăjduiască. Dar numai pe unul singur, ca nimeni să nu nădăjduiască prea mult în milostivirea Sa” (Fericitul Augustin).

„Acesta a fost sfârşitul lui. Dar care va fi al nostru, nu ştim; şi cu ce fel de moarte vom muri, nu avem cunoştință: va veni, oare, pe neaşteptate, sau cu vreo înştiințare dinainte?” (Cuviosul Teodor Studitul, „Învățătură despre sfârşitul neaşteptat al unui frate”).

Vom putea noi oare să renaştem moral într-o singură clipă şi să ne înălțăm cu duhul, asemeni „tovarăşului lui Hristos”, care „puțină vorbă a rostit, dar mare credință a dobândit”? Oare nu ne va răpi moartea neaşteptată, lăsându-ne amăgiți de nădăjduirea pocăinței înainte de moarte? (Cuvântul Sfântului Chiril al Alexandriei *despre Judecata de Apoi*, tipărit în Ceaslovul Mare).

De aceea: „Păcătosule! Nu-ți amâna pocăința păcatelor, pentru ca nu cumva acestea să treacă împreună cu tine în cealaltă viață şi să nu te împovăreze cu povară din toate părțile” (Fericitul Augustin [în]: *„Iliotropionul”* Sfântului Ioan de Tobolsk, cartea a 4-a, capitolul al 5-lea, paragraful 1).

Pilda tâlharului înțelept să ne dea imboldul nu să amânăm pocăința, ci „să ne răstignim împreună cu Hristos” (Gal. 2, 20) şi „fierbinte să ne căim”, ca şi noi să simțim „milostivirea împreună-pătimirii” (rugăciunea Sfântului Simeon Noul Teolog). *Răstignindu-ne trupul împreună cu patimile şi cu poftele* (Gal. 5, 24), să ne străduim spre o cât mai grabnică deplină îndreptare lăuntrică, predându-ne în întregime voii lui Dumnezeu şi cerându-i lui Hristos milostivire şi har.

„Pocăința tâlharului dă-ne-o nouă, Unule Iubitorule de oameni, celor ce cu credință îți slujim, Hristoase Dumnezeul nostru, şi care îți cântăm: pomeneşte-ne şi pe noi în împărăția Ta” (Fericita înviere, glasul al 4-lea).

„Tâlharului celui înțelept, într-o singură clipă raiul i l-ai dăruit, Doamne, luminează-mă şi pe mine cu lemnul Crucii şi mă mântuieşte.”

Cuvânt de Sfintele Paşti

Hristos a înviat! Unde ți-e, moarte, boldul? Unde ți-e, iadule, biruința?

Veniți, oameni, să-i cântăm şi să ne închinăm lui Hristos, să slăvim învierea Lui din morți!

Astăzi este mântuirea lumii: nimicitu-s-a şi s-a biruit vrăjmaşul cel temut şi neînfrânt până acum al neamului omenesc şi al întregii lumi - moartea. Omul a fost zidit nemuritor, dar păcatul l-a lovit cu moarte.

[47] În Biblia B.O.R.: *„pentru neamuri”*.

Mulți oameni trăiau la începutul lumii cu sutele de ani, dar şi lor le venea sfârşitul. Erau bărbați puternici, care-şi învingeau toți duşmanii, care supuneau țări şi popoare, dar nici unul dintre ei nu a reuşit să biruie moartea.

Alții, prin înțelepciunea lor, se ridicau deasupra tuturor, se îmbogățeau de cunoştințe, descopereau tainele naturii, dar nimeni dintre ei nu a reuşit să omoare moartea. Chiar şi drepții, cu întristare, se coborau cu sufletele în iad, simțind că totul în viață e deşertăciune şi chin sufletesc, care se prelungeşte până la moarte.

Dar astăzi moartea a fost biruită. Căci Hristos a înviat. S-a ridicat Hristos, primul dintre cei înviați. Nu pentru Sine a gustat moarte şi a înviat Hristos, Fiul Dumnezeului veşnic viu ci, ca să biruie moartea în El însuşi[48], iar nouă, oamenilor, să ne deschidă porțile vieții veşnice, El a primit moartea şi îngroparea şi, înviind din morți, a devenit biruitorul morții.

Singur înviindu-Se pe Sine cu puterea Sa dumnezeiască, El le dăruieşte tuturor celor ce merg către El şi în urma Lui viața veşnică şi nemurirea. El îi hrăneşte pe credincioşii Săi cu Trupul şi Sângele Său cel înviat, turnând în ei şuvoiul vieții. El ne conduce spre viața plină de bucurie, spre raiul cel nou, plin de dumnezeiasca Lui slavă.

Asemeni lui Hristos, Care doar pentru scurtă vreme a gustat moartea, mor şi astăzi oamenii, ca să învie din morți şi să fie împreună cu El în împărăția Lui.

Astăzi e ziua învierii. Cu bucurie să o prăznuim, oameni buni!

Se veselesc şi cei trecuți în lumea cealaltă, părinții şi frații noştri, văzând lumina învierii şi pregustându-şi propria înviere, când se vor sătura şi mai mult de slavă dumnezeiască. Bucurați-vă, toți cei bolnavi, cei întristați şi suferinzi. Va veni şi pentru voi vremea unei vieți pline de bucurie. Prăznuiți, veseliți-vă toți oamenii, bătrâni şi tineri, bogați şi săraci, puternici şi neputincioşi, cei ce munciți şi cei ce nu vă găsiți de lucru, locuitori în oraşe, în sate şi în pustii, călători şi întemnițați! Toți să ne bucurăm acum! Sărbătorim omorârea morții, a iadului nimicire, începutul unei vieți noi.

Hristos a înviat din morți, cu moartea pre moarte călcând şi celor din mormânturi viață dăruindu-le. Hristos a înviat!

La început a fost Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul

La Liturghie, în ziua Sfântei învieri se citeşte începutul Evangheliei lui Ioan despre Cuvântul cel dumnezeiesc. Când totul se umple de lumina învierii lui Hristos şi cerurile se unesc cu pământul în proslăvirea Biruitorului morții, Evanghelia ne vesteşte Cine este El: „La început (în traducerea veche[49] - *iskoni)* era Cuvântul”.

Despre Cuvânt s-a vorbit încă din Vechiul Testament: *„Cu cuvântul Domnului cerurile s-au întărit şi cu duhul gurii Lui toată puterea lor”* (Ps. 32, 6), *„Trimis-a Cuvântul*[50] *Său şi i-a vindecat pe ei”* (Ps. 106, 20). Deosebit de viu şi de grăitor se vorbeşte despre puterea lucrării Cuvântului lui Dumnezeu în Cartea înțelepciunii lui Solomon. Dar oamenii Vechiului Testament subînțelegeau prin Cuvântul lui Dumnezeu doar manifestarea voinței şi a lucrării lui Dumnezeu. Iar acum Ioan binevesteşte despre Cuvântul lui Dumnezeu că este însuşi Fiul lui Dumnezeu Cel Unul-Născut, a doua Persoană a Sfintei Treimi.

De ce Fiul lui Dumnezeu este numit şi Cuvântul? Deoarece prin El Tatăl îşi exprimă voința. Cuvântul lui Dumnezeu nu este asemeni cuvântului omenesc. Omul îşi exprimă prin cuvânt gândurile şi dorințele sale. Dar cuvântul rostit de om se stinge şi dispare. Dorința exprimată de el uneori se împlineşte, dar adesea rămâne neîmplinită. Cuvântul lui Dumnezeu este veşnic şi atotputernic. El este mereu la Dumnezeu.

---

[48] Referire la firea omenească a Mântuitorului.
[49] În limba slavona.
[50] în Biblia B.O.R.: *„cuvântul”.*

Cuvântul omului este o putere care îl ajută. Cuvântul lui Dumnezeu este a doua Persoană a Sfintei Treimi. El însuşi este Dumnezeu. Dumnezeu-Cuvântul este Fiul lui Dumnezeu şi îl iubeşte pe Tatăl şi face totul de bunăvoie după voia Lui. Mai precis, Ei au o singură voinţă.

Dumnezeu-Tatăl îl iubeşte pe Fiul Său şi face totul prin El. Nimic nu a făcut Tatăl fără Fiul. *„Toate prin El s-au făcut"*- toate prin El au început să fie şi fără El nimic nu a început să fie, din toate câte sunt: *„Toate prin El s-au făcut; şi fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut"* (In. l, 3) - aşa cum spune despre aceasta al doilea articol al Simbolului de credinţă.

Când în Cartea Facerii se spune că atunci *„a zis Dumnezeu: Să fie lumină!"* şi *„a zis Dumnezeu: să fie o tărie",* înseamnă că Dumnezeu-Tatăl a voit să facă lumina, tăria şi celelalte, iar Cuvântul, Fiul Său, le-a adus la împlinire.

Cuvântul lui Dumnezeu dă viaţă. El este Izvorul vieţii: *„Întru El era viaţă şi viaţa era lumina oamenilor"* (In. l, 4).

Cuvântul lui Dumnezeu este Lumină, prin El Dumnezeu-Tatăl Se arată pe Sine şi îşi vesteşte dumnezeiasca Sa voie: *„era Lumina cea adevărată care luminează pe tot omul, care vine în lume"* (In. l, 9).

Acea Lumină nu poate fi acoperită de nici un întuneric: *„lumina luminează în întuneric şi întunericul nu a cuprins-o"* (In. l, 5).

Întunericul păcatului a pus stăpânire pe omenire după căderea în păcat, dar nu a putut să acopere Lumina dumnezeiască.

Potrivit voii Tatălui, Fiul lui Dumnezeu a sfinţit lumea, S-a coborât pe pământ şi S-a întrupat. *"Şi Cuvântul S-a făcut trup şi S-a sălăşluit între noi"* (In. l, 14).

Iar pentru a-I pregăti calea în inimile oamenilor, Dumnezeu l-a trimis pe Ioan înaintemergătorul. El îl propovăduia pe Hristos şi chema oamenii să creadă în El, să creadă că El este Fiul lui Dumnezeu.

Cu multă vreme înainte a fost dată Legea, prin Moise. Dar, limitând răul, Legea nu-i putea mântui pe oameni, împlinind Legea în cele din afară, oamenii rămâneau plini de răutate pe dinăuntru. De aceea, lumea nu-L cunoscu pe Ziditorul ei, Fiul lui Dumnezeu coborât pe pământ: *„În lume era şi lumea prin El s-a făcut, dar lumea nu L-a cunoscut, întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit"* (In. l, 10-11). Păzitorii Legii nu l-au primit pe Cuvântul întrupat, căci nesuferită le era Lumina Lui.

Dar Izvorul vieţii, pe care ei l-au predat morţii, S-a coborât la iad, l-a nimicit şi a risipit întunericul prin Lumina Sa dumnezeiască.

Înviind din morţi, Hristos a deschis porţile împărăţiei slavei Sale tuturor celor ce cred în El. Cei ce cred în Fiul lui Dumnezeu Cel întrupat şi L-au primit în suflete se fac cu inimile lor fii ai lui Dumnezeu. Harul lui Dumnezeu îi renaşte în duh, sălăşluindu-se în ei şi dându-le puterea să iubească Adevărul şi să facă voia lui Dumnezeu. *„Şi celor câţi L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu"* (In. l, 12).

Renăscuţi prin har, dacă până la sfârşitul vieţii pământene vor rămâne în har şi vor merge pe calea arătată de Hristos, de Lumina cea adevărată, se vor învrednici să primească de la El darul cel nou: se vor desfăta veşnic în împărăţia Tatălui Ceresc, privind la slava Unicului-Născut Fiu al Său, slavă care întrece totul în lume, bucurându-se totodată cu bucurie şi fericire de nedescris.

Acelaşi Cuvânt de dinainte de veci al lui Dumnezeu, prin Care s-a zidit lumea, a mântuit şi a renăscut neamul omenesc spre o nouă viaţă plină de bucurie, prin întruparea şi învierea Sa.

Luminoasa înviere este sărbătoarea lui Dumnezeu-Cuvântul, ziua biruinţei Lui asupra iadului şi a morţii, ince*putul* vieţii celei noi şi a veseliei veşnice dăruite de El.

„Cuvântul Cel dimpreună-fără-de-început cu Tatăl şi cu Duhul din Fecioară S-a născut pentru mântuirea noastră, să-L cântăm, credincioşilor şi să ne închinăm Lui, pentru Că a binevoit cu trupul să Se urce pe Cruce şi moarte să sufere şi pe morţi să-i învieze, prin slăvită învierea Sa."

„Unule-Născut, Fiule şi Cuvântul lui Dumnezeu, Cel Ce eşti fără de moarte, cu moartea pre moarte ai călcat, Unul fiind din Sfânta Treime, împreună-slăvit cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, mântuieşte-ne pre noi!"

Veniți, credincioşilor, să ne închinăm dumnezeirii celei în trei Ipostasuri!

Dumnezeu este Sfânta Treime. Treimea Cea de-o-ființă şi nedespărțită. De-o-ființă, adică o singură ființă, o singură fire. Treimea nedespărțită: niciodată Fiul nu S-a despărțit de Tatăl sau Duhul Sfânt de Tatăl sau de Fiul şi niciodată nu Se despart.

Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh nu sunt trei dumnezei, ci un singur Dumnezeu, întrucât au o singură fire, dar nu numai din această pricină. Şi oamenii au o singură natură, o singură fire. Dar nu putem spune despre oameni că doi sau trei oameni sunt unul singur, oricât ar fi de apropiați şi de buni prieteni între ei. Oamenii nu numai că au trupuri diferite, dar fiecare are şi voința lui proprie, gusturile lui, înclinațiile lui. Oricât de asemănători ar fi uneori între ei oamenii, şi la trup, şi prin caracter, totuşi nu se poate ca totul să le fie comun, să aibă totul identic: pe când la Cele trei Persoane ale Sfintei Treimi totul este de obşte. Nemăsurata iubire a Tatălui față de Fiul, a Fiului față de Tatăl şi aceeaşi iubire dintre ei şi Duhul Sfânt face ca voința Lor şi toate lucrările Lor să fie comune. Ele au o singură voință, totul se săvârşeşte prin voința lor comună. De la ce îşi întoarce fața Duhul Sfânt, de la aceea îşi întoarce fața şi Tatăl. Ce iubeşte Fiul, aceea iubeşte şi Tatăl şi Sfântul Duh.

Totul se săvârşeşte de către Sfânta Treime împreună. Despre Facerea Lumii se spune în Biblie: *„Şi a zis Dumnezeu: Să fie lumină! Şi a fost lumină"*. Ce înseamnă *„a zis",* adică a spus? Înseamnă că Dumnezeu-Tatăl zidea cu Cuvântul Său, cu acel Cuvânt despre Care vorbeşte Evanghelia: *„La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul"* şi Care este Unicul-Născut Fiu al lui Dumnezeu.

Pe toate le-a zidit Dumnezeu-Tatăl prin Cuvântul Său, altfel spus, pe toate le-a făcut prin Fiul Său. Nimic nu săvârşeşte Tatăl fără Fiul, iar împreună cu Tatăl şi cu Fiul întotdeauna conlucrează Duhul Sfânt. Despre Facerea Lumii se spune în Biblie: *„Şi Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor". „Se purta"* deasupra zidirii nu înseamnă că doar Se purta deasupra ei - acest cuvânt, care în limba slavonă nu are un echivalent exact, în originalul ebraic semnifică „a acoperi", „a încălzi", la fel cum cloşca, stând pe ouă, le aduce la viață cu căldura ei şi din ele ies ființe vii.

„Cu cuvântul Domnului cerurile s-au întărit şi cu duhul gurii Lui toată puterea lor" (Ps. 32, 6). Tot ceea ce este a fost făcut de Dumnezeu-Tatăl prin Fiul şi a fost adus la viață prin Duhul Sfânt. Sau, altfel spus: tot ce a voit şi voieşte Tatăl a fost împlinit imediat şi se împlineşte de către Fiul şi se înduhovniceşte de Duhul Sfânt. Aşa a fost creată lumea, aşa s-a făptuit totul prin iconomia lui Dumnezeu referitoare la lume şi la omenire.

Ca să-l mântuiască pe om, care prin căderea în păcat a căzut de la Dumnezeu şi a devenit muritor, după sfatul cel mai dinainte de veci al Sfintei Treimi, supunându-Se voii Tatălui, Fiul lui Dumnezeu S-a coborât pe pământ, S-a născut prin lucrarea Sfântului Duh de la Pururea Fecioara Maria, L-a vestit oamenilor pe Adevăratul Dumnezeu-Tată şi voința Sa dumnezeiască, i-a învățat pe oameni adevărata închinare [la Dumnezeu], pătimind pentru păcatele noastre, S-a coborât cu sufletul la iad şi, eliberând de acolo sufletele morților, a înviat din morți.

Încă înainte de patimile Sale, Hristos le-a făgăduit apostolilor Săi, aleşi de El dintre ucenicii Săi, să le dea puterea să hotărască şi să lege/să ierte păcatele oamenilor sau să le lase asupra lor. Acest dar al harului, după învierea Sa, Domnul nu l-a dat fiecăruia dintre apostoli, ci tuturor laolaltă: El Şi-a întemeiat Biserica, păstrătoarea acestui har şi i-a unit în ea pe toți care cred în El şi-L iubesc.

Făgăduindu-le apostolilor să-i acopere cu putere de sus - trimițându-le pe Duhul Sfânt - şi împlinind toate cele pentru care venise pe pământ, Domnul Iisus Hristos S-a înălțat la cer,

primind şi ca om slava şi cinstea pe care le avea şi până la Facerea Lumii, ca Fiu al lui Dumnezeu.

Pogorât asupra ucenicilor lui Hristos, potrivit făgăduinței, Duhul Sfânt i-a întărit în credința în Hristos şi Şi-a revărsat asupra lor, prin harul Său, darurile dumnezeieşti. El i-a întărit pentru propovăduire şi pentru împlinirea în viață a învățăturii lui Hristos, pentru chivernisirea Bisericii, cea întemeiată de Hristos şi pusă în lucrare de Duhul Sfânt.

Biserica stă cu temeliile pe pământ şi are ca întâistătător pe Cel ce sade de-a dreapta Tatălui, Fiul lui Dumnezeu, şi este condusă în mod tainic de Duhul Sfânt. Ea îi uneşte sufleteşte laolaltă pe fiii săi, pe care îi uneşte cu Dumnezeu. Prin Biserică, darurile harice ale lui Dumnezeu se revarsă peste cei ce râvnesc să meargă pe urmele lui Hristos, sfințesc şi întăresc tot ce este bun în ei, îi curăță de păcate şi de toată întinarea, făcându-i vrednici a deveni vase ale strălucirii slavei şi puterilor dumnezeieşti.

Prin Biserică omenirea se face părtaşă a ființei lui Dumnezeu, intrând în cea mai strânsă împărtăşire cu Sfânta Treime. Nu numai sufletul se sfințeşte şi se împărtăşeşte cu Dumnezeu, ci şi trupul omului, prin cuminecarea cu Trupul şi Sângele lui Hristos, prin care se uneşte cu întreaga Sfântă Treime. Prin harul lui Dumnezeu, prin participarea propriei voințe şi strădanii, omul se face făptură nouă, părtaşă a veşnicei împărății a lui Dumnezeu.

Pentru împărăția lui Dumnezeu ce va să vină se pregăteşte şi natura, pentru viitoarea curățire prin foc de urmările păcatelor omeneşti şi ale blestemului ce apasă asupra ei. Ea primeşte începătura sfințirii prin pogorârea asupra ei a Sfântului Duh la sfințirea apelor care are loc de Bobotează şi prin multe alte ierurgii bisericeşti, pentru a deveni apoi cer nou şi pământ nou.

Aceasta se va întâmpla când se vor împlini soroacele rânduite de Dumnezeu-Tatăl, şi când Fiul lui Dumnezeu va veni în slavă să judece lumea. Atunci cei ce L-au iubit pe Dumnezeu şi s-au unit cu El vor străluci de razele luminii dumnezeieşti şi se vor desfăta veşnic de lumina necreată a dumnezeirii treimice, a Celei de-o-singură-ființă, de-viață-făcătoare şi nedespărțite Treimi.

Treimii, aşadar, lui Dumnezeu, Ziditorului şi Mântuitorului nostru I se cuvine slava, cinstea şi închinăciunea, în vecii vecilor:

„Veniți, oamenilor, să ne închinăm dumnezeirii triipostasiate, Fiului în Tatăl şi Sfântului Duh: Tatăl, Care fără de ani L-a născut pe Fiul, Care cu El de-a pururi împreună-ființează şi împreună-tronează, şi Duhul Sfânt Care în Tatăl cu Fiul este slăvit: o singură putere, o singură Ființă, o singură Dumnezeire. Lui închinându-ne cu toții, să spunem: Sfinte Dumnezeule, Care pe toate le-ai făcut prin Fiul, prin împreună-lucrarea Sfântului Duh; Sfinte tare, prin Care L-am cunoscut pe Tatăl şi Care prin Duhul Sfânt ai venit în lume; Sfinte fără de moarte, Mângâietorul sufletelor, Care de la Tatăl purcezi şi în Fiul Te odihneşti: Treime Sfântă, slavă Ție!”.

Descoperirea Sfintei Treimi
Stenogramă a predicii rostite de praznicul Sfintei Treimi

În Vechiul Testament există numai indicii lipsite de limpezime referitor la dumnezeiasca taină a Sfintei Treimi.

Sfânta Scriptură spune că, înainte de crearea omului, Dumnezeu a spus: „Să facem om după chipul şi asemănarea noastră” - prin asta se arată că Dumnezeu nu este o singură Persoană. Dar câte Persoane sunt în Dumnezeu şi cine sunt Aceşti împreună-vorbitori şi Împreună-Ziditori - despre aceasta indiciile lipsesc.

Altă dată, ceva mai desluşit, dar tot numai sub chipul văzut a trei îngeri, Dumnezeiasca Treime i Se descoperă dreptului Avraam.

În Noul Testament taina Sfintei Treimi se descoperă de trei ori: la Botez, la Schimbarea la Față şi la Pogorârea Sfântului Duh.

În timpul Botezului s-a auzit glas dumnezeiesc: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit”, când Fiul lui Dumnezeu întrupat, Dumnezeu-Omul Şi-a început lucrarea mântuirii neamului omenesc. Aici se arată slava lui Dumnezeu-Tatăl şi bucuria Lui la vederea unui asemenea nevoințe a iubirii. Dumnzeu-Fiul stă în chip de rob în repejunile Iordanului şi Dumnezeu-Duhul Sfânt în chip de porumbel întăreşte cuvântul Tatălui, mărturisitor al dumnezeirii Fiului, Care-Şi pleacă smerit capul sub dreapta înaintemergătorului.

La Schimbarea la Față au răsunat iarăşi aceleaşi cuvinte dumnezeieşti, cu adăugirea: „Pe Acesta ascultați-L”. Aici se arată slava Fiului lui Dumnezeu: în Dumnezeul-Om, firea omenească se luminează de slava lui Dumnezeu. El Se arată apostolilor ca un Stăpânilor atotputernic al viilor şi al morților, pentru ca apoi, văzându-L răstignit, apostolii să înțeleagă că Domnul Iisus Hristos a primit moartea de bunăvoie, pentru ca să înțeleagă slava iubirii lui Dumnezeu!

Şi, în sfârşit, după înviere şi înălțare, când sfinților apostoli li se dezvăluie taina iubirii lui Dumnezeu şi căile mântuirii omului, atunci iarăşi se produce descoperirea Sfintei Treimi în arătarea lui Dumnezeu-Duhul Sfânt. Aici se arată slava Duhului Sfânt şi a atotputerniciei Sale, care-l renaşte şi-l transfigurează pe omul aflat pe dumnezeiescul drum al mântuirii. Aici Duhul Sfânt împlineşte făgăduința Fiului şi îşi desăvârşeşte lucrarea mântuitoare.

Aşa s-a săvârşit descoperirea Sfintei Treimi: în slava lui Dumnezeu-Tatăl, în slava lui Dumnezeu-Fiul şi în slava lui Dumnezeu-Duhul Sfânt. Aşa s-a făcut descoperirea Sfintei Treimi Celei de-o-singură-ființă, de-o-singură-putere, de-o-singură-cugetare şi de-o-singură-slavă.

Aşa Se descoperă Acela Care a spus „să facem” după asemănarea „Noastră”. Taina Facerii lumii este taina Sfintei Treimi.

Dumnezeu a creat lumea prin Cuvânt: „a zis şi s-a făcut”. Prin „Cuvânt”, Sfânta Scriptură îl numeşte pe Dumnezeu-Fiul. Cuvântul lui Dumnezeu nu este numai sunet, precum cuvântul nostru, ci este puterea divină creatoare, este arătarea pe față a înțelepciunii lui Dumnezeu: „La început a fost Cuvântul” şi „Cuvântul era Dumnezeu”.

Dumnezeu-Tatăl creează lumea prin Fiul. Dumnezeu-Fiul, Cuvântul lui Dumnezeu, creează lumea cu Duhul Sfânt, Duhul vieții, după planul lui Dumnezeu-Tatăl.

Sfânta Scriptură spune că atunci când a fost creată lumea, Duhul Sfânt „Se purta” pe deasupra lumii, care încă nu avea chip. Expresia slavonă „Se purta” nu redă în întregime expresia biblică. Din originalul ebraic trebuie să înțelegem nu doar faptul că Duhul Sfânt Se afla şi „Se purta” pe deasupra acelei lumi, ci şi faptul că El avea o atitudine specială față de acea lume, că o încălzea într-un anumit fel, ca o cloşcă ce îşi cloceşte puii. Lumea este iubită de Dumnezeu, ca fiind chemată să se facă părtaşă la viața şi la slava lui Dumnezeu - prin om.

După cădere, toată lumea materială a suferit urmările acelui eveniment şi a împărtăşit pedeapsa omului. De aceea, când începe lucrarea mântuirii omului, atunci se pregăteşte şi înnoirea stihiilor lumii.

La Iordan se pune temelia mântuirii omului: pocăința; iar stihia apei este chemată să slujească înnoirii omului. „Astăzi firea apelor se sfințeşte” - cântă Biserica de Bobotează - adică întreaga lume materială, în chipul stihiei apei, este chemată să slujească vieții celei noi. La început se sfințeşte apa, întrucât în lumea cea dintâi *cerurile şi pământul s-au închegat din apă şi prin apă* (vezi II Petru 3, 5).

La Schimbarea la Față este proslăvit Dumnezeu-Omul. Slava Lui nu e o simplă privelişte sau un simbol, ci e adevărata proslăvire şi transfigurare a firii omeneşti şi descoperirea vieții celei noi. Schimbându-Se la față, Domnul a arătat slava împărăției Sale Cereşti şi slava firii Sale omeneşti îndumnezeite, pentru ca apostolii, văzându-i mai târziu suferințele şi umilirile, să înțeleagă că aceasta este calea pe care şi ei trebuie să meargă, pentru ca la fel să strălucească şi ei în împărăția lui Hristos, de lumina slavei dumnezeieşti.

La Pogorârea Sfântului Duh, omul şi, prin el, întreaga lume sunt chemați să se împărtăşească de această viață şi slavă dumnezeiască. Se schimbă la față duhul omului, care a primit Duhul Sfânt şi doreşte viața cea nouă. Duhul Sfânt S-a pogorât peste apostoli, şi prin ei

peste toți cei ce merg pe calea mântuirii. El S-a pogorât în limbi de foc: puterea renăscătoare şi transfiguratoare a Sfântului Duh pârjoleşte tot ce este păcătos, şi lumea va începe o viață nouă, curățindu-se prin foc. Duhul Sfânt îi dă omului puterea să primească viața cea nouă, făurită de Fiul lui Dumnezeu, îi dă puterea să se împărtăşească şi să se înrudească cu El.

La zidirea lumii celei dintâi, la început a fost făcută lumea materială, apoi omul şi apoi i-a fost dat duhul cel asemenea lui Dumnezeu - „a suflat [Dumnezeu] în fața lui suflare de viată".

Tot aşa, la crearea lumii înnoite, la început a fost sfințită apa - lumea materială - la Botez; apoi, firea omului - la Schimbarea la Față; şi, în sfârşit, s-a săvârşit renaşterea şi schimbarea la față a duhului omului - la Pogorârea Sfântului Duh.

Mănăstirea Lesninsk, 1/14 iunie 1954

Cuvânt la Schimbarea la Față a Domnului

La Facerea Lumii Dumnezeu a zis: „Să facem om după chipul şi asemănarea noastră". Chipul lui Dumnezeu se arată în capacitățile minții omului, în stăpânirea lui asupra naturii, în puterea şi capacitatea lui creatoare. Asemănarea cu Dumnezeu constă în calitățile morale ale omului, în năzuințele lui duhovniceşti, în putința de a ajunge la sfințenie.

Chipul şi asemănarea lui Dumnezeu după care au fost creați strămoşii noştri se răsfrângeau în întregime în aceştia până la cădere. Păcatul însă le-a tulburat pe amândouă, cu toate că nu l-a lipsit pe om de ele cu desăvârşire, în om au rămas gândirea şi toate celelalte, care erau chipul lui Dumnezeu, dar pentru dezvoltarea lor era nevoie, de-acum înainte, de mai multă strădanie, şi abia într-o mică măsură se putea ajunge la starea pe care strămoşii noştri au primit-o deplină la început. În om a rămas într-o oarecare măsură şi năzuința de a fi asemenea lui Dumnezeu, chiar dacă uneori cade atât de jos, încât ajunge de nerecunoscut.

Pentru a-i da omului asemănarea cea dintru început cu Dumnezeu, S-a coborât pe pământ şi S-a întrupat Fiul lui Dumnezeu. El a luat asupra Sa toată firea omenească, S-a făcut întru toate asemeni omului, în afară de păcat. El a venit să refacă după chipul lui Dumnezeu frumusețea noastră cea zidită dintru început. Dar dacă la început Dumnezeu L-a creat după chipul şi asemănarea Lui pe om, care până atunci încă nu existase, şi omul nu a participat în nici un fel la propria sa zidire, la refacerea chipului dintru început este nevoie şi de participarea directă a omului. Omul trebuie să năzuiască la desăvârşire, pentru ca, prin harul şi ajutorul lui Dumnezeu, să o dobândească.

Prin învățătura Sa, Domnul a arătat calea spre desăvârşire, a arătat-o prin exemplul Său. Aceasta este calea desăvârşirii morale, a lepădării de sine, a dorinței de debarasare de tot ce este păcătos.

Păcatul a pătruns adânc în firea omului, într-un fel, s-a contopit cu ea. Fiecare om se naşte cu un germene al păcatului şi eliberarea de el este un fel de luptă cu sine însuşi. De aceea, lupta aceasta este chinuitoare, dar e obligatorie pentru apropierea de Dumnezeu. *„Oricine voieşte să vină după Mine să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie"* - a spus Hristos. Crucea pe care trebuie să o luăm este tocmai lupta cu slăbiciunile, cu viciile şi cu păcatele noastre. Eliberându-se treptat de ele, omul se apropie de Dumnezeu, după chipul Căruia a fost creat.

Omul singur nu are destule puteri pentru aceasta, dar îl ajută harul lui Dumnezeu, pe care Dumnezeu îl dă prin Biserica întemeiată de Fiul lui Dumnezeu întrupat. De aceea, S-a întrupat El, ca să restaureze chipul Său cel căzut.

Pe Tabor, Hristos a arătat frumusețea şi slava dumnezeirii Sale, pentru ca apostolii şi, prin ei, întreaga omenire să cunoască a Cui asemănare o are omul şi către ce se apropie când se înalță duhovniceşte.

Pe măsura curăţirii omului de păcat şi a apropierii de Dumnezeu, slava lui Dumnezeu se reflectă în el tot mai mult. De aceea se şi numesc sfinţii cuvioşi „cei întocmai (asemenea) cu". Ca în oglindă se reflectă slava lui Dumnezeu în sufletele lor, umplându-i de strălucire.

Atunci se sfârşeşte nevoinţa pământeană, se pecetluieşte definitiv treapta asemănării atinsă de fiecare. La venirea împărăţiei celei veşnice vor învia toţi oamenii, sufletele se vor întâlni cu trupurile lor, şi *Atunci cei drepţi vor străluci ca soarele în împărăţia Tatălui lor"* (Matei 13, 43), a spus însuşi Hristos.

Înălţarea Sfintei Cruci

Crucea, care până la Hristos a fost unealtă de tortură, stârnind groază şi silă, după moartea lui Hristos pe Cruce a devenit arma şi semnul mântuirii noastre. Prin ea, Hristos l-a sfărâmat pe diavol, de pe ea S-a coborât la iad şi, slobozindu-i de acolo pe cei ce se chinuiau, i-a adus în împărăţia Cerească. Imaginea Crucii este înfricoşătoare pentru demoni şi, ca semn al lui Hristos, este cinstită de creştini.

Domnul i-a arătat-o pe cer împăratului Constantin, aflat în drum spre Roma, să se lupte cu tiranul care pusese mâna pe putere; făurindu-şi un stindard în formă de cruce, împăratul Constantin a repurtat o victorie deplină. Fiind ajutat prin Crucea Domnului, împăratul a rugat-o pe mama sa, împărăteasa Elena, să caute Crucea de-viaţă-făcătoare; şi Cuvioasa Elena, îndreptându-se spre Ierusalim, după multe căutări, o găsi.

Multe vindecări şi alte minuni s-au făcut şi se fac atât prin Crucea Domnului, cât şi prin imaginea ei. Prin ea, Domnul păzeşte poporul Său de toţi vrăjmaşii văzuţi şi nevăzuţi. Biserica Ortodoxă prăznuieşte cu multă solemnitate aflarea Sfintei Cruci, amintindu-şi totodată şi arătarea Crucii pe cer împăratului Constantin.

În această zi şi în alte zile închinate Sfintei Cruci noi ne rugăm lui Dumnezeu să-Şi reverse milostivirile nu numai unor persoane în parte, ci şi întregii creştinătăţi, întregii Biserici. Foarte sugestiv vorbeşte despre aceasta troparul Sfintei Cruci, alcătuit în secolul al VIII-lea, când prietenul Cuviosului Ioan Damaschin, Sfântul Cosma, episcopul Maiumei, a scris toată rânduiala slujbei înălţării Sfintei Cruci.

"Măntuieşte, Doamne, poporul Tău şi binecuvântează moştenirea Ta, biruinţă (binecredincioşilor) împăraţi[51] *asupra celor potrivnici dăruieşte şi cu Crucea Ta păzeşte pe poporul Tău."*

Începutul acestei rugăciuni este preluat din Psalmul 27. În Vechiul Testament, prin cuvântul „popor" se înţelegeau numai mărturisitorii credinţei adevărate, oamenii cei credincioşi lui Dumnezeu. „Moştenirea" era tot ce îi aparţine de fapt lui Dumnezeu, era avuţia lui Dumnezeu, aşa cum este Biserica lui Hristos în Noul Testament. Rugându-ne pentru mântuirea poporului lui Dumnezeu (a creştinilor) atât de muncile veşnice, cât şi de nenorocirile pământeşti, noi ne rugăm Domnului să *binecuvânteze,* să trimită harul Său şi darurile Sale întregii Biserici şi să o întărească lăuntric.

Rugăciunea de a da „biruinţă împăraţilor", marilor ţiitori ai lumii acesteia, are ca punct de pornire Psalmul 143, stihul al 10-lea şi aminteşte de biruinţele repurtate de regele David, prin puterea lui Dumnezeu şi, de asemeni, de victoriile dăruite împăratului Constantin prin Crucea Domnului. Această arătare a Crucii i-a făcut pe împăraţii care până atunci îi prigoneau pe creştini să devină apărătorii Bisericii de vrăjmaşii cei din afară, de „episcopii din afară", după formula Sfântului împărat Constantin.

Biserica, întărită pe dinăuntru de harul lui Dumnezeu şi îngrădită pe dinafară, este pentru creştinii ortodocşi „cetatea lui Dumnezeu", *lăcaşul dumnezeiesc,* de unde porneşte

[51] Troparul [înălţării] Sfintei Cruci, în (actuala) rânduială a slujbelor Bisericii Ortodoxe Române: *Binecredincioşilor creştini"* (cf. *Sinaxar* şi *Ceaslov,* Editura Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1990).

calea spre Ierusalimul ceresc. Felurite nenorociri au zguduit lumea, au dispărut popoare, au pierit oraşe şi state întregi, dar prigonita şi chiar sfâşiata pe dinăuntru Biserică stă neclintită, căci *porţile iadului* nu o vor birui.

Astăzi, când strădaniile conducătorilor lumeşti de a stabili ordine pe pământ rămân neroditoare, singura armă de nădejde a lumii rămâne aceea despre care cântă Biserica:

„Crucea este apărătoarea întregii lumi, Crucea este înfrumuseţarea Bisericii, Crucea este puterea împăraţilor, Crucea este întărirea credincioşilor, Crucea este slava îngerilor şi rana demonilor”.

De ce rugăciunile către Crucea de viaţă dătătoare sunt unite cu rugăciunile pentru împăraţi?

Ca armă a mântuirii noastre, Crucea Domnului a început să fie cinstită de creştini încă din vremurile apostolice. Însă, în timpul prigoanei creştinilor, ea putea fi cinstită numai pe ascuns. „Hristos Cel Răstignit” era sminteală pentru iudei şi nebunie pentru păgâni. De aceea, creştinii nu cinsteau Crucea în mod deschis, ca să nu o expună batjocurilor. Ei ascundeau imaginea Crucii sau o reprezentau astfel încât păgânii să nu-şi dea seamna că desenul respectiv reprezenta în mod ascuns Crucea.

În anul 312, împăratul Constantin cel Mare, în timpul campaniei spre Roma a văzut pe cer imaginea unei cruci, cu inscripţia „N I K A”, adică „biruieşte!”. Făurindu-şi un steag de luptă în formă de cruce, împăratul Constantin a pornit la război, a înfrânt duşmanul şi a cucerit Roma. În amintirea acestei victorii, el a poruncit să fie aşezată la Roma o statuie a lui cu o cruce în mână, cu inscripţia: „Prin acest semn mântuitor am eliberat Roma de tiran”. La scurtă vreme după aceasta, edictul de la Milan îngăduia mărturisirea creştină; însuşi împăratul Constantin a dat exemplu de cinstire a Crucii, poruncind să fie reprezentat cu o cruce în mână chiar şi pe monezi.

De două ori a mai văzut împăratul Constantin Crucea pe cer, în campaniile lui ulterioare, ceea ce l-a întărit şi mai mult în cinstirea Sfintei Cruci.

După dorinţa împăratului, mama sa, Sfânta împărăteasă Elena, a întreprins o călătorie la Ierusalim şi a aflat acolo Sfânta Cruce de-viaţă-dătătoare. Ea a adus o parte a Crucii la Ţarigrad[52] şi împăraţii Bizanţului, când plecau în călătorii, o luau cu ei, nădăjduind să primească prin Cruce ajutor de la Dumnezeu. Iată de ce, în minunatele cântări bisericeşti care o proslăvesc, Sfânta Cruce este lăudată şi pentru ajutorul primit prin ea de împăraţii dreptcredincioşi.

Totodată, Biserica Ortodoxă, urmând îndrumarea Sfântului Apostol Pavel, se roagă pentru împăraţi, chiar şi pentru cei păgâni, întrucât ei sunt apărătorii ordinii, iar nu prigonitorii credinţei, şi a înălţat mereu rugăciuni către Dumnezeu pentru ca puterea Crucii să-i ajute pe împăraţii care îşi pun nădejdea în ea.

Slujbele Sfintei Cruci din fiecare miercuri şi vineri, zile în care sunt pomenite Patimile lui Hristos, şi din celelalte praznice ale de-viaţă-făcătoarei Cruci sunt pline de astfel de rugăciuni, în ele se spune: „Crucea este puterea împăraţilor”, „cu tine se laudă credincioşii noştri împăraţi, căci prin puterea ta poporul lui Israel[53] cu putere a biruit”, „biruinţă binecredincioşilor împăraţi asupra celor potrivnici dăruieşte şi cu Crucea Ta păzeşte pe poporul Tău”, „lemn cinstit, dătător de biruinţă împăraţilor împotriva barbarilor”... De astfel de formule şi altele aşijderea sunt pline slujbele Sfintei Cruci.

---

[52] Constantinopol (n. Apologeticum).

[53] Posibilă greşeală în text unde apare scris Ismael: fiul patriarhului Avraam şi al slujnicei soţiei sale, egipteanca Agar. Fiii săi sunt consideraţi printre întemeietorii poporului arab (v. Fac. 17, 20).

Este remarcabil că multe dintre aceste cântări au fost scrise de Sfinți Părinți care au pătimit crunt de pe urma împăraților iconoclaşti, dar ei nu şi-au curmat rugăciunile pentru ei, crezând cu tărie că acestor răi împărați le vor urma şi împărați binecredincioşi.

Nici grecii ortodocşi, nici slavii din sud nu au schimbat aceste rugăciuni, chiar şi atunci când s-au aflat sub stăpânirea turcilor sau a altor stăpâniri străine, şi chiar dacă acestea erau de altă credință.

Care este rostul rugăciunii pentru împărați din cuprinsul rugăciunilor Sfintei Cruci, când un popor ortodox poate că nici nu-şi are împăratul său?

În primul rând, popoarele ortodoxe trebuie să se roage nu numai pentru conducătorii lor, ci - ca mădulare ale unui singur trup: trupul Bisericii - trebuie să se roage şi pentru alți suverani dreptslăvitori. Cuceriți de turci, grecii, sârbii, bulgarii şi românii se rugau pentru unicul împărat ortodox de atunci, acela al Rusiei. La fel, şi datoria ruşilor este să se roage nu numai pentru ai săi, ci şi pentru suveranii altora, cu atât mai mult cu cât emigranții care trăiesc în țările respective se bucură de protecția lor.

În al doilea rând, când înălțăm rugăciuni pentru împărați, nu ne rugăm doar pentru împărații de acum, ci şi pentru viitorii împărați dreptslăvitori, căci, după tâlcuirea Sfântului Ioan Gură de Aur, suveranii ortodocşi vor deține puterea până la venirea lui Antihrist, îngrădind răspândirea răului. Iată de ce Biserica Ortodoxă nu încetează să se roage: „biruință binecredincioşilor împărați[54] asupra celor potrivnici dăruieşte”. Aceste cuvinte se găsesc în rugăciunea Sfintei Cruci, care se foloseşte deosebit de des, fiind tropar, adică un fel de imn al zilelor Sfintei Cruci.

Primele cuvinte ale acestei rugăciuni compun al 12-lea verset al Psalmului 27 al lui David, iar următoarele sunt preluate din Psalmul 143, scris de David cu ocazia luptei cu Goliat. La început ea a fost compusă ca o sedealnă a octoihului glasului l, pentru cântarea de miercuri şi de vineri, între citirea catismelor Psaltirii. Apoi a început să fie folosită, de asemeni, şi ca tropar al acelor zile, al praznicelor înălțării Sfintei Cruci şi a altor zile închinate Sfintei Cruci. Ea se mai citeşte şi la începutul utreniilor de fiecare zi, se cântă la slujba agheasmei mici şi de multe alte ocazii.

În Rusia şi în alte câteva țări slave, în această rugăciune se introducea şi numele suveranului înscăunat, dar conținutul ei principal a rămas întotdeauna textul neschimbat şi originar, cel pe care l-au scris Sfinții Părinți: *„Mântuieste, Doamne, poporul Tău şi binecuvântează moştenirea Ta, biruință binecredincioşilor împărați asupra celor potrivnici dăruieşte şi cu Crucea Ta păzeşte pe poporul Tău “.*

[54] Vezi nota de la predica precedentă.

III. Cuvânt arhieresc

PROSLĂVIREA SFINȚILOR BINEPLĂCUȚI LUI DUMNEZEU

Sfințenia nu înseamnă doar o viață dreaptă în ochii lui Dumnezeu[55], pentru care drepții se învrednicesc de desfătarea fericirii în împărăția lui Dumnezeu, ci este o asemenea stare a trăirii dreptății lui Dumnezeu în care omul se preaumple atât de mult de har, încât acesta se revarsă din el şi asupra celor cu care intră în contact. Mare este fericirea acestor oameni, născută din vederea cu ochii lor a slavei lui Dumnezeu. Plini fiind şi de iubire față de oameni, izvorâtă din iubirea de Dumnezeu, ei sunt sensibili la problemele semenilor şi la rugăciunile lor şi sunt ajutătorii şi mijlocitorii lor în fața lui Dumnezeu.

Aşa au fost, mai întâi de toate, drepții Vechiului Testament, pe care Hristos i-a eliberat din iad şi i-a adus în rai, aşa a fost şi „cel mai mare dintre cei născuți din femeie", Ioan Botezătorul. Aşa au ajuns apoi şi apostolii, şi urmaşii lor direcți. Nimeni dintre creştini nu se îndoia de sfințenia lor, astfel încât după sfârşitul lor, cel mai adesea mucenicesc, erau imediat cinstiți şi chemați în rugăciuni. În perioada de mare sporire duhovnicească, în primele veacuri ale prigoanelor creştine, la fel au fost şi mucenicii. Însuşi sfârşitul mucenicesc era poarta către lăcaşurile cereşti, şi creştinii începeau imediat să-i cheme în rugăciuni, ca pe nişte sfinți bineplăcuți lui Dumnezeu. Semnele şi minunile întăreau această credință a creştinilor şi erau dovada sfințeniei lor. La fel au început apoi a fi cinstiți şi marii asceți. Nimeni nu a hotărât cinstirea ca sfinți a lui Antonie cel Mare, Macarie cel Mare, Vasile cel Mare, Grigorie Teologul, Nicolae Făcătorul de minuni şi a multora asemenea lor, ci şi Răsăritul, şi Apusul îi preamăresc deopotrivă şi doar cine nu crede în sfințenie poate să le tăgăduiască sfințenia. Ceata bineplăcuților lui Dumnezeu a sporit necontenit; oriunde erau creştini, apăreau şi noii lor nevoitori.

Apoi însă nivelul duhovnicesc al vieții creştinilor a început să scadă, arderea duhului a început să pălească şi nu mai exista acea simțire clară a dreptății dumnezeieşti. De aceea, nu întotdeauna conştiința comună a credincioşilor putea stabili cine este cu adevărat drept şi bineplăcut lui Dumnezeu, în unele locuri apăreau persoane îndoielnice, care prin false nevoințe amăgeau o parte a turmei. De aceea, conducerea Bisericii a început să vegheze asupra cinstirii sfinților, îngrijindu-se să-şi păzească păstoriții de credințe deşarte. Viețile nevoitorilor cinstiți de credincioşi au început a fi cercetate, iar povestirile despre minunile lor erau verificate. Către vremea încreştinării Rusiei s-a stabilit deja că recunoaşterea unui nou sfânt se face de către conducerea Bisericii. Desigur că hotărârea conducerii bisericeşti era răspândită apoi în toată regiunea aflată sub oblăduirea ei, dar şi alte regiuni recunoşteau, de obicei, sfinții proslăviți într-un anumit loc, chiar dacă nu îi introduceau în sinaxarele lor, întrucât conducerea bisericească nu făcea decât să mărturisească sfințenia. *Drepții deveneau sfinți nu prin hotărârea conducerii bisericeşti pământene, ci prin mila şi prin harul lui Dumnezeu.* Ocârmuirea Bisericii nu făcea decât să aprobe preamărirea în Biserică şi chemarea în rugăciune a noului sfânt. Care anume stăpânire era datoare şi putea să facă aceasta nu era clar stabilit, în orice caz era nevoie de puterea unui episcop.

Au existat proslăviri făcute de înalta conducere eclezială a întregii Biserici a unei regiuni şi numele celor proslăviți erau înscrise în sinaxarele întregii Biserici respective, alții erau proslăviți într-un loc anume şi cinstirea lor se răspândea treptat şi în alte locuri. De obicei, proslăvirea se făcea în locul în care a trăit sau a suferit nevoitorul respectiv. Dar putea fi şi altminteri.

[55] În textul rusesc: *pravednosti.*

Astfel, tânărul Gheorghe din oraşul Kratov (Serbia), care în 1515 a fost chinuit de turci la Sofia (Sredeț, Bulgaria), peste numai paisprezece ani era proslăvit la Novgorod. Cu toate că şi concetățenii săi îl cinsteau ca pe un nou mucenic, iar duhovnicul lui chiar îi alcătuise o slujbă, ei nu au îndrăznit să-l mărturisească deschis, de frica turcilor. De aceea, la Novgorod, oraş care se afla în relații comerciale cu acele locuri, în urma hotărârii arhiepiscopului, a fost alcătuită o slujbă şi a început să fie cinstită pomenirea Noului Mucenic Gheorghe, de unde cinstirea lui s-a răspândit în întreaga Rusie. Iar când Serbia şi Bulgaria s-au eliberat de sub robia turcească, ele s-au folosit de slujba alcătuită în Rusia, iar cea compusă inițial la Sofia a rămas până azi un bun de bibliotecă.

În ultimele două veacuri, Rusia a trăit în slavă şi în bunăstare, proslăvirile noilor sfinți făcându-se, de obicei, cu mult fast, prin hotărârea înaltei ocârmuiri bisericeşti şi având loc uneori (dar nu întotdeauna) în întreaga Rusie şi cu deosebire în locul unde se aflau moaştele făcătoare de minuni.

Însă aceasta nu schimbă regula generală a Bisericii: dacă poporul rus, aflat sub jugul stăpânirii atee nelegiuite nu poate să proslăvească şi să cheme în rugăciune deschis *pe un bineplăcut al lui Dumnezeu proslăvit de Dumnezeu,* datoria părții Bisericii Ruse neoprimate de jugul ateu este să proclame spre cinstire generală şi să cheme în rugăciune pe Făcătorul de minuni, cel asemenea Sfântului Nicolae, cinstit astăzi în întreaga lume[56] şi să se roage Sfântului şi dreptului Ioan[57] pentru îndreptarea vieții noastre şi pentru încetarea nenorocirilor care, potrivit proorocirii lui, au cuprins patria noastră.

Să dea Domnul să vină aşteptata zi, când de la Carpați şi până la Oceanul Pacific va răsuna: „Te mărim pe tine, dreptule părinte Ioane şi cinstim sfântă pomenirea ta, căci tu te rogi lui Hristos Dumnezeu pentru noi!”.

Despre cinstirea sfinților care au strălucit în Apus

Raport către Sinodul Arhieresc din anul 1952

„Stabilit-a hotarele limbilor după numărul îngerilor Săi şi a adunat de la risipiții fii ai lui Adam Biserica Sa, înmulțind în ea sfinții Săi, ca stelele pe cer, care au strălucit la Răsărit şi la Apus, la Miazănoapte şi la Miazăzi”.

Doar pentru o mică parte a sfinților au fost alcătuite cântări bisericeşti şi pomenirea lor se săvârşeşte pretutindeni în Biserică. Cete nenumărate de alți sfinți sunt cunoscute şi se cinstesc cu deosebire doar în anumite locuri, în alte locuri sunt indicați parțial, prin povestiri despre viețile lor şi prin sinaxare, în alte locuri sunt însemnate doar zilele pomenirii lor. Sinaxarele, care au început să fie alcătuite de la jumătatea mileniului trecut, au fost compuse în mare măsură din propria inițiativă a unor oameni şi importanța lor depindea de încrederea şi deschiderea Bisericii față de alcătuitorul lor. Cu mult mai târziu au început să se alcătuiască Mineiele, culegerile de vieți ale sfinților.

Poporul rus îi cinstea pe bineplăcuții lui Dumnezeu, atât pe cei care au strălucit pe pământul rusesc, cât şi pe cei pe care îi cunoştea din viețile lor. La noi în Rusia şi sinaxarele, şi viețile sfinților erau îndreptate şi completate în repetate rânduri, pe baza noilor date culese. Temelia actualelor culegeri ruseşti de vieți ale sfinților sunt Mineiele compuse de Sfântul Dimitrie al Rostovului, acestea reprezentând una dintre lucrările lui de căpătâi. Ulterior, ele au fost editate cu adăugiri de Sfântul Sinod şi în limba rusă[58]. În viețile sfinților din vechime se aminteşte şi de unii sfinți a căror pomenire nu se mai prăznuieşte astăzi şi ale căror vieți sunt

---

[56] Țarul Mucenic Nikolai al II-lea.

[57] Sfântul şi dreptul Ioan de Kronstadt, proslăvit în Rusia de Sinodul local al Bisericii Ortodoxe Ruse pe 7-8 iunie 1990.

[58] Referire la limba rusă modernă, spre deosebire de cea slavonă, limba de cult a Bisericii Ruse.

aproape necunoscute. Cel mai complet sinaxar din Rusia a fost alcătuit de arhiepiscopul Serghie de Vladimir, cuprinzând o mulțime de sfinți din Răsărit şi din Apus. Oricât de ample erau în Rusia datele despre sfinții care au strălucit pe pământul ei, când ruşii au plecat din patria lor în marele exod[59], au aflat că în afara Rusiei mai exista o mulțime de sfinți din alte țări, necunoscuți chiar cercetătorilor scrupuloşi ai vieților sfinților, după viețile şi sinaxarele deținute de ei.

Chiar şi în țările apropiate geografic, după duh şi după sânge s-a dovedit că există sfinți necunoscuți în Rusia, care au avut legături nemijlocite cu ea prin faptele şi viața lor. Astfel sunt ucenicii primilor învățători ai slavilor, Sfinții Chiril şi Metodie: Făcătorul de minuni Naum, Preasfințitul Clement şi alții, care prin învățăturile lor au ajutat la traducerea cărților de cult în limba slavonă; Sfinții Ioan Rusul şi Pahomie, originari din Rusia Mică, ajunşi prizonieri în secolul al XVIII-lea şi cinstiți de Biserica Greacă, dar necunoscuți în Rusia, cu toate că aparțin cetei sfinților ruşi.

De asemeni, în țările răsăritului există şi în afară de aceştia mulți alți nevoitori noi şi din vechime, rămaşi până azi necunoscuți în alte locuri, întrucât acele țări sunt ortodoxe şi sfinții sunt proslăviți de Bisericile Ortodoxe, nu pot fi dubii şi îndoieli cu privire la cinstirea acelor sfinți în egală măsură cu sfinții cunoscuți deja în Rusia. Alături de locuitorii acelor țări - Grecia, Serbo-Cernogorie (Serbia şi Muntenegru), Bulgaria şi România -, toți ortodocşii trebuie să-i cheme în ajutor şi să-i cinstească.

Mai complicată s-a dovedit situația în Apus. În primele secole, creştinismul a fost propovăduit aici în multe locuri chiar de apostoli. De-a lungul a multe veacuri, Ortodoxia a rămas neclintită şi mărturisitorii din răsărit chiar veneau aici pentru a căuta sprijin în timpul ereziilor (Sfinții Atanasie şi Maxim Mărturisitorul). Aici au strălucit mulți mucenici şi nevoitori, întărind Biserica. Dar, în acelaşi timp, îndepărtarea şi desprinderea Apusului de singura Biserică Universală a întunecat adevărul şi l-a amestecat cu amăgirea. A fost nevoie să se stabilească cine anume dintre cei cinstiți aici ca stâlpi şi luminători ai credinței îşi merită cu adevărat numele. Această lucrare nu putea fi lăsată pe seama unor cercetători individuali, ci constituia o datorie a eparhiei şi aceasta era cea care trebuia să o duca la îndeplinire. Deciziile Consfătuirilor stareților ruşi cu privire la cinstirea sfinților din Apus nu reprezintă defel un act de canonizare a lor, ci o dispoziție prin care un anumit nevoitor, care a fost cinstit ca sfânt până la desprinderea Apusului, este cinstit ca sfânt de Biserica Ortodoxă.

Lipsa în Răsărit a cântărilor şi a mărturiilor despre un anumit sfânt nu înseamnă defel nerecunoaşterea sfințeniei lui în Răsărit. Căci nici pentru sfinții cinstiți în Răsărit, care au strălucit acolo, nu au fost alcătuite pentru toți slujbe bisericeşti. Aproape în fiecare zi, în sinaxar şi în Proloage sunt indicate pomenirile unor sfinți, nu numai a celor cărora le este închinată slujba acelei zile, ci şi a altora.

Iar mulți sfinți nu au stabilită o zi anume de pomenire, cu toate că sunt amintiți în unele slujbe, bunăoară în Slujba sfinților care prin post au strălucit, întrucât, oricum, ei sunt cunoscuți şi cinstiți. Căci viețile mucenicilor, ale asceților şi ale altor sfinți numai lui Dumnezeu îi sunt cunoscute. Cu toții sunt proslăviți împreună în Săptămâna Tuturor Sfinților, aşa cum se spune în sinaxarul acelei zile. Sfinții rămaşi până astăzi necunoscuți (sau în prezent[60]) în Răsărit, dar cinstiți între hotarele Apusului, prin viața lor pământească aparțin unor veacuri diferite şi s-au proslăvit pe căi diferite.

Astfel sunt martirii primelor veacuri, asceții şi arhiereii. Ultimele două cinuri se contopesc parțial, întrucât mulți asceți au devenit, ulterior, episcopi. Cu privire la primii, adică la martiri, nu se nasc nici un fel de îndoieli. După suferințele lor pentru Hristos, ei sunt martiri în aceeaşi măsură ca şi alți martiri cinstiți de Biserică, dintre care unii se află trecuți chiar în sinaxarele ruseşti verificate; iar astăzi îi amintim numai pentru că sunt necunoscuți celor mai mulți dintre mireni, care se folosesc doar de sinaxarele şi de calendarele prescurtate. Astfel

[59] Referire la valurile de emigrări începute după prăbuşirea Imperiului țarist.

[60] Neclaritate: referire ori la sfinții uitați de-a lungul vremurilor, ori la sfinții necunoscuți ai zilelor noastre.

este, de pildă, **Preasfinţitul Pothinus, episcopul Lionului,** şi ceilalţi mucenici ai Lionului. A trebuit să le atragem atenţia locuitorilor de azi ai meleagurilor pe care aceştia s-au nevoit şi unde odihnesc rămăşiţele sfintelor lor moaşte - să le atragem atenţia asupra nepreţuitelor comori duhovniceşti [pe care le deţin] şi să chemăm turma dreptcredincioasă să-i cinstească. Apusul este plin de asemenea mucenici.

Încă din primele decenii ale izgonirii noastre au început să se facă pelerinaje, din iniţiative personale, către locurile sfinte de aici, dar până în ziua de azi aceste sfinte locuri au rămas necunoscute pentru mulţi, cu toate că alte locuri demne de vizitat le sunt cunoscute.

Deosebit de cinstit a fost la Marsilia în vremurile de demult **Mucenicul Victor**, care a pătimit împreună cu străjerii convertiţi de el: **Alexandru, Felician şi Longhin**. Deasupra mormintelor lor, Cuviosul Casian Romanul şi-a construit mănăstirea, în care şi-a avut metania şi a murit. În sinaxarul ortodox se află câţiva mucenici cu acelaşi nume Victor, dar, din descrierea suferinţelor lor, se vede că e vorba de alţi mucenici.

Un mucenic la fel de cinstit în vremurile de demult a fost Sfântul Albanie de lângă Londra; moaştele lui se află la Londra până azi şi s-a păstrat o descriere amănunţită a faptelor lui. În unele cronici bisericeşti este amintită legiunea Sfântului Mauriciu care a pătimit pentru Hristos în munţii Elveţiei, la fel ca oştirea lui Andrei Stratilat, în Răsărit; acest Mauriciu are acelaşi nume cu un alt Mauriciu, care a pătimit împreună cu fiul său, Fotie, dar după locul unde s-a petrecut supliciul şi după felul acestuia se vede că este vorba de mucenici diferiţi.

Episcopul Saturnin a sfinţit Toulouse-ul cu sângele său, târât pentru Hristos pe străzile oraşului la mijlocul veacului al III-lea.

Toţi aceştia sunt martiri al căror sânge a fost sământa lui Hristos, pe care Biserica îi cântă aproape zilnic în diferite tropare şi stihire „muceniceşti" şi care sunt pomeniţi, de asemeni, în locurile unde au înflorit şi au rodit seminţele sângelui lor. Ei sunt ca nişte picături de sânge, ca şi sângele altor „mucenici din întreaga lume", care împodobeşte Biserica „ca şi cu o porfiră şi vison" (tropar în Săptămâna Tuturor Sfinţilor). Continuatorii martirilor întru întărirea credinţei în Răsărit, ca şi în Apus, au fost arhiereii şi cuvioşii. Monahismul timpuriu din Apus este strâns legat de cel din Răsărit. Mărturii despre el şi despre întemeietorii lui s-au păstrat în lucrările ucenicilor acestora sau ale altor scriitori trăitori în acele timpuri.

Una dintre principalele livezi duhovniceşti ale Apusului a fost **mănăstirea Lerin**. Viaţa întemeietorului ei, **Sfântul Honorie** s-a păstrat în panegiricul ucenicului său Ilarie, episcopul oraşului Arles. Din acesta aflăm că Sfântul Honorie a călătorit împreună cu fratele său în Egipt şi Palestina, iar la întoarcere şi-a zidit în Lerin propria mănăstire. În timpul vieţii a săvârşit o serie de minuni. De această mănăstire au fost legaţi duhovniceşte **Sfântul Paulin de Nolan**, la indicaţia căruia a venit acolo şi **Sfântul Euherie**, care a lăsat o serie de lucrări, dintre care „Viaţa Sfântului Mauriciu şi a sfinţilor mucenici ai legiunii Thebei", despre care am vorbit mai înainte. În această mănăstire a locuit câtăva vreme **Cuviosul Casian**, care şi-a construit mai târziu propriul lăcaş la Marsilia. Trebuie să remarcăm că Sfântul Casian, cinstit de întreaga Biserică Ortodoxă - cu toate că pomenirea lui e săvârşită o dată la patru ani -, în Biserica Catolică este considerat un sfânt cu venerare locală şi pomenirea lui se săvârşeşte - anual, e adevărat - doar la Marsilia, unde în biserica Sfinţitului Mucenic Victor odihnesc rămăşiţele moaştelor lui, păstrate după distrugerea lor în timpul Revoluţiei Franceze. În aceeaşi mănăstire şi-au avut metania **Sfântul Vichentie de Lerin**[61], cinstit în Răsărit mai mult chiar decât în Apus, învăţător al Bisericii, care a murit în jurul anului 450 şi care ne-a lăsat o lucrare despre Sfânta Tradiţie. De asemeni, prin intermediul mănăstirii Lerin s-au legat de Răsărit Anglia şi Irlanda, întrucât Răsăritul s-a dovedit a fi un sprijin duhovnicesc pentru luminătorul Angliei, Cuviosul Augustin şi pentru cei ce s-au nevoit împreună cu el; a trăit acolo câtăva vreme şi **luminătorul Irlandei, Sfântul Patrichie.**

[61] Câteva amănunte la Pr. Prof. Dr. Ioan G. Coman, *Patrologie*, Sf. Mânăstire Dervent, 200, p. 164. (n. Apologeticum)

Mănăstirea întemeiată în Irlanda de **Sfântul Colomb** se afla în legături şi relații cu mănăstirile răsăritului în secolul al XI-lea şi, după datele existente, câtăva vreme după căderea Romei, după ruperea ei de Răsărit. Rămăşițele acestei mănăstiri, împreună cu moaştele Cuviosului întemeietor al ei există până astăzi şi, cu puțină vreme în urmă, a fost făcut un pelerinaj în acele locuri, care, la fel ca şi viața amănunțită a Sfântului Colomb, lăsă o adâncă impresie pelerinilor.

Urmaşii Cuviosului Colomb au fost **Cuvioşii Columban, Fridolin şi Gall**, care au sosit în Elveția din Irlanda în secolul al VII-lea şi au contribuit la întărirea creştinismului în Galia şi în Italia de nord şi la apărarea dreptei credințe de eretici. În timpul vieții ei au săvârşit minuni şi au prevăzut viitorul. Viețile lor amănunțite s-au păstrat în mănăstirile acelor locuri şi pomenirea lor e cinstită în regiunile de care au fost legați, până în zilele noastre.

Printre cuvioşii francezi se remarcă **Sfânta Genoveva şi Sfântul Clodoald**, numit pe scurt şi Cloud.

Cuvioasa Genoveva, născută în anul 423 şi adormită întru Domnul în 512, s-a remarcat din copilărie printr-o evlavie deosebită şi şi-a petrecut întreaga viață în rugăciune şi în înfrânarea cea mai aspră. Chemarea ei spre Dumnezeu a fost prevăzută din copilărie de Sfântul Gherman de Auxerres, care i-a dat binecuvântare să se afierosească Domnului. Ea a fost legată duhovniceşte de Cuviosul Simeon Stâlpnicul, care avea ştiință despre ea. A săvârşit multe minuni în timpul vieții, dintre care deosebit de cunoscută este salvarea Parisului de Attila, prin rugăciunile ei. Amintirea acestei minuni este păstrată nu doar de tradiție, ci este consemnată şi de o coloană ridicată pe locul până la care a ajuns Attila. Ea este considerată ocrotitoarea Parisului şi a Franței; nici distrugerea moaştelor ei în timpul Revoluției, nici lupta împotriva credinței nu au reuşit să-i curme cinstirea.

Cuviosul Clodoald provenea dintr-o familie regală, pierită în timpul luptelor feudale. După ce a crescut şi a înțeles deşertăciunea slavei lumeşti, el nu a voit să lupte ca să-şi redobândească drepturile, ci a intrat în monahism şi a dus o viață de asceză deosebit de aspră. Câtăva vreme a petrecut în totală însingurare, apoi în jurul lui a fost ridicată o mănăstire, a cărei biserică îi păstrează moaştele până în ziua de azi. El a adormit întru Domnul la jumătatea veacului al VI-lea.

Cuviosul Clodoald a fost crescut de bunica sa, **Sfânta Clotilda**, care era regină a Franței. Ea are pentru Franța aceeaşi însemnătate ca şi Sfânta Olga pentru Rusia, ca Sfânta Liudmila pentru Cehia, sau ca Sfânta Elena pentru Imperiul Roman. Datorită ei, soțul ei Clovis s-a botezat, iar apoi s-a întărit definitiv în dreapta credință. Prin viața, învățăturile şi rugăciunile ei, ea a propovăduit şi a întărit creştinismul în Franța. După moartea soțului şi-a petrecut viața în înfrânare, îngrijindu-se de săraci şi de cei aflați în nevoi, înştiințată de sus asupra sfârşitului ei cu treizeci de zile înainte, a plecat în pace la Domnul pe 3 iunie 533. Moaştele ei au fost păstrate şi purtate în procesiuni până la Revoluția Franceză, când au fost arse şi au rămas numai părticele din ele.

La consolidarea creştinismului în Franța, care a fost propovăduit aici încă din zilele apostolilor, au contribuit mulți episcopi ai secolelor următoare, care s-au luptat totodată şi cu ereziile care pătrundeau în țară. Cu deosebire s-a proslăvit **Sfântul Martin, episcopul de Tours**. Viața lui se găseşte în Mineiele ruseşti, cu toate că este trecută la ziua de 12 octombrie, iar nu la 11 noiembrie, când a adormit întru Domnul şi când i se prăznuieşte pomenirea. Învățătorul lui a fost peste tot slăvitul Sfântul Ilarie de Poitiers.

Sfântul Martin, a cărui cinstire este larg răspândită, a contribuit nu numai la luminarea Galo-Franței, ci şi a Irlandei, întrucât Sfântul Patrichie, luminătorul ei era ruda lui apropiată şi se afla sub influența lui duhovnicească.

Sfântul Patrichie s-a remarcat printr-o viață foarte aspră şi, asemeni Sfântului Martin, îşi unea lucrările episcopale cu nevoințe călugăreşti. În timpul vieții s-a proslăvit prin multe minuni, care au netezit calea convertirii irlandezilor. El este cinstit ca sfânt din ziua morții sale, care a avut loc în 491 sau 492 şi a fost însoțită de o serie de semne ce i-au mărturisit sfințenia.

Printre contemporanii care s-au ostenit, de asemeni, în Irlanda, unde se duceau pentru a lupta cu pelagianismul, au fost doi stâlpi ai Bisericii din Galia (Franța): Preasfinții Gherman de Auxerres şi Lup de Troyes. Ambii s-au proslăvit prin curajul cu care propovăduiau şi îşi ocroteau turmele de barbari, de asemeni şi prin multe minuni săvârşite atât în timpul vieții, cât şi după moarte.

Sfântul Gherman de Auxerres a adormit întru Domnul în anul 439. Moaştele lui s-au păstrat neputrezite de-a lungul multor veacuri, până le-au distrus calviniştii. Sfântul Lup, de care pomeneşte Sfântul Ioan, arhiepiscopul Cernigovului (ulterior, mitropolit de Tobolsk), în „Iliotropion", a intrat în viața monahală la mănăstirea Lerin şi s-a aflat atunci sub conducerea **Sfântului Honorat**, vrednicul succesor al Cuviosului Honorie, întemeietorul acelei mănăstiri. Ulterior, Sfântul Honorat a devenit episcop de Arles, unde a ridicat o biserică şi unde primul episcop a fost **Sfântul Trofim**, ucenicul Sfântului Apostol Pavel.

Iar Sfântul Lup a fost ales episcop de Troyes, dar a continuat să ducă o aspră viață ascetică. Salvându-şi oraşul de Attila şi săvârşind o serie de minuni, el a murit în anul 479. Moaştele lui s-au păstrat până la Revoluția Franceză, când au fost arse şi a rămas doar o mică parte din ele.

Cu o sută de ani mai târziu a trăit **Sfântul Gherman, episcopul Parisului**. Viața lui a ajuns din vechime până la noi; din ea vedem că se remarca prin evlavie încă din primii ani ai copilăriei - copilărie care a fost grea pentru el. Intrând în monahism în mănăstirea Sfântului Simforian, a petrecut viața cea mai aspră, consacrând rugăciunii o parte însemnată a timpului său. Proslăvindu-se prin minuni, el a devenit mai târziu episcopul Parisului, unde a continuat să ducă acelaşi fel de viață, împletind nevoința ascetică cu treburile păstoririi şi cu fapte de milostenie. Ajungând la cinstite bătrâneți, a fost înştiințat de sus de sfârşitul său şi a plecat la Domnul pe 28 mai 576. Moaştele lui s-au păstrat vreme îndelungată, dar locul în care se găsesc acum n-a putut fi aflat. Numele său este purtat de o biserică rămasă până în ziua de azi, a cărei construire a început prin grija sa pe locul capiştei lui Isis, în cinstea Sfântului Mucenic Vichentie. Tot în vremea lui a fost construită şi biserica cu hramul Sfântului Gherman de Auxerres, pe care îl cinstea mult şi pe care şi-l luase ca model. Activitatea şi viața lui au consolidat definitiv creştinismul în Franța.

În Franța a strălucit o ceată întreagă de sfinți arhierei şi nevoitori, stâlpi ai dreptei credințe şi învățători ai evlaviei pe acele meleaguri.

Mai târziu a început luminarea creştină a Europei de nord-est. De aceasta sunt legate lucrările arhiereşti ale **Preasfințitului Ansgarie, episcopul Hamburgului** şi apoi **al Bremenului**. Viața sfințitului Ansgarie a fost descrisă de ucenicul său, arhiepiscopul Rimber şi a ajuns până în zilele noastre. Din ea citim că s-a născut în anul 801. La vârsta de şapte ani a avut o vedenie, prin care era chemat la slujirea lui Dumnezeu. Făcându-şi educația în mănăstire, la vârsta de doisprezece ani a primit tunderea. Vedeniile pe care le-a avut l-au îndemnat să ducă o severă viață ascetică, iar apoi (la vârsta de 21 de ani) a plecat să propovăduiască păgânilor din Europa de nord. Începând cu Hamburgul, el a trecut apoi în Danemarca, unde l-a botezat pe regele acesteia, împreună cu tot poporul său. De acolo s-a îndreptat spre Suedia. În anul 831 este sfințit ca episcop al Hamburgului şi al tuturor popoarelor Nordului. Propovăduirea lui se întinde în Suedia, Danemarca şi la slavii *polbeni (polbenskie*[62]*),* din actuala Germanie de nord. Era plin de râvnă şi gata să sufere pentru Hristos. Întristat că nu primise cununa mucenicească, a fost mângâiat de o voce de sus şi a plecat în pace la Domnul pe 3 februarie 865. Ostenelile apostolice şi le-a împletit cu lucrarea desăvârşirii lăuntrice, din când în când plecând să se însingureze. Era foarte milostiv, întinzându-şi mâna darnică oriunde era nevoie şi nelimitând-se [să facă milostenie] într-un singur loc. Se îngrijea îndeosebi de cei aflați în bejenie, de văduve şi de orfani.

Preafințitul Ansgarie a săvârşit în timpul vieții o mulțime de tămăduiri dar, din smerenie, se socotea păcătos. Faptele bune şi minunile încerca să le săvârşească în taină. Dar

[62] Probabil referire la *slavii polabiți (polabskie),* de pe fluviul Elba (numit, în vechime, Laba).

harul dumnezeiesc care sălăşluia în el era atât de vădit şi cinstirea lui era atât de mare, încât la doi ani după sfârşitul său el este deja numărat în rândul sfinţilor şi numele lui este prezent în Martiroloage încă din anul 870. Moaştele lui neputrezite s-au păstrat la Hamburg până la Reformă, când au fost îngropate în pământ şi s-a păstrat doar o parte din ele. Viaţa lui şi puterea harului dumnezeiesc, arătată prin el, ca şi slăvirea lui în rândul sfinţilor, pe când Apusul mai făcea încă parte din Biserica Ortodoxă Universală, nu trebuie să lase nici o îndoială că este un sfânt bineplăcut lui Dumnezeu. Arhiepiscopul Alexandru a strâns toate mărturiile existente despre el în limba germană, atât din surse catolice, cât şi din surse protestante, şi toate acestea întăresc tot ce am expus aici despre Preafinţitul Ansgarie, descriind atât ostenelile întru blândeţe şi virtuţile acestui mare bărbat, cât şi minunile lui. Am primit, de asemeni, şi o descriere amănunţită a vieţii lui în limba daneză.

În legătură cu obiecţiunile făcute de un confrate de-al nostru, trebuie să spunem că acestea sunt nefondate. În primul rând, nu există nici un fel de date ca să presupunem că Preafinţitul Ansgarie ar fi fost o unealtă în mâinile tronului Romei pentru întărirea stăpânirii acesteia şi că s-ar fi făcut vehiculul acelor idei care au dus la despărţirea Romei. Toate strădaniile noastre de a găsi vreun indiciu în sursele existente nu au furnizat nici un fel de susţinere [a acestei ipoteze], dimpotrivă, ele ne conduc la concluzii contrare, întrucât, dacă ar fi fost aşa, catolicii de azi nu ar fi scăpat ocazia să se folosească de acest fapt şi să-l proslăvească pentru aceasta pe Preafinţitul Ansgarie.

Sfinţenia Preasfinţitului Ansgarie nu poate fi pusă la îndoială datorită absenţei numelui său din sinaxarul grecesc şi din cărţile de cult bisericesc, întrucât acestea nu determină în nici un caz respingerea ei [a sfinţeniei] de către Biserica Răsăritului.

Există contemporani ai Preasfinţitului Ansgarie, ai Sfinţilor Chiril şi Metodie, care nu au fost consemnaţi şi nu sunt consemnaţi până azi în sinaxarul şi în cărţile de cult greceşti, cu toate că erau binecunoscuţi la Ţarigrad. Iar Biserica Catolică îi comemorează mai mult decât pe Preafinţitul Ansgarie. Din cărţile de cult greceşti lipseşte **luminătorul Bulgariei, Sfântul Boris-Mihail**, care a fost botezat de greci, cât şi **Sfânta Liudmila** a Cehiei, botezată de Sfântul Metodie, cât şi **Sfântul Viaceslav**. Lipsesc şi Sfinţii Vladimir, şi Sfinţii Boris şi Gleb, proslăviţi cu binecuvântarea Patriarhului Constantinopolului, lipseşte şi Preasfinţitul Petru al Moscovei. Dintre toţi sfinţii ruşi, în Mineiele greceşti sunt pomeniţi în sinaxare, dar fără să li se închine o slujbă, numai Sfântul Ioan al Novgorodului şi Cuviosul Varlaam Hutînski. În Biserica Eladei este pomenită Fericita Cneaghină Olga, având acolo un alt tropar şi condac, decât la noi. Dar asta nu înseamnă nicidecum că nu trebuie să-i cinstim pe sfinţii care au strălucit pe pământul Rusiei, după cum nu dovedeşte nici respingerea lor de către greci. Există şi mulţi sfinţi greci ale căror nume nu sunt în mineie şi în sinaxare, dar pomenirea lor se săvârşeşte local şi tot local se ţin şi slujbele lor.

Preasfinţitul Ansgarie nu a slujit scopurilor politice, ci lui Hristos şi pecetea apostolatului său sunt ţările aduse prin el la Hristos. Ruptura lor ulterioară [de la dreapta credinţă] nu-i micşorează lucrarea, după cum truda Sfântului Metodie nu e împuţinată de ruptura, pentru multe secole, a Moraviei şi a Panoniei.

În colţuri diferite ale lumii drepţii lui Hristos au lucrat pentru Unicul Dumnezeu, au umblat într-un singur duh şi sunt împreună proslăviţi de El. Valul revoluţiilor şi al reformelor le-a distrus moaştele în Apus, la fel cum, ajungând până în patria noastră, s-a atins profanator şi de sfinţii ruşi. Acest val a încercat să le nimicească memoria, la fel cum şi Iulian Apostatul ardea sfintele moaşte ale cuvioşilor. Dar ei strălucesc în Biserica cerească, iar noi trebuie să le slăvim şi mai mult ostenelile, proslăvindu-L astfel pe Dumnezeu, Care prin ei săvârşeşte minuni.

Dumnezeu este foc

Dumnezeu este foc mistuitor (Evr. 12, 29). Când un obiect se atinge de foc, el se schimbă: ori arde, ori se căleşte. La fel şi omul, când se atinge de Dumnezeu, ori piere, ori se mântuieşte. Focul este întotdeauna foc! Dar vedem că din atingerea de el rezultă fie cenuşă, fie oţel, în funcţie de ceea ce se atinge.

La fel se întâmplă şi cu omul, şi totul depinde de ce anume va aduce el focului dumnezeiesc, adică în ce stare este omul când se atinge de Dumnezeu. Dacă se ţine ca fierul, atunci puterea fierului va deveni de oţel. Dar dacă se coboară până la slăbiciunea paielor, va fi mistuit.

Fiecare om, mai devreme sau mai târziu, este în mod inevitabil adus la Dumnezeu şi vai lui dacă nu se va pregăti pentru această întâlnire. Lev Tolstoi s-a apropiat de Dumnezeu cu neglijenţă, plin de sine, fără frică de Dumnezeu, s-a împărtăşit cu nevrednicie şi a ajuns apostat. Va veni ceasul când ne vom atinge de puterea lui Dumnezeu, indiferent dacă vrem sau nu acest lucru.

Lopata este în mâinile Domnului. Cu lopata se aruncă seminţele şi paiele; paiele le împrăştie vântul, iar seminţele cad la picioarele Stăpânului şi sunt strânse în jitniţe, în timp ce paiele sunt lăsate deoparte sau arse. Întâlnirea cu Domnul este inevitabilă şi trebuie să ne pregătim pentru ea. Păcatele noastre sunt paiele care sunt mistuite la această întâlnire. Trebuie ca, din vreme, să facem singuri judecată cu noi înşine şi noi înşine, pregătindu-ne pentru această întâlnire, trebuie să ne desprindem de paie, să mistuim paiele păcatelor prin pocăinţă. Ori se mistuie ele singure, ori împreună cu ele se mistuie şi omul, care s-a înrobit păcatului.

Trebuie să ştim că vine Judecata de Apoi şi să ne raportăm cum se cuvine la acea zi şi la acel eveniment. Trebuie să ne curăţim sufletele şi să ne rugăm. Trebuie să ne raportăm la acel eveniment în mod limpede şi conştient, iar nu ca o jivină care-şi ascunde capul ca să nu vadă primejdia.

Biserica este trupul lui Hristos

„El (Hristos) este capul trupului, al Bisericii” (Col. l, 18), *„Care este trupul Lui, plinirea Celui ce plineşte toate întru toţi”* (Efeseni 1, 23)

Nu o singură dată, în Sfânta Scriptură, Biserica este numită Trupul lui Hristos. „Mă *bucur în*[63] *suferinţele mele pentru voi..., pentru trupul Lui, adică Biserica”* (Col. l, 24), scria despre sine Sfântul Apostol Pavel. Apostolii, proorocii, binevestitorii, păstorii şi învăţătorii - ne spune tot el - sunt daţi de Hristos *„la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos”* (Efeseni 4, 12).

În acelaşi timp, în Trupul şi Sângele lui Hristos se transformă pâinea şi vinul la dumnezeiasca Liturghie şi credincioşii se împărtăşesc cu ele. Aşa a rânduit însuşi Hristos, Care i-a împărtăşit pe apostolii Săi la Cina cea de taină, spunându-le: *„Luaţi, mâncaţi, acesta este trupul Meu... Beţi dintru acesta toţi, că acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi (Matei* 26, 26-28).

Cum se poate ca, în acelaşi timp, Trupul lui Hristos să fie şi Biserica, şi Sfintele Taine? Cum se poate ca, în acelaşi timp, credincioşii să fie mădulare ale Trupului lui Hristos - Biserica - şi, totodată, să se împărtăşească cu Trupul lui Hristos în Sfintele Taine?

[63] În Biblia B.O.R.: *„de suferinţele mele”.*

În ambele situații, denumirea „Trupul lui Hristos” nu este folosită în sens figurat, ci în sensul cel mai propriu şi real al acestui cuvânt. Noi credem că Sfintele Taine, păstrând înfățişarea pâinii şi a vinului, sunt adevăratul Trup şi adevăratul Sânge al lui Hristos. De asemeni, credem şi mărturisim că Hristos, Fiul Dumnezeului Celui Viu, venind în lume să-i mântuiască pe păcătoşi, a devenit Om adevărat şi carnea Lui, primită de la Fecioara Maria, a fost carne omenească adevărată; credem că, cu trupul şi cu sufletul, Hristos a fost Om adevărat, asemenea întru toate celorlalți oameni, afară de păcat, rămânând în acelaşi timp şi Dumnezeu adevărat. Fiul lui Dumnezeu nu Şi-a împuținat şi nu Şi-a schimbat firea dumnezeiească la întrupare, după cum nici firea omenească nu s-a schimbat, ci şi-a păstrat în întregime însuşirile ei omeneşti.

Dumnezeirea şi omenitatea s-au unit neschimbător şi neamestecat, pe vecie, „neseparat şi nedespărțit”, într-o singură persoană a Domnului Iisus Hristos.

Fiul lui Dumnezeu s-a înomenit, pentru ca pe oameni să-i *facă părtaşi dumnezeieştii firi* (II Petru l, 4), pentru ca pe omul căzut în păcat şi în moarte să-l slobozească de acestea şi să-l facă nemuritor.

Unindu-ne cu Hristos, noi primim harul dumnezeiesc, care dă firii omeneşti putere de biruință asupra păcatului şi a morții, Domnul Iisus Hristos, prin învățătura Sa, le-a arătat oamenilor calea biruirii păcatului şi le-a dăruit viața veşnică, făcându-i, prin învierea Sa, părtaşi ai veşnicei Sale împărății. Ca să primim de la El acest har dumnezeiesc, este nevoie să fim în cea mai strânsă părtăşie cu El. Atrăgându-i la Sine pe toți prin dragostea Sa dumnezeiască şi unindu-i cu Sine, Domnul i-a unit între ei pe cei ce L-au iubit şi au venit la El, reunindu-i într-o singură Biserică.

Biserica este unitatea în Hristos, este unirea cea mai strânsă cu Hristos a tuturor celor ce cred cu dreptate în El şi îl iubesc şi este unirea tuturor acestora prin Hristos.

Biserica este alcătuită dintr-o parte pământească şi o parte cerească.

Fiul lui Dumnezeu a sosit pe pământ şi S-a făcut om, pentru ca pe om să-l înalțe la cer, să-l facă iarăşi locuitor al raiului, redându-i starea de neprihănire şi integritate dintru început şi ca să-l unească cu Sine. Aceasta se înfăptuieşte prin lucrarea harului lui Dumnezeu, care este dat prin Biserică, dar este nevoie şi de strădania omului. Dumnezeu îşi mântuieşte creația căzută prin iubirea Sa față de ea, dar este necesară şi iubirea omului față de Ziditorul său, fără de care nu poate să se mântuiască. Năzuind către Dumnezeu şi lipindu-se de Domnul prin smerita lui iubire, sufletul omului primeşte o putere curățitoare de păcate, care îl întăreşte în lupta cu păcatul până la biruința deplină. La această luptă ia parte şi trupul, care astăzi este vas şi armă a păcatului, dar este menit să devină armă a dreptății şi vas al sfințeniei.

Dumnezeu l-a zidit pe om suflând duh asemeni celui dumnezeiesc[64] în trupul însuflețit, pe care l-a zidit la început din pământ. Trupul trebuia să fie o armă a duhului supusă lui Dumnezeu. Prin trup, duhul omului se manifestă în lumea materială.

Prin mijlocirea trupului şi a părților lui separate, duhul omului îşi descoperă însuşirile şi calitățile primite de la Dumnezeu, în calitatea lui de chip al lui Dumnezeu - fapt pentru care şi trupul, ca manifestare a chipului lui Dumnezeu, este şi se numeşte „frumusețea noastră cea după chipul lui Dumnezeu zidită” (stihiră la înmormântare).

Când primii oameni au căzut cu duhul de la Ziditorul lor, trupul, care până atunci era supus duhului, ascultându-i poruncile prin mijlocirea sufletului, nu s-a mai supus duhului şi voi să-şi fie singur stăpân. În locul Legii lui Dumnezeu, în om a pus stăpânire legea cărnii.

Păcatul, care l-a smuls pe om de la Izvorul vieții -Dumnezeu, l-a scindat şi pe om. Unitatea dintre duh, suflet şi trup s-a tulburat, moartea a pătruns în el. Sufletul, neadăpându-se din izvoarele vieții, nu mai avea cum să le transmită pe acestea trupului. Astfel, trupul a devenit stricăcios, iar chinul a devenit soarta duhului.

Hristos a venit pe pământ ca să restaureze chipul căzut al omului şi să-i redea unirea cu Acela al Cărui chip este. Unindu-l cu Sine, Dumnezeu îl restaurează pe om în toată

[64] În textul rusesc: *“Bogopodobnîi”*

plinătatea bunătăţii sale dintru început. Dăruind har şi sfinţire duhului, Hristos curăţeşte, întăreşte, vindecă şi sfinţeşte şi sufletul, şi trupul. *„Cel ce se alipeşte de Domnul este un duh cu El”* (I Cor. 6, 17).

Aşadar, trupul omului care s-a unit cu Domnul trebuie să fie o armă a Domnului, să slujească împlinirii voii Sale şi să devină parte a Trupului lui Hristos. Pentru deplina sfinţire a omului, trupul robului lui Dumnezeu trebuie să se unească cu Trupul lui Hristos, şi aceasta se săvârşeşte în Taina împărtăşirii. Adevăratul Trup şi adevăratul Sânge al lui Hristos, pe care le primim, se transformă într-o parte a marelui Trup al lui Hristos [65].

Desigur, pentru a ne uni cu Hristos nu este suficientă doar unirea trupului nostru cu Trupul lui Hristos. Gustarea Trupului lui Hristos este binefăcătoare atunci când omul îşi aţinteşte duhul către El şi se uneşte cu El. Primirea Trupului lui Hristos, în timp ce cu duhul îl respingem, este asemenea atingerii lui Hristos de cei care L-au bătut, L-au ocărât şi L-au răstignit. Atingerea lor de El nu le-a fost spre mântuire şi spre vindecare, ci spre osândă.

Iar cei ce se împărtăşesc cu cucernicie, cu dragoste, fiind gata să vină şi să-i slujească, aceia se unesc strâns cu El şi devin armă a voinţei Lui dumnezeieşti.

„Cel ce mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu rămâne întru Mine şi Eu întru el” - grăit-a Domnul (In. 6, 56). Unindu-se cu Domnul cel înviat şi, prin El, cu întreaga Treime Cea Pururi-Fiitoare, omul absoarbe putere din Ea pentru viaţa veşnică şi devine el însuşi nemuritor. *„Precum M-a trimis pe Mine Tatăl cel viu şi Eu viez pentru Tatăl, şi cel ce Mă mănâncă pe Mine va trăi prin Mine”* (In. 6, 57).

Toţi cei ce cred în Hristos şi s-au unit cu El, predându-se Lui şi primind harul lui Dumnezeu, alcătuiesc laolaltă Biserica lui Hristos, al cărei Cap este însuşi Hristos, iar cei care intră în ea sunt mădularele ei.

Nevăzut ochiului trupesc, Hristos Se arată în mod real pe părnânt prin Biserica Sa, aşa cum duhul nevăzut al omului se arată prin lucrările trupului său. Biserica este Trupul lui Hristos deoarece, în primul rând, părţile ei sunt unite cu Hristos prin dumnezeieştile Taine şi, în al doilea rând, întrucât prin ea Hristos lucrează în lume.

Noi ne împărtăşim de Trupul şi sângele lui Hristos (în Sfintele Taine), pentru ca noi înşine să fim părţi ale Trupului lui Hristos (ale Bisericii). Acest lucru nu se produce dintr-o dată. Necontenita petrecere în Biserică arată deja o stare de biruire a păcatului şi de deplină curăţire de păcat. Tot ce este păcătos ne scoate, într-o anumită măsură, afară din Biserică şi ne îndepărtează de Biserică. Iată de ce, la rugăciunea pentru spovedanie, deasupra capului fiecărui om care se căieşte se citeşte: „Primeşte-1 şi uneşte-1 cu Sfânta Ta Biserică”. Prin pocăinţă, creştinul se curăţeşte, se uneşte mai strâns cu Hristos în împărtăşirea cu Sfintele Taine, dar apoi iarăşi peste sufletul lui se aşterne praful păcatului şi-l îndepărtează de Hristos şi de Biserică, motiv pentru care din nou este nevoie de pocăinţă şi de împărtăşanie.

Cât timp nu se sfârşeşte viaţa pe pământ, chiar până la ieşirea sufletului din trup, în om continuă lupta dintre păcat şi dreptate. Oricât de înaltă ar fi starea duhovnicească şi morală la care ar ajunge cineva, este totuşi posibil ca, treptat sau fulgerător, să cadă adânc în bezna păcatului. De aceea, fiecăruia îi este de trebuinţă împărtăşania cu Sfântul Trup şi Sânge al lui Hristos, care ne întăresc comuniunea cu El şi ne udă cu şuvoaiele harului dătător de viaţă al Sfântului Duh, care curg prin trupul Bisericii. Cât de importantă este împărtăşania cu Sfintele Taine, ne arată viaţa Cuviosului Onufrie cel Mare, căruia, ca şi altor pustnici aflaţi în pustia aceea, îngerii îi aduceau sfânta împărtăşanie; ca şi viaţa Cuvioasei Maria Egipteanca, a cărei ultimă dorinţă, după mulţi ani de viaţă în însingurare, a fost să primească Sfintele Taine; sau ca viaţa Cuviosului Savatie al Soloveţului şi a multor altora. Căci nu degeaba grăit-a Domnul: *„Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veţi mânca trupul Fiului Omului şi nu veţi bea sângele Lui, nu veţi avea viaţă în voi”* (In. 6, 53).

Împărtăşania cu Trupul şi Sângele lui Hristos este primirea în noi a Hristosului înviat, biruitorul morţii, Care le dăruieşte celor ce sunt cu El biruinţă asupra păcatului şi a morţii.

[65] Care este Biserica.

Păstrând în noi darul haric al sfintei împărtăşanii, avem în noi zălogul şi începătura fericitei vieţi veşnice a trupului şi a sufletului.

Lupta dintre păcat şi dreptatea lui Dumnezeu - atât în fiecare om, cât şi în întreaga omenire - se va continua chiar până în „Ziua lui Hristos”, până la a doua Sa venire, până la Judecata întregii lumi.

Biserica pământească îi reuneşte pe toţi cei renăscuţi prin botez, care şi-au luat în spate crucea luptei cu păcatul şi îi urmează începătorului nevoinţei acestei lupte, Care este Hristos.

Dumnezeiasca Euharistie, aducerea Jertfei celei fără de sânge şi împărtăşirea cu ea îi sfinţeşte şi îi întăreşte pe cei ce participă la ea, făcându-i pe cei ce gustă din Trupul şi Sângele lui Hristos mădulare adevărate ale Trupului Bisericii Sale. Dar abia o dată cu moartea omului se stabileşte dacă acesta a rămas până la ultima lui suflare mădular adevărat al Trupului lui Hristos, ori dacă păcatul a triumfat în el, izgonind harul primit în Sfintele Taine şi care îl lega de Hristos.

Adormit întru har, ca un mădular al Bisericii pământeşti, omul trece din Biserica pământească în cea cerească, iar cel căzut din Biserica pământească nu va intra în Biserica cerească, întrucât partea pământească a Bisericii este calea spre cea cerească.

Cu cât omul se află mai mult sub lucrarea harului sfintei împărtăşanii şi cu cât se uneşte mai strâns cu Hristos, cu atât mai mult se va desfăta de părtăşia cu Hristos şi în împărăţia Lui, ce va să vină.

Dar întrucât păcatul continuă să lucreze în sufletul omului până la moarte, trupul său este supus urmărilor păcatului, purtând în sine sămânţa bolii şi a morţii de care se va elibera doar după moarte, când trupul se va descompune şi când, în fine, se va ridica eliberat de ele, la învierea obştească.

Cel ce s-a unit cu duhul şi cu trupul cu Hristos în viaţa aceasta va fi împreună cu El cu duhul şi cu trupul şi în viaţa viitoare. Şuvoaiele harice ale de-viaţă-dătătoarelor Taine ale Trupului şi Sângelui lui Hristos sunt izvoarele bucuriei noastre veşnice în comuniunea cu Hristos Cel înviat şi în vederea faţă către faţă a slavei Sale.

Aceleaşi urmări ale păcatului, încă neizgonit definitiv din seminţia omenească, lucrează nu doar individual, în fiecare om, ci, prin oameni, ele se manifestă şi în activitatea pământească a unor întregi părţi ale Bisericii. Tot timpul apar erezii, schisme, neorânduieli care îndepărtează o parte a credincioşilor. Neînţelegerile dintre Bisericile locale sau dintre unele părţi ale lor au tulburat din vechime Biserica, şi în timpul slujbelor auzim necontenit rugăciuni pentru încetarea lor.

„Ne rugăm pentru împreună-cugetarea Bisericilor”, „pentru unirea Bisericilor” (canonul treimic al învierii, glasul al 8-lea), „curmă schismele Bisericii”, „Potoleşte despărţirile Bisericii” (slujba arhanghelilor, 8 noiembrie, 26 martie, 13 iulie) şi alte rugăciuni asemenea acestora sunt înălţate de Biserica Ortodoxă de-a lungul veacurilor. Chiar şi în Sâmbăta Mare, în faţa sfântului epitaf, Biserica înalţă chemarea: „Ceea ce ai născut Viaţa, Neprihănită, Preacurată Fecioară, linişteşte smintelile din Biserică şi pace dăruieşte-ne, ceea ce eşti bună” (sfârşitul paragrafului al 2-lea).

Abia când Se va ivi Hristos pe nori va fi nimicit ispititorul şi vor dispărea toate înşelările şi amăgirile. Atunci se va încheia lupta dintre bine şi rău, dintre viaţă şi moarte, şi Biserica pământească se va contopi cu Biserica Triumfătoare, în care *Dumnezeu va fi toate în toţi* (I Cor. 15, 28).

În viitoarea împărăţie a lui Hristos nu va mai fi nevoie de împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Domnului, întrucât toţi cei ce s-au învrednicit [de aceasta] vor fi în cea mai strânsă împărtăşire cu El şi se vor desfăta de preaveşnica lumină a Treimii Celei de-viaţă-începătoare, gustând o fericire cerească de negrăit cu cuvântul şi de necuprins cu mintea noastră cea slabă. De aceea, după împărtăşirea cu Sfintele Taine ale lui Hristos, după Liturghie, în altar se înalţă întotdeauna rugăciunea care se cântă în zilele Paştelui: „O, Pastile cele mari şi preasfinţite, Hristoase! Dă-ne nouă mai cu râvnă să ne împărtăşim cu Tine şi în ziua cea neînserată a împărăţiei Tale!”.

Cuvânt despre cele două ospețe

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.

Acum, în fața ochilor minții noastre se află două ospețe, despre care ne vorbeşte pericopa evanghelică de astăzi.

Unul dintre ospețele descrise în pildă este dat de un împărat plin de bunăvoință şi milostiv[66]. Însă când ospățul era gata, cei chemați n-au venit. Ei au preferat să se ocupe unii cu cumpărături, alții cu treburi gospodăreşti; iar alții, prinzându-i pe soli, i-au batjocorit, iar pe unii chiar i-au omorât, împăratul, mâniat, pedepsindu-i aspru pe vinovați, îşi trimise iarăşi slugile sale să cheme la ospăț pe oricine ar întâlni în cale. Se adună o mulțime de oameni, şi când împăratul veni să-i vadă, zări pe unul care nu era îmbrăcat în haine de sărbătoare. El îl întrebă de ce nu a venit îmbrăcat cum se cuvine, iar acela tăcu, arătându-şi astfel disprețul față de împărat şi nedorința de a participa la sărbătoare, motiv pentru care a fost dat afară. Astfel, la acest ospăț au fost mulți chemați, dar puțini au fost şi aleşi, care au luat parte la cină.

Al doilea ospăț nu este o pildă, ci este real. Este banchetul nelegiuitului Irod[67]. Se vede că la acest banchet nici unul dintre cei chemați nu a refuzat să vină, toți erau îmbrăcați de sărbătoare şi se desfătau după pofta inimii. El s-a petrecut în beție, desfrâu nestăvilit de simțul ruşinii şi de conştiință şi s-a terminat cu o imensă crimă: uciderea lui Ioan Botezătorul.

Aceste două ospețe sunt chipurile a două feluri de viață, a două moduri de desfătare. Primul este închipuirea ospățului duhovnicesc, a desfătării duhovniceşti. El este făcut de Domnul. Acest ospăț este Biserica lui Hristos. Noi suntem invitați la acest ospăț atunci când suntem chemați să participăm la slujbele bisericeşti, mai ales la dumnezeiasca Liturghie şi la împărtăşirea cu dumnezeiescul Trup şi Sânge al lui Hristos, [când suntem chemați] la fapte bune, la luare-aminte şi la trezvie. Noi refuzăm să mergem la acest ospăț când nu venim la slujbele Bisericii, când, în loc de bine, facem rău, când preferăm grijile şi plăcerile lumeşti în locul vieții în Dumnezeu. Noi nu venim în haine de nuntă când vieții trăite în Dumnezeu îi aducem dispoziții străine şi păcătoase. Fiecare dintre noi este chemat de multe ori pe zi la acest ospăț şi de fiecare dată refuză când, în locul celor duhovniceşti şi dumnezeieşti, le preferă pe cele trupeşti şi păcătoase.

Şi la banchetul lui Irod suntem chemați de multe ori pe zi. Adesea nu observăm imediat că răul ne ispiteşte. Păcatul începe întotdeauna cu lucruri mărunte. La început, Irod chiar îl asculta cu plăcere pe Ioan Botezătorul, el înțelegea păcatul faptei sale, dar nu s-a luptat cu păcatul şi a ajuns până la uciderea acestui mare drept. Noi mergem de fiecare dată la josnicul banchet al lui Irod când, în loc de bine, alegem răul, plăcerile trupeşti, păcătoase, nemilostivirea, neatenția față de propriul suflet şi aşa mai departe.

Începând cu lucruri mărunte, este deja greu să te opreşti şi dacă apoi nu-ți vii în fire la vreme şi nu te sileşti să te lupți cu tine însuți, poți ajunge până la cele mai mari păcate şi crime, după care vor urma chinurile veşnice.

Şi astăzi, Ioan Botezătorul îl cheamă pe fiecare dintre noi: „Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția Cerurilor”. Pocăiți-vă, ca să vă desfătați în luminoasele şi veşnicele cămări ale cinei Mielului» junghiat pentru păcatele întregii lumi, şi ca să nu împărțiți cu diavolul cina răutății şi a chinurilor tartarului (în gheenă), în întunericul de nepătruns.

---

[66] Mt. 22, 2-14; Luca 14,16-24.

[67] Luca 14, 16-24.

Învățătură folositoare pentru tineri, din Pilda fiului risipitor

Şi i-a spus tânărul tatălui său: „Tată, dă-mi partea ce mi se cuvine din avere!". În Pilda fiului risipitor (rătăcitor) este conținută cea mai ziditoare lecție pentru tineri.

Într-adevăr, în fiul risipitor vedem întregul tablou al tinereții uşuratice: superficialitatea, neseriozitatea, patima independenței - într-un cuvânt, tot ce caracterizează cea mai mare parte a tinerilor. Fiul cel mic a crescut în casa părintească. Ajungând la anii tinereții, şi-a închipuit că deja casa părintească era prea strâmtă pentru el. I se părea neplăcut să trăiască sub conducerea tatălui şi sub supravegherea mamei, dorea să-şi imite colegii, care se dedau gălăgioaselor plăceri ale lumii.

„Sunt moştenitorul unei mari averi - cugeta el. N-ar fi mai bine dacă mi-aş primi chiar acum partea cuvenită? Voi putea să-mi chivernisesc bogăția altfel decât o face tatăl meu." Şi uşuraticul tânăr se lăsă amăgit de strălucirea înşelătoare a plăcerilor lumii şi hotărî să arunce de pe umerii săi jugul ascultării şi să plece din casa părintească.

Oare nu sunt similare imboldurile care îi fac pe mulți şi astăzi să părăsească, dacă nu casa părinților pământeşti, atunci casa Tatălui Ceresc, adică să iasă de sub ascultarea Bisericii?

Minților necoapte, jugul lui Hristos li se pare greu şi poruncile Lui, anevoioase. Ei cred că nu există vreo nevoie anume ca să asculte ceea ce ne porunceşte Dumnezeu şi Sfânta Sa Biserică. Putem sluji lui Dumnezeu – li se pare lor - fără a refuza să slujim lumii. „Suntem destul de puternici - spun ei - ca să rezistăm tentațiilor pierzătoare şi ispitelor. Putem şi singuri să rămânem fermi în adevăr şi în învățătura cea sănătoasă. Dați-ne să ne desăvârşim gândirea cu informații multilaterale! Dați-ne posibilitatea să ne întărim singuri voința în mijlocul ispitelor şi al tentațiilor! Şi fie ca simțurile noastre să se convingă prin experiență nemijlocită de hidoşenia păcatului!". Cu ce sunt mai bune aceste dorințe decât cererea necugetată pe care i-a făcut-o fiul cel mic tatălui său: „Tată, dă-mi partea ce mi se cuvine din avere"?

Şi iată că fiul cel uşuratic încetează să mai asculte de legile şi de sfaturile Sfintei Biserici, încetează să mai studieze cuvântul lui Dumnezeu şi învățăturile Sfinților Părinți, ci îşi pleacă urechea la teoriile mincinoase ale falşilor învățători şi îşi omoară cu astfel de ocupații cele mai bune ceasuri ale vieții, începe să vină mai rar la dumnezeiasca biserică sau stă neatent, împrăştiat în biserică. Nu găseşte posibilitatea să se ocupe cum se cuvine cu lucruri evlavioase şi să se exerseze în fapte bune, întrucât cea mai mare parte a timpului o foloseşte ca să meargă la spectacole, la petreceri publice şi aşa mai departe. Cu alte cuvinte, cu fiecare zi se dedă tot mai mult lumii şi, în sfârşit, pleacă „în țara îndepărtată".

Unde se ajunge după o asemenea îndepărtare de Sfânta Biserică? Tot acolo unde l-a adus pe fiul risipitor plecarea din casa părintească. Tinerii uşuratici îşi consumă foarte repede minunatele lor puteri şi capacități sufleteşti şi trupeşti şi distrug tot ce făcuseră bun mai înainte pentru vremea veşniciei. Iar între timp vine „o foamete mare în țara aceea", apare pustiirea lăuntrică şi nemulțumirea - urmări inevitabile ale plăcerilor zgomotoase; apare setea de desfătări, care se întăreşte şi mai mult prin satisfacerea patimilor păcătoase şi devine, în sfârşit, de nepotolit. Şi cât de adesea se întâmplă că nefericitul petrecăreț recurge, pentru satisfacerea patimilor sale, la îndeletniciri josnice şi ruşinoase, care nu-l fac să-şi vină în fire, ca fiul risipitor, şi nu-l întorc pe calea mântuirii, ci îi desăvârşesc pieirea, cea vremelnică şi cea veşnică!

Zaheu

Iisus a intrat în Ierihon şi trecea prin oraş. Şi iată că un oarecare Zaheu, mai-marele vameşilor, un om bogat, căuta să-L vadă pe Iisus, să vadă cine este. Nu putea vedea din spatele mulțimii, pentru că era mic de statură. Atunci, alergând înainte, s-a urcat într-un sicomor ca să-L vadă, pentru că Iisus urma să treacă pe acolo. Când ajunse în acel loc, Iisus,

privind în sus, îl văzu şi îi spuse: „Zaheu, coboară mai repede, căci astăzi trebuie să fiu în casa ta”. El coborî degrabă şi îl primi cu bucurie. Şi, văzând lumea acestea, a început să cârtească şi să murmure, că Iisus a intrat la un om păcătos. Iar Zaheu, stând, i-a spus Domnului: *„Iată, jumătate din averea mea o dau săracilor şi, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit”.* Iar Iisus a zis: *Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci şi acesta este fiu al lui Avraam. Căci Fiul Omului a venit să caute şi să mântuiască pe cel pierdut” (Luca* 19, 1-10).

Cine este Zaheu? *„Mai-marele vameşilor.”* Obişnuita antiteză dintre vameşul smerit şi mândrul fariseu ne întunecă adesea în minte caracteristicile reale ale acestor două tipuri de personaje. Dar, ca să înțelegem corect Evanghelia, trebuie să ni-i imaginăm cu claritate.

Fariseii erau într-adevăr drepți. Dacă, pe buzele noastre, numele de „fariseu” sună ca o ocară. În zilele lui Hristos şi în primele decenii ale creştinismului nu era aşa. Dimpotrivă, Sfântul Apostol Pavel declară triumfător în fața iudeilor: *„Eu sunt fariseu, fiu de farisei”* (Fapt. 23, 6). Apoi tot el le scrie creştinilor, fiilor săi duhovniceşti: *„Sunt din neamul lui Israel, din seminția lui Veniamin, evreu din evrei, după lege fariseu”* (Fil. 3, 5). Şi, în afară de Sfântul Apostol Pavel, mulți alți farisei au devenit creştini: Iosif, Nicodim, Gamaliel.

Fariseii (în ebraica veche, „perusim”, în aramaică, „ferisim”, ceea ce înseamnă „alții”, „separați”) erau râvnitori ai Legii lui Dumnezeu. Ei „se odihneau în Lege”, adică meditau la ea necontenit, o iubeau, se străduiau să o împlinească întocmai, o propovăduiau, o tâlcuiau.

Rostul demascărilor repetate a fariseilor pe care le face Domnul este de a-i preveni că toată nevoința lor, toate silințele lor cu adevărat bune, ei le compromit în ochii lui Dumnezeu, le fac de nimic, şi astfel îşi capătă osândă, iar nu binecuvântare de la Dumnezeu, datorită înălțării cu duhul, din pricina faptelor de dreptate pe care le săvârşesc, a orgolioasei păreri de sine şi, ce este mai grav, a osândirii aproapelui - pentru care îl avem ca exemplu grăitor pe fariseul din pildă, care spunea: *„Dumnezeule, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni”* (Luca 18, 11).

Dimpotrivă, vameşii erau cu adevărat păcătoşi, încălcători ai legilor fundamentale ale lui Dumnezeu. Vameşii erau cei ce strângeau birurile de la evrei pentru romani. Să nu uităm că evreii, cunoscându-şi bine situația de excepție de aleşi ai lui Dumnezeu, erau vestiți prin faptul că *„Noi suntem sământa lui Avraam şi nimănui niciodată n-am fost robi”* (In. 8, 33). Iar acum, în urma ştiutelor evenimente istorice, ei s-au trezit subjugați, înrobiți de poporul mândru şi brutal, „de fier”, al păgânilor romani. Şi jugul acestei înrobiri se îngreuna tot mai mult şi devenea tot mai apăsător.

Semnul cel mai simțit şi mai grăitor al subjugării şi al supunerii evreilor de către romani era plata către cuceritorii lor a tot felul de biruri şi dăjdii. Pentru evrei, ca şi pentru toate popoarele antichității, plata birurilor era în primul rând un semn al supunerii. Iar romanii, neavând nici un fel de scrupule față de poporul cucerit, le pretindeau cu brutalitate şi neînduplecare atât birurile hotărâte, cât şi altele suplimentare. Desigur că evreii plăteau cu ură şi cu dispreț. Nu degeaba, dorind să-L compromită pe Domnul în fața poporului Său, cărturarii îl întrebau: *„Se cuvine să dăm dajdie Cezarului sau nu?”* (Matei 22, 17). Ei ştiau că, dacă Hristos va răspunde că nu, va fi uşor de învinuit în fața romanilor, iar dacă va răspunde că da, atunci va fi compromis definitiv în ochii poporului Său.

Atâta vreme cât romanii cârmuiau Iudeea prin intermediul domnitorilor locali, de felul lui Irod, Arhelau, Agripa şi alții, această supunere față de Roma şi, în particular, obligativitatea plății birurilor se îndulcea pentru iudei prin faptul că ei se supuneau nemijlocit domnitorilor lor, cărora le plăteau tributul, iar aceia, la rândul lor, se supuneau şi plăteau Romei.

Dar exact cu puțină vreme înainte de începerea propovăduirii Mântuitorului, s-a produs o schimbare în sistemul de conducere a Iudeii. Recensământul general, legat de evenimentul Naşterii lui Hristos, a fost primul pas pentru instaurarea tributului individual pentru toți supuşii romani ai acestei regiuni, în anul 6 sau 7 după Naşterea lui Hristos, după înlocuirea lui Arhelau, când a fost introdusă dania personală pentru toți locuitorii Palestinei,

iudeii au răspuns la aceasta cu revolta fariseului Sadoc[68] şi a lui Iuda Galileianul (vezi Fapt. 5, 37) şi cu mare greutate reuşi arhiereul Iazar[69] să liniştească atunci mulţimea.

În locul domnitorilor locali, au fost numiţi la conducerea Iudeii şi a regiunilor învecinate procuratori romani. Pentru o mai eficientă colectare a tributului, romanii au apelat la un institut al vameşilor, existent deja de multă vreme la Roma. Dar, în timp ce la Roma şi în întreaga Italie vameşii se recrutau din respectabila pătură socială a călăreţilor, în Iudeea romanii erau nevoiţi să recruteze vameşi din renegaţii societăţii, din iudeii care acceptau să treacă în slujba lor şi să-şi constrângă confraţii la plata daniilor.

Acceptarea unei asemenea slujbe era corelată cu cea mai profundă decădere morală. Ea era legată nu numai de trădarea naţională ci, în primul rând, de cea religioasă: ca să devii armă de înrobire a poporului ales de Dumnezeu de către nişte păgâni primitivi, trebuia să te lepezi de făgăduinţa lui Israel, de sfinţii lui, de speranţele lui, mai ales că romanilor nu le păsa de suferinţele sufleteşti ale agenţilor lor: acceptând această funcţie, vameşii trebuiau să facă jurământ păgânesc de credinţă împăratului şi să aducă jertfă păgânească spiritului său (geniului împăratului).

Desigur că vameşii, strângând biruri de la fraţii lor de acelaşi sânge, nu urmăreau numai interesele Romei. Dar, urmărindu-şi scopurile egoiste, îmbogăţindu-se pe spinarea confraţilor înrobiţi, ei îngreunau şi mai mult, insuportabil de mult, jugul asupririi romane.

Iată cine erau vameşii. Iată de ce erau înconjuraţi de ură îndreptăţită şi de dispreţ, ca trădători ai poporului lor, trădători nu ai unui neam oarecare, ci ai celui ales, arma lui Dumnezeu în lume, unicul popor prin care lumii îi putea veni renaşterea şi mântuirea.

Toate acestea se referă în cel mai înalt grad la Zaheu, întrucât el nu era un vameş de rând, ci mai-marele vameşilor - *arhitelonis.* Fără îndoială că le făcuse pe toate: adusese jurământ păgânesc şi jertfa păgânească, îi jupuia fără milă de dăjdii pe confraţii săi, le mai şi mărea birurile în interesul lui propriu. Şi deveni, cum mărturiseşte Evanghelia, un om bogat.

Desigur că Zaheu înţelegea bine că pentru el erau pierdute toate aşteptările lui Israel. Toate cuvintele pronunţate de prooroci, îndrăgite din copilărie, la auzul cărora fremăta de bucurie orice suflet credincios din vremea Vechiului Legământ, „cunoscător al strigătului proorocesc", nu erau pentru el. El era trădătorul, un renegat. El nu avea parte în Israel.

Şi iată că ajung până la el zvonuri că Sfântul lui Israel, Mesia cel profeţit de prooroci, a venit deja pe pământ şi, împreună cu un mic grup de ucenici, trece prin câmpiile Galileei şi Iudeei, propovăduind Evanghelia împărăţiei şi săvârşind mari minuni, în sufletele credincioase se aprind, fremătător, speranţe pline de bucurie. Cum va reacţiona la aceasta Zaheu?

Pentru el, personal, venirea lui Mesia este o catastrofă, înseamnă că stăpânirea romană se sfârşeşte şi desigur că biruitorul Israel se va răzbuna pe el pentru pierderile suferite din cauza lui, pentru jignirile şi strâmtorările pe care i le-a pricinuit. Dar chiar dacă nu este aşa, căci - după mărturia proorocului - Mesia *vine drept, biruitor şi smerit* (Zah. 9, 9) chiar şi atunci biruinţa lui Mesia nu îi va aduce decât cea mai mare ruşinare şi privarea de toată bogăţia şi situaţia pe care le-a dobândit cu înfricoşătorul preţ al trădării lui Dumnezeu, a poporului natal şi a tuturor aşteptărilor lui Israel.

Dar poate că nu e tocmai aşa. Poate că noul prooroc nu e deloc Mesia. Nu toată lumea crede în El. Cei mai importanţi duşmani ai vameşilor şi, în particular, ai lui Zaheu - fariseii şi cărturarii - nu cred în El. Poate că toate acestea nu sunt decât scornelile deşarte ale lumii. Atunci poate continua să trăiască liniştit, ca şi mai înainte.

Dar Zaheu nu vrea să rămână ţintuit de astfel de gânduri. El vrea să-L vadă pe Iisus, ca să se lămurească, să se lămurească cu certitudine cine este El. Şi Zaheu doreşte ca proorocul

[68] Acest nume, ca atare, nu există în Faptele Apostolilor şi în Evanghelie.

[69] Nici acest nume nu există în Faptele Apostolilor. Apare citat în acelaşi loc (Fapt. *5,* 34) un *„fariseu, anume Gamaliel",* care a liniştit cu altă ocazie mulţimea (care voia să-i ucidă pe apostoli) şi care vorbeşte despre Iuda Galileianul.

care trece pe lângă el să fie cu adevărat Mesia Hristosul. El doreşte să strige, împreună cu proorocii: „O, dacă ai desface cerurile şi ai coborî!” - chiar dacă asta ar însemna o catastrofă de moarte pentru el, Zaheu. Există, va să zică, în sufletul său astfel de adâncimi, pe care nici el însuşi nu şi le dibuise până acum, există în el o iubire aprinsă, arzătoare, mistuitoare, totalmente dezinteresată față de „aşteptarea popoarelor”, față de chipul zugrăvit de profeți al blândului Mesia, Care „a luat asupra Sa neputințele noastre, şi a purtat durerile noastre”. Şi, dacă s-a ivit ocazia de a-L vedea, Zaheu nu se mai gândeşte la sine.

Pentru el personal, pentru Zaheu, biruința lui Mesia înseamnă dezastru şi moarte. Dar el nu se gândeşte la asta. El vrea să-L vadă măcar cu coada ochiului pe Acela pe Care L-au prevestit Moise şi proorocii. Şi iată că Hristos trece pe lângă el. El este înconjurat de mulțime. Zaheu nu poate să-L vadă, fiind mic de statură. Dar setea cu totul dezinteresată a lui Zaheu, dezinteresată până la totala lepădare de sine, ca măcar de departe să-L vadă pe Hristos, este atât de nemărginită, este de nebiruit, încât el - un om bogat, cu situație, funcționar al Imperiului roman - nețінând seama de nimic, cuprins doar de dorința fierbinte de a-L vedea pe Hristos, în mijlocul mulțimii duşmănoase, care-l urăşte şi-l dispreţuieşte, încalcă toate convențiile, toate cuviințele formale, şi se suie în copac, într-un smochin - un sicomor, care crescuse în cale.

Şi ochii marelui păcătos, căpetenia trădătorilor, se întâlniră cu ochii Sfântului lui Israel - Hristos-Mesia, Fiul lui Dumnezeu.

Iubirea vede ceea ce nu îi este accesibil ochiului indiferent sau duşmănos. Iubind dezinteresat chipul lui Mesia, Zaheu a putut să recunoască imediat în învățătorul aflat în trecere prin Galileea pe Domnul Hristos, iar Domnul, plin de iubire dumnezeiască şi omenească, a văzut în acest Zaheu, care îl privea din ramurile sicomorului, acele adâncimi sufleteşti pe care nici Zaheu nu şi le cunoscuse până atunci: Domnul a văzut că iubirea arzătoare pentru Sfântul lui Israel, neîntunecată câtuşi de puțin de vreun interes personal, a acestei inimi de trădător, poate să-l renască şi să-l înnoiască.

Atunci răsună glasul dumnezeiesc: *‚Zahee, coboară-te degrabă, căci astăzi în casa ta trebuie să rămân”.* Şi renaşterea morală, mântuirea, înnoirea au venit la Zaheu şi la toată casa lui.

Fiul Omului a venit cu adevărat să-i caute şi să-i mântuiască pe cei pierduți.

Doamne, Doamne, şi noi Te-am trădat odinioară, ca Zaheu, pe Tine şi lucrarea Ta, ne-am lipsit de partea noastră din Israel, ne-am trădat aşteptările! Dar, chiar de-ar fi întru ruşinarea noastră şi a celor ca noi, vie împărăția Ta, biruința Ta şi sărbătoarea Ta! Ca să nu-şi bată joc vrăjmaşii Tăi de moştenirea Ta! Chiar dacă venirea Ta ne va aduce pieire şi osândă, după cum merităm pentru păcatele noastre, vino, Doamne, vino degrabă! Dar dă-ne să vedem, măcar de departe, biruința adevărului Tău, chiar dacă nu vom izbuti a-i fi părtaşi! Şi pomeneşte-ne, mai presus de aşteptările noastre, cum 1-ai pomenit odinioară pe Zaheu!

(Sfântul Clement Romanul relatează că, ulterior, Zaheu a devenit însoțitorul Sfântului Apostol Petru şi, împreună cu întâiul dintre apostoli, a propovăduit la Roma, unde şi-a primit mucenicescul sfârşit pentru Hristos, în timpul lui Nero. Le-a răsplătit romanilor creştineşte, cu cea mai mare binefacere pentru răul de moarte pe care au fost pe cale să i-1 pricinuiască, în mândra capitală a romanilor, care l-au ispitit şi l-au înrobit odinioară şi l-au silit să se lepede de tot ce-i era mai sfânt sufletului său, soseşte Zaheu, eliberat de harul Domnului nostru Iubitor de oameni, şi îi aduce Romei nu blestem, ci binecuvântare, dându-şi pentru aceasta chiar propria viață).

Cuvânt despre zugrăvirea de icoane

Rostit la deschiderea Societății susținătorilor icoanei ruse ortodoxe din San Francisco

Zugrăvirea de icoane a început din ziua când Domnul nostru Iisus Hristos Şi-a pus mahrama (adică un ştergar) peste fața Sa şi pe ea s-a întipărit dumnezeiescul Său chip omenesc. După predanie, Sfântul evanghelist Luca a pictat chipul Maicii Domnului. Tot potrivit predaniei, există astăzi multe icoane pictate de Sfântul evanghelist Luca. Fiind pictor, el nu a pictat doar primele icoane ale Maicii Domnului, ci şi ale Sfinților Apostoli Petru şi Pavel, probabil şi altele, care n-au ajuns până la noi. De atunci a început meşteşugul zugrăvirii icoanelor.

Apoi, pentru câtăva vreme, meşteşugul icoanelor s-a întrerupt. Creştinismul era crunt prigonit: orice imagine care amintea de Hristos era distrusă şi supusă batjocoririi. De aceea, în timpul prigoanelor, meşteşugul icoanelor nu s-a dezvoltat. Creştinii se străduiau să exprime ceea ce doreau să spună prin simboluri. Hristos era reprezentat sub chipul Bunului păstor, ori sub chipul unor personaje păgâne, mitologice. Mai era reprezentat şi sub forma viței de vie, în amintirea cuvintelor Domnului: *‚Eu sunt vița cea adevărată, voi sunteți mlădițele”* (In. 15, 1, 5). De asemeni, se mai obişnuia ca Hristos să fie reprezentat sub formă de peşte. De ce sub formă de peşte? Pentru că, dacă scriem în greceşte „Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul” şi punem cap la cap inițialele cuvintelor, iese cuvântul „peşte”. De aceea, creştinii reprezentau un peşte, amintind astfel cuvintele cunoscute de cei ce credeau în Mântuitorul. Păgânii au aflat acest lucru, de aceea desenele cu peşti erau şi ele urmărite.

Dar când, după victoria împăratului Constantin cel Mare asupra lui Maxențiu, creştinilor li s-a permis să practice liber creştinismul, acesta a înnoit duhovniceşte în mod grabnic Imperiul roman şi a înlocuit păgânismul, iar arta icoanei a țâşnit dintr-o dată şi a început să se dezvolte cu toată puterea. Deja la primele Sinoade Ecumenice apar indicații asupra picturii de icoane, în cântările bisericeşti, folosite adesea în zilele noastre, se aminteşte de icoane.

Ce anume erau, aşadar, icoanele? Icoanele erau tocmai unirea acelor simboluri care înlocuiau icoanele în perioada prigoanei cu pictura. Icoana nu este o simplă imagine, un portret, în ultimul se reprezintă doar aspectul trupesc, pe când icoana trebuie să le amintească oamenilor de aspectul duhovnicesc al persoanei reprezentate. Creştinismul este înduhovnicirea lumii. Hristos a zidit Biserica Sa ca să înduhovnicească lumea, să o transfigureze, să o curățească de păcate şi s-o aducă la starea în care va fi în veacul viitor. Creştinismul a fost creat pe pământ, îşi are temeliile pe pământ, dar cu pilonii săi se ridică până la cer. Creştinismul este podul şi scara pe care oamenii urcă de la Biserica pământească la cea cerească. De aceea, simpla reprezentare, amintind de însuşirile aspectului pământean al persoanei reprezentate, nu este o icoană. Chiar precizia reprezentării, în sensul alcătuirii fizice trupeşti, încă nu înseamnă nimic. Omul poate fi foarte frumos pe dinafară, dar poate, în acelaşi timp, să fie foarte rău. Dimpotrivă, poate fi total neaspectuos fizic dar, în acelaşi timp, să fie un model de viață dreaptă. Şi iată că icoana trebuie să zugrăvească ceea ce vedem cu ochii, păstrând trăsăturile aspectului trupesc - căci sufletul, în lumea aceasta, lucrează prin trup - şi, în acelaşi timp, să arate firea lăuntrică, duhovnicească. Iar sarcina iconarului este tocmai aceea de a transmite cât mai deplin trăsăturile duhovniceşti prin care [sfântul reprezentat] a dobândit împărăția Cerească, prin care şi-a meritat de la Domnul cununa nestricăciunii. Întrucât menirea Bisericii este mântuirea sufletului omenesc. Ceea ce este pe pământ, piere; când însoțim trupul la groapă, sufletul pleacă în altă parte. Când lumea va pieri, când va arde în foc, atunci va fi cer nou şi pământ nou - aşa cum spune Sfântul Apostol Ioan Teologul, căci el deja a prevăzut, cu ochiul său duhovnicesc, acest Nou Ierusalim, pe care l-a zugrăvit atât de izbitor în Apocalipsă. Domnul a venit ca să pregătească întreaga lume pentru această renaştere morală. Ca să ne pregătim pentru această viitoare împărăție trebuie să

dezrădăcinăm din noi seminţele păcatului care, deformând firea harică dintru început, au pătruns în omenire o dată cu căderea strămoşilor noştri şi trebuie să semănăm în noi virtuţile pe care ei le-au pierdut odinioară, la cădere.

Amintindu-ne despre sfinţi, despre nevoinţele lor, icoana nu este o simplă reprezentare a sfântului, aşa cum arăta el pe pământ. Icoana înfăţişează lupta sa lăuntrică duhovnicească, înfăţişează felul în care a ajuns să fie socotit înger pământesc, om ceresc. Exact aşa sunt reprezentările Maicii Domnului, ale lui Iisus Hristos. Ele trebuie să zugrăvească acea preaînaltă sfinţenie care era în Ei. Căci Domnul Iisus Hristos este unirea a tot ce e omenesc şi a tot ce e dumnezeiesc, şi când este zugrăvită o icoană a Mântuitorului, ea trebuie zugrăvită astfel încât să simţim că El este un Om, un om adevărat şi că, în acelaşi timp, El este mai presus de om, ca să nu ne apropiem de El, aşa cum ne apropiem de fiecare trecător, de fiecare cunoscut. Trebuie să simţim că El este Omul apropiat nouă şi Domnul nostru, Care ne este milostiv şi, în acelaşi timp, că este temutul Judecător, Care doreşte ca noi să-L urmăm şi vrea să ne aducă în împărăţia Cerească. De aceea, nu trebuie să ne înclinăm nici într-o parte, nici într-alta. Nu avem voie nici să zugrăvim doar aspectul duhovnicesc al sfântului, neglijând cu totul felul cum arăta pe când trăia pe pământ. Aceasta este tot o extremă. Toţi sfinţii trebuie zugrăviţi astfel încât, pe cât posibil, să le fie transmise trăsăturile reale: militarii se reprezintă în armurile lor militare, arhiereii, în veşmintele arhiereşti. Nu este corect când arhiereii primelor veacuri sunt reprezentaţi în sacos, ştiut fiind că în vremea aceea nu se purta sacos, ci felon. Dar aceasta nu este o greşeală prea mare. Mai bine este să îngăduim o greşeală în cele trupeşti, decât în cele duhovniceşti, adică să dispreţuim latura duhovnicească.

Este însă cu mult mai rău când totul este corect din punct de vedere fizic, trupesc, iar sfântul arată ca un om obişnuit, de ca şi cum ar fi fost fotografiat, de ca şi cum n-ar fi fost în el nimic duhovnicesc. Aceea nu mai este o icoană. Uneori se dă mai multă importanţă cerinţei ca icoana să fie frumoasă. Dacă aceasta nu este în dauna duhovniciei, este bine. Dar dacă frumuseţea ne atrage privirea într-atât, încât uităm de ceea ce este mai important, că trebuie să ne mântuim sufletul, să ne înălţăm inima spre cer, atunci frumuseţea icoanelor este în dauna lor. Aceasta nu mai este o icoană, este un tablou. Icoana este acea imagine care ne înalţă la sfântul bineplăcut lui Dumnezeu, sau ne ridică la cer, sau ne stârneşte sentimentul pocăinţei, sentimentul umilinţei, starea de rugăciune, simţământul că trebuie să ne închinăm în faţa acestei imagini. Valoarea icoanei constă în aceea că, atunci când ne apropiem de ea, dorim să ne rugăm cu evlavie în faţa ei. Dacă imaginea din ea ne cheamă la aceasta, atunci este vorba de o icoană.

Iată către ce se sileau iconarii noştri, iconarii de demult, care au fost mulţi şi înainte de încreştinarea Rusiei şi, în fine, iconarii noştri ruşi, începând cu Cuviosul Alipie al Pecerskăi, care a zugrăvit un şir de icoane ale Maicii Domnului, dintre care s-au păstrat câteva până astăzi. Sunt nişte icoane minunate, care continuă tradiţia bizantină şi care stârnesc smerită evlavie. Ele nu erau obligatoriu pictate în culori întunecate; adesea erau şi în culori vii, dar aceste culori atrăgeau: doreai să te rogi în faţa unei astfel de icoane.

Preasfinţitul Petru, vlăstar al Galitiei, a ajuns apoi mitropolit al Kievului şi al întregii Rusii. S-au păstrat icoane pictate de el, care în ultima vreme s-au aflat la catedrala Uspensk (a Adormirii Maicii Domnului) din Moscova. În Novgorod s-a născut o întreagă şcoală de iconografie, sub conducerea Preasfinţitului Aleksie al Novgorodului, de la care s-a păstrat o serie întreagă de icoane pictate de el. Rubliov a pictat icoana Sfintei Treimi, care e astăzi cunoscută nu numai în lumea creştină, ci şi în cea semi-creştină[70].

Dar, din păcate, toată această tradiţie ortodoxă a început să fie încălcată din momentul în care în Rusia a început să pătrundă influenţa occidentală. Faptul că Rusia a făcut cunoştinţă cu Europa Apuseană a fost, din unele puncte de vedere, foarte folositor. Multe ştiinţe tehnice, multe alte cunoştinţe folositoare au venit de acolo. Se ştie că niciodată creştinismul nu s-a scârbit să cunoască lucruri venite din afară. Sfinţii Vasile cel Mare, Grigorie Teologul şi Ioan

[70] Referire *sui-generis* la civilizaţia europeană secularizată.

Gură de Aur au învățat în școli păgânești și mulți dintre cei mai buni teologi îi cunoșteau personal și îndeaproape pe scriitorii păgâni, și însuși Sfântul Apostol Pavel, chiar în Sfânta Scriptură citează din poeții păgâni. Dar nu tot ce era apusean îi era de folos Rusiei. Apusul îi aduse, de asemeni, un imens prejudiciu moral. Deoarece rușii, alături de cunoștințele folositoare, au început să accepte ceea ce era străin structurii noastre ortodoxe, credinței ortodoxe. Rapid, societatea noastră cultivată s-a îndepărtat de viața poporului și de Biserica Ortodoxă, în care totul era măsurat de rânduiala Bisericii. Apoi icoana a fost atinsă de influențe străine. Au început să pătrundă reprezentări în variațiuni apusene, care poate că erau frumoase din punct de vedere artistic, dar le lipsea cu desăvârșire orice sfințenie: frumoase în sensul frumuseții pământene, uneori chiar ademenitoare, dar lipsite de duhovnicie. Acestea nu mai erau icoane. Era o răstălmăcire, o neînțelegere a icoanei.

Țelul Societății noastre este, în primul rând, să dezvoltăm - în primul rând la compatrioții noștri ruși - înțelegerea icoanei autentice, în al doilea rând, să le sădim dragostea față de această icoană și dorința ca bisericile și casele noastre să fie înfrumusețate de icoane adevărate, iar nu de unele tablouașe occidentale, care nu ne spun nimic despre adevăr și sfințenie, ci doar sunt plăcute la înfățișare. Desigur, există icoane pictate corect, din punctul de vedere al execuției. Poți picta foarte corect sub aspect teoretic dar, în același timp, prost din punct de vedere practic. Asta nu înseamnă că, din punctul de vedere al principiilor icoanei, aceste icoane sunt rele. Și invers, se poate întâmpla ca icoana să fie pictată frumos, dar ignorând cu desăvârșire regulile icoanei. Și una, și alta sunt dăunătoare. Trebuie să ne străduim să pictăm icoane care să fie bune și ca principiu, și ca metodă, și ca execuție. Pentru aceasta s-a înființat Societatea noastră, ca să ajute populația ortodoxă de aici să-și formeze o părere corectă asupra picturii bisericești, în sensul realizării sfintelor icoane, pentru a fi de folos, astfel, cauzei Bisericii noastre.

Iată de ce ne-am împotrivit aici anumitor persoane și tentativei lor de a zugrăvi biserici, întrucât ele nu au o bună așezare, nu sunt corect orientate - oricât de bine ar merge locomotiva [dacă nu e corect orientată,] tot va deraia de pe șine și se va produce catastrofa. Tot așa se întâmplă cu cei care, sub aspect tehnic, poate că sunt buni executanți, dar așezarea lor greșită, concepțiile lor greșite îi conduc pe o cale greșită.

Fie ca Domnul să ne ajute ca Societatea noastră să lucreze cu spor, cu folos pentru Biserica noastră.

26 ianuarie 1965

Despre talanți și pictura de icoane

Domnul a rostit Pilda stăpânului care le-a împărțit talanți robilor săi, ținând seamă de înclinațiile fiecăruia. După ce trecu câtăva vreme, el le-a cerut socoteală și i-a răsplătit pe cei care au câștigat la fel de mult cât au primit. Dar pe acela care n-a făcut nimic și a adus doar talantul pe care-l primise, El l-a pedepsit cu asprime. Acel Stăpân este Domnul Dumnezeu, talanții sunt darurile Sale, iar robii sunt oamenii. Domnul dă daruri duhovnicești, le dă și oamenilor în parte, le dă și popoarelor întregi.

Până la venirea lui Hristos, cuvintele lui Dumnezeu i-au fost încredințate lui Israel. Când Israel s-a clătinat în credință, când Iudeea a început să se prăbușească, proorocul Baruh, ucenicul proorocului Ieremia a strigat: *Aceasta este cartea poruncilor lui Dumnezeu și legea care dăinuiește în veac; toți cei ce o țin vor trăi, iar cei ce au părăsit-o vor pieri, întoarce-te, Iacove, și te apucă de ea*[71] *umblă în strălucirea luminii ei*[72]*. Nu da altuia mărirea ta și cele de folos ție, celui de alt neam. Fericiți suntem, Israele, că cele ce îi plac lui Dumnezeu ni s-au arătat"* (Baruh 4, 1-4).

[71] în Biblia B.O.R.: *„și te teme de ea".*
[72] în Biblia B.O.R.: *„umblă prin strălucire în preajma luminii ei".*

Dar Israel nu a rămas în Legea lui Dumnezeu şi, lepădându-se de Fiul lui Dumnezeu, a căzut de la Dumnezeu. Domnul Şi-a întemeiat Biserica Noului Legământ, în care au intrat multe popoare păgâne. După biruinţa creştinismului asupra păgânătăţii, un deosebit păstrător al Ortodoxiei a devenit Bizanţul, în care Sinoadele Ecumenice şi Sfinţii Părinţi ai Bisericii au stabilit o expunere precisă a dogmelor credinţei şi învăţătura ortodoxă.

După căderea Bizanţului, credinţa ortodoxă a fost păstrată cu deosebire de poporul rus, care la acea vreme o absorbise deja în întregime. Traiul poporului şi legile statului, datina - toate îşi aveau ca fundament credinţa ortodoxă sau erau în acord cu ea. Una dintre întruchipările credinţei ortodoxe erau bisericile noastre - şi întregul pământ al Rusiei era acoperit de biserici.

Templul însuşi este închipuirea Bisericii Universale nevăzute, despre care spunem în Simbolul Credinţei: „întru una singură, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească Biserică". De aceea se numesc templele noastre biserici. Cupola care se ridică deasupra bisericii arată năzuinţa spre cer şi aminteşte de bolta cerească, sub care rugăciunea noastră se înalţă spre Dumnezeu. Ea aminteşte cerul nevăzut, împărăţia de sus a lui Dumnezeu.

Bisericile se împodobesc cu icoane. Icoanele nu sunt o simplă reprezentare a vreunei persoane sau eveniment. Icoana este simbolul nevăzutului. Dacă avem posibilitatea de a vedea înfăţişarea lui Hristos şi a bineplăcuţilor Săi, icoana trebuie să le înfăţişeze şi chipul lăuntric: sfinţenia. Adesea, chiar şi reprezentările lumeşti înfăţişează o anumită idee. Să luăm, bunăoară, celebrul monument a lui Petru cel Mare din Petrograd, unde Petru cel Mare este reprezentat călare, ridicat foarte sus de calul său, ceea ce arată cât de sus a ridicat el Rusia în anumite privinţe. Multe alte monumente înfăţişează o idee sau alta. Dacă aşa se întâmplă în arta lumească, cu atât mai mult trebuie să fie în cea duhovnicească, unde sunt înfăţişate cele de sus, cereşti, duhovniceşti.

Icoana nu este un portret; portretul înfăţişează numai aspectul pământesc al omului, pe când icoana înfăţişează şi starea lui lăuntrică. Şi chiar dacă am reprezenta doar aspectul exterior al omului în momente diferite, înfăţişările vor fi toate diferite. Preafericitul mitropolit Anastasie povestea cum, fiind student la Academia Teologică, împreună cu alţi colegi de vârsta lui a fost la Kronstadt, să asiste la o slujbă a dreptului părinte Ioan. Pe când părintele Ioan termina Sfânta Liturghie, el arăta ca înconjurat de o aureolă luminoasă, asemeni lui Moise când se cobora de pe muntele Sinai. Peste câtăva vreme, părintele Ioan i-a primit în chilia sa şi arăta ca un om obişnuit. Dar însuşi Domnul nostru Iisus Hristos ne-a arătat odată dumnezeiasca Sa slavă, pe muntele Tabor, iar în restul timpului părea un om obişnuit şi lumea se mira de unde avea aşa o putere şi cum de făcea minuni.

Icoana trebuie să înfăţişeze nu numai viaţa din afară, ci şi pe cea lăuntrică, sfinţenia şi apropierea de cele cereşti. În principal, aceasta [viaţa lăuntrică] este redată de faţă şi de privire şi, potrivit cu acestea, trebuie pictat şi restul icoanei. Tocmai asupra zugrăvirii stării duhului, ascuns sub învelişul cărnii, era îndreptată toată atenţia iconarilor noştri ortodocşi. Cu cât reuşea mai bine, cu atât mai bună era icoana. Adesea se întâmpla ca, în acelaşi timp, să apară neajunsuri în reprezentarea unor părţi ale trupului, nu pentru că iconarii ar fi făcut aceasta înadins, ci întrucât atingerea ţelului principal nu le îngăduia întotdeauna să acorde destulă atenţie aspectelor secundare. De altfel, chiar dacă s-ar face fotografii obişnuite, mai ales instantanee [ale trupului omenesc], în multe trupul omenesc ar ieşi în poziţii nefireşti, pe care de obicei nu le observăm.

Nu se poate picta o icoană reprezentând doar aspectul din afară al trupului, ci în ea trebuie să se reflecte nevoinţele nevăzute şi trebuie să strălucească slava cerească. Aceasta se poate face în mod desăvârşit doar de acela care trăieşte el însuşi o viaţă duhovnicească, care a înţeles bine şi se simte apropiat de vieţile sfinţilor. De aceea, meşterii noştri iconari din vechime făceau întotdeauna aşa şi se pregăteau pentru aceasta prin post şi rugăciune. Multe icoane pictate în acest fel au primit de la Domnul puterea facerii de minuni.

Desigur că fiecare icoană, după sfinţire, trebuie cinstită şi nu avem voie să ne purtăm cu ea dispreţuitor şi fără respect, motiv pentru care ne vom abţine de la judecarea icoanelor

care se află deja în biserici, dar întotdeauna trebuie să năzuim la mai bine, iar cel mai important este să fim atenți nu atât la frumusețea văzută a icoanelor, cât la duhovnicia lor. Iar icoanele care în mod evident nu împlinesc cerințele icoanei ortodoxe nu trebuie aşezate în biserici şi, uneori, nici în casele noastre.

Nu toți cei ce stăpânesc artele şi au aptitudini la desen pot să picteze icoane. Adesea, starea celui care pictează icoana şi dorința de a-i sluji lui Dumnezeu au mai mare importanță decât măiestria cu care este pictată, în Rusia, după Petru cel Mare, alături de lucrurile bune aduse din Apus, a pătruns şi o influență nouă, străină duhului ortodox, căruia i-a căzut pradă o parte însemnată a clasei ruse cultivate, care a început să introducă în creațiile ei multe noutăți nefolositoare, chiar dăunătoare. Această schimbare s-a regăsit, parțial, şi în arta icoanei, în locul imitării vechilor iconari ruşi, a început să domnească imitarea pictorilor apuseni, străini de Ortodoxie. Noile imagini, cu toate că erau foarte frumoase, nu corespundeau totuşi duhului icoanei. Un duh străin dreptei credințe a început să se încuibeze în Rusia şi, treptat, a zdruncinat-o.

Nouă ne sunt adresate acum cuvintele proorocului: *Nu da altuia mărirea ta şi cele de folos ție, celui de alt neam".* Trebuie să ne întoarcem şi în viață, şi în obiceiurile bisericii la principiile trainice şi curate pe care s-a clădit şi s-a ținut Rusia. O reflectare a lor este şi iconografia noastră. Icoanele pentru bisericile noastre nu trebuie pictate într-un duh străin de Ortodoxie. Gândesc greşit cei ce susțin că icoanele ortodoxe trebuie pictate neapărat în culori întunecate şi în poziții nefireşti ale trupului. Icoanele din vechime erau pictate în culori deschise şi aprinse şi s-au întunecat de-a lungul vremii, datorită trecerii timpului şi a prafului aşezat în atâtea veacuri. Dar, totodată, trebuie să ne amintim că mulți sfinți, ducându-şi viața în arşițele pustiei, aveau într-adevăr pielea întunecată şi că mulți aveau cu adevărat trupurile slăbănogite de îndelungatele nevoințe. Ei nu aveau slava frumuseții pământeşti, ci pe a celei cereşti.

Fie ca ei să ne ajute cu rugăciunile lor ca bisericile noastre să fie o reflectare a slavei cereşti, iar turma noastră să se unească în căutarea împărăției lui Dumnezeu şi, atât prin biserica ei, cât şi prin viața ei să propovăduiască adevărul Ortodoxiei.

Aştept învierea morților şi viața veacului ce va veni

Neîmpăcată şi fără margini ne-ar fi fost suferința pentru moartea celor apropiați, dacă nu ne-ar fi dăruit Dumnezeu viața veşnică. Fără sens ne-ar fi fost viața, dacă s-ar fi sfârşit o dată cu moartea. Ce folos atunci de la virtuți, de la faptele bune? Au atunci dreptate cei ce au spus: *„Să bem şi să mâncăm, căci mâine vom muri!"* (I Cor. 15, 32).

Dar omul e făcut pentru nemurire, iar prin învierea Sa, Hristos le-a deschis celor ce cred în El şi trăiesc în dreptate porțile împărăției Cereşti, porțile fericirii veşnice. Viața noastră pământească este o pregătire pentru viața viitoare şi, prin moartea noastră, această pregătire se încheie. *„Este rânduit oamenilor o dată să moară, iar după aceea să fie judecata"* (Evr. 9, 27). Atunci omul îşi lasă toate grijile pământeşti, trupul se descompune, ca să se ridice din nou la învierea obştească. Dar sufletul continuă să trăiască şi nu-şi întrerupe existența nici pentru o singură clipă.

Prin multe arătări ale celor ce au murit ni se dă să cunoaştem parțial ce se întâmplă cu sufletul când iese din trup. Când i se termină vederea cu ochii trupeşti, sufletului i se deschide vederea duhovnicească. Adesea, la muribunzi vederea duhovnicească începe încă înainte de a-şi da sfârşitul şi, văzându-i încă pe cei din jurul lor şi chiar vorbind cu ei, ei văd şi ceea ce alții nu văd. Ieşind apoi din trup, sufletul se trezeşte printre alte duhuri, bune şi rele. De obicei el se îndreaptă către acelea care-i sunt mai înrudite după duh, iar dacă, aflându-se în trup, a fost sub influența unor duhuri, atunci rămâne sub influența lor şi după ce iese din trup, oricât de neplăcute ne-ar fi acestea la întâlnirea cu ele.

În primele două zile sufletul se bucură de o relativă libertate, poate să viziteze locurile pe care le-a îndrăgit de pe pământ, iar în cea de-a treia zi se îndreaptă spre alte teritorii. Cu această ocazie el trece printr-o mulţime de duhuri rele, care îi barează drumul şi îl învinuiesc de felurite păcate, spre care chiar ele l-au îndemnat. Potrivit dezvăluirilor, există douăzeci de asemenea bariere, aşa-numitele vămi, şi la fiecare omul este tras la răspundere pentru un anumit păcat; trecând de o barieră, sufletul ajunge la următoarea şi, abia trecând cu bine de toate, el poate să-şi continue calea, fără să fie imediat aruncat în gheenă. Cât de groaznici sunt acei demoni şi vămile lor ne arată faptul că însăşi Preasfânta Născătoare, dinainte vestită de Arhanghelul Gavriil de apropiatul ei sfârşit, S-a rugat Fiului ei să o izbăvească de acei demoni; împlinindu-i rugămintea, însuşi Domnul Iisus Hristos S-a arătat din cer ca să primească sufletul Preacuratei Sale Maici şi să-l ridice la cer.

A treia zi este, de obicei, înfricoşătoare pentru sufletul celui adormit, şi atunci cu deosebire are nevoie de rugăciune. Trecând vămile cu bine şi închinându-se lui Dumnezeu, timp de încă treizeci şi şapte de zile sufletul vizitează lăcaşurile cereşti şi prăpăstiile iadului, neştiind încă unde se va afla şi abia în a patruzecea zi i se hotărăşte locul, până la învierea morţilor.

Unele suflete se află în starea de pregustare a bucuriei şi a fericirii veşnice, iar altele în groaza veşnicelor chinuri, care vor începe pe de-a-ntregul după înfricoşata Judecată. Până atunci mai sunt încă posibile schimbări în starea sufletelor, mai ales prin aducerea pentru ele a Jertfei celei fără de sânge (adică prin pomenirea lor la Sfânta Liturghie), de asemeni şi prin alte rugăciuni.

Cât este de importantă în acest timp pomenirea la Sfânta Liturghie ne arată următoarea întâmplare, înainte de descoperirea moaştelor Sfântului Teodosie al Cenigovului (în 1896), preotul care săvârşea reînvelirea moaştelor, fiind foarte ostenit, aţipi aşezat lângă moaşte şi îl văzu în faţa sa pe sfântul, care îi zise: „îţi mulţumesc că te-ai ostenit pentru mine. Te mai rog ca, atunci când vei săvârşi Sfânta Liturghie, să-i pomeneşti pe părinţii mei”, şi le rosti numele (preotul Nichita şi Maria). „Cum de tu, Preasfinţite, ceri rugăciuni de la mine, când tu însuţi stai în faţa Tronului ceresc şi le împărţi oamenilor milostivirile lui Dumnezeu?”, îl întrebă preotul. „Da, este adevărat - răspunse Sfântul Teodosie - dar pomenirea la Sfânta Liturghie este mai puternică decât rugăciunile mele.”

De aceea, pentru cei adormiţi sunt de folos şi parastasele, şi rugăciunile pentru adormiţi făcute acasă, şi faptele bune făcute în numele lor ca, de exemplu, milostenia, jertfele pentru biserică, dar cele mai folositoare sunt pentru ei pomenirile la dumnezeiasca Liturghie. Au existat multe arătări ale morţilor şi alte întâmplări care arată cât de binefăcătoare este pomenirea celor adormiţi. Mulţi adormiţi în pocăinţă, dar care nu au apucat să-şi manifeste căinţa în viaţă, s-au eliberat astfel de chinuri şi au primit împăcarea. În biserică se înalţă întotdeauna rugăciuni pentru împăcarea sufletelor celor adormiţi, şi chiar în ziua Pogorării Sfântului Duh, când ne rugăm în genunchi la vecernie, există o rugăciune specială „pentru cei ţinuţi în iad”.

Aşadar, fiecare dintre noi, dorind să-şi arate dragostea faţă de cei adormiţi şi să le ofere un real ajutor, poate face cel mai bine acest lucru rugându-se pentru ei şi, cu deosebire, prin pomenirea lor la Sfânta Liturghie, când părticelele scoase pentru vii şi pentru morţi se cufundă în Sângele Domnului, cu cuvintele: „Ridică, Doamne, păcatele celor pomeniţi aici, cu cinstitul Tău Sânge şi prin rugăciunile sfinţilor Tăi”. Nimic mai bun şi nimic mai mult nu putem face pentru cei adormiţi decât să ne rugăm pentru ei, dându-i să fie pomeniţi la Liturghie. Ei au nevoie întotdeauna de aceasta, dar cu deosebire în cele patruzeci de zile în care sufletul celui adormit parcurge drumul spre veşnicele lăcaşuri. Atunci trupul nu simte nimic, nu-i vede pe apropiaţii care s-au adunat pentru el, nu simte mirosul florilor, n-aude cuvântările de îngropare. Ci sufletul simte rugăciunile înălţate pentru el şi le este recunoscător celor care se roagă, simţindu-se duhovniceşte apropiat de aceştia.

Rude şi apropiaţi ai celor adormiţi! Faceţi pentru ei ceea ce ei au nevoie şi ce este în puterile voastre. Cheltuiţi bani nu pentru înfrumuseţarea exterioară a sicriului şi a

mormântului, ci pentru a-i ajuta pe oamenii nevoiaşi în numele apropiaţilor adormiţi, cheltuiţi pentru bisericile unde se înalţă rugăciuni pentru ei. Milostiviţi-vă de cel adormit, îngrijiţi-vă de sufletul lui! Pe toţi ne aşteaptă această cale; cât vom dori atunci să fim pomeniţi în rugăciune! Să fim şi noi înşine milostivi faţă de cei adormiţi.

Imediat cum răposează cineva, chemaţi imediat preotul sau daţi-i de veste, ca să-i citească „Canonul pentru ieşirea sufletului", care se cuvine a fi citit deasupra capului fiecărui dreptcredincios, imediat după sfârşitul său. Străduiţi-vă ca, dacă se poate, slujba parastasului să aibă loc în biserică şi ca, până la parastas, la capul repausatului să se citească Psaltirea. Slujba parastasului poate să aibă loc şi fără mult ceremonial, dar e obligatoriu să fie făcută în întregime, fără prescurtări; nu vă gândiţi atunci la voi înşivă şi la comodităţile dumneavoastră, ci la cel adormit, de care vă luaţi rămas bun pentru vecie. Dacă în biserică se află mai mulţi răposaţi, nu refuzaţi ca slujba să fie făcută pentru toţi deodată. Este mai bine ca slujba parastasului să fie făcută pentru doi sau mai mulţi adormiţi deodată - cu atât mai fierbinte va fi rugăciunea celor adunaţi pentru ei - decât să li se facă slujbă separată şi preoţii, neavând destul timp şi putere, să scurteze slujba, când fiecare cuvânt al rugăciunii pentru adormit este ca o picătură de apă pentru cel însetat.

Îngrijiţi-vă neapărat şi imediat de sărindar, adică de pomenirea zilnică la Liturghie, timp de patruzeci de zile. De obicei, în bisericile în care se slujeşte în fiecare zi, adormiţii cărora li s-a făcut parastas acolo sunt pomeniţi timp de patruzeci de zile şi mai mult. Dacă însă slujba parastasului se face într-o biserică fără slujire zilnică, apropiaţii celui adormit trebuie să se îngrijească singuri de sărindar şi să îl dea undeva unde se slujeşte zilnic. Este bine, de asemeni, să fie trimise pomelnice spre pomenire la mănăstiri şi la Ierusalim, unde se face rugăciune neîntreruptă la locurile sfinte. Dar sărindarul trebuie început imediat după sfârşitul omului, când sufletul are nevoie cu deosebire de ajutor prin rugăciune şi, de aceea, pomenirea trebuie începută în locul cel mai apropiat în care se săvârşeşte slujire zilnică.

Să ne îngrijim de cei ce pleacă înaintea noastră spre lumea cealaltă, să facem pentru ei tot ce putem, ţinând minte că „Fericiţi cei milostivi, că aceia vor fi miluiţi" (Matei 5, 7).

Cum putem să-i cinstim mai bine pe adormiţii noştri?

Vedem adesea străduinţa rudelor celui mort de a face o înmormântare cât mai luxoasă şi de a ridica un mormânt cât mai bogat. Mai mulţi bani se cheltuiesc uneori pentru monumente fastuoase. Mulţi bani cheltuiesc rudele şi cunoscuţii pentru coroane şi flori şi, pe deasupra, florile trebuie scoase din sicriu înainte de închiderea lui, pentru ca acestea să nu grăbească descompunerea trupului. Alţii doresc prin anunţuri în presă să-şi exprime cinstirea faţă de cel adormit şi compătimirea faţă de rudele lui, cu toate că însuşi acest mod de manifestare a sentimentelor arată superficialitatea lor, adesea chiar falsitatea lor, întrucât cel aflat cu adevărat în suferinţă nu-şi va expune durerea în ochii celorlalţi, iar exprimarea condoleanţelor se poate face mult mai călduros, în mod personal.

Dar orice am face din toate acestea, mortul nu va avea nici un folos. Trupului celui mort îi este indiferent dacă este aşezat într-un sicriu sărac sau bogat, într-un (mormânt luxos sau umil. El nu simte mirosul florilor aduse, nu are nevoie de exprimarea prefăcută a durerii. Trupul este dat putrezirii, sufletul trăieşte, dar nu mai simte senzaţiile pe care le primea mai înainte prin organele de simţ trupeşti. El începe o altă viaţă şi alte lucruri trebuie să-i dăm acum.

Trebuie să-i facem acum celui adormit ceea ce îi este de folos, dacă îl iubim cu adevărat şi dorim să-i aducem darurile noastre. Ce anume îi va face bucurie sufletului celui mort? În primul rând, rugăciunile sincere pentru el, atât rugăciunile individuale, făcute în casă, cât şi, mai ales, rugăciunile de la biserică, unite cu Jertfa cea fără de sânge, adică pomenirea la Sfânta Liturghie.

Multe arătări ale morților şi alte vedenii întăresc convingerea despre marele folos pe care îl primesc cei adormiți de la rugăciunile făcute pentru ei şi din aducerea pentru ei a Jertfei fără de sânge. Un alt lucru care le aduce mare bucurie sufletelor celor adormiți este milostenia făcută pentru ei. A hrăni un flămând în numele celui răposat, a ajuta un nevoiaş, este ca şi cum am face acelaşi lucru pentru cel răposat.

Cuvioasa Atanasia († 12 aprilie) a lăsat prin testament înainte de moarte ca, întru pomenirea ei, să fie hrăniți cerşetorii vreme de patruzeci de zile, însă surorile din mănăstire, din neglijență, împliniră testamentul doar timp de nouă zile. Atunci sfânta le apăru însoțită de doi îngeri şi le spuse: „De ce ați uitat de porunca mea? Să ştiți că milostenia şi rugăciunile preoților aduse pentru suflet timp de patruzeci de zile îl milostivesc pe Dumnezeu: dacă sufletele răposaților au fost păcătoase, Domnul le dă iertare de păcate; iar dacă au fost drepte, atunci cei ce se roagă pentru ele vor fi răsplătiți cu binefaceri”.

Mai ales în zilele noastre, grele pentru toată lumea, este o nebunie să cheltuim banii pentru obiecte şi gesturi nefolositoare când, folosindu-le pentru cei lipsiți, putem face două fapte bune în acelaşi timp: şi pentru cel adormit, şi pentru cei care primesc ajutorul.

Nu demult, la împlinirea unui an de la sfârşitul monahiei Marina, potrivit testamentului ei, din jertfele strânse de la voluntari, în grădina bisericii arhiereşti a fost organizată o masă pentru nevoiaşi. La anunțul acestei mese au sosit înjur de 150 de oameni, care au fost cu toții săturați. O faptă mare s-a făcut în felul acesta!

Iar dacă nu vom oferi un ajutor atât de mare, ci vom sătura doar câțiva flămânzi, sau numai pe unul singur, este, oare, puțin lucru? Şi nu e greu de făcut, depunând o sumă oarecare pentru pomenire, la Comitetul de ajutorare a săracilor de la biserica arhierească, la Casa de ajutor sau la Cantina socială.

O dată cu rugăciunea pentru răposat, va fi dată şi hrană săracilor. Ei se vor sătura trupeşte, iar cel adormit se va sătura duhovniceşte.

Săptămâna a 7-a după Paşti, Shanghai, 1941

POVĂȚUIRI, PASTORALE ŞI ÎNDRUMĂRI ALE EPISCOPULUI IOAN

Despre pomenirea neortodocsilor

Amintim sfințiților preoți că la dumnezeiasca Liturghie se săvârşeşte numai pomenirea celor care au aparținut Bisericii Ortodoxe, întrucât acest fel de pomenire îl face pe cel pomenit să fie părtaş la sfânta slujbă, la care pot participa numai creştinii ortodocşi. De asemeni, nu pot fi pomeniți sinucigaşii care au săvârşit această faptă în mod conştient, deoarece s-au lepădat de bunăvoie de Biserică.

Trebuie, de asemeni, să mai spunem despre slujbele de parastas, panihide şi altele că sunt prevăzute pentru a fi săvârşite pentru cei dreptcredincioşi, ceea ce reiese din înseşi denumirile lor. Ca o excepție în privința persoanelor care [nefiind ortodoxe] au arătat în timpul vieții o înclinație față de credința şi Biserica ortodoxă şi au participat, după puterea lor, la viața ei: se poate face o rugăciune pentru sufletul celui adormit, care constă din cântarea sau citirea Catismei a 17-a (Psalmul 118), cu adăugarea unei scurte ectenii pentru împăcarea sufletului celui adormit şi „Veşnică pomenire".

Iar în rugăciunile lor particulare, creştinii ortodocşi pot să se roage lui Dumnezeu pentru toți, nădăjduind în mila lui Dumnezeu.

Edictul nr. 39, 23 septembrie 1951

Despre cinstirea sfinților de demult ai Apusului

Trăind [noi] împrăştiați în țări unde în vechime s-au ostenit şi s-au proslăvit, prin suferințele lor sau prin alte nevoințe, sfinți bineplăcuți lui Dumnezeu, cinstiți din vechime de Biserica Ortodoxă a lui Hristos, se cade ca şi noi să-i cinstim cum se cuvine şi să alergăm la ajutorul lor, fără a ne răci, în acelaşi timp, nici față de sfinții cuvioşi ai lui Dumnezeu la care alergam şi înainte în rugăciune.

În diferite locuri ale vechii Galii - Franța de astăzi - şi în alte țări ale Europei Occidentale s-au păstrat până astăzi sfintele oseminte ale mucenicilor primelor veacuri şi ale următoarelor, care au fost mărturisitori ai credinței ortodoxe. Îi chemăm pe părinții slujitori ai Bisericii să-i pomenească la dumnezeieştile slujbe - la litie şi la alte rugăciuni - pe cuvioşii lui Dumnezeu, care sunt ocrotitorii locului sau ai țării unde se desfăşoară slujba, ca şi pe cei cinstiți cu deosebire, de asemeni şi la otpust.

În particular, pe teritoriul Parisului se cuvine să fie pomeniți: Sfințitul Mucenic Dionisie, Cuvioasa Genoveva, de asemeni, Cuviosul Clodoald; la Lyon: Sfințitul Mucenic Irineu; la Marsilia: Mucenicul Victor şi Cuviosul Casian; în zona Toulouse: Preasfmțitul Mucenic Saturnin, episcopul din Toulouse; la Tours: Sfințitul Martin.

În caz de neclarități şi nelămuriri, adresați-vă nouă, pentru lămuriri şi indicații. Şi chemați turma de credincioşi să-i cinstească pe aceşti bineplăcuți ai lui Dumnezeu.

Edictul nr. 223, 23 aprilie 1953

Apel pentru ajutorarea Sfântului Pământ

„De te voi uita, Ierusalime, uitată să fie dreapta Mea!” - a strigat prooroceşte Regele David, încă în zilele de prosperitate ale Sionului (Ps. 136, 5). Cu amărăciune cântau iudeii acest psalm în timpul robiei babiloniene.

A iubit Ierusalimul Domnul Iisus Hristos, vărsând lacrimi pentru nenorocirile ce aveau să se abată asupra lui. Sfânt pentru iudeii Vechiului Testament, Ierusalimul a devenit şi mai sfânt pentru creştini, sfinţindu-se prin tălpile, iar apoi prin sângele dumnezeiescului nostru Mântuitor, Iisus Hristos.

Imediat ce au încetat prigoanele împotriva creştinilor, spre Ierusalim porniră pelerini din toate ţările în care era slăvit numele lui Hristos, începând cu împărăteasa Elena, aflătoare a Crucii Domnului şi ziditoare a unui şir de mărețe biserici pe sfintele locuri ale drumului pământesc al lui Hristos. Acele locuri s-au umplut, de asemeni, şi de mănăstiri în care asceții îşi căutau şi arătau şi altora calea mântuirii.

Înrobirea acelor ţări de popoare orientale de altă credinţă nu a micşorat cinstirea Sfântului Pământ de către creştini. Popoarele occidentale au întreprins campanii pentru eliberarea lor, însă nu şi-au atins scopul.

O dată cu încreştinarea Rusiei, chiar de la începutul creştinismului în Rusia, porniră alţi pelerini. Biserica Rusă, chiar de la începuturile ei, s-a aflat în strânse legături cu Sfântul Pământ. Tot ce venea sau era adus de acolo era sfânt în ochii ruşilor. Iar dorinţa cea mai mare a oamenilor blagocestivi era să viziteze Sfântul Pământ. Persoanele particulare au reuşit să facă aceasta, chiar şi în perioada când acest lucru implica dificultăţi din cale-afară de grele; iar în secolul trecut, fluvii întregi de pelerini se curgeau într-acolo, aproape neîntrerupt.

Pentru înlesnirea pelerinajului a fost creată Misiunea Duhovnicească Rusă la Ierusalim şi Societatea Palestinei, care au achiziţionat un şir de terenuri în locurile sfinte, pe care au fost ridicate lăcaşuri ruseşti. Pe de o parte, aceste lăcaşuri le dădeau posibilitatea ruşilor ajunşi acolo să aibă un adăpost în timpul vizitării şi închinării la locurile sfinte, iar doritorilor, chiar să rămână acolo până la sfârşitul vieţii. Pe de altă parte, graţie mijloacelor materiale ce se scurgeau din Rusia, aceste lăcaşuri aveau posibilitatea să desfăşoare o largă activitate educaţională în rândul populaţiei locale şi să acorde, în acest fel, un sprijin substanţial Patriarhiei locale a Ierusalimului.

Toate acestea s-au schimbat o dată cu începerea vremurilor amare pentru Rusia. O dată cu începutul Primului război mondial, fluxul de pelerini şi de mijloace pentru susţinerea activităţii sfintelor noastre lăcaşuri a fost întrerupt. Iar o dată cu sfârşitul războiului, după prăbuşirea statului rus, starea lor s-a înrăutăţit şi mai mult.

După Al doilea război mondial şi împărţirea Palestinei între Regatul Iordaniei şi nou-înfiinţatul stat Israel, au apărut noi necazuri şi primejdii.

Lăcaşurile care aparţineau acum Israelului au fost lipsite de o parte din averea lor şi transferate sub administraţia Patriarhiei Moscovei.

Lăcaşurile din Regatul Iordaniei au rămas în alcătuirea Bisericii Ruse din exil, în pofida încercărilor Patriarhiei Moscovei de a le supune; aceste lăcaşuri şi alte instituţii ortodoxe ruse din Iordania au refuzat să se supună Patriarhului Moscovei, pe motivul legăturii lui cu puterea sovietică. Aceasta din urmă încearcă să-şi supună şi să-şi lărgească influenţa asupra tuturor popoarelor, prin orice mijloace[73]. De aceea, luând în considerare importanţa de

[73] Referitor la atitudinea Fericitului arhiepiscop Ioan faţă de Patriarhia Moscovei şi problema despărţirii administrative a celor două Biserici Ruse Ortodoxe, trebuie să dăm un citat din articolul Preasfinţitului episcop Vasili (Rodzeanko), *„Cuvânt despre vlădica Ioan”:* „[,..] I-am spus sincer şi deschis vlădicăi Ioan că *nu mă lasă conştiinţa* să arunc cu piatra, aşa cum făceau mulţi din exil, în Biserica Ortodoxă Rusă, în Patriarhul ei şi în ierarhi. Şi ştiţi ce mi-a răspuns ? Mi-a spus: «Eu în fiecare zi, la proscomidie, îl pomenesc pe Patriarhul Aleksei. Este patriarh. Şi rugăciunea noastră totuşi rămâne, în virtutea circumstanţelor, noi am ajuns despărţiţi, dar

odinioară a Rusiei dreptmăritoare şi slava ei printre popoarele ortodoxe, statul sovietic, duşman al Bisericii şi al religiei, se erijează în ocrotitor al sfintelor lăcaşuri din Orientul Apropiat şi se străduieşte să extindă prin orice mijloace influenţa Patriarhului Moscovei, aflat în mâinile puterii sovietice, asupra Orientului Apropiat.

Dacă n-ar fi existat reacţii la această acţiune, ea ar fi putut avea un mare succes, şi locurile cu nume dragi întregii lumi creştine ar fi devenit centre de propagandă anticreştină, însă, această intenţie şi acţiune se loviră de împotrivirea neclintită a săracelor şi cu adevărat sfintelor lăcaşuri şi a instituţiilor ortodoxe ruseşti de pe cuprinsul Sfântului Pământ.

Cunoscând supunerea conducerii bisericeşti a Moscovei faţă de puterea sovietică, ştiind că Patriarhul Moscovei nu este un slujitor liber al lui Dumnezeu şi al Bisericii Sale, ci un prizonier al stăpânirii atee şi vrăjmaşe lui Dumnezeu, aceste sfinte lăcaşuri şi instituţii refuzară să-l recunoască şi rămaseră sub ascultarea părţii libere a Bisericii Ruse - a Sinodului Arhieresc al Bisericii Ruse din exil, cu toate că, dacă s-ar fi supus, ar fi avut mai multe avantaje materiale.

Lăcaşurile ruseşti de pe cuprinsul Sfântului Pământ sunt întruchiparea curatei conştiinţe creştine în Orientul Apropiat. Prezenţa lor şi mărturisirea lor de credinţă fereşte popoarele ortodoxe de acolo să-şi deschidă inimile influenţei puterii bisericeşti aflate sub controlul vrăjmaşului Bisericii şi al lui Dumnezeu. Nevoinţa curajoasei mărturisiri a adevărului de către aceste sfinte lăcaşuri ne stârneşte simţăminte de smerită evlavie şi este vrednică să ne înclinăm umili în faţa ei.

Este firesc şi trebuie ca ruşii din străinătate să recunoască drept datorie a lor susţinerea morală şi materială a acestei măreţe nevoinţe a monahilor şi monahiilor vârstnice, care rabdă lipsuri în toate, dar rămân neclintiţi cu duhul.

Pentru organizarea acestei acţiuni, Sinodul Arhieresc a instituit un Comitet al Palestinei, aflat sub preşedinţia mea. Purcezând la deschiderea de reprezentanţe ale Comitetului pe întreg teritoriul diasporei ruse, îi chem pe toţi ortodocşii să conlucreze cu el, iar lucrarea de ajutorare a lăcaşurilor şi a instituţiilor ortodoxe de pe cuprinsul Sfântului Pământ să o recunoască drept datorie sacră a lor, a Bisericii şi a Sfintei Rusii, care cu atâta deschidere a inimii şi evlavie cinstea Ierusalimul.

De te voi uita, Ierusalime, uitată să fie dreapta Mea!"

Posibilitatea participării clerului la viaţa obştească

Având ca ţel principal renaşterea sufletească a oamenilor şi călăuzirea lor spre veşnica împărăţie a lui Dumnezeu, cei ce au primit darul preoţiei nu trebuie să se distragă de la lucrarea apostolică şi să piardă timpul cu treburi lumeşti. Ceea ce preotul le dă oamenilor nu le mai poate da nimeni altcineva şi nimic nu se poate compara cu acel veşnic bine spre care el îi călăuzeşte pe oameni. De aceea, un preot nu îndrăzneşte să se distragă de la îndatoririle sale directe, chiar să se ocupe cu treburi lumeşti folositoare, ţinând minte că el este paznicul sufletelor oamenilor şi că va da răspuns la înfricoşata Judecată a lui Dumnezeu pentru fiecare oaie cuvântătoare pierită din nepăsarea sa.

Pildă pentru aceasta ne-au dat apostolii care, în timpul certurilor apărute în mijlocul ucenicilor lor, cu privire la împărţirea de ajutoare, au zis: *„Nu este drept ca noi, lăsând deoparte cuvântul lui Dumnezeu, să slujim la mese"* (Fapte 6, 2). Canoanele Bisericii interzic cu asprime clerului să se ocupe cu grijile lumeşti şi să-şi ia asupra răspunderi obşteşti, însă aceasta nu înseamnă că slujitorii Bisericii se pot abstrage cu desăvârşire de la toate treburile lumeşti.

---

liturgic suntem una. Biserica Rusă, ca şi întreaga Biserică Ortodoxă, este unită euharistie, şi noi suntem cu ea şi în ea [...]»".

Oamenii sunt alcătuiţi din suflet şi trup şi este imposibil ca, îngrijindu-te de suflet, să uiţi cu totul de cerinţele trupului. Domnul ne-a dat poruncă să ne arătăm dragostea faţă de aproapele prin fapte de milostenie, despre care ne va întreba la înfricoşata Judecată. Mulţi sfinţiţi arhierei şi cuvioşi au participat activ la evenimentele petrecute în vremea lor, uneori chiar au cârmuit împărăţii. Dar aceasta se întâmpla doar când situaţia o cerea în mod imperios. Când trebuie salvaţi oameni din catastrofe, când este inevitabilă participarea preotului ca să-i aducă pe calea cea dreaptă, atunci preotul nu are voie să stea cu mâinile în sân. El nu numai că poate, dar este dator să le vină în ajutor. Aceasta se referă atât la problemele particulare, cât şi la cele obşteşti. A însufleţi oamenii spre binefaceri şi, dacă e nevoie, a se aşeza în fruntea organizaţiilor de binefacere, a direcţiona desfăşurarea lucrurilor în acord cu duhul învăţăturii lui Hristos sunt datorii ale preotului. Dar, în toate aceste condiţii, el trebuie să rămână întotdeauna slujitor al Bisericii şi păstor.

Este de neîngăduit intrarea în vreun partid şi aderarea la o disciplină de partid. De asemeni, este nepotrivită pentru un preot adâncirea în latura strict lumească a problemelor obşteşti. Tot ceea ce pot face mirenii trebuie lăsat în sarcina lor, iar preotul trebuie să se străduiască a se concentra pe probleme duhovniceşti, care sunt în misiunea sa.

Preoţia este lumina lumii şi participarea ei la viaţa socială trebuie să constea în luminarea drumului vieţii personale, a vieţii sociale şi a celei de stat. Datoria unui slujitor al Bisericii este să indice principiile morale pe care trebuie să se întemeieze viaţa societăţii şi să-i însufleţească activitatea, săturând-o cu duhul învăţăturii lui Hristos.

Fără a se afunda singur în hăţişul deşertăciunii lumeşti, păstorul trebuie să plutească deasupra turmei sale şi, supraveghind-o cu agerime, să se coboare, când este nevoie, să-i susţină pe cei slabi cu duhul sau cu trupul, să curme răul şi să-l dea în vileag, să însufleţească spre fapte bune şi spre nevoinţe, să întărească în facerea binelui.

Cel mai înalt şi mai important dar făcut societăţii de un slujitor al Bisericii este chemarea asupra ei şi aducerea binecuvântării lui Dumnezeu şi a harului - pentru care preotul trebuie să fie deosebit de sârguitor în rugăciune şi, ţinând minte că este, în primul rând, un slujitor al lui Dumnezeu, să fie *„pildă credincioşilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credinţa, cu curăţia”* (I Tim. 4, 12), cu rugăciunea, conducându-i prin exemplul şi povăţuirea sa spre împărăţia lui Dumnezeu.

Despre participarea activă a enoriaşilor la sfânta slujbă

Pentru o participare mai activă şi mai eficientă a credincioşilor la sfintele slujbe, părinţii parohi şi toţi slujitorii Bisericii sunt chemaţi să-i atragă pe mireni într-un număr cât mai mare, după putinţă, la citirea şi cântarea în strană, chiar pe copii şi pe tineri, şi la a ajuta la desfăşurarea sfintelor slujbe. Odată cu aceasta, dispunem a se introduce, după posibilităţi, cântarea unor părţi ale sfintei slujbe, sau chiar a întregii slujbe de către toţi credincioşii, urmând în aceasta exemplul Bisericii primare. Neîndoielnic, în toate duminicile şi sărbătorile trebuie să se cânte de către toată lumea: la Liturghie, „Crezul” şi „Tatăl nostru”, iar la miezonoptică, când este rânduit, „Învierea lui Hristos văzând”. Pentru împlinirea acestora, este bine ca o parte din cântăreţi să stea atunci în mijlocul bisericii, iar diaconul sau conducătorul corului să dirijeze cântarea.

Edictul nr. 70, 8 noiembrie 1951

Despre posibilitatea preoților de a da informații în calitate de martori

În situația în care autoritățile îi cer să dea informații în calitate de martor, slujitorul Bisericii trebuie să se ghideze după următoarele:

Dacă i se cere să dea mărturie despre un eveniment la care a asistat întâmplător, în calitate de martor ocular sau de care are cunoştinţă în acelaşi fel ca şi alți oameni, preotul poate şi este dator să dea mărturie.

Dacă însă autoritățile îi cer să dea mărturie despre ceva care îi este cunoscut în virtutea poziției sau activității sale pastorale, în astfel de probleme preotul nu are voie să dea mărturie, întrucât oricine poate veni la el ca la un părinte duhovnicesc şi nu trebuie să se teamă că ceva din cele spuse ar ajunge la cunoştinţa altor persoane.

În caz că autoritățile au nevoie de lămuriri în privința vreunui eveniment din viața publică sau bisericească şi îi cer preotului să dea informații despre acesta, preotul trebuie să declare că nu este împuternicit pentru aceasta şi să le sugereze să se adreseze conducerii bisericeşti, care va oferi întotdeauna lămuririle necesare.

Edictul nr. 424, din 29 decembrie 1954

Sfat pentru cler, referitor la pomenirea sinucigaşilor

Li se aminteşte părinților slujitori ai Bisericii, spre respectare neabătută şi întocmai, că prin canoanele bisericeşti este oprită pomenirea sinucigaşilor la dumnezeiasca Liturghie, ca şi săvârşirea slujbelor de parastas şi a panihidelor pentru ei.

Dacă persoana respectivă a fost mai înainte internată la un spital de boli mintale sau în alte situații ieşite din comun, cazul trebuie prezentat spre cercetare arhiereului şi, fără îngăduința lui, a nu se cuteza să se săvârşească ierurgia din proprie inițiativă.

Edictul nr. 489, din 8 octombrie 1955

Despre oprirea de a fi naşi de botez a persoanelor heterodoxe

Întrucât la botez naşii sunt garanții că cel botezat va rămâne în credința ortodoxă şi că îşi va asuma obligația de a respecta naşii de botez ca atare, ar fi lipsită de sens îngăduirea ca naş a unei persoane de altă credință. Doar o persoană ortodoxă poate fi naş. Înscrierea ca naşi a unor persoane neortodoxe este lipsită de valabilitate, iar cel ce a ingăduit aceasta va fi tras la răspundere.

Edictul nr. 490, din 8 octombrie 1955

Îndrumare pentru ajunul Naşterii Domnului

Amintim şi clarificăm clerului şi păstoriților că scoaterea sfeşnicului în mijlocul bisericii în Ajunul praznicelor Naşterii lui Hristos şi al Botezului Domnului, după vecernie, care este, de obicei, „unită cu Liturghia Sfântului Vasile cel Mare, semnifică venirea pe pământ şi sălăşluirea printre oameni a Luminii celei Adevărate, a Soarelui Dreptății, cel vestit de stea, a Cărui Lumină a luminat oamenii (vezi troparul Naşterii Domnaului şi condacul Sfintei Cruci). În acest sens, însăşi sfeşnicul, închipuind tainic această Lumină Nevăzută, ascunsă sub trupul Dumnezeului-Om, este un fel de icoană şi nu este nevoie să îl aşezăm

atunci în fața altei icoane, ci trebuie să-l aşezăm în mijlocul bisericii şi, în fața lui, să-L slăvim pe Hristos.

24 decembrie 1951

Îndrumări cu privire la Vinerea Mare

Aducem la cunoştința clerului şi păstoriților că înmormântarea lui Hristos este pomenită la vecernie, fapt pentru care vecernia din Vinerea Mare se săvârşeşte în mijlocul zilei, când, după moartea pe Cruce a lui Hristos, trupul Lui a fost coborât de pe Cruce şi înmormântat de Iosif şi de Nicodim, ceea ce este închipuit prin scoaterea sfântului epitaf la sfârşitul vecerniei.

Canonul care se citeşte apoi la pavecerniță închipuie durerea şi plângerea Maicii Domnului lângă mormânt.

La utrenia din Sâmbăta Mare se cântă şederea lui Hristos cu trupul în mormânt şi coborârea Lui cu sufletul la iad, care a zdruncinat temeliile iadului şi a slobozit sufletele chinuite, aflate în aşteptarea lui Hristos. Durerea pentru moartea Mântuitorului se uneşte, deja, cu bucuria triumfătoare a nimicirii iadului de către Hristos şi a pregustării biruinței asupra morții. Procesiunea (prohodul) de la sfârşitul utreniei, după slavoslovia mare, închipuie tocmai coborârea biruitoare în iad şi aducerea sufletelor eliberate în împărăția Cerească, unde Hristos nu a încetat să şadă pe tronul Său, împreună cu Tatăl şi cu Duhul; fapt pentru care, după înconjurarea bisericii cu sfântul epitaf, acesta este adus la uşile împărăteşti, cu strigarea: „Înțelepciune, drepți!” şi prohodul se încheie.

Având doar o oarecare asemănare exterioară cu o înmormântare, acest înconjur cu sfântul epitaf, ca şi toată rânduiala utreniei din Sâmbăta Mare nu este, de fapt, deloc aşa ceva. Vecernia Sâmbetei Mari, unită cu Liturghia, este o adâncire plină de evlavie în taina izbăvirii de păcat a neamului omenesc, săvârşită de Hristos, şi o pregătire pentru proslăvirea învierii din morți a lui Hristos, înviat la începutul zilei următoare. Asemuindu-se mironosițelor, care aşteptau zorii primei zile de după sâmbătă pentru a unge trupul lui Hristos, creştinii sunt chemați să lepede grijile lumeşti şi să se pregătească duhovniceşte ca, în loc de mir, cântare să-i aducă Stăpânului, Care urmează să Se scoale din mormânt.

O dată cu miezonoptica, suferința se sfârşeşte, cântarea deasupra mormântului lui Hristos se încheie, căci după miezul nopții, în zorii primei zile, îngerul a adus deja vestea învierii lui Hristos.

Nu se cunoaşte cu precizie ora învierii lui Hristos, evangheliştii descriu doar repetatele sosiri ale mironosițelor la mormântul Domnului. Se cunoaşte cu precizie doar că ea s-a petrecut în miez de noapte, înainte de zorii primei zile, aşa cum reiese din confruntarea relatărilor evanghelice şi cum a preluat şi a păstrat de la început Sfânta Biserică, fapt despre care mărturisesc Sfinții Părinți ai primelor veacuri.

De aceea, bucuria universală a învierii lui Hristos începe o dată cu Utrenia Luminată, care în diferite Biserici locale începe la ore diferite, dar nicicum înainte de miezul nopții. Miezul nopții, fiind începutul următoarei zile, desparte, în Noaptea Luminată, bucuria de durere şi pune început zilei luminoase şi mântuitoare, în care lumina învierii luminează inimile şi sufletele tuturor credincioşilor şi, de aceea, utrenia săvârşită la miezul nopții sau în zori este oglindirea învierii lui Hristos, iar dumnezeiasca Liturghie a acelei mărețe zile ne uneşte în modul cel mai strâns cu Hristosul înviat din morți.

21 martie 1958

Despre împărtăşirea de Sfintele Paşti

Am gustat Mielul lui Dumnezeu în sfânta şi luminoasa noapte a învierii. Pentru aceasta ne rugăm, încă de când începem să ne pregătim pentru post şi apoi, în repetate rânduri, în decursul Marelui Post: ca Domnul să ne învrednicească să ne împărtăşim în noaptea Sfintelor Paşti. Atunci harul lui Dumnezeu lucrează cu deosebire asupra sufletelor oamenilor. Atunci ne împărtăşim de Hristosul Cel înviat, ne facem părtaşi învierii Sale. Desigur că trebuie, în prealabil, să postim şi, după ce ne-am mai împărtăşit deja în timpul Marelui Post, să ne împărtăşim iarăşi cu Sfintele Taine, înainte de Liturghia pascală nu este vreme să ne spovedim cu de-amănuntul, acest lucru trebuie făcut înainte.

Iar în Noaptea Luminată, primind dezlegare generală, să ne apropiem de Mielul Dumnezeiesc - începătura învierii noastre, Fie ca nimeni să nu iasă din biserică înainte de vreme, grăbit să guste din carnea animalelor, în loc de a gusta Preacuratul Trup şi Sânge al lui Hristos.

Despre schimbarea datei de ţinere a sărbătorilor

Amintim clerului şi păstoriţilor că, încă din vremea Vechiului Testament, prin porunca lui Dumnezeu au fost rânduite zile de sărbătoare - „pe care Dumnezeu le-a ales şi le-a sfinţit" -, ca şi zile de post şi de plângere.

Domnul Iisus Hristos, învăţându-ne să desluşim sensul adevărat al sărbătorii, prin aceasta nu a anulat, ci a întărit respectarea sărbătorilor; şi Biserica lui Hristos, a Noului Legământ, încă de la începuturile ei a respectat zilele sfinte.

Rânduind şirul anual al sfintelor slujbe, Biserica a stabilit zilele de sărbătoare, evidenţiind dintre ele cu deosebire pe acelea în care au avut loc manifestări mărețe ale Proniei dumnezeieşti şi în care se revarsă astăzi harul lui Dumnezeu. În afară de acestea, ni se porunceşte să cinstim şi alte zile, în care se pomenesc evenimente importante din viaţa Mântuitorului şi a Maicii Domnului, semnele îndurării lui Dumnezeu şi memoria cuvioşilor lui Dumnezeu.

Biserica a stabilit cu precizie semnificaţia şi ordinea prăznuirii lor, ca şi zilele în care se săvârşeşte prăznuirea, de asemeni şi mutarea lor în alte zile, în anumite situaţii. După posibilitate, se respectă pomenirea în acelaşi timp a sfintelor evenimente şi a sfinţilor, pentru ca toţi creştinii ortodocşi să se unească într-un singur cuget şi într-o singură simţire, înălţând într-un singur suflet rugăciuni şi laude - ceea ce nu exclude însă anumite prăznuiri locale a unor evenimente sau a unor sfinţi, cunoscuţi sau cinstiţi cu deosebire numai într-o anumită regiune.

Printre zilele importante ale fiecărei biserici se numără şi praznicul altarului ei, adică prăznuirea sfintelor evenimente sau a sfântului căruia îi este închinată. Prin rânduiala bisericească, praznicele de hram se consideră egale ca importanţă cu marile praznice ale Domnului şi ale Născătoarei de Dumnezeu şi se sărbătoresc cu o slujbă corespunzătoare, prevăzută special pentru acea zi, care este zi de sărbătoare şi de bucurie sfântă pentru cei ce se roagă în biserică şi pentru obştea de enoriaşi.

De aceea, nu este îngăduită mutarea samavolnică a praznicului de hram, din considerente lumeşti. Atât preotul, cât şi mirenii trebuie să înţeleagă bine că schimbarea datei sărbătoririi în altă zi nu transformă acea zi în praznic de hram, la fel cum şi un praznic de hram nesărbătorit nu îşi micşorează astfel semnificaţia duhovnicească şi rămâne ceea ce este, indiferent de felul cum îl tratează clerul şi enoriaşii.

Clerul şi enoriaşii trebuie să se străduiască în orice chip să cinstească cum se cuvine praznicul lor de hram, după putinţă, printr-o participare cât mai râvnitoare la slujba acelei zile

din biserica lor. Cei ce nu au posibilitatea să intre atunci în biserică nici măcar pentru câteva clipe, să fie prezenţi cu mintea şi cu sufletul acolo, ca să primească cel puţin în acest fel razele harului, revărsate atunci asupra ei [a bisericii].

Despre oprirea participării la distracţii în ajunul zilelor de duminică şi al sărbătorilor[74]

Sfânta pravilă ne face cunoscut ca în ajunurile zilelor de sărbătoare creştinii să petreacă în rugăciune şi în cucernicie, pregătindu-se pentru a participa sau a asista la Sfânta Liturghie. Dacă toţi creştinii ortodocşi sunt chemaţi la aceasta, atunci cu atât mai mult cei ce iau parte nemijlocit la dumnezeiasca slujbă. Participarea lor la distracţii în ajunul sărbătorilor este un mare păcat. În legătură cu aceasta, cei care, în ajunul unei duminici sau al unei sărbători, au fost la un bal sau la alte distracţii de acest fel nu au voie, în următoarea zi, să cânte în cor, să ajute în biserică, să intre în altar sau să stea în strană.

Îndrumări către cler şi cântăreţii bisericeşti

Se cuvine să ţinem minte întotdeauna şi să înţelegem: cântarea bisericească este o rugăciune şi cântarea rugăciunilor trebuie să se facă cu evlavie, pentru însufleţirea spre rugăciune a celor aflaţi în biserică. Nu sunt îngăduite intonările şi cântatul doar pentru îndulcirea auzului şi care, prin conţinut sau prin modul de execuţie, nu îndeamnă la rugăciune, precum şi dacă sunt necorespunzătoare slujbei respective sau evenimentului celebrat de Biserică, zilei sau canonului bisericesc. De asemeni, comportamentul cântăreţilor trebuie să fie cucernic şi potrivit înaltei chemări a cântăreţilor bisericeşti, care îşi unesc vocile lor cu vocile îngerilor.

Grija pentru aceste lucruri sta în sarcina conducătorilor corului şi a preotului care săvârşeşte dumnezeiasca slujbă, ale cărui indicaţii trebuie împlinite întocmai.

Despre neîngăduirea atingerii icoanelor cu buzele rujate

Trasăm ca sarcină clerului şi, cu deosebire, parohilor de biserici, să ia aminte ca persoanele cu buzele rujate să nu se atingă de icoane, de cruce şi de nici un obiect sfinţit, lăsând pe acestea urme de vopsea. Referitor la aceasta, se vor pune afişe la intrarea în biserică şi se va explica la predică, de repetate ori, cât de mare este păcatul persoanelor care, printr-o atingere necurată, pângăresc un sfânt odor, motiv pentru care persoanele care merg la biserică trebuie să-şi şteargă rujul sau să nu se atingă de nimic şi, în orice caz, să nu se împărtăşească cu Sfintele Taine ale lui Hristos fără a-şi fi spălat bine buzele.

---

[74] Emis în anul 1964, după ce păstoriţii Fericitului Ioan au fost surprinşi, în ajunul unei duminici, participând la sărbătoarea americană Hallowen.

Ospățul credinței

TRIUMFUL SFINȚENIEI, PRIN OCHII UNUI PELERIN

Înaintea urcuşului

Cinstirea arhiepiscopului Ioan, luminător şi făcător de minuni, a început încă din timpul vieții sale. Chiar şi după moartea sa, mulți au primit vindecări de la Dumnezeu prin mijlocirea lui şi au mărturisit despre un alt fel de ajutor minunat - de acum, al Arhipăstorului Bisericii Triumfătoare. Au fost pictate icoane ale vlădicăi, sfânta sa pomenire se cinsteşte în întreaga lume, iar rămăşițele neputrezite ale trupului său mărturisesc că sufletul cuviosului lui Dumnezeu petrece curat şi neprihănit în lăcaşurile drepților.

Acum, când vremea se tot scurtează, ademenindu-i pe credincioşi de pe calea cea îngustă pe cărările lumii acesteia, proslăvirea Preasfințitului Ioan este o mare întărire pentru oastea slăbănogită a lui Hristos, ale cărei rânduri se subțiază atât de fulgerător. Unor contemporani ai vlădicăi le era greu să se obişnuiască cu gândul că, iată, un om pe care îl cunoscuseră în timpul vieții, care a umblat printre ei, acum va fi proslăvit în rândul sfinților şi că i se vor înălța rugăciuni. Biserica Rusă mai cunoaşte şi alte proslăviri grabnice: au trecut mai puțin de 10 ani de la moartea sfinților cneji răbdători de chinuri, Boris şi Gleb, şi până la proslăvirea lor; Cuviosul Chiril Belozerski a fost proslăvit la 13 ani după sfârşitul său, iar Cuviosul Antonie Siiski, la 23 de ani; putem numi şi alți cuvioşi ai lui Dumnezeu, grabnic proslăviți, atât în Rusia, cât şi dincolo de hotarele ei.

În anul 1992, la Sinodul Arhieresc al Bisericii Ruse din exil s-a analizat problema pregătirii pentru proslăvirea Luminătorului Ioan, iar la Sinodul Arhieresc desfăşurat în luna mai 1993 s-a stabilit ca proslăvirea să aibă loc pe 19 iunie/2 iulie 1994, la San Francisco, cu ocazia aniversării a 28 de ani de la cinstita adormire a dreptului lui Dumnezeu.

În eparhia nord-americană a fost instituit un Comitet de organizare. El era însărcinat să hotărască cum să distribuie clerul în altar, să găsească locuri pentru înveşmântarea slujitorilor bisericeşti, să organizeze sfânta slujbă (cine să aibă grijă de lumânări, bunăoară) şi să facă ordine şi în afara bisericii, să comande cantitatea necesară de prescuri, să asigure hrănirea pelerinilor, să organizeze o trapeză la sfârşitul ceremoniei, să le dea posibilitatea tuturor pelerinilor să participe la oficierea slujbei. De aceea, încă din toamna anului trecut şedințele Comitetului, care organizase, de asemeni, şi ceremoniile de proslăvire a Luminătorilor Inochentie şi Nikolai, se desfăşurară săptămânal. [...]

Cu o săptămână înainte de ceremonie, la San Francisco au început să sosească arhiereii, să se scurgă şiruri de credincioşi evlavioşi, astfel încât deja spre ziua de joi, pe bulevardul Harrie pe care se afla catedrala şi unde locuiau mulți ruşi, prezența ortodocşilor deveni sensibil simțită.

Au sosit oameni din lumea întreagă, în special oameni care participă la viața Bisericii şi care sunt receptivi la evenimentele trăite de ea şi, de aceea, aveam impresia că s-a strâns laolaltă o singură mare familie ortodoxă. Poate că, de aceea, toate ceremoniile se desfăşurară atât de liniştit.

Un preot a spus: „Vlădica Ioan, care aparține acum Bisericii Cereşti, Triumfătoare, îşi continuă păstorirea începută pe pământ: prin proslăvirea sa, el îi cheamă pe toți cei veniți aici să se spovedească şi să se împărtăşească, adică spre ce i-a chemat şi în decursul întregii sale vieți pământeşti”.

În suflet trăiam sentimentul că ne aştepta urcuşul unui munte, ale cărui piscuri aveam să le atingem abia vineri. De dimineaţa până seara pelerinii trebuiau să petreacă în biserică, la fel ca în Săptămâna Patimilor.

În aceste ultime zile dinaintea proslăvirii, în cripta de sub catedrală, unde se afla vlădica, preoţii sosiţi săvârşeau neîncetat panihide, iar credincioşii se spovedeau. Un şir nesfârşit de închinători evlavioşi se scurgea încontinuu spre criptă. Iar aici, după un obicei stabilit, se săvârşeau slujbe şi Preasfinţitului Ioan de Tobolsk, strămoşul şi ocrotitorul ceresc al vlădicăi.

Oamenii aşază icoane pe cavou pentru sfinţire. Unele icoane, aduse din diferite parohii, sunt pictate anul acesta şi sunt excepţionale ca aspect. Ieromonahul Benedict, sosit de la mănăstirea Noul Sarov din Texas „împreună cu pelerinii", le dădea credincioşilor ca binecuvântare reproduceri pe hârtie după o icoană pictată special pentru ocazia proslăvirii de Iuri Sidorenko, un pictor iconar trăitor în Alaska. Părintele Victor Potapov, sosit din Washington cu mai mult de şaizeci de enoriaşi, a adus o icoană a Preasfinţitului Ioan şi împărţea, de asemeni, copii pe hârtie ale icoanei.

17/30 iunie 1994

La orele 3 după-amiază, într-o sală de pe lângă catedrală, pentru credincioşii sosiţi a avut loc o prelegere despre vlădica Ioan, ţinută de preotul Aleksandr Krasovski. Am reţinut cuvintele părintelui Aleksandr - participant la prima cercetare a moaştelor Preasfinţitului Ioan - despre neobişnuitul sentiment de pace instaurat în suflet la atingerea de moaştele vlădicăi.

Joi seara, la orele 5.40, a avut loc întâmpinarea icoanelor Maicii Domnului Ivirita-Izvorâtoarea de mir şi a Maicii Domnului din Vladimir, cea refăcută în chip minunat, din mănăstirea de călugăriţe a Maicii Domnului-Vladimir din San Francisco. La orele 5.45 a fost adusă icoana Maicii Domnului Kursk-Korennaia. Din biserică în pridvor ies unul după altul, pentru întâmpinarea întâiului Ierarh al Bisericii Ruse din exil, mitropolitul Vitalie şi peste o sută de preoţi şi ierarhi. [...]

Către momentul întâmpinării mitropolitului, catedrala, care are o capacitate de peste o mie de persoane, era plină. Imediat după întâmpinarea întâiului Ierarh a început parastasul - vecernia cu litia şi utrenia. [...].

Credincioşii au primit, într-adevăr, mare milostivire de la Dumnezeu, având posibilitatea să se atingă de icoanele Maicii Domnului Kursk-Korennaia, Ivirita-Izvorâtoarea de mir şi a Maicii Domnului din Vladimir şi să simtă astfel atingerea harului împărăţiei Cereşti, înalt Preasfinţitul i-a uns pe toţi cu mir de la icoana Ivirită. S-a observat că, în timpul ceremoniei, icoana a izvorât mir din abundenţă. [...]

O credincioasă venită la ceremonia proslăvirii, O.N. Kulikovskaia-Romanova povesteşte: „După moartea soţului meu, Tihon Nikolaevici, mi-era foarte greu să aud cântarea «Cu drepţii odihneşte». Dar când întreaga biserică tună într-un glas «Cu drepţii odihneşte», a fost prima dată după un an şi jumătate când parcă m-am înviorat, parcă clocoteam, într-atât de puternică era trăirea mea". Aici aveai un alt sentiment decât la cântarea condacului la o slujbă obişnuită pentru morţi.

După citirea Ceasului l, preoţii au coborât în criptă, unde mitropolitul Vitalie sluji litia.

La sfârşitul slujbei - era trecut de ora l noaptea - a fost oferită trapeza. Pelerinii se împrăştiară să doarmă care pe la hoteluri, care pe la cunoscuţi şi la enoriaşii bisericii.

Bunii enoriaşi oferiră găzduire multor închinători - oameni pe care nu-i cunoscuseră niciodată până atunci. Pentru aceasta avem mare recunoştinţă faţă de ei şi faţă de Comunitatea de femei a catedralei, care i-au hrănit, neobosite, pe toţi cei veniţi la vlădica Ioan. Unii pelerini au dormit în automobilele lor, în jurul catedralei, alţii în microbuze, asemeni fiilor de demult ai Sfintei Rusii, care îşi petreceau nopţile la porţile bisericilor şi mănăstirilor, în

aşteptarea Dumnezeieştii Trapeze - aşa cum se mai poate vedea şi azi în multpătimitoarea noastră patrie.

18 iunie/1 iulie 1994

Vineri, la orele 8 dimineaţa, după întâmpinarea mitropolitului Vitalie, a început Liturghia de parastas. Clericii s-au înveşmântat în clasele gimnaziului Sfinţilor Chiril şi Metodie, aflat lângă catedrală, special pregătite pentru aceasta, întrucât în altar nu era îndeajuns loc. Întreaga catedrală cântă într-un singur glas „Crezul", mărturisind credinţa ortodoxă, de asemeni toţi credincioşii cântară rugăciunea domnească „Tatăl nostru".

Înainte de împărtăşania mirenilor, ieromonahul Roman, care a crescut în San Francisco şi, copil fiind, slujise pe lângă vlădica, în liniştea catedralei pline de credincioşi, rosti cu o voce puternică, întreruptă de emoţia momentului, următorul cuvânt:

> „În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.
>
> Iubiţi fraţi şi surori! «De este cineva binecredincios şi iubitor de Dumnezeu, să se îndulcească de acest praznic bun şi luminos.» Aşa ne cheamă Sfântul Ioan Gură de Aur în noaptea Sfintelor Paşti. Să mai repetăm o dată aceste cuvinte, căci astăzi Domnul ne dă o mare milă. A sosit momentul mult-aşteptat - marele nostru luminător Ioan este trecut în rândul sfinţilor. Vor trece doar câteva ore şi sfintele lui moaşte neputrezite vor fi mutate din criptă, aici şi vom putea să cădem încă o dată cu lacrimi la vlădica Ioan şi să sărutăm cinstitul său trup. Dar nu cu lacrimi de întristare şi de durere, aşa cum a fost cu 28 de ani în urmă, ci cu lacrimi de bucurie şi de împăcare, căci Domnul l-a proslăvit.
>
> Biserica cerească şi cea pământească se află într-o strânsă comuniune. Imediat ce vlădica Ioan şi-a dat sfârşitul, am început să-l chemăm în rugăciune, căci noi, creştinii, credeam că Domnul îi va auzi rugăciunile, şi credinţa noastră nu a fost ruşinată. Câte minuni s-au săvârşit şi se săvârşesc prin sfintele sale rugăciuni! Iar acum Domnul dă mărturie despre sfinţenia vlădicăi Ioan şi ne arată neputrezitele sale moaşte. Acest lucru nu poate să nu aibă o înrâurire asupra noastră, şi nu vom pleca din faţa sfintelor moaşte fără să ne fi schimbat pe dinăuntru.
>
> Lucrul cel mai trist şi mai neplăcut pentru vlădica Ioan era când turma sa, când păstoriţii săi nu se înţelegeau între ei, când se certau şi se duşmăneau. El suferea din pricina asta şi plângea, căci vedea şi înţelegea că prin această vrăjmăşie satana se bucură şi îşi bate joc de om, cununa creaţiei lui Dumnezeu, şi de însuşi Dumnezeu. La fel, vlădica vedea cum demonul îi încurcă pe oameni în plasele lui ucigătoare. Iar cel mai mult îl bucura atunci când oamenii trăiau în pace, în unitate, când îşi iertau supărările unii altora. Aşadar, fraţi şi surori, să-l întâmpinăm pe iubitul şi marele nostru Luminător aşa cum se cuvine creştinilor ortodocşi, având dragoste unii faţă de alţii.
>
> Slujba de astăzi este asemenea Marii Sâmbete, întrucât simţim că stăm în pragul a ceva tainic şi măreţ. La fel ca înainte de Paşti, ne pregătim prin curăţare duhovnicească şi prin iertare, după cuvintele stihirei pascale: «Să ne luminăm cu prăznuirea şi unul pre altul să ne îmbrăţişăm; şi să zicem, fraţilor, şi celor ce ne urăsc pe noi să le iertăm toate, pentru înviere». Şi numai aflându-ne într-o asemenea stare sufletească putem nădăjdui să-l întâmpinăm pe Preasfinţitul Ioan aşa cum se cuvine şi să ne împărtăşim de această măreaţă sărbătoare. Amin".

Într-adevăr, starea de spirit era ca în ajunul Sfintelor Paşti. Aveam senzaţia că participanţii se găseau în pragul a ceva important, măreţ, care urma să se împlinească în următoarea zi. Această senzaţie nu-i părăsea pe credincioşii care umpluseră catedrala până la refuz, în aceste clipe ale ultimei Liturghii slujite pe pământ pentru împăcarea sufletului neuitatului vlădică Ioan.

La orele 2 după amiaza, arhiepiscopii Antonie, Lavru, Marcu, episcopul Ilarion şi vreo douăzeci de preoţi au coborât în cripta vlădicăi Ioan. Totul era pregătit pentru mutarea din sicriu a sfintelor moaşte în raclă, începu litia pentru împăcarea sufletului celui adormit. A fost

scos capacul sarcofagului în care se afla sicriul; arhiepiscopul Antonie ridică pecetea eparhială, cu care fusese pecetluită racla, în timpul cântării „Cu drepţii odihneşte”, a fost scos capacul sicriului şi cei prezenţi văzură moaştele neputrezite ale vlădicăi, mărturisind tainica măreţie a puterii lui Dumnezeu, care se împlineşte în neputinţa omenească. Egumenul Luca şi ieromonahul Roman, prezenţi în criptă, povestesc despre puterea duhovnicească de nedescris, care ieşea din sfintele moaşte, resimţită de ei în aceste momente. Arhiepiscopul Antonie a ridicat sfântul aer de pe faţa Preasfinţitului. Se aşternu o tăcere plină de evlavie. Nimeni nu se gândea la nimic, gândurile încremeniră. Mitropolitul Ciprian, episcopii lui şi toţi participanţii la această tainică atingere de Dumnezeu, minunat întru sfinţii Săi, plângeau. Timpul parcă nu mai era. În aceste clipe de taină, prin negrăita milă a lui Dumnezeu, participanţii s-au împărtăşit de împărăţia Cerească, au simţit-o, aflându-se cu duhul pe muntele Tabor. *„Doamne, bine este să fim noi aici...”* (Matei 17, 4). Toţi se atinseră de mâna vlădicăi Ioan. După litie, însoţite de cântarea „Miluieşte-ne, Doamne, miluieşte-ne”, cinstitele moaşte au fost mutate din sicriu în racla pregătită, care fu acoperită cu o sticlă şi cu un capac şi apoi încuiată. Apoi, racla a fost acoperită cu o cuvertură, peste care fu aşezată mantia, care nu fusese deloc atinsă de trecerea vremii: cu ea fusese acoperit sicriul în urmă cu douăzeci şi opt de ani, la înmormântarea vlădicăi. Cinstitele moaşte erau de culoare maroniu-închis, asemeni moaştelor cuvioşilor şi asceţilor Răsăritului de la Lavra Pecerska a Kievului. [...] Capul Preasfinţitului Ioan odihneşte pe o permiţă, în care este cusută o listă cu numele tuturor ierarhilor şi preoţilor Bisericilor Ruse din exil şi a celei din patrie, împreună cu casnicii lor.

Arhiereii plecară în catedrală pentru pregătirea procesiunii, în criptă au rămas preoţii, ca să ajute la susţinerea raclei, în timpul mutării ei. Procesiunea, pornită din catedrală, ajunge la criptă. Racla este ridicată şi, în timp ce se cântau irmoasele Canonului mare „Ajutor şi Acoperitor...” (care se cântă la înmormântarea preoţilor), procesiunea se îndreptă spre catedrală.

Racla este aşezată în mijlocul catedralei, cu faţa spre altar, şi în faţa ei fu slujită litia. Imediat, sfântul odor a fost înconjurat de un ocean de lumânări. Toată vata pusă lângă Icoana izvorâtoare de mir era pătrunsă de mirul sfânt. După litie a fost citită pravila pentru sfânta împărtăşanie şi s-a cântat Acatistul Maicii Domnului. Apoi a început ultima panihidă pentru în veci-pomenitul vlădica Ioan, înainte de care episcopul Ambrozie Bebeiski a rostit un cuvânt despre semnificaţia rugăciunii „Veşnică pomenire”:

> „Dacă Domnul nu voieşte să ne pomenească în faţa Tronului Său, înseamnă că suntem daţi uitării. Iată de ce, când îi însoţim pe adormiţii noştri [pe ultimul drum], îi cerem lui Dumnezeu veşnică pomenire pentru ei. Aceasta nu înseamnă că noi nu-i vom uita pe adormiţii noştri, ci că îl rugăm pe Dumnezeu ca El să nu-i uite niciodată. Cei care sunt în veşnică pomenire la Dumnezeu, aceia sunt veşnic cu Dumnezeu. Şi dacă astăzi îi vestim, pentru ultima oară, veşnică pomenire în veci-pomenitului arhiepiscop Ioan, nu este pentru că ne-am mândri că nu l-am uitat în decursul a douăzeci şi opt de ani, ci pentru că vlădica aşa L-a mărturisit pe Domnul în faţa oamenilor, încât şi Domnul astăzi îl mărturiseşte pe el în faţa întregii lumi. Vlădica Ioan nu numai că nu este uitat la Dumnezeu, dar are şi mare îndrăzneală la El...”.

Preoţii stăteau pe câte şase rânduri, de fiecare parte a raclei. La sfârşitul panihidei racla a fost aşezată de-a lungul soleiei [altarului]. După cum se vede din acest, la prima vedere, nesemnificativ amănunt, fiecare mişcare petrecută în sfânta biserică este plină de înţelepciune şi pe deplin întemeiată: după ce a fost adusă din criptă, racla a fost aşezată ca un sicriu (cu faţa spre altar), iar acum, înainte de proslăvire, este aşezată ca o icoană sau ca sfântul epitaf.

Nu toţi credincioşii au reuşit să pătrundă în catedrală, mulţi se rugau în sala de pe lângă catedrală şi în faţa pridvorului, urmărind slujba pe ecranele fixate în faţa bisericii şi în sală. În faţa ecranelor din sală erau aşezate sfeşnice şi credincioşii participau pe de-a-ntregul la slujbă: se închinau, aprindeau lumânări, făceau metanii.

La sfârşitul parastasului, după o scurtă pauză, a început miezonoptica. La „Doamne, strigat-am către Tine” au răsunat pentru prima dată stihirele adresate Preasfinţitului Ioan, arhiepiscopul de Shanghai şi San Francisco - trei stihire compuse de arhiepiscopul Antonie de San Francisco:

> „Pe Preasfinţitul lui Hristos, Ioan, să îl cântăm, rugătorul dăruit nouă de Dumnezeu, care Sfânta Liturghie în fiecare zi o săvârşea, de împărtăşirea Preasfîntelor Taine fiind întărit, şi cu vioiciune la lucrarea sa ieşea, în neîncetată rugăciune petrecând, şi spre casele suferinzilor şi saloanele spitalelor către bolnavii deznădăjduiţi se grăbea - toate acestea făcându-le, pe de-a-ntregul sfinţit şi milostiv s-a arătat, darul vindecării şi al înainte-vederii de sus dobândind, acest îndrăzneţ mijlocitor la Dumnezeu pentru mântuirea sufletelor noastre”.

[...]

La litie, racla cu sfintele moaşte, încă acoperită cu mantia, este deodată ridicată deasupra mulţimii şi, pe umerii preoţilor, scoasă afară pentru procesiunea de înconjurare a catedralei. Toată ziua a fost ceţoasă şi rece şi doar în timpul procesiunii au strălucit câteva raze de soare. [...] Toată vecernia a fost slujită fără lumină artificială. Slujba se desfăşura calm, liniştit. După toate cele petrecute, aşteptam apropierea unui eveniment neobişnuit. La utrenie, la sfârşitul Catismei a 2-a, deja simţeam că ne-am apropiat foarte mult de acesta. Înainte de polieleu, vlădica Antonie le-a povestit credincioşilor despre ultimele zile ale vieţii pământeşti ale Preasfinţitului Ioan.

[...]

Toată atenţia ne este atrasă de ceea ce se întâmplă în biserică. Prin uşile împărăteşti ies ierarhii, preoţii şi ajutoarele lor, îndreptându-se spre racla cu de Dumnezeu dăruitele moaşte - această fereastră spre împărăţia Cerească. Biserica este cădită de înalt Preasfinţitul mitropolit. Aşteptăm deschiderea moaştelor. Rumoare şi linişte. Este scos vălul de pe icoana Preasfinţitului. [...] Icoana este ridicată de doi preoţi în faţa mulţimii. La vederea chipului Preasfinţitului, un suspin de bucurie şi de smerită evlavie traversează întreaga biserică. Mitropolitul Vitalie scoate mantia de pe raclă şi imediat o descuie şi ridică capacul. Cu o voce puternică, protodiaconul rosteşte spre toţi credincioşii: „O metanie până la pământ!” - şi toţi închinătorii dinăuntrul şi din afara catedralei, cu sfântă frică şi entuziasm, cad la pământ. Preoţii, apoi şi credincioşii încep să-i cânte Preasfinţitului cântarea de laudă, şi iată că întreaga biserică, lumea pământească şi cea cerească, toţi cântă într-un singur glas: „Pe tine te lăudăm, Preasfinţite părinte Ioane...”. Cu adevărat, har peste har!

La rugăciunea „Mântuieşte, Doamne, poporul Tău”, care se citise până atunci la litie, printre numele altor arhierei a fost rostit şi slăvitul nume al Preasfinţitului şi făcătorului de minuni Ioan. Esenţa momentelor trăite a fost deosebit de profund subliniată de prochimenul dinainte de citirea Evangheliei: „Cinstită este în faţa Domnului moartea cuvioşilor Săi”. Pericopa evanghelică a Sfântului Apostol Ioan Teologul ne vestea despre viaţa Preasfinţitului, care a mers pe calea pe care începătorul Preoţiei, Hristos, îi cheamă pe slujitorii Săi:

„Eu sunt păstorul cel bun. Păstorul cel bun îşi pune sufletul pentru oile sale. Iar cel plătit şi cel care nu este păstor, şi ale cărui oi nu sunt ale lui, vede lupul venind şi lasă oile şi fuge; şi lupul le răpeşte şi le risipeşte. Dar cel plătit fuge, pentru că este plătit şi nu are grijă de oi. Eu sunt păstorul cel bun şi cunosc pe ale Mele şi ale Mele Mă cunosc pe Mine. Precum Mă cunoaşte Tatăl şi Eu cunosc pe Tatăl. Şi sufletul îmi pun pentru oi. Am şi alte oi, care nu sunt[75] *din staulul acesta. Şi pe acelea trebuie să le aduc, şi vor auzi glasul Meu şi va fi o turmă şi un păstor”.* (In. 10, 11-16).

[75] În Biblia de la 1688 şi varianta în limba rusă, citată în text: *nu sunt;* în Biblia B.O.R.: *sunt.* Diferenţa apare în ediţia tipărită cu banii protestanţilor de la Societatea Biblică şi răspândită după anul 1989. În ediţia Noului Testament din 1983, apărut cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte IUSTIN, textul este corect conţinând cuvintele: *nu sunt*, ca şi în ediţia de la 1688 şi cele ruseşti.

Din viaţa vlădicăi Ioan cunoaştem că oriunde s-ar fi aflat, renunţând desăvârşit la viaţa sa personală, făcea tot ce îi stătea în puteri ca să-şi călăuzească turma pe calea ce duce spre împărăţia Cerească, manifestând, în acelaşi timp, o grijă neobosită şi de trebuinţele trupeşti ale turmei sale. Faptul că vlădica s-a aflat în locuri diferite ale lumii reflectă misiunea Bisericii Ruse din exil în ansamblu care, de pe toate drumurile pe care a fost împrăştiată, aduce în staulul lui Hristos şi oile „care nu sunt din turma aceasta".

Cuvintele Preasfinţitului Ioan mărturisesc cum nu se poate mai bine despre el însuşi:

„Biserica Ortodoxă este aceea despre care Hristos a spus: *«Voi zidi Biserica Mea şi porţile iadului nu o vor birui»* (Matei 16, 18). Acest lucru a fost adeverit şi întărit de multe semne, săvârşite încă de la întemeierea Bisericii şi care nici astăzi nu au încetat să se arate cu putere în Biserica Ortodoxă, ca şi de minuni, nu doar ale sfinţilor cuvioşi care au strălucit în vechime, ci şi ale celor din vremuri apropiate de ale noastre".

Vlădica Ioan, ca un fiu credincios al Bisericii Ruse din exil, suferind alături de arhipăstorii cei într-un duh cu el din pricina diferitelor neorânduieli, considera că, în general, Biserica Ortodoxă continuă să meargă pe calea dintotdeauna a turmei celei mici a lui Hristos. Mărturie pentru aceasta sunt scrierile lui, care ne dezvăluie profilul limpede al unui smerit-cugetător arhiereu al Bisericii Ruse, iar nu al vreunui cutezător samavolnic, care închide ochii în faţa încălcătorilor disciplinei bisericeşti, aşezat deasupra tuturor îngrădirilor jurisdicţionale. Vlădica Ioan a fost hirotonit de Biserica Rusă, izgonită pentru adevăr din patria sa, a slujit în mijlocul ei şi a plecat către Domnul, iar acum este proslăvit de această Biserică, mărturisind necesitatea credinţei nestrămutate a creştinilor în cuvintele Apostolului: *„Ca nişte amăgitori, deşi iubitori de adevăr... ca fiind pe pragul morţii, deşi iată că trăim"* (II Cor. 6, 8-9).

Arhiereii începură mirungerea, pe care o continuară preoţii la capul raclei. Din nou credincioşii s-au învrednicit de o mare milostivire, pentru întărirea lor duhovnicească: să se atingă de sfintele icoane ale Stăpânei noastre, în a cărei biserică[76] se petrecea proslăvirea, şi de sfintele şi minunatele moaşte ale vlădicăi. După ce se atingea de sfintele moaşte, fiecare primea [...] câte o mică reproducere pe hârtie a icoanei Preasfinţitului, pictată de ieromonahul Andrei.

După cântarea irmoaselor „Deschide-voi gura mea", a început citirea Canonului „Bucuria tuturor necăjiţilor" şi a Canonului Preasfinţitului Ioan, citit cu însufleţire chiar de autorul său, arhiepiscopul Antonie:

„Bine este să-i lăudăm pe cuvioşii lui Dumnezeu, din rândul cărora cu bucurie ne luminează Sfântul Ioan, mângâindu-i şi tămăduindu-i pe cei care-l cheamă în ajutor, prin pilda mult-încercatei sale vieţi învăţându-ne să ne silim a-i ajuta pe cei aflaţi în nevoi" (troparul primei cântări).

Miezonoptica s-a sfârşit în jur de orele 11 noaptea şi mulţi au rămas lângă catedrală, ca să aştepte începerea, la orele 2 noaptea, a Trapezei Cereşti. Pelerinii se pregăteau pentru Dumnezeiasca Liturghie, se plimbau în jurul catedralei, se atingeau de sfintele moaşte, şi se părea că toate acestea se întâmplă undeva, în Pravoslavnica Rusie. În biserică intrau şi cei ce nu reuşiseră să ajungă la slujbă în timpul zilei. Pelerinii simţeau liniştita bucurie care iradia de la fiecare.

Starea de aşteptare care domnea în suflete era asemeni celei din ajunul Sfintei învieri a Domnului, şi domnea o pace de nedescris, fără nici o adiere de tulburare şi oboseală, când toate grijile şi amăgirile lumii acesteia nu au putere asupra omului.

---

[76] Catedrala este închinată icoanei Maicii Domnului „Bucuria tuturor necăjiţilor".

19-20 iunie/2-3 iulie 1994

La orele 2 noaptea, Dumnezeiasca Liturghie a fost slujită de episcopul Ambrozie Bebeiski în altarul lateral stâng, închinat Sfântului şi dreptului Ioan de Kronstadt. Împreună cu vlădica Ambrozie au mai slujit douăzeci şi opt de preoţi şi şase diaconi. Ceasurile, Fericirile şi alte cântări au fost cântate de pelerini în limba engleză [...], iar altă parte a credincioşilor a cântat în slavonă. Trei sute optzeci şi opt de credincioşi s-au împărtăşit cu Sfintele Taine ale lui Hristos.

Preotul David Moser, parohul bisericii Cuviosului Serafim din oraşul Boysie, statul Idaho, s-a adresat celor adunați cu un cuvânt puternic, plin de însuflețire, al cărui conținut, pe scurt, a fost următorul:

> „De ce Biserica îl proslăveşte pe Preasfinţitul Ioan? Pentru minunile lui? Nu. Pentru nevoinţele şi tămăduirile săvârşite de el? Nu. Pentru posturile şi privegherile lui? Nu. Îl proslăvim pentru că el L-a iubit cu adevărat pe Dumnezeu. Iar toate nevoinţele şi faptele lui erau urmarea acestei iubiri, şi fără ea toate aceste lucruri n-ar fi avut nici un fel de importanţă. Noi, cei ce asistăm la proslăvire, nu putem săvârşi minunile pe care le săvârşea vlădica Ioan, nu putem împlini nevoinţele şi tămăduirile lui, dar putem să-L iubim pe Dumnezeu mai presus de orice şi, prin aceasta, îl vom urma pe vlădica Ioan. Căci toate celelalte fapte sunt doar o urmare a acestei iubiri".

La Liturghia care a început la orele 5 dimineaţa în altarul lateral închinat Sfântului Nicolae Făcătorul de minuni s-au împărtăşit două sute şaptezeci şi nouă de persoane.
Au slujit doisprezece preoţi şi şase diaconi. Protoiereul Mihail Konstantinov a spus în predica sa că toţi creştinii sunt chemaţi la ceea ce a atins vlădica Ioan: la sfinţenie... El a fost postitor - dacă vrem să ne mântuim, trebuie neapărat să postim. El îi vizita pe bolnavi - la fel trebuie să facem şi noi. Aşa, pe cât putem, trebuie să urmăm calea Preasfinţitului Ioan - calea sfinţeniei.

Orele 7.30 dimineaţa. Catedrala este plină de oameni, în afara ei este, de asemenea, mulţime de credincioşi. Este aşteptat înalt Preasfinţitul. Preoţii ies într-o coloană lungă din altar.

Slujirea dumnezeieştii Liturghii în altarul central al catedralei a fost condusă de mitropolitul Vitalie, cu care au împreună-liturghisit treisprezece arhierei, şaizeci şi doi de preoţi şi douăzeci şi patru de diaconi, în faţa icoanelor Maicii Domnului, prezente pe toată durata ceremoniilor proslăvirii.

Altarul din stânga a slujit ca jertfelnic, unde, pe rând, preoţii săvârşeau proscomidia. La Fericiri au fost cântate tropare din Canonul Preasfinţitului Ioan. [...] La cântarea „Veniţi, să ne închinăm" racla este ridicată de preoţi şi, pe umerii lor, trece lin prin porţile împărăteşti spre locul cel mai înalt, unde rămâne până la sfârşitul Liturghiei. Mergând înaintea clerului, Preasfinţitul Ioan se află în fruntea vohodului mic. [...]

În pofida mulţimii de oameni, nimeni nu simţea înghesuială sau oboseală şi tot ce simte de obicei omul când se află în aglomeraţie. [...] Mulţi clerici şi mireni povesteau despre bucuria creată de sentimentul unirii într-o singură familie duhovnicească, despre sentimentul născut din conştiinţa faptului că lângă tine se roagă un frate de-al tău întru Hristos, care a venit aici, la Preasfinţitul, ca acesta să-i ajute în drumul pe calea mântuirii. Privind spre credincioşii atenţi la slujbă, mă gândeam că aceasta este corabia Bisericii lui Hristos, aţintită spre împărăţia Cerească. Unii dintre pelerini a participat la toate cele trei Liturghii. „Aş fi dorit ca această sfântă slujbă să continue veşnic - a spus un preot -, îmi doream să mă rog." Preoţii, ale căror condiţii de slujire erau diferite în Rusia şi în diaspora, s-au simţit acum un singur trup: Hristos mai presus de orice!

Acum, când, după proslăvire, pelerinii se întâlnesc între ei, probabil că ei simt ceva care îi uneşte, la fel ca cei ce au fost împreună la Sfântul Pământ - este „cu adevărat harul Sfântului Duh cel ce ne-a adunat”.

Înainte de împărtăşanie, protoiereul mitrofor Valeri Lukianov, hirotonit de vlădica Ioan, se adresă mulţimii cu un cuvânt care mişcă multe inimi, din care spicuim câteva gânduri:

> „Doresc să încep cu cuvintele «Hristos a înviat!»... Vlădica Ioan ne-a adunat aici; fiecare a venit la el ca să dobândească ceva: bolnavii să primească vindecare, tinerii şi tinerele, binecuvântare pentru întemeierea unei familii creştine. Mulţi şi-au plâns astăzi păcatele întregii vieţi... Dar şi noi trebuie să aducem ceva Bisericii: să ne rânduim bine viaţa în ea [...]. Proslăvirea va fi un moment hotărâtor pentru Biserica noastră şi pentru întreaga lume”.

Împărtăşirea cu Sfintele Taine s-a făcut din cinci potire în biserică şi dintr-unul în sala de lângă biserică, care era plină de credincioşi. După terminarea Sfintei Liturghii preoţii au ridicat racla cu sfintele moaşte şi, în timpul cântării Psalmului 33: *„Bine voi cuvânta pe Domnul în toată vremea...* “, au scos-o afară din altar. [...] La procesiune au participat peste o sută cinci zeci de clerici, purtând icoanele făcătoare de minuni şi pe cea a Preasfinţitului Ioan. Corul era compus din două sute de persoane. A început cântarea rugăciunii către Preasfinţitul. Procesiunea a ieşit afară din catedrală şi a pornit încet în jurul cartierului, făcând opriri din loc în loc, stropind cu apă sfinţită şi însemnând cu sfintele icoane. Şapte diaconi tămâiau. „Se sfinţeşte oraşul San Francisco.” Străzile din vecinătatea catedralei erau barate de lanţuri ale poliţiei. Un val de mulţime curgea în urma raclei. Era o adevărată biruinţă a Ortodoxiei, din acelea despre care auzim din vieţile sfinţilor şi din descrierea ceremoniilor de la Sarov, de mutare a moaştelor Cuviosului Serafim. Cuvintele prooroceşti ale Cuviosului Serafim cu privire la mutarea moaştelor sale: „Va fi Paşte în mijlocul verii” s-au împlinit astăzi şi pentru Preasfinţitul Ioan de San Francisco. Procesiunea se desfăşura liniştit, fiecare preot avea posibilitatea să ducă racla cu cinstitele moaşte ale Preasfinţitului. S-a observat că, în ciuda faptului că era o zi răcoroasă, deasupra raclei zburau albine. Se vedea că întreaga făptură se veselea de proslăvirea bineplăcutului lui Dumnezeu.

Înainte de reintrarea în catedrală, pe supraaglomeratul bulevard Harrie a fost citită Evanghelia. Intrând în biserică, vlădica Antonie şi întreaga mulţime au îngenuncheat în rugăciune în faţa Preasfinţitului Ioan [...]. După ce sărutară crucea, pelerinii s-au îndreptat spre masă. În timpul mesei, un student al seminarului Sfintei Treimi a dat glas unui „Cuvânt de laudă la proslăvirea celui între sfinţi, părintelui nostru Ioan, arhiepiscop de Shanghai şi San Francisco”:

„Bucură-te astăzi, Biserică Rusă! Căci trebuie să ne bucurăm din tot sufletul, având în faţa ochilor noştri sfinţita raclă care a primit în sine un vas al Duhului Sfânt - neputrezitele moaşte ale dreptului arhiepiscop Ioan, care cu toată inima I-a iubit pe Dumnezeu şi pe chipul Său, răsfrânt în aproapele nostru, creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu.

Mărețe cu adevărat sunt faptele şi nevoinţele săvârşite de acest vrednic urmaş al marilor Ioani din istoria Sfintei Biserici! Asemeni lui Ioan Botezătorul, prin bunele sale purtări, el dădea în vileag păcatele oamenilor, pe mulţi chemându-i la pocăinţă şi la îndreptare, în sinea lui socotindu-se însă primul dintre nelegiuiţi. La fel ca Sfântul Apostol Ioan Teologul, a nutrit o iubire deosebită faţă de Preabinecuvântata Fecioară Maria, ridicând în cinstea ei catedrale mărețe şi adormind întru Domnul în faţa icoanei ei făcătoare de minuni, Kursk-Korennaia. Tot el, asemuindu-i-se lui Ioan Gură de Aur, pe mulţi *înstrăinaţi de viaţa lui Dumnezeu* (Efes. 4, 18) i-a adus, prin învăţăturile sale înalt-ziditoare şi prin scrierile folositoare de suflet, la minunata Lumină a lui Hristos, care «pe toţi îi luminează»... Ca şi Ioan Scărarul, el s-a războit cu gândurile, a împuţinat patimile, şi-a zidit casă duhovnicească şi, urcând pe scara virtuţilor, a dobândit din belşug harul lui Dumnezeu, care să-l ajute în asprele nevoinţe ale vieţii călugăreşti.

... Legându-se cu nevoința misionară, pe mulți i-a adus la turma cea aleasă a credincioşilor, aprinzând în inimile lor lumina nestricăcioasă a înțelepciunii îndumnezeite. Fiind râvnitor la înțeleptitul de Dumnezeu Ioan Damaschinul, a apărat credința şi Sfânta Biserică a lui Hristos de năvălirile ereticilor şi necinstitorilor apostați, apărând turma ce i-a fost încredințată de toate lucrurile vătămătoare potrivnice Ortodoxiei, căci *râvna casei Domnului l-a mâncat* (vezi Ps. 68, II[77]).

«Fie ca cerurile să se veselească, iar pământul să se bucure», căci acest preacucernic arhiereu al lui Dumnezeu mijloceşte astăzi în mod deschis pentru noi, păcătoşii, în fața Celui Ce are cerul şi pământul ca sprijin al picioarelor Sale! Şi nu de astăzi l-a învrednicit Domnul de neveştejita cunună a sfințeniei, ci din ziua mutării lui în palatele cereşti.

Să ne îndulcim cu toții de acest ospăț al credinței şi, împreună cu întreaga Biserică, să mulțumim grijii preabune a lui Dumnezeu, care ridică la vreme potrivită astfel de stâlpi ai credinței, mai cu seamă în secolul nostru, al apostaziei mondiale! Alături de mulțumiri, să înălțăm şi sporitele noastre rugăciuni lui Dumnezeu şi Preasfințitului Ioan, sărutând cu cucernicie cinstitele sale moaşte, nesecate izvoare de tămăduiri tuturor credincioşilor, pentru ca, prin fierbintea lui mijlocire, să se întărească Biserica şi credința în mult încercata noastră patrie şi în toată lumea!”.

[...]

La terminarea trapezei, Preasfințitul Marcu i-a anunțat pe cei prezenți că Biserica Sârbă, la Sinodul ei ordinar, a luat act de proslăvirea de către Biserica Rusă din diaspora a Sfințiților Inochentie, Nikolai şi Ioan şi a hotărât introducerea numelor lor în Dipticele ei. De asemeni, Preasfințitul Marcu a înştiințat adunarea că sfințenia vlădicăi Ioan era cinstită nu numai de marele luminător al Bisericii Sârbe şi Universale, Preasfințitul Nikolai (Velimirovici) (încă de pe când acesta era ieromonah), ci şi de ocrotitorul curăției credinței ortodoxe, vrednicul de veşnică pomenire, arhimandritul Iustin (Popovici), mentorul duhovnicesc al arhiepiscopului Marcu.

Înainte de slujba miezonopticii, moaştele au fost mutate din mijlocul bisericii în tinda pregătită pentru a le găzdui. Acum sfântul odor se odihneşte la vedere şi fiecare se poate atinge de el. După aşezarea moaştelor în tindă, Preasfințitul Antonie rosti: „Cu rugăciunile celui dintre sfinți, părintelui nostru Ioan, arhiepiscopul de Shanghai şi San Francisco, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi”.

Pe de o parte, se simțea că în aceste zile de iulie ale proslăvirii se concentraseră, parcă, evenimentele unor luni întregi, pe de altă parte, că aceste zile zburau atât de repede, de parcă timp n-ar mai fi existat. Este greu să cuprindem toată înălțimea acestui preasfânt eveniment al Bisericii lui Hristos, în mijlocul căruia ne-a învrednicit Domnul să ne aflăm. Acum, în catedrala de la San Francisco se află şi odihnesc moaştele rugătorului şi mijlocitorului în fața lui Dumnezeu pentru Biserica Rusă, la fel cum odihneau moaştele în catedralele Sfintei Rusii, păstrătoare a dreptei credințe. Acestea sunt primele moaşte întregi, ale primului sfânt ieşit din sânul Bisericii Ruse din exil.

A doua zi, în Săptămâna Tuturor Sfinților care au strălucit pe pământul Rusiei, dumnezeiasca Liturghie a fost condusă de arhiepiscopul Marcu. „În iconostasul sfinților ruşi, aici, în această sfântă biserică, am aşezat o nouă icoană”, au fost cuvintele predicii sale.

Iulie, luna sfinților ruşi, s-a completat cu încă o dată în calendar. După sfârşitul sfintei Liturghii a fost săvârşită o rugăciune către Preasfmțitul Ioan, la încheierea căreia vlădica Antonie s-a adresat credincioşilor cu aceste vorbe de mângâiere şi binecuvântare:

> „Oamenii au sosit aici, la limanul cel liniştit, cu amărăciunile lor, pentru ca să şi le stingă cu harul izvorât din moaştele Preasfințitului Ioan. Spuneți-le celor ce-l cinstesc pe vlădica Ioan că aici, la San Francisco, Domnul a descoperit lumii un izvor de apă vie. Veniți, luați şi beți din izvorul care este harul din belşug revărsat în vlădica Ioan. Domnul ne-a spus

[77] în Biblia B.O.R.: *„Că râvna casei Tale m-a mâncat”.*

prin apostolii Săi să împărţim pâine,- iar acum, prin vlădica Ioan, se împarte har şi ajutor tuturor celor care cer cu credinţă. Vă aşteptăm în această sfântă biserică să veniţi din toate colţurile lumii. Prin voi, cei care aţi fost martori la această sărbătoare, Preasfinţitul Ioan le trimite binecuvântarea sa tuturor celor care nu au putut veni aici”.

Nădăjduind la ajutorul Preasfinţitului Ioan

Adesea suntem nemulţumiţi de vremurile noastre, de răcirea duhovnicească, de lipsa unor descoperiri minunate vizibile, pentru întărirea creştinilor. Dar nu este, oare, o mare minune descoperirea moaştelor Preasfinţitului şi făcătorului de minuni Ioan? Nu este oare o minune că atâta lume a putut veni la proslăvire, să se spovedească şi să se împărtăşească la sfintele moaşte ale vlădicăi şi să-şi descopere, în acest fel, într-o minunată unitate de simţire, năzuinţa comună spre viaţa veşnică? Exemple ale ajutorului Preasfinţitului Ioan dat celor ce cu credinţă aleargă la el sunt nenumărate şi se văd peste tot.

Doamna M.Z. a vrut să meargă la proslăvire, dar nu avea bani îndeajuns şi iată că a sunat la aeroport şi i s-a spus că există un singur bilet până la San Francisco şi, pe deasupra, la un preţ incredibil de mic, încât funcţionarul a fost nevoit să verifice de mai multe ori şi să telefoneze şefului său, ca să se încredinţeze că preţul era cel corect.

Câteva călugăriţe doreau să meargă la proslăvire, dar nu aveau bani şi deodată au primit exact atâţia bani de câţi era nevoie pentru biletele de drum.

Oameni care, în condiţii obişnuite, nici nu visau la o călătorie în America, şi-au strâns fiecare bănuţ pe care-l aveau ca să ajungă aici. Unui om din America de Sud nu i se aproba concediu pentru această călătorie şi el hotărî să-şi dea demisia, cu toate că ştia că îi va fi greu să-şi găsească apoi de lucru, numai ca să ajungă la Preasfinţitul, întrucât avea încredere că el va aranja totul.

Preotul Andrei Kensis relatează că, după miezonoptica proslăvirii, pelerinul pe care îl găzduia în zilele acelea, împreună cu băiatul său îi povesti ce tocmai i se întâmplase: pe când se ruga pentru fiul său în faţa iconiţei Preasfinţitului, primite după închinarea la sfintele moaşte, fiul se trezi şi, ridicându-se în pat în capul oaselor, deschise ochii, îşi împreună mâinile pentru binecuvântare şi rosti: „Vlădică, binecuvântaţi!”. Primind blagoslovenia, băiatul se culcă la loc şi adormi.

Unui bărbat care trebuia să plece la război în Vietnam, episcopul Nectarie i-a dat o icoană de botez de-a vlădicăi Ioan: îl reprezenta pe Sfântul Arhistrateg Mihail; omul a purtat-o pe toată durata războiului. El o păstrează şi azi, ca pe o mare sfinţenie, în timpul proslăvirii ea a început treptat, dar vizibil, să se înnoiască singură.

Starea sănătăţii fiului nou-născut al preotului Gheorghi Lardas din Huston (Texas) era atât de alarmantă pentru medici, care presupuneau că pruncul are gastrită, încât a fost luată hotărârea să fie botezat imediat. Taina se săvârşi în spital, exact în timp ce, la San Francisco, avea loc miezonoptica proslăvirii. Pruncul a fost botezat în cinstea Preasfinţitului Ioan. Sâmbătă, spre orele 6 dimineaţa, copilul se înzdrăveni îndeajuns, ca să suporte operaţia. Apoi, imediat după prima rugăciune făcută Preasfinţitului, medicul le telefona părinţilor ca să-i înştiinţeze de rezultatele pozitive ale analizelor. De asemeni, şi operaţia a reuşit cu bine, pruncul a început să se însănătoşească şi acum este perfect sănătos.

La proslăvire au sosit oameni din diferite colţuri ale Americii Latine, Europei, Rusiei şi Australiei, au sosit preoţi însoţiţi de enoriaşii lor. Se puteau observa grupuri mari din Toronto, Lakewood, Washington şi Pennsylvania. La ceremoniile proslăvirii a participat şi protopresbiterul Ilia Wenn, în vârstă de 97 de ani, care slujise cu vlădica Ioan în China. Trebuie neapărat să amintim şi de arhimandritul Metodie, care i-a bucurat pe participanţii la ceremonial prin însăşi prezenţa sa: înfăţişarea stareţului, sprijinit în toiag, cu picioarele bolnave, dar care a parcurs întregul drum al procesiunii, era o mângâiere pentru pelerini. Au

sosit egumenele ambelor mănăstiri ruseşti de la Ierusalim, însoţite de câteva măicuţe. [...] Din păcate, nu-i putem numi pe toţi cei care, cu greutate, au reuşi să vină aici.

Printre pelerini erau şi colaboratori a diverse periodice bisericeşti din întreaga lume [...], posturi de radio şi edituri din Rusia.

Revenirea pe pământ

„Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi", „Preasfinţite părinte Ioane, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi"... O stradă micuţă, coborând de la catedrală, plină de credincioşi. O procesiune cu icoane şi steaguri, cu arhierei, şiruri de preoţi şi o mulţime de alţi slujitori bisericeşti, cântăreţi... şi procesiunea se îndepărtează de noi tot mai departe, în negura vremii.

Unde s-au întâmplat toate acestea? A fost aievea, sau a fost în cer? A fost pe un pământ străin? La San Francisco? Nu, a fost în Sfânta Rusie, cea din afara timpului şi a spaţiului. Şi aceşti oameni, adunaţi aici, în această zi răcoroasă şi neînsorită, au fost purtaţi de duhul dragostei lor pentru Hristos, duh în care a trăit Sfânta Rusie.

La proslăvirea „sărmanului Serafim", s-au adunat trei sute de mii de oameni din toată Rusia, iar acum, pentru proslăvirea Preasfinţitului lor, s-au putut strânge mai mult de trei mii de oameni din toată diaspora rusă şi din patrie. Dar duhul care i-a împins să vină aici este acelaşi cu cel din Sarov.

Căci, cinstindu-i pe sfinţii lui Dumnezeu, în ei îl cinstim pe Domnul Dumnezeu, pentru Care ei au lucrat întreaga lor viaţă şi pe care Domnul i-a făcut vase binecuvântate ale Duhului Sfânt.

Din vremuri străvechi, după moartea sfinţilor, creştinii veneau la smeritele lor morminte, la rămăşiţele lor pământeşti care, ca un vas păstrător de mir înmiresmat, păstrează pentru totdeauna buna mireasmă a sfinţeniei lor. Această bună mireasmă îi întăreşte pe credincioşii care, în lupta lor cu păcatul, caută mijlocire în faţa lui Dumnezeu la sfinţii care l-au biruit.

> „Sfinţenia nu este numai o viaţă dreaptă în ochii lui Dumnezeu, pentru care drepţii se învrednicesc de desfătarea fericirii în împărăţia lui Dumnezeu - ne spune Prea-sfinţitul Ioan de Shanghai şi San Francisco -, ci este o asemenea înălţime a dreptăţii lui Dumnezeu, încât omul se preaumple într-atât de har, că acesta se revarsă din el şi asupra celor cu care intră în contact. Mare le este fericirea acestor oameni, provenită din vederea cu ochii lor a slavei lui Dumnezeu. Plini fiind şi de iubire faţă de oameni, izvorâtă din iubirea de Dumnezeu, ei sunt sensibili la problemele semenilor şi la rugăciunile lor şi sunt ajutătorii şi mijlocitorii lor în faţa lui Dumnezeu."

Întâiul-ierarh, înalt Preasfinţitul mitropolit Vitalie, ne cheamă în predicile sale la rugăciune, pentru ca Domnul să dăruiască un conducător poporului rus. Oare faptul că l-am primit în dar pe grabnicul ajutător şi apărător, pe Preasfinţitul Ioan, nu este răspunsul duhovnicesc la aceasta cerere? Căci, dacă vom pune în capul unghiului vieţii noastre mântuirea, pe calea arătată de Preasfinţitul, atunci el va deveni călăuzitorul nostru şi ne vom îndrepta spre o singură ţintă: dobândirea iubirii de Dumnezeu, adică vom merge de calea Sfintei Rusii.

Lumea înconjurătoare privea cu nepăsare şi neînţelegere la procesiunea desfăşurată pe străzile ei. Cât de departe este probabil această lume de Sfânta Rusie şi de înţelesurile veşnice pentru fiecare „vlăstar al acestui pământ" - de cinstirea Ziditorului nostru, Domnul Dumnezeu, de devotamentul faţă de Biserica pe care El ne-a dăruit-o „pentru noi, oamenii, şi pentru a noastră mântuire"!

„Această ceremonie trebuie s-o purtăm cu noi până la mormânt - a spus preotul Konstantin Busîghin, venit din Brazilia - s-o purtăm în toate zilele cenuşii ale vieții noastre, pentru ca acest har să le lumineze. Dacă am primit acest dar, acest talant dăruit de Dumnezeu, nu avem dreptul să îl pierdem odată cu trecerea acestei prime perioade de înălțare duhovnicească - aşa cum scria înalt Preasfințitul mitropolit Filaret în testamentul său: *„ține ce ai”* (Apoc. 3, 11). Nu avem dreptul să ne întoarcem acasă sau oriunde, chiar şi la mănăstire, şi să lăsăm acest foc să se stingă. Nu avem voie să îngăduim ca toată această ceremonie, această sărbătoare, acest har să devină o simplă pagină din cartea vieții noastre. Nu! Această ceremonie trebuie să fie întărirea noastră. Căci timpurile în care trăim grele sunt şi, fără harul lui Dumnezeu, fără ajutor de sus, fără mijlocirea sfinților nu ne vom putea îndura creştineşte soarta vieții pământeşti. Trebuie să încălzim în noi harul pe care l-am primit”.

În loc de cuvânt de încheiere

DESPRE CINSTIREA PREASFINȚITULUI IOAN ÎN RUSIA

Preasfințitul Ioan, arhiepiscop de Shanghai şi San Francisco, ca arhiereu al Dumnezeului Celui Viu, socotea Biserica Rusă din diaspora ca fiind partea din afara țării a Bisericii Ortodoxe Ruse, desprinsă de ea din motive binecunoscute. Arhiepiscopul Ioan încă nu a fost proslăvit în rândul sfinților de Biserica Ortodoxă Rusă, dar nenumăratele minuni atestă faptul că *Făcătorul de minuni al vremurilor din urmă* mijloceşte în fața Domnului nu numai pentru „drept-slăvitorii fii ai suferindei Rusii, risipiți în lume”, ci le trimite ajutor ceresc şi celor „aflați în patrie”, pe pământul părinților lor. Rusia este patria strămoşilor săi, dintre care Preasfințitul Ioan de Tobolsk este canonizat din inițiativa personală a țarului mucenic Nikolai al II-lea; acesta, în lucrările sale, a luminat nedesluşitele căi ale Proniei dumnezeieşti. „Sfinții îşi urmăresc cu agerime urmaşii”, obişnuia să spună Cuviosul Varsanufie al Optinei.

Vom ilustra ajutorul rugător al Preasfințitul Ioan dat credincioşilor ortodocşi din Rusia prin câteva povestiri despre cinstirea Preasfințitului de către rudele şi apropiații protoiereului Leontie Nikiforov (care din 1951 a slujit la Taşkent, iar din 1963 a fost numit paroh al bisericii „Schimbării la Față” din satul Nijnie Prîski, de pe lângă Pustia Optinei, unde slujeşte şi astăzi).

Evgheni Lukianov

Povesteşte părintele Leontie

Preasfințitul Ioan este Nicolae Făcătorul de minuni al vremurilor noastre. Am citit cartea *Fericitul Ioan, Făcătorul de minuni* şi am fost cutremurat până în străfundul inimii şi i-am mulțumit lui Dumnezeu, că ne-a mai trimis în acest veac un aşa mare făcător de minuni, la fel ca Nicolae Făcătorul de minuni din vremurile de demult. Da, a fost un om extraordinar, adesea alerg la el în rugăciune şi îi cer să se roage pentru noi, binecuvântare şi ajutor. Am acatistul său: „Spuneți lumii că, cu toate că am murit, sunt viu” (Condacul al 13-lea) - este cutremurător, căci, cu adevărat, este viu! Trebuie doar să ai mare evlavie la el, să ai dispoziție sufletească şi Domnul te va milui pentru rugăciunile lui.

Povesteşte Tamara Ivanovna, mama părintelui Leontie

Prima persoană din casa noastră care a citit cartea *Fericitul Ioan, Făcătorul de minuni* a fost fiica noastră, Olia. A citit-o şi ne spune: „E o carte nemaivăzută, nu poți povesti în cuvinte - trebuie să simți [ce e scris acolo]!”. Apoi a sosit o prietenă de-a noastră, Irina Nikolaevna, care cântă în strană la noi în biserică, şi spuse: „Dă-mi-o şi mie, Olecika, s-o citesc!”

Noi - cu toate că abia-l cunoscusem, cu toate că era de undeva din străinătate -, ne-am lipit sufleteşte de vlădica nu mai puțin ca, de pildă, de Sfântul Nicolae. Aşa că, în colțişorul nostru, Preasfințitul Ioan este ajutătorul nostru, nu mai putem acum fără el. Iconița lui stă în

colţişorul sfânt al casei, iar acatistul său îl citim într-una - mi-e dor să-i citesc acatistul. Dacă n-avem timp să citim întreg acatistul, spunem măcar o scurtă rugăciune.

Eu mă rog Preasfinţitului, am evlavie la el, îl iubesc. Şi, când îmi este greu, mă apropii de icoană şi îl rog şi văd că mă ajută. Să vă dau cel mai mic exemplu.

Anul trecut m-am îmbolnăvit foarte rău: am răcit şi am zăcut toată iarna, pe toată durata Marelui Post. Deja se apropie Pastele, mai sunt câteva zile şi eu nu pot să merg la biserică. Ce să mă fac? M-am aşezat pe marginea patului şi am izbucnit în plâns. Am plâns cât am plâns şi am început să vorbesc direct cu vlădica Ioan. Îl rog să mă ajute, să-mi dea puteri: mâine-poimâne vine Pastele, şi cum se va chinui părintele: cu cine să cânte, cu cine să citească, şi trebuie să conducă şi slujba, şi tot aşa. Şi ce credeţi? Am luat acatistul, n-am aşteptat, pur şi simplu am citit acatistul şi am simţit că, spre prânz, îmi revin puterile. Aşa, pe neobservate, dar simt că deja mă pot mişca, pot umbla, pot face chiar câte ceva prin casă. Apoi m-am sculat, am început să umblu, să deretic, să pregătesc masa. Apoi mi-am zis că diseară o să mă duc la biserică, la citirea celor douăsprezece Evanghelii. Şi, de necrezut, m-am dus la biserică! Aşa am petrecut şi la slujba de Paşti.

Nu e asta, oare, a minune, când nu-ţi poţi urni capul de pe pat şi iată că, dintr-o dată, fără să ştii cum, îţi vin puterile?! Vlădica mă ajută foarte mult, în multe lucruri. Familia noastră îl cinsteşte pe Preasfinţitul Ioan, la fel ca pe Sfântul Nicolae. Şi suntem bucuroşi că Domnul ni 1-a trimis, suntem bucuroşi că a venit la noi în Rusia, ca să se roage pentru noi, păcătoşii.

Povesteşte Olga Leontievna, fiica părintelui Leontie

În 1981 m-am măritat cu un bărbat care, prin serviciul pe care-l avea, călătorea mult în străinătate. Şi iată că, în anul aniversării a o mie de ani de la încreştinarea Rusiei, soţul meu a avut ocazia să viziteze catedrala „Bucuria tuturor necăjiţilor” din San Francisco, a fost în criptă şi a adus „Letopiseţul cinstirii arhiepiscopului Ioan (Maximovici)”, cu fotografiile sfântului. De la primele pagini l-am îndrăgit pe vlădica, iar mai târziu am descoperit că prima mea întâlnire cu viitorul meu soţ fusese în ziua adormirii vlădicăi Ioan, pe 2 iulie. Şi îl cinstim ca pe ocrotitorul nostru şi ca pe ajutorul cel mai apropiat.

La scurtă vreme după ce am citit cartea, în primele luni de sarcină cu cel de-al patrulea copil, am ridicat o ladă grea cu legume, motiv pentru care a început să mă doară rău mijlocul. Sunt bolnavă cronic de rinichi, de aceea m-am speriat foarte tare de urmările care ar fi putut să apară, dar, după ce m-am rugat la vlădica, am simţit o uşurare. Băiatul care s-a născut ne bucură prin caracterul său frumos şi prin minţişoara lui înţeleaptă şi întotdeauna când citim acatistul vlădicăi, participă şi el până la sfârşit, parcă nici n-ar obosi. Acum băiatul merge pe şase ani.

Acum cinci ani ne-am mângâiat sufleteşte, primind o bucăţică din mantia vlădicăi Ioan, care ne-a fost trimisă. Iar acum doi ani le-am cumpărat copiilor cruciuliţe-relicvar şi am pus în ele câte o bucăţică din mantie, deoarece cei trei copii mai mari merg neînsoţiţi la şcoală, cu metroul, trebuind să facă două transbordări la ore de maximă aglomeraţie, aşa că i-am încredinţat vlădicăi. Peste câteva zile băiatul cel mare, întorcându-se cu întârziere de la şcoală, mi-a spus din prag: „Mamă, scuză-mă, dar am nimerit sub o maşină şi m-a adus tatăl unui coleg”. Aşadar, Vania traversa strada vizavi de şcoală şi, împiedicându-se pe banda despărţitoare [a celor două sensuri de circulaţie], a căzut cu capul sub roţile unei maşini în viteză. Şi doar printr-o minune maşina nu i-a sfărâmat capul. Prin mila lui Dumnezeu, a scăpat doar cu o comoţie cerebrală. Nu m-am îndoit nici pentru o clipă că acesta fusese ajutorul vlădicăi, căruia îmi încredinţasem copiii, aşa cum, la vremea mea, mama mea m-a încredinţat Maicii Domnului Ivirile, lăsându-mă să merg singură la şcoală la Moscova.

La începutul iernii lui 1995 am primit o bucată de pământ. Maica noastră duhovnicească ne-a dat binecuvântare să ne construim o casă la ţară, întrucât cămăruţele

minuscule ale *datchei*[78] noastre şi cele trei sute de metri pătraţi de pământ deveniseră cu totul strâmte pentru şapte oameni. Nu aveam bani pentru construirea casei - abia ne ajungeau pentru mâncare. Atunci i-am spus, pur şi simplu, vlădicăi: „Ajută-mă să-mi împlinesc ascultarea!”. Şi am început zilnic, cu toată familia, să citim acatistul vlădicăi Ioan. Atunci, dintr-o dată, totul începu să meargă cu spor. Am primit bani cu împrumut, iar apoi, pe neaşteptate, am reuşit să vindem repede partea noastră din casa cea veche şi, în plus, ne-a ajutat şi mătuşa noastră, fără să ne ceară nimic în schimb. Spre mirarea noastră, lucrările de construcţie mergeau bine, constructorii erau mulţumiţi cu lucrul lor şi, în două luni, a fost ridicată o căsuţă foarte dichisită, ne-au pus chiar şi gard.

Nici nu pot înşira toate exemplele de ajutor minunat. Odată l-am ocărât pe fiul mijlociu pentru una dintre notele de 2 la limba rusă, iar peste câtăva vreme am văzut că citea cu lacrimi acatistul vlădicăi; asta m-a mişcat nespus de mult, deoarece m-am convins că, la zece ani, copilul deja ştia la cine trebuia să se adreseze într-un moment de cumpănă. Şi, într-adevăr, după citirea acatistului, băiatul pricepu perfect tema dificilă pe care-o avea la limba rusă.

Poate că cineva va privi cu scepticism povestirea mea - iertaţi-mă dacă nu am putut să redau în cuvinte ceea ce am trăit. Dar faptul că, din când în când, îl simt pe Preasfinţitul ca pe un membru principal al familiei noastre, aceasta este o realitate. Adesea este îndeajuns să te plângi pentru vreo ispită şi imediat simţi mângâiere şi răspuns la ceea ce nu înţelegeai. Noi, cu copiii, în fiecare zi terminăm rugăciunile de seară cu un tropar şi o laudă închinate vlădicăi Ioan. Şi adesea aud de la copii, în greutăţile zilnice: „Citeşte acatistul vlădicăi Ioan”.

Întreaga noastră familie îi este nesfârşit recunoscătoare marelui cuvios, *Făcătorului de minuni al vremurilor din urmă* (poate de aceea ne este atât de apropiat) - Preasfinţitului Ioan. Am dori foarte mult să-i slujim rugăciuni de mulţumire - după proslăvirea vlădicăi în America nu mi se mai ridică mâna să-i scriu numele pe pomelnicul pentru adormiţi -, întrucât suntem mai mult decât încredinţaţi că este un sfânt viu şi că este întotdeauna cu noi.

Povesteşte istoricul de artă pensionar, Irina Nikolaevna Soloviova-Volînskaia

În primăvara anului 1994 fiica părintelui Leontie, preotul nostru din satul Nijnie Prîski din regiunea Kaluga, mi-a dat să citesc cartea *Fericitul Ioan, Făcătorul de minuni - Mărturii preliminare despre viaţa şi minunile arhiepiscopului Ioan Maximovici*[79]*,* scrisă de ieromonahul Serafim Rose şi de egumenul Gherman (Podmoşenski). Trebuie să recunosc că priveam povestirile despre minuni cu o anumită doză de scepticism, ştiind înclinaţia oamenilor de a conferi un sens mistic întâmplărilor obişnuite; dar, cu cât citeam mai mult, cu atât simţeam mai puternic neobişnuita forţă de atracţie a acestui sfânt. Tot timpul doream să arunc o privire asupra feţei lui (cartea avea multe fotografii). Viaţa lui ascetică, minunile săvârşite, nesfârşita iubire de oameni m-au cutremurat până-n adâncul sufletului şi m-am adâncit în lectura memoriilor despre el şi minunile lui, cu încredere şi evlavie. Apoi le-am citit şi rudelor cartea, cu voce tare, şi am pus-o pe raft lângă icoane: de acolo vlădica ne privea, parcă era viu, întrucât pe copertă era fotografia lui. Rugându-mă, alergam la ajutorul său.

A sosit toamna. Vecinii mei de la *datcha* care, la fel ca şi mine, soseau la ţară primăvara şi se întorceau la Moscova toamna târziu, la sfârşitul sezonului îşi terminară de pus la punct gospodăria, lucrare care le luase câţiva ani. Şi deodată, pe 7 septembrie, când, împreună cu fiica mea cea mică, care este invalidă, ne rugam înainte de culcare, am auzit din

78 Localitate rurală, fără structură administrativă de tip sătesc şi, de obicei, fără o populaţie stabilă, în care orăşenii din Rusia (şi din fosta U.R.S.S.) îşi petrec concediile de vară.

79 Apărută în România sub titlul *„O sută de minuni ale Fericitului Ioan Maximovici”,* la Editura Schimbarea la Faţă, 1999.

direcția fermei vecine zgomote ciudate, asemănătoare unor împuşcături. „Ce să fie?” - mă întrebă fata, speriată. Am ridicat perdeaua de la fereastră şi am asistat la un spectacol înfricoşător: focul se ridicase ca un zid, acoperind tot câmpul vizual al ferestrei, încât la început am crezut că ardea terasa noastră. Ca să nu sperii fata, i-am spus foarte liniştită: „Este un incendiu, Nadenka.

Pune-ți jacheta, să luăm icoanele, actele, banii şi să ieşim cât mai repede din casă”.

Ieşind afară, am văzut că ardea întreaga casă a vecinilor mei, una după alta se desprindeau foliile de ardezie de pe acoperiş. Flacăra se ridica deasupra copacilor şi tăciunii aprinşi erau aruncați peste ei, căzând tot mai departe în jur, împrăştiindu-se în mii de scântei. Oamenii alergară la mine, oferindu-se să mă ajute să scot lucrurile afară. „Dacă voi scoate lucrurile afară, nu voi mai putea să mă rog” -mi-a trecut prin gând. Strângând la piept cartea despre vlădica Ioan, dându-le femeilor să-mi țină icoanele, am îngenuncheat în întuneric pe pământ şi am strigat cu putere: „Fericite Ioane, dragă vlădică, ajută-mi, la fel cum şi pe alții i-ai ajutat să stingă incendii, păzeşte-ne pe noi!”. Aşa repetam, stând în genunchi şi rugându-mă când Fericitului Ioan, când Maicii Domnului, între timp sosiră pompierii, dar nu le-a ajuns apa. Deodată, flacăra se făcu dreaptă ca o lumânare, vântul se potoli, în casa vecină erau nişte materiale inflamabile, multă vreme nu reuşiră să stingă focul, au ars copacii din jurul casei, dar vechiul meu gard de lemn n-a fost nici măcar pârlit. „V-a salvat faptul că n-a fost vânt - îmi spuneau consătenii a doua zi dimineață - mai bine zis, faptul că vântul s-a potolit”, dar eu nu mă îndoiam că ne-a salvat Fericitul Ioan, cu rugăciunile lui. Iar despre mine începu să se vorbească în sat ca despre „femeia, căreia sfânta icoană i-a oprit incendiul”.

Am fost nevoită să returnez cartea. Revenind la Moscova, le-am rugat pe toate rudele mele să se intereseze de această carte prin magazinele bisericeşti, dar nu se găsea nicăieri. Arzând de dorința de a o avea, m-am rugat chiar vlădică! şi am pornit în căutarea ei. Chiar la prima biserică în care am ajuns, cartea era la vânzare şi, în plus, aveau şi acatistul, editat ca broşură separată. Nu pot să vă spun cât am fost de fericită.

Povesteşte fiica cea mare a Irinei N. Soloviova-Volînskaia, Olga Mihailova Alihanova, medic oculist

Multă vreme mi-am dorit să am o fiică, dar nu aveam decât doi băieți. Şi iată că, în sfârşit, am rămas însărcinată a treia oară şi speram foarte mult că va fi o fetiță. Dar peste câtăva vreme, într-un stadiu de sarcină timpurie, mi s-a declanşat o hemoragie, adică a început un avort spontan, şi am ajuns la spital. Speranțe de păstrare a sarcinii erau puține, şi am început să mă rog lui Dumnezeu, Maicii Domnului şi vlădicăi Ioan, pentru ajutor. La examenul cu ultrasunete mi s-a spus că fătul era viu, dar că bătăile inimii sunt foarte rare: se părea că fătul este foarte slab şi se putea naşte cu malformații sau să moară. Mi s-a propus să fac un avort. Am refuzat, continuând să nădăjduiesc în ajutorul lui Dumnezeu şi al vlădicăi Ioan.

Trebuie să vă spun că tocmai atunci citisem pentru prima dată despre viața şi ajutoarele minunate săvârşite de vlădica Ioan. Şi am simțit cumva într-un mod neobişnuit că vlădica este undeva pe-aproape, este chiar lângă mine, căci a şi trăit, practic, în vremurile noastre. Apoi mi s-a adus ulei sfințit din cripta vlădicăi, de care mă foloseam în mod regulat cu multă evlavie, căci amenințarea avortului persistă pe toată perioada sarcinii.

În sfârşit, în aprilie 1995, în Săptămâna Luminată mi s-a născut mult-aşteptata fetiță, perfect sănătoasă, prin mila lui Dumnezeu şi - pentru mine e neîndoielnic - prin ajutorul minunat al vlădicăi Ioan.

Povesteşte Galina Vasilievna Maliţeva, pensionară (fostă casieră a unui parc de taximetre)

Din fericire pentru mine, Domnul Dumnezeu mi-a trimis cartea despre viaţa şi minunile sfântului vlădică şi am devenit unul dintre miile de oameni care-l iubesc şi îl cinstesc pe arhiepiscopul Ioan. Cu doi ani în urmă, am plecat cu maşina împreună cu soţul meu la înmormânatea fratelui meu. Răposatul se afla în casă, în comuna Redkino din regiunea Moscovei. Acolo era periculos să laşi maşina singură: huliganii demontau totul de pe maşini, şi am hotărât să lăsăm maşina în satul vecin, la prietena mea, unde era în siguranţă.

Când am plecat cu maşina împreună cu soţul meu spre satul vecin, se mai afla cu noi cumnata fratelui meu. Trebuia să traversăm un câmp, dar câmpul era pe jumătate îngheţat: era luna martie. „Volga” este o maşină grea şi când am cotit-o spre câmp, s-a înţepenit: ambele roţi din spate s-au împotmolit în mocirlă.

Soţul îmi spune: „Du-te după un tractor!”. Dar de ce tractor putea fi vorba, când era 12 noaptea, iar soţul avea gripă, cu temperatură 39°? O oră întreagă ne-am chinuit cu maşina asta şi n-am reuşit nimic - roţile din spate s-au înfundat de tot şi nu se mai vedeau deloc. Şi deodată m-am luminat. Mi-am amintit de vlădica Ioan şi i-am spus soţului: „Aşază-te la volan”, iar eu cu cumnata am ieşit în spatele maşinii. Vă scriu şi nu îmi pot opri lacrimile.

Am început să strig de răsuna câmpul, mi-a izbucnit de undeva din străfundul sufletului: „Doamne şi sfinte vlădică, ajută-ne să scoatem maşina, ce putem face noi, soţul este bolnav şi avem înmormântare. Doamne şi sfinte vlădică, ajută-ne! Vindecătorul meu ceresc, ajută-mă! Sfinte vlădică, ajută-mă!”. Aşa strigam peste tot câmpul, aşa plângeam, şi deodată maşina se săltă puţin şi ieşi singură lin şi uşor. M-au trecut fiori peste tot trupul, aşa de tare plângeam în hohote şi nu vedeam nimic în jur, ci doar mă rugam lui Dumnezeu şi Sfântului Vlădică Ioan, când m-am aşezat în maşină. Soţul meu şi cumnata amuţiră şi spuneau numai: „Doamne, miluieşte!”. Aşa ceva nu se uită niciodată.

24 martie 1997

CUPRINS